

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ ОТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПРОМЕТ, ЗНАТ, ТРГОВИНУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ издаваће сваке недеље по табаку. — Цена му је по годину 3 ф. по године 1 ф. 50 ц. по четри месеца 1 ф. — Дописи се пишу уредништву и претплати и одлас администрације „Гласа народа“ у Нови Сад

ГРАНИЦА ЋЕ ДА СЕ ПОКОСИ.

ШТА ТРЕБА ДА СЕ РАДИ!

Рака је већ ископана, у коју хоће господари наши да сарање границу нашу; мртвачки сандук лежи већем на носилама, још само треба да се сарни опело и Беч и Пешта да отиђу вечнаја намјат.*

Мртвац, кога нам други сарањују наш је, али и ми кажемо као и „Панчеван“¹⁾ ко је око за њим залагало, оно испало. Нама ништа не сарањују него кошуљу нашу, кошуљу, која је пуна крви, и коју смо и сами требали одавати бацити; јер од те крви треба да нам чело торн, а не да се диже и понеси, јер смо је али за туђе право, за туђу славу и господство.

По ми се с тиме нерадујемо промени овој. Нама је све једно, а знао нам се господар Фриц или Пистван, кад сами своје газде не можемо да будемо, па с тога треба сада само да гледимо, да холуђина, која хоће фирма²⁾ са куће да нам однесе, да нам и кућу не оборн.

Не укидају нам они границу, што вољу да нам тиме добра учине; јер да могу кушати би збо нас; не укидају је, што хоће да нас са другим светом изједначе; јер уче и проповедају, да ми нисмо као други свет, него је укидају што они знају, за што је укидају, да је то добро по нас, они би и нас знали да нам кажу за што, па да се с нама разговоре и договоре. Не — али листа се овог то не тиче, његов посао није да се са политиком бави, и ми смо ово напред само за то споменули, да ово што долази буде јасније. Ми узимамо, да је граница већ укинута, па питамо, шта ће онда бити? Онда ће, прво и прво, цена земљи и кући скочити а људи наши поимаће се на лепу крајдну и продаваће своје добро. А ко ће то добро куповати? Они, који ће добити новаца и од горе и од доле, они који треба да заседну у села српска, као кост у грло, те да подаве име српско. Кад би запитали по Бачкој и Банату оне, што прекупише земље српске,

па би хтели истину рећи, чудн би, да то није само предноћа спрадила, него и добри људи и бива господи. Ту су изматале касе од свакојаким имена а понајвише оне, које немају имена. Тоје дакле треба ми већна да се одупремо него томе, што ћемо се другачије звати по до сада. Ту могу наше касе у повођи бити. Ту треба да отвори руку Матица, ту треба да пружа „народни фонд.“ Снахијама и другим пропалицама, који се са три прста не крете, нати имају наше крви у проина, треба одмах, чим се сабор саставе, да се јави, да за три месеца зајам врате. Ни су наше касе ту, да Серене и Лазаре³⁾ богате. Не треба ми сами да водимо сав свет, кад нас нико не води. Зар није Богу плаката, да ми снахијама туђим дајемо по сто и двадесет хиљада, за никаквих 5 процената, а они нам наше рођене новце дају за 15 и 20 процената. Чувајмо ми наше новце за наше људе, али кад дође време да Србин продаје земљу, нека је други Србин купује, а „Матица“ и „народни фонд“ нека му на ту цел зајам даје. Други би извор биле касе црквене и општинске; за то на неко време, требало би се оканути и темпла и торона, и школе и општинске куће, па збирати новац да се нађе у невољи; јер нашто је црква у коју нема ко да иде, да се Богу моли, нашто школа кад немаш кога да учини. Чувајмо да земља крајинска не пожеди Србаља, као што су друмови у Србији пожедали Турка. Осим тога, што Срби треба да припреме новаца за промену, што долази, требало би, да општине добро се размисле и о утриницама својим. Те утрине требало би у оним местима, де још има више Србаља у општини, поделити међу собом, ако има у туђинским рукама мање друге земље него у Србаља, а ако нема, онда би требало ако не све а оно што више на школу и цркву преписати. Сада, још доје граница, ишло би ово последње врло тешко; али кад је Чурушка општина у тителском округу могла добити „аузнамевање“⁴⁾ допу-

¹⁾ реч латинска знах, име.

²⁾ реч немачка, с изузетком.

³⁾ снахије мањарске.

штења, да препише на школу и цркву 500 ланаца земље, могу и друге. Осим toga треба Срbi да се угледа на Чивуте, па да један другом помажу. Упнимо се дакле, да течемо блага, а ако не стечемо, ми ћемо, кад нам требају, да купимо пријатеља.

ЈЕСУ ЛИ СВИ ЉУДИ ЈЕДНАКИ?

Нема дана, да не вичемо на сва уста: „Само слога Србина спасава“, без слоге нема слободе, и т. д. а овачо се сви врло мало бринемо, да укљонимо оно што највећма слози смета.

Ми ни смо слепи, али или не видимо или нећемо да видимо колика је грдна провала између народа и занатлије између трговца и господина. Свако хоће да је виши од другог, свако хоће да је други млађи од њега. Ту дакле у таком друштву, де је међу члановима толика неједнакост, не може бити слоге, и ко ради на томе да буде слоге, тај мора радити на томе да све изједначи. Ми смо себи тај посао узели.

И да не кажемо знамо, да нико неће помислити, да ми хоћемо, да радимо и пишемо о томе, да сви људи имају једнако велик нос, да сви имају једнако велике уши, да сви имају дугачке ноге, кратку косу, црве очи, беле бркове и т. д. него да хоћемо да пишемо о томе, да ли сви људи имају једнака права и једнаке дужности — упросто да ли има пред Богом и пред људма разлика каква између човека и човека?

Ми кажемо: нема и не треба да има; али, како је данас у свету, на жалост, морамо опет казати да има.

Разлика та јасно се види у шталежима¹⁾ Друго је данас краљ, друго снахија, друго солдат, друго свештеник, друго грађанин²⁾.

Ми дакле хоћемо да пишемо о шталежима данашњим и најпре ћемо почети отуд: како су постали шталежи.

Шталеже није Бог створио него људи.

Није Бог рекао овоме: Ти ћеш бити цар, за то се жариш родити с круном на глави и с цинтром³⁾ у руци, а ти овет, ти ћеш бити солдат, за то ћете мати „милит сак унд пак“⁴⁾ доносити на свет, па одмах да узмеш пушку, па

да је опалиш на онога, на кога ти онај у круни заповеда.

Не није тако. Него сви су људи једнако дошли на свет, па за то треба, да сви буду једнаки, и ако би било какве разлике, то да не буде друштва него она, што је између црне и плаве косе, између црне и плаве очију. Коса је коса само што је она плава а она црна, па тако исто човек је човек само што онај оре земљу а онај чита књигу. Људи су дакле сви једнаки само су им послови различити.

Тако је било из почетка.

Није ту било царева, није ту било снахија, није ту било попова и солдата, него само људи радници.

Али мало по мало. Људи, ко људи, заваде се, најпре двојица, после две фамилије, после два села и т. д. Дође до боја. У том боју учини један особито јунаштво и најчађа непријатеља. Сви га онда уздажу и да га награде изабери га за старешину. Тим га узвине изнад себе и тако створи виши сталеж — сталеж племића, који се за то зове тако, што је племић, лепа дела, починио. Данас га зову аристократија⁵⁾. Дакле у прва времена постаје је племић онај, који је какво добро народу учинио, па за то је он само дотле био нешто више од других докле је био каљан, прохуљи ли се он, онда га обале, па није ништа као и други, исто као што је данас вараг и кацар само дотле господин, док је у служби, а после је ко и други народ.

У прва времена по томе нису давали немешаге ни на цео живот човечији, а како ли да су прелазили са оца на сина и то је било право и поштено, јер кад би ко искао, да буде генерал само за то што је то. његов отац? био а он је хуља најгора, да ли би право било, да буде. Како би било, кад прва прѣвласи једнога за свеца, што је био мучен и убијен за веру, па да и сва његова родбина ниште, да је за то држимо за свеца, а у њој има и допова и убица и т. д.

Праве шталеже по томе није народ изумео, него њих је изумело свештенство.

(Продужаће се.)

Из историје.

КО СУ СРБИ?

Срби су Словени, грана народа, који се зове Словенски народ и у који се броје Руси, Чеси, Пољаци, Вугари, Словаки, Руџени, и друга јавна племена словенска. У стара времена звали су се сви Словени

¹⁾ Шталеж, то је прста људи, а то прсте десе се по послу, дакле има шталежа ратарско, то су сви који ору, боју и ровају; шталежа занатлијско, то су сви, који раде ма каква занат и т. д.

²⁾ Грађанин зове се сваки онај, који живи у граду или у селу, па био он младина или циган.

³⁾ Реч грчка, значи у овој врлици, штап, што га носили носу, за знак да су они господари, као што зладине носу штаке да се познаје, да су они власти, а сва други свет, да је стадо.

⁴⁾ то је немска немачка, значи: са читавим прдлагом.

⁵⁾ реч грчка, значи племиство.

Срби. Шта значи та реч Срб, то' нико није кадар до-
казати, толико се само може рећи, да је то тако стара
реч, што је старе реч глава, нога, и да су се Срби
морали тако звати још кад су дошли на свет. Ништа
се дакле поуздано неможе о томе писати, па тако
једни нагађају, да се Срби тако зову што су српом
желели, други онет, који нас мрсе и који би желели
да доведо останемо то, што смо данас, кажу да име
српско долази од латинске речи серве, што значи слуга,
роб, а има и тихих безобразника, који са пошлом зуби
хоће да извуку, да смо шуте били, на веле да име то
долази од речи свраб.

Има их онет, који причају да су они Срби звали
се тако, који су покрај воде и долини живели; а они,
који су по горама живели, да су се звали Хрвати од
речи старо словенске „хрбат“, која значи гора, брдо,
што би било исто као оно што се Пригорци зову Вр-
ђани а Срби су као и они који у долини живе.

Али ако се незна шта значи реч Срб, зна се, шта
значи Словен, и како смо и ми Словени, то бар да
знамо за што се и тако зовемо.

Наши стари звали су сваког онет, који је живео с
њима говорити Словен. Словен то је реч, која долази
од речи слово, а слово то се другачије каже говор.
Који пак нису знали с њима говорити те су звали
Немци, као да су немци, и то тако и јесте; јер, шта
ми је вајде, што ко говори, кад ја незнам шта он го-
вора, мени је онда све једно, као да је и нем.

Но било да се Срби за оно или за оно зову
тако, тек нема данас тога, кога је мајка српска
дошла, да се са именом тим не поноси, и ко
нам у то дирне боље да је у жеравицу дирно,
боље му је и од ватре изгорети него да га рула
српска мрви: Та био у Бечу, био у Лондону
или Паризу — кад те заштају — ко си и реку-
ти: Ти си вајда Немца? одговори поносито —
не нешто више. Ти си Француз? Још више, Ти
си Енглец? Више, више. Па шта си онда? —
Ја сам — Србин.

Из географије¹⁾.

ОКРУГЛА ЈЕ — НИЈЕ, НЕГО ЈЕ НА ЧЕТИР
ЊОШКА.

Дође кнез у школу да је, као старешина
општински, надгледа. Ту затече учитеља како
казује деци, да је земља округла. Кнез на то
офуту: хо, кад су деца пуштена из школе, па
кнез и учитељ отишли и седи на клупу пред
општинску кућу, онда ће кнез учитељу рећи:

Море дошине²⁾ знаш, ни сам тео, да те пред де-
цом срамотим; али де би ти казао, да је земља окру-
гла; ја мислим да ми тебе за што друго плаћамо а не
да појескине будалаштинне дечу учим.

Учитељ. А да шта ти мислиш, каже, каква је
земља?

Кнез. Каква је! на четир њошка, ето Лаза Бу-
даков, што је био у катана³⁾, приповеда, да је он био
с појеском чим тамо де небо у земљу удари, па вели:
седнемо ми, катане, на крај земље, спустимо ного доле,
на паљемо у ништа. Да је земља округла како би он
ногоа спустио ного доле.

Учитељ. Али ја не верујем томе Лази Будакочеву.

Кнез. А ја онет не верујем твојим књижама.

Учитељ. Добро, и не треба нико ником да верује,
него ако ти мени докажем да је земља на четир њошка
онда ћу ја платити две олке вина, а ако ја теби до-
кажем онда ћеш ти толико платити.

Кнез. Ја теби, до душе, не могу доказати да је
биш на четир њошка, јер ја нисам био на тим њош-
кама; али да није округла ево доказа. Ти кажеш да је
земља округла, дакле, да је као на прилику јаје или
јабука, а ја гледам сваки дан како се на земљи на пет
сата далеко пројизла равница као мој длап, а мој длап
није округла.

Учитељ. Али земља није јаје, него је само округла
као јаје или јабука и кад би тео да замислиш да је
јабука, онда шта мислиш колика би морала бити та ја-
бука. Ти си видео буре од акона, је ли да већ не из-
гледа тако округла као тине у пуници а шта мислиш
како је буре од хиљаду акона — буре од десет, ето
хиљада акона, буре од милијон, десет милиона, ето ми-
лиона акона, буре као наша земља. Је ли што је веће
буре да је све напопастејје? па кад је тако велико као
наша земља, помисли колика ту широк дуга треба, а
знаш добро, да што је веће буре да је све пронија дуга.
Узми да је то парче земље, које можеш прећи за пет
саката, једна дуга у великом бурету, мислиш ли да би
та дуга требала округлија да буде.

Кнез. Неби; али мени је то чудно како човек не
може да види, да је округла?

Учитељ. Ако и не можеш, да видиш, онет је за
то она округла, јер шта и шта човек не види а онет
га има. Земља је округла а није тако строго округла
да се може видети. Као што си већ признао, да дуга
у великом бурету не може бити округла, тако онда,
док идиш по једној дужи, идиш по равници, па кад пре-
ћеш на другу дугу онет идиш по равници, на тако не
можеш ни да оплиниш кад си прешао преко једне дуге
на другу и да идиш по округлој земљи. Возмо си се
толико пута на коли, па знаш кад легнеш у кола, па

¹⁾ Географија, реч грчка, склопљена је од две речи,
од геа, што значи земља, и графеја, што значи
писати, дакле географија то је наука која опи-
сује земљу каква је.

²⁾ дошине, реч латинска, значи господин. Код нас
брбала каже се дошине: натарошу и учитељу и
то је мање него кад се каже чисто српски гос-
подин; у опште ову ентиту господу зове наш народ
дошине, а то они не радо озвучају.

³⁾ катана, реч мађарска, значи катанак.

се кола на тамјару окрену, како она освети, да су се окренула и, кад погледаш доле, видиш, да су окренула и онај савијени; а кад кола издалека савијају онда је шеатар све правили, што се издалека савија, и онај што лежи у коли не може ни да опази, да се савијају. Па још нешто да ти кажем. Ти знаш каква је сен у човека. Онаква какав је и човек. Па је си ли видео каква је сен од земље?

Кнез. Ко ће то још знати. Мој сен падне на земљу, па се ту види, а де ће земљин сен пасти, да га видиш можеш? У зрак га не можемо видети.

Учитељ. Али га можемо видети на месецу, и то онда кад покрива месец. Сунце онда стоји доле, земља стоји у среди а месец горе. Зраке од сунца ударе у земљу, па их земља заклони од месеца и тако сен од земље падне на месец. Тај сен је округао, дакле је и оно округао чиј је сен — округла је земља. Највише је и ово да чујеш. Кад путујеш куд год ти најпре видиш кулу на врху. То је с тога што је земља округла па оно што је ниже заклонила је земља.

Кнез. Но, твоје две озбе не чале; али још нешто ако их одговореш, онда ћу одмах онде дати допети, не део, него читав холбе вина. Кажи ти жени, кад тако лево умеш да доказујеш, да је земља округла, она ли и с оне стране земље жива света?

Учитељ. Има.

Кнез. Па како тај свет не падне доле са земље? Како то, они тамо падају на глави иду кад хоћеју да их је глава горе као под нас; они, што не рећ ваља навек човека?

Учитељ. То да ти докажем, морао би ти најпре доказати да се земља окреће, и још нешто, а ја мислим, да си за данас доста чуо. На моје две озбе ниша допуни до 50 и, па купи детету твоје књигу: „Паша земља“, што се може добити у Панчеву у штампарији Јовановића и Пановића на смену тамјарени.

Кнез. Бог да прости, тако ваља, али немој да забораваш, да ми на оно одговорим!

(Продужиће се.)

За чување и неговање народног здравља.

ШТА ТРЕБА РАДИТИ ДА СЕ ЧОВЕК ОД БАРУШТИНЕ НЕ ПОБОЛИ.

Како је вода још зимус велики део предела (Бачке и Баната) где наш свет живи, подлавила, то смо намерни коју рећи, шта се злог по здравље људско отуд изаћи може, и како би се требало, и како се може наш народ владати, па да ало одклони ил бар што мањим учини.

Стајања вода обично се по неком времену уквари т. ј. усмради, особито, кад се излије на она поља, која су већ посејана а усев изникао, (као што је то ове године вод нас случај); јер

свака биљка, која није од природе створена, да у великој и дуготрајној води живи, као: жито, трава и т. д. мора у њој угинути, па што топилија вода и зрак, што жешће и светлије сунце а то је у лето) у толико пре раствара се биљка т. ј. иструне. Трулеж биљке особито се убрза, кад је вода већ готово усамула, тако, да поред топле воде и жега и светлост сунца до њи допире. Исто тако и у мирно стојећој води трулеж напредује.

Вода се и у најзакнијем добу времена (зиме) испарава, а што већа врућина, у толико се више и испарава — прорачунали су, да дунав у дужини од 1 сата, леги, за 24 сата испари 5—10 милиона холби воде, — водене честице постају лакше од зрака, па се дигну у вис; ал уједно понесу са собом и неке врло мале честице од трулог биља, које су по здравље човечије одвећ шкољиве, и тако плове обоје по мирном ваздуху на све стране, а на ветру тамо, куд он дува.

Што већа врућина, то се и пара са убитачним честицама све то више у зрак несе, а то је за здравље боље; ал с вечера, кад се сунце смирује, постане ваздух ладнији, нара тежа од зрака, и пада натраг к земљи, носећи са собом и отров, што га је подигла биља, кад јутра почне отопљавати, дижу се и пара и отров горе у зрак и тако то иде сваког јутра и вешера.

Жив човек мора дисати, т. ј. увлачити зрак у прси, ал при таким околностима увече увуче он са чистим зраком и оне по здравље убитачне честице од трулог биља, које се у његовом телу и крви гомизају, док се толико не накупе, да болест проузроче, тим пре, што је и ваздух изјутра и с вечера због испарења воде влажнији, а с тим и ладнији, што већ само по себи може болест изнети.

Ветрови разносе те шкољиве честице по свету, и размећу их тако, да се нигди немогу накупити у такој количини, да здравље шкоде, дакле су у тој прилици ветрови нужни и за очување здравља благодетни, осим тога они поред топлоте сунчане много брже испушују воде и мочари, па што се пре какав предео испуши у толико мање трулежа, а с тим мање опасности за здравље, већ и по томе што и оно мало разнесу.

Болест, које се из баруштина и мочари изалегу, јесу осим други: срдобоља, кољера, врућина, шкробле, а особито грозница обична, од које болести наш народ јако пати, и која је тако убитачна, (јер се обично у току времена и друге опасније болести из ње излегу,) да од 100 душа 5—10 на годину и то за 10 год. пре времена умру, дечим у здравим пределима тек од 200 један и за 10 година позније умире

У таквим опасностима, најбоље је средство: што пре воду попустити, и баруштине испушити. Још је добро око баруштина и по самим каљугама сундукрет садити јер сундукрет није јако влагу из земље и чисти ваздух, а од семена му се прави олај, те се тако има две добити. Лекари немогу нам ту много помоћи, они могу само појављену болестину салафинати, и показати нам, да је узрок нашег зла, пак онда до нас стоји, хоћемо л', можемо л', над и како, да га одклонимо, а то један човек и није у стању, него држава и општине, којима треба да је понајпре стало до здравља и имаовине људске.

Које је могуће најбоље, да се из тог प्रदेशа уклони; али шта ћемо са толиким нашим општинама!

Њима препоручујемо: да у будуће зидају куће много узвишеније над земљом, него досад, далеко од воде, мочара и ђубрета, на узвишеном месту, а не у низи. Нека сваки избеглава ладноћу и влагу, особито о јутра и вечера задржавање близу воде и бара. Нека се чува од велике ладовине, наиме кад је јака врућина. Нека сваки носи од вечера до јутра вумену и од фланера одоћу до тела. Нека нико не спава у пољу, па још на голој земљи можда, а кад баш мора, нека се добро покрије, и пода се топло подастре а у близини ватру наложи. Нека се често куна, и нека једе снажиа а притом лако сварљива јела и нека избеглава сваку неумереност у јелу и пићу, особито зелено воће и хрђаву кијаву воду.

Ако је вода и у кућу се увукла, то нека се прво опедај благо и из куће и околине извуче, патос нека се ископа, и горња влажна земља изнесе, а новом сувом насипе и набије, коју са даскама циглом, сламом и т. д. покриви ваља, знадове честим дожењем испушити, (наравно, да се за то време ту немоћива,) ако се не може баш сва вода из околине кућа оточити, добро је, да се у њу набаци доста камења, плувака ил најбоље песка. —

За привреду.

ЗАДРУГА ЗА МЕЋУСОВНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ.

Познато је сваком, који је тражио из кесе какве новаца у зајам, колико ту времена треба, док до њих дође, али човеку више пута треба најдале за два за три дана, неколико форината, само, па ако их за то време не добије, онда му није помоћено посла.

Колко се пута десило, да човек може данас једну ствар по мале новце купити а после десет дана је не можеш добити, да десет пута

толико платиш. Колико пута опет треба ратару десет двадесет форината, а њему се рана измакла, па нема ништа ситије за продају, те мора сиромашавити свога из плута да испрегне и да га прода, пошто онај хоће, који купиће. Па не неколико пута, него баш навек, мора наш човек, што са раном рад, баш у оно доба, кад је рана најбољитија, да је продаје, да цару порцију плати. Колико пута опет занатлији треба два три форинта само, па да заслужи на њима толико исто, а он их нема па седи бадава. Зар је, на прилику, једанпут било, да човек дође чизмару, који је иначе врло вешт занатлија, па хоће да наручи чизме код њега, а онај га одбије за то, што нема у кући ни толико, да може купити коже за једне чизме. — Помислимо само како је човеку, који једна чека, да до крајцаре дође; јер можда је то већ друга недеља како му деца нису имала кашнику у уста, а он сиромаш, још се мора да прави нажан, те казује оном што наручује, да има доста друга посла. Није то ништа ни ново ни чудно, да раденик вапје од немиле до недрата, па моли коју крајцару у зајам, па кад му сви окрену леђа, да залкунути, па или шта украде или ако је тврђа поштења, сам себи дође главе. Непостаје човек сам долов и убица, него га свет прави. Кад би побележили колико је по акавама људи, који са невоља у затвор допаше, онда би видели, да ни цети, није тамо другог чега ради, и царевина би наметније радила, да их је сагувала од зла, него што прави апаше, да их чува, да не побегну, онда, кад су већ зло урадили. Али не сама царевина него и људи други, и то баш себе ради, треба, да гледе, како би се сиротињи у невољи помогло; јер шта вреди једном човеку, кад је он сам у селу имућан а читаво село голо сиротиња. Не мора ли он навек стрепити, да ће невоља његове суседе натерати, да пруже прсте своје на имање његово. Не праве се оне велике кесе гледице због долова, него због сиротиње. Да није сиротиње не би ни долова било, или баш ако би и онда таквих се хуља кашло прво би их много мање било а друго на њих би мотрале толике очи, и нико га неби криво, само због тога, што се боји, да и њега може сутра невоља натерати да краде. С тога су људи који даље од свога носа гледе, који мало више мисле, увидели од куда зло долази и почели су од ту да га лече. Они су се постарали, да даду сиротињи прилике да може коју крајцару заштедити и у невољи брзе помоћи наћи. Та је прилика, „у задрузи за међусобно помагање и штедњу“ и о тој задрузи ћемо у другом броју коју више да речемо.

(Како треба чувати винограде од мраза и ладноће.) Туже нам се са више страна, да се биде да ладноћа садама не донесе мраз, па веде, да је и без мраза застар пожуто, да ће бео грозђе којепак прежујати али да прио може ало проћи, јер кад цвета онда ће да опадне. Против мраза помаже само бунда, па тако док је чокот загнуто мраз му не штоди, али кад дође време да се чокот одтрне па после тога мраза буде онде је врло тешко доуу сачувати. Стаклену башту не може нико за виноград правити, него има нешто, што би се могло пробати у Бачкој и Банату па и у Срему, бар у оном виноградима што су близу оног села, а то је, да се на сваком пошкучу виноградом и де су велики виноград и по стазама припрема ђубрета, па да се то ђубро запали кад време застуди. У Банату има места де су најмањи човека, да ладн на време, па чим ости да време на мраз удара, а он било у по дана, било у по ноћи, трчи у село, управо у цркву, па онде држи на ужи, и онда сви пао на нату јуре сваки у свој виноград и паље ђубре, те, које затра, које дим, па мраз поплаше. Овом приликом молимо кога нешта брата из Баната а особито из Црпене приде, да нам о том поступку што више допште. Уједно имамо и то да додамо, да има садама долази од ладн ветрова са севера који су ладни с тога, што прелазе преко снежаних гора, и да споро топлота долази од оних вода, што су се во Бачкој и Банату разиле, јер вода се много брже од земље топлоту испушта.

Још имамо да напоменемо, да у Француској има некакви татран, који паде, да растерају мраз. Други ће мо-пут о томе више шта казати.

За промет трговину и знат.

КАКО СЕ ПРАВИ МОЛБЕНИЦА КАД СЕ ЗАЈАМ ТРАЖИ.

У прошлом броју рекли смо: шта треба радити кад се зајам тражи, сад ћемо то још оним да допунимо. Осим судске процене, коју треба да начини судија средњи са људима, што су одређени да процењују имања у срезу или општини, а има случајева, де је доста, да је и безеженик са сеоски проценитељи начини — нужна је још и молбеница, којом се зајам ниште. Ту молбеницу може свако написати и тако уштедети себи једну или два форинта, и ево како:

Цена савије табак артије уздуж преко поље, па ограда нека вишине горе: (ако од народног фонда ниште), Славној управи српских народних фондова у Карловци. (Ако од Матице ниште), Славној управљајућем одбору Матице српске у Новом Саду*. (Ако од Бачке бачке ниште), Славној управљајућем одбору „Прво бачке трговачке и обртне банке“ у Новом Саду. (Ако ниште од калне шпације) Славној управљајућем одбору штедишнице у — (Ако се ниште од општинеке спротинске кесе и т. д.) Славној управи ове или оне кесе.

На среди с поља, треба да дође име и презиме оног који ниште, а за једну шаку ниже нека дође: „моји — ф. н. у зајам.“ Унутри на среди треба написати: Славна управо! После на десној половини ово:

На основу под (А, Б, В, већ колико буде)

приложених докумената¹⁾ молим — форинта у зајам, и допунити да се исти на подисевој хипотеци²⁾ на прво или друго и т. д. место) интабулише.

У—

долази подпис.

На прво место може се само онда интабулисати, ако на зајам, коју човек даје, нема никаква дуга уписана, ако има онда се може на друго, треће и т. д. место интабулисати. Између првог и другог места врло је велика разлика, јер кад дође до продаје, онда се наплати најпре онај што је на првом месту уписан, па другима шта се остане. За то треба очи добро отворити, кад се даје коме новац у зајам, де мије доста, да дужник каже: ево ја ћу ти дати, да на моје имање дуг интабулишем; него треба најпре видети, шта вреди имање и имази друга интабулисана дуга. Касе обично дају полак или две трећине оног што вреди имање, ако могу бити на прво место уписане, и тако бива често, да један поверитељ уступи каси да она буде пред њим и то се зове дати приоритет, првенство.

У Н. САДУ 1. маја 1871. Трговина и промет наши производа најмре рани. Прошате недеље било је јакот дозвола почем су уосеи по изгледу добри а ма-одн радо продају, па макар да с горњи најлапа неопозне цене то јест јестиније долазе и готово никаквог промета најлажу, то ипак купци све што дође купу само по нижој цени.

Жито чисто прво 83 пол. цента ф. 4.80 до 4.90 н.

Жито чисто другог квалитета 82 фун. тешко пол. цента ф. 4.60—4.70 н.

Кукуруз прима пол. цента 2.80 н.

Кукуруз мало лошија пол. цента ф. 2.50—2.60 н.

Зоб бачка цента 3 ф. 90 до 4 ф.

Јечам саван домерено 70 ф. 2 ф.

Вина ерехета бела па аустријски аков цемент-рано ф. 5—5.50 н.

Маст сванска чиста 32 ф. 50 н. а маст паљана (герит) — 33.50 бачка цента буре бадама.

У ПЕШТИ. За уосеи најлапа се из страних земаља, да свуда добро стоје. Мисли се да ће рипа скочити кад се сврши рат у Француској, али у Русији и Америци има доста старе ране, те може лако остати по старом. Цена преко недеље жена се у 10 до 20 новчића, у форинте ништи скаче пети онда, те по томе важи и за ову недељу онај пређашњи извештај.

Вуна је продавана по 105—106 ф. Дебели свиња, сунта по 26—29 н. Берлин узима свиње из Русије па нека изгледа да ће скочити. Репице продавана је киља по 15 ф. до 15 ф. 50 н. свињама маст на месту 35 ф. 25 н. па три месеца наручиба 34. Славина до 30 ф. 50. Восак до 107 цента. Шипарве до 18 ф. 50. Мувар од 5 ф. до 7 ф. Кожа телећа до 130 ф. кожа овчија до 148 ф. цента. Уређена кожа па сунта од 110 до 115 крава-ља кожа 11 до 13 фун. по 165 ф. итлинг до 180 ф. цента, телећа кожа до 265 ф. цента.

КУРЗ ОД 30. АПРИЛА.

Сребро — — — — — 122.60
Дукати — — — — — 5.93

¹⁾ реч латински, значи доказ, исправа, артије, листине.

²⁾ реч грчка, значи зајам.

ПОДЛИСТАК.

ЧУДАН СЛЕПАЦ.

Приповетка за шару.

(Друго писмо.)

Мили побро!

Писао сам ти у пребашњем писму о неком чудноватом слепцу, на вашару а ни сам ти казао, ни како сам дошао на вашар. Дошао сам на коли са мојим чика Гавром. Као што знаш, од мога села до Жабља нема ни да две дуле попустиш, и олет смо се кренули од куће чим је свитати почело. Чика Гавра нема ни каква друга посла на вашару, него да купи стрини мотовило; али сав свет иде на лада на вашар, па морамо и ми. Него баш водим, што смо поранили, то ти је брате дивота погледати, како толики свет иде мирно у реду, кола за коли, као да иду царски „воровизи“¹⁾ а не Шајкаши²⁾.

Али већ на капији, куд се у Жабљу улази, почини вашар. Колико је год широк друм, загушила су га кола. Два солдата стоје с пушкама пред њима а један човек зашпао од кола до кола, па даје педуље за 10 новчића. Сад први рут чух, да је то арендатор од вашара и да се плаћа на кола и марлу, што стоје на вашару.

Кад смо на вашар стигли, кола оставимо на детету, што је чувало колинска кола, а ми пођемо да казаримо. Нисмо се одмакли две три корачи, а већ је ту шатра бирганеша. У шатри је пуно нагучено. Све један нуз другог.

Као оно гомилџ чворака кад око светог Илије поседа на дуд, па се од њих читав худ криш, скоро не видиш ни гране ни листа, тако се овде не види ни клупе ни астала.

Пред шатром крчће гвоздењак пун дебела овнџејска меса, а око њега нагучило се неколико чобана, те се са бирганешом ногађају, колико треба онако бутуре, да јој се плати, па да се човек наклони на гвоздењак, па да једе док може мицати вишцама.

— Синко!, реће ми чика Гавра, добро би било, да се с ми најпре мало прихватимо, па онда да казаримо.

— Неће ваљати тако, одговорим му ја, боље ће бити, да најпре свршимо посла, па онда на тевани да ручамо.

— Аја, то нејде синко! Није ни мој дед гладан радио, већу ни ја, ето зар не видиш,

сав свет сео па фруштукује³⁾, оно где ту је Пера Долни, па оно ти Пеге Бећарева оно Кузме Пропаљичина. Он то говори, а браћа га опазнише.

— Хеј, зар ти већеш на јутрење у малу цркву⁴⁾ шта је то с тобом, од кад си се ти повео од ракије.

— Није друкчије, морамо сврнути, каза ми чика Гавра.

И морадосмо сврнути. Ја нисам могао ништа јести; било ми је врло рано, а пити ни толико. Седео сам само, да дочекам чика Гавру, али, пош се један сатљик ракије, пош други па и трећи Најпре је свако за себе плаћао а после се удари у ревену, па једаред један плаћа, а сви пију, други ред други па тако једнако. Сунце је већ у велико одскочило; али сад тек чика хоће да кошта вино. Мени је већ било додијало, и хтео сам да идем, али чика Гавра ме то у среду између њега и Кузме Пропаљичина, па ни маћи. Седео сам дакле и хвадио сам Бога, што ме још не терају, да и ја нијем. Седећи тако мислио сам о томе, како се наши људи лићем убијају, како лудо пропађају, па са мале пропасти пређе ни нисмо на велику погибију нашу, оде на крваво поље коронско — и као да чујем, како царе Лазо љуто куне Србе: „Ко не дође на бој на Косово!“ али не као да чујем него баш заиста чујем, али то не говори Царе Лазо, него пева неко, пева глас женски, девојачки, пева, али тако умиљато, да хоће санак, да те ухвати, тако жалостиво, да ти сузе теку, тако бедно, да од голема јада не знаш шта би друго, него да сам себе ухватиш за косе, па да се чупаш докље је једне на глави, што смо тако несрећни, тако не ваљали; пева најпре, како је кнез Лазо проклињао љуто:

Ко не дође на бој на Косово,
Од руке му ништа не родило,
Ни у дољу белачи шепца,
Ни у брду њинова косице,
Рђом главо док му је косена,

па онда пева како и покрај те страшне клетве пролетти

¹⁾ Реч немачка, право се каже фруштукен, то је до-ручковање, али рано.

²⁾ Наши људи зову крчму мала преча, јер сваки дан иду да се клањају ивину и ракији, па још будале теже се, да је то боље него у божију цркву ићи; јер, веде ивно кад одузме намет оно олет врати а Бог, кад одузме, он ипак не враћа, а ми олет велимо: Бог нишад нишом најде одузме намет, него ивно и ракија сваки дан илдо по мало одузимају, па кад је тако сву одузму а ми онда бацамо крпичу на Бога и то понављамо с тога чинимо, што Бога не видимо а себе ивимо, па, кад би себе кривили, могли би одмах по себи, а свако кривимо немог, сам не можемо ништа учинити, зато да не диромо оног, коме можемо.

³⁾ Реч немачка, право је фруштукен, то су они пој-наци што иду на кола војничку опрему.

⁴⁾ Шајкаши се зову људи, што живе у округу тителском. Они се тако зову због Шајана на којима су до 1852 године цара служили.

Вук издаде честитог и знаа
Издаде га, издаде га зато.

Син смо ућутати. Бирташ понео у руци три доље вина, па кад је чуо глас певачев, а он заборавно куда је пошао, па стао на сред шатре; нијанине жедне спустиле нузе себи песнице, што су их дигле биле, да дунају о астаг, журићи бирташа да донаша вино, а ја — ја, ја не знам казати ни шта сам ја радио, толико се само сећам, да сам повикао: Мили Боже каква ли је сила у песми народној, сећам се да сам астаг прескочио и потрачио тамо од куда је глас долазио. Но већ је доцкал било. Света се око певачице толико накупило, да се није могла видети, и ја сам стао, па чекао, док се свет разиђе, да даритам уста, из којих така сласт лије. Можда би то и дочекао: али баш кад се свет мало разилазити почео, удари капетан^{*)} Јабањски од некуд на коли. Свет се није могао уједаред разбећи, а капетан је терео коње, као да је он сам на вилуру и тако руда дохвати једног момка, и стровали га доле. Кочијаш заустави коње, да та бар не прегазе, а капетан зграби му камуџу из руку, те најпре по коњи а после по кочијашу: Терај, зар сам му ја крив што нема и на леђи очи; кад оро лети, ираши у недоглед бејко; кад је црв, што тмије испред мојих ногу.

Ух брате! то кад сам видео, ја сам обне- видео, и, веруј ми, сам Бог ме је сачувао; јер кад сам ја зграбио маљ, чим су коље у земљу ударали, капетан је већ далеко одмакао.

У томе нестане и певачице, па и ја морам се манути даљег писања, јер ми крв и ватра у главу ударе, чим на то помислим. Кад мало да- нији будем, продужићу даље. —

(Продужиће се).

Шта бива у нашем и туђем свету.

Сабор хрвати неће се састати на оно време, када је при пут запознано нешто тек 3. јула. Садашњи бал није још све уредно, да нише његових људи на сабору буде, па је продужио рок, да се боље припреми; али као да му није помоћи доминикане; јер гледа да ће ова страна, која држи уз парод, на сабору јача бити од стране блатове, и онда држ се бави за врбове гране; ни та ни твоје прилике неће се скрасити на месту саоме.

У Черенћу састају се данас бирачи среза плочког на договор, кога да бирају за посланика на сабор. Надамо се да нико неће хтећи да на њему остане изста- ва, и да ће доћи на време на рочиште, да после не

^{*)} Реч талијанска значи поглавар а у војсци сатник, стотник, што на 100 момака заповеда.

жени као Бановић Страхиња, која је доцкал дошла на Косово.

На мађарском сабору доцнети су да се сме Ми- летих извести на суд због тога, што је у његовим по- нинама „Застава“ писао, да ако Мађари други крај не опрезу, да ће се Срби и Словени радонати, да про- падне ова царевина. Било је, да душе Мађара који ре- коше, да је све то тако, као што се у „Застава“ пише и да они држе, да се ова царевина мора распасти; јер суд ће каи до море. — Немци, који су динао у Аустри- ју, сјединити се са другим Немцима и још тај који то рече, вели да: Бог да; али опет доконише, да се Ми- летих на суд.

Ово се дана бави у Бечу Мандић, да је одазваи ради потврђења саборских закључака.

У Паризу се бију још једнако и неће се умирати док се Немци не уједнају. Немци имају још много своје војске у Француској; они је држе тамо до тада, док Французи не плате главоу и док се не потишине, шта је Французи а шта је Немачко. Како се гласа Французи неће да задрже све оно што Немци штију. У вароши Немачкој и Франкургу било је погодбо о томе, али исуе се сложили, те лако може доћи на ново до окр- шаја међу Француском и Немачком.

Румуни иже путује по Молдавији и веле, на- ред га врло лако дочекује. Од куда то уједара?¹⁾

РАЗЛИЧНОСТИ.

(У Паризу) праве силне дуотбазоне²⁾ да на њима лете у Београју³⁾ кад се Париз узморе предати.

(Чувени Омер пана), кривни наш, умро је. Он је родом из горње крајине. Био је Србин и знао се Латас.

(Власт је забранила) да се из Немачке Швај- царске и Руске Полске увозе прлаве конуле и старе хаљине, јер се може у њима пренети кути и друге бо- лести, које после рата долазе.

(Што не знаш добро, питај друге.) У Дебрешу, додосе један човек трговцу 20 дуката, по кад тамо дукати нису златни, и тако сиромаш томе пронашну 200 еор, што је за њих дво. Напц људи, кад год више шта пазаре треба да оку општинској кући или трговцу, па пред њим нека приме новце, а па ду- кате лека никад не брају јер ретко ко данас дукаат даје, аки те не мисли препарити ма у цени.

(Тужба хонведска). Овиши се хонведски тужо, да кад су сади у мају нацирали (пошли напред) да је ту само на непријатељство се гледало, а не ко је напан и заслужан.

(Зашто се Шваба радује радним свато- вима.) Кочија Рап, рече Шваба Србину, ја чујем, ти жениш твој син.

(Србин.) А шта се то тебе тиче Швабо, ваља хоћеш, да ми будеш кум.

(Шваба.) „Тунхајт“ (хударја), очем да кунеш твоја земља.

(Којко вреди Спасовска киша?) Пятао капетан свога форшину кад су ово Швакани у Вене- цији били, Море Дале, шта мислиш, нешто би била Ве- неција? Бог ме, вреди колко једна спасовска киша.

¹⁾ лопта која по праку лети.

²⁾ земља што уири у Француску.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 30 новч., на четир месеца 1 еор. цустр. вред.

Донес се школу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи излађују се: од редних оваких слова 6 нов. и 30 п. за свак свак пут.

ТРЕБА ЛИ У ПРЕПАРАНДИЈИ УЧИТИ МАЂАРСКИ.

У прошлу суботу беше дошло на сабору на ред то, да се одлучи: шта ће се све учити у препарандији. Међу наукама, које се имају у препарандији учити беше и немачки и мађарски језик.

Кад се почело договарати за немачки језик онда је извештач¹⁾ школског одбора Стеван Поповић који је изнео, да треба учити немачки језик, казано, да тај језик у препарандији не треба учити с тога, да се зна један језик више. Јер препарандији није за то, да се у њој уче језици, него да га треба учити с тога, што на том језику има све оно написано, што је најбоље за школу; јер нико се није бринуо за школу као Немци, на уштед треба да зна тај језик *себе ради* а не језика ради, не тога ради што он хоће, да тај језик шири по свету и да ериску децу учи немачки, него да оно, што је тим језиком добро о школи писано, узме и у своју школу пренесе и ериским матерњим језиком деци еришкој казује, дакле, не да децу немци, него да немачку науку пошробљује.

¹⁾ Препарандија доде се ова питања, де се препарандију ова, који хоће учесати да буду. Препарандија је реч латински и долази од речи препараре, што ериски значи приправљати, диле пори је у како реч као год и у латински, из овог диле ту реч је од латина узели али она од нас; као је она била и пре латина и пре нас. Препарандија: ериски се каже приправљати, т. ј. место, де се за нешто припрема.

²⁾ Сабор или крај различитих посланих да сиринује се се ти послани тако изговарају, да их он не може никоу бутуре, нико му који до руку дође, сиривати, него их мора уредити, да сваки прети да себе дође, оно што се тиме може — да себи што се тиме може — за себе, што се тиме општење — за себе, што се тиме узнеде — за себе, а тако даде, али то омет не може св сабор уредити, јер сви у сабору не знају сваку ствар поједино. Једна ли беше оно што мнози треба, други ли беше што крај или општања треба, па за то се поселе, који је за који посао. Него омет за овај или за овај посао или пак нешто што би требало, он тако се зна: што је више уста, да је каже и речи, а не мери се познато во животи него во доброту, да то се од сању забаву или нешто понарабава, и ти се завој одбор, одбори. Тако диле или различитих одбора, а коју тиме је и школа одбор. Сваки одбор изберу себи једнога, који ће извештавати ово, што се у одбору нареди, и тај оста извештајује сабор о одборској раду и за то се зово извештач.

Речи ове уважи сабор и тако се нареди, да се у препарандији има учити и немачки језик.

Доде ред и на мађарски језик.

Извештач школског одбора прочита наредба, који наредбује, да се на препарандији учи и мађарски језик. Посланик Мита Поповић из Баје у Бачкој, поче казивати, да тај језик треба да се учи у препарандији с тога, што ми онде у Угарској земљи живимо с Мађарима, па кажа и да се разумемо. На то примети посланик прота Беговић из горње крајине, да ако је тако, да се хоће мађарски језик у препарандији учи, зато што Срби у Угарској живе заједно с Мађарима, онда он ништа, да се у препарандији учи и турски језик, јер поред оних крајева, од куда је он, живе Турци и Срби тамошњи с њима тргују.

Сам господин извештач не препоручује мађарски језик, јер тај језик није за науку, ми о школи немимо ништа од Мађара учити, јер ми са школама од Мађара много боље стојимо.

Оно што је овај посланик о Мађари говорио сузата је истина, јер у Мађарској беше прошле године осамнајет учитеља који нису знали ни читати ни писати.

Док је овај посланик говорио прена се у сабору већ почела дилати, и још се стинала не беше, кад устаде други посланик из горње крајине, Јован Груборовић, и поче:

„Господе моја! Ја мало говорим то вам је познато; али да поштено мислим и то знате. Мене боли, сузе ме обливају (и знаста му потекломе сузе, а у сабору настаде чудни тишина), кад чујем, да се о језику новела реч, који Срби никад није волео.“

Ту се диле врепа и посланици повикаше говорнику: на ствар, то јест, да говори о томе, да ли је од користи, да се тај језик учи или не а не о томе, да ли га он воли или не.

Говорник продају даље: „Обазримо се на прошлост нашу у Угарској.“

Вичу му омет на ствар; претседник му казује, да му неће дати више да говори, ако се не уздржи од речи, које вређају један народ и раздражују против њега.

Говорник обећава, да неће раздраживати и да ће одустати од речи, само мора још толико рећи, да му

је чудно, кад на уста Србина чује, да брани тај језик који — ту му онет пресекоше реч а у хагору чуше се још ове речи: тридесет хиљада удоваца плачу на тај народ, па још да им сада деца његов језик!"

Све би можда на том прошло било да не устаде други посланик Вујић из Суботинце у Бачкој и у намери да стигне сабор, рече ово:

"Ја имам приметити оној Господи, која су противна, да се учи мађарски језик, да се бадава противе, јер се мађарски језик учити мора. Влада је мађарска наредила, да се у српским школама мора учити и мађарски језик, па кад нам учитељ у препарандији не научи мађарски, како ће он томе језику учити децу?"

Сад се онет грађа диже. Посланик Нанта Поповић из крајине пријави се да говори. Претседник му примењује да је доста говорено, а он додаје:

Три дана, да о томе говоримо, па још не би доста било. Ја не признајем тај закон, који наређује, да се у српским школама мађарски учи. Тај је закон донео мађарски сабор а не ми. Имамо до душе и ми посланика на мађарском сабору, али бадава, закон је тај донесен, па кад они не могуће сами да израде, да се закон тај не донесе, јер их тамо мало има, ми не треба тај закон да признамо, иначе, ако ће нам Мађари нане школе уређивати, онда боље да се разиђемо, па нек они све уздемавају како хоће.

Дође до гласања и већина би да се у препарандији не учи мађарски језик.

Овом приликом не можемо да се споменемо, да су своје сви посланици из крајине и Хрватске гласали да не треба учити мађарски. То је ето израдило мађарско разметање и њихово насилје. Биће дакле још и понови и потегни док се стане Хрватца с границом заједно поново са Мађари погађати; ето, ко шта ради све себи!

ЈЕСУ ЛИ СВИ ЉУДИ ЈЕДНАКИ ?

(Сарматик.)

Сви смо ми једнаки, само су нам послови различити, и то различити не радњи, а не по важности. Један нише, други оре, трећи копа, није нтд; али у свету, у целини, колико важи писар толико важи и ратар. Извади из сата само једну малу чиницу — он ће одмах стати. Скинн металницу — и онда ће стати. Колико важи она мала чиница, толико важи и она велика металница, јер једно без другог не може постојати. Помислимо на прилику, како би изгледало ово: Сви се чизмари договоре, да не праве чизма. Шта би онда видели?

Кавалир¹⁾ један мето на главу цилиндар²⁾, обукло при ера³⁾, испод њега бео прелаз, па ногу прие чак-

шире, па руку стаклене рукавице, узбечко се па хода бос по тротоару⁴⁾.

Шта би даље било, кад шеширџија не би тео правити шешире?

Кад, на пример, слушнице и путунице не би хтеле доносити воду, онда би се могао овај случај десити: Барон⁵⁾ Ротшилд⁶⁾ морао би сам узети крчаг у руке, па хајд на чесму. Тамо затече барона Сину⁷⁾. Ту би један хтео пре да насне, но и други би хтео, па би се тако гурали и разбили крчаге, онда би се свадили, потукли, разбио би један другом главу, ту би требао ко брао да заустави крв, али шта ћемо, доктори неће никога да лече и бадава су Ротшилду 8000 милиона, он би морао умрети. Дакле ни без слушнице ни без доктора, ни без паора и т. д. не би могао свет остати.

Но иду на страну. Било је времена то време, када је један стапак мислио, да може без другог живети. То је било у ранијо доба. Господа судије, војници, попови давали су јако раденице. Ови се побуне и изасе на брег, који су звали света гора. Онда је било то исто, што мало пре рекосмо. Господа нису имала послуће, али ни занатлије нису имале зараде. Па то је неки Мененијус Агрипа отишао и азао раденице, да сићу доле, и да би их наговорио, приговорио им је ову басну:

Једаред се сваде руке и ноге са трбухом. Руке и ноге кажу трбуху: Ми се толико мучимо и радимо, а ти седни као домбед, па један готово, нећемо више с тобом више да живимо, и тако руке не хтедоше метални ране у уста. Прође дан два. Црвена истина почеше крчати, али и руке сталаше слабити, и да руке не макосе уста, све би пропало. Тим их је збави и наговорио, те су сини доле.

Нека су дакле руке и ноге раденици, али и трбух није ништа друго. Он седи на једном месту, али онет ради. Бадава ти имаш крва, кад немаш ватре. А трбух је све и огњиште и лонац и ватра.

Ал од туд, што велимо, да смо сви једнаки, не треба изводити, да смо у свему једнаки, да сви морамо једнако добро јести, да се једнако морамо посити, једнако морамо мислити, једнако ћуд имати и т. д., јер један је јачи, други слабији, један лев, други вредан. Јак и вредан нише раде и заслужује него слаб и лев, нише треба и да имају, дакле у томе треба да будемо једнаки, да колико ко ради онолико и да заслужује, и да има право свако, што год хоће радити и учити, а да може бити по томе све оно што и други може, укратко, да може свако своје среће

1) Тротоар, реч француска, значи: стаза, депо издржанима или изложеном постоу.

2) Барон, досиан од старе немачке речи бар: због, за разлику од оних, које нису држали као дузе, него као жару — дакле слободан човек. Сад се тако зову алашки други ред. Први највиши је ред обична алашка, — после долази барон, после кнез.

3) Ротшилд је Чинук и најбогатији човек у Француској.

4) Сина је Грч. онет богат славије.

1) Реч грчка, значи: коњанин, пасањ, кавалер.

2) Цилиндар, немачк: округло шешир.

3) Ераут.

ковач бити, а не да се, што по веле, мора родити у срећан дан, ако хоће да буде срећан. У томе смо сви једнаки што имамо сви једнаку слободу радити и за-служивати.

Не треба дакле господу нападати само за то, што се тако зову, него за то, ако ништа не раде, ако глобе, ако отимају, њима ће бити све једно, зовите их па-орима, а паоре господом. Али као што има госпoде-лене и невалале, тако има трговца, мајстора и па-ора. Трутоне треба напоље изабацивати, па само онај, који ради, треба и да једе, а да не пита како се зове.

Ако те казав надувен богатим, или господином, или занатлијом, или паор преко рамена гледа, ти га и не гледај.

Немој се ти једити, боље нек се он једи, што га ти и не видиш. Буди равнодушан као онај оца, коме рекше Турци: Море оца, не боје те се деца, а он им одговори, вади, не боји се ни ја деца!

За то нека поштени трговци не мучу: Сва је интелгенција¹⁾ непоштена, а честита науциња нека не говори: сви су трговци варалице. Добар мајстор нека не презире ваљана паора. Паори нека не мисле, да су они последњи на свету, нека не наменштају руку онако, да им прег мали дође доле, а сви други над њим, па да кажу, да су они тај мали прст, и да су им се сви на грбачу понели, него нека је наместе онако напошке, па нека прете рашире, па ће видети, да је истина један прет већи, један мањи, али је сваки за себе, сваки је свој гланда видеће, да сви морају заједно држати, јер живе на једној земљи, на шањи, па кад се један посече и други пати. Доста је поште-нима, да се са хулама боре, не треба да се између себе кољу за празну титулу²⁾, који је сталеж прии, трговачки или други? Хузе навек једно уз друге држе. Врана врани очи не копа, па тако они и господаре, а поштењаци издиру.

Ништа друго, да поштењаци имају толико знања и памети, колико поштења, па да се сложе и изје-дице бар толико, колико су прети један другом једнаки, па ће доћи њихово царство, па ће сви бити међу собом браћа, неће бити ниције слуге и младе-шине, него синови једнога оца, који је на небу и па земљи.

О ПРАЗНОВЕРИЦИ (СУЈЕВЕРИЈЕ).

Шта је то сујеверије?

И само се каже: Реч сујеверије састављена је из две речи:

Сује је значи бадава, узалуд; а *јерије* значи: во-

1) Реч интелекција; тј. се зове она прсти луѓе, која је разумна, искусна, паметна, дакле интелекција не зову се само они, који су учили школе, него и она, који су без школа разбо-рати и знају знања и искуства.

2) Реч титулација, значи: титул, петица, име, назив. Титул има свакојак, толико год има прсти људи и господства, толико има и титула.

ровање, дакле обадве речи заједно значе: узалудно или празно веровање, веровање у оно, чега нема.

Од кад је људи на свету навек је и сујеверија на њему било.

Читава митологија¹⁾, наука о боговима, римска, грчка и у опште свију других народа, није ништа друго, него гатка, лажна вера.

Шта и шта нису веровали Грци, Римљани, а оео-бито земља египатска, што је зовемо Мисир, Египат. Крокодил мачка, рода, гуска, све су то били бо-гови њихови.

Крокодили су поштовали, што су га се бојали, као што и ми држимо, да није згорег и фавору упалити свећу.

Неку тигру, Ибиса, а то је чела роде, поштовали су за то, што једе змије и гуштерове, па то се и до нас задржало, јер на селу држе, да је она кућа сре-ћна, де рода на одаку направи себи гнездо. Мачку су поштовали, што мишове тамази, и то тако луѓо, да је једно племе мисирско водело пре само прона-сти, него донетити, да се мачке потуку. То је било овако: Зарати се то племе са другим једним. Непо-ријатељ се досети, па сваки солдат понесе једну мачку као француски зузани на телећаку, а њима мачке не помогне, јер Ирус бoме нису оне слабе, што њи седам иду на једног зеца, па се нуткају, ко ће на-пред: не ту Милх еоран, ту хаст гресе штица ал (или ти Милх напред, ти имам велике чиме), па им непријатељи не смеђоше бацити стреле на њих бо-јећи се, да не устреде мачке и с тога се предаду.

У Цариграду опет и дан данас не сме нико уби-јати мачке, јер то турски закон забрањује.

Римљани су гуске, дакле највеће браћуше на свету, држали за свеце, с тога, што кад је народ који се знаше Гали напao на Рим, па страха на граду заснала, а гуске оглаше, да се Гали нуткају из бедене, те Р-мљани пробуде и потуку Гале.

Штогод је дакле човеку било на велику штету, или од велике користи, све се то за Бога поштовало. Шта више, много што нита су за Бога само за то пошто-вали, што га је ретко било видети.

Тако је во, који је био сав при, а само на челу имао белу звезду имао срећу бити патрон мисирски, па кад он прене, о опрости боже, ко би се то усудио рећи, тај би главом платио. Кад он уири, онда ти чи-тава земља хали, док се нон патрон не нађе, а кад се нађе, те луѓе радости, сав се народ дигне, те га с литијама и несмама и цакама по вароши провађа. Весно халивце не називају на вику и дреку, склаче и отима се, а народ плаче, да је светац отварио лице од њега, те пузи по прашини и пиншти, да се до неба чује, молећи марвинце, да се смиљује на свој изабрани народ.

Та пакса обично још нећма раздражи дивље мар-

1) Реч грчка, састављена из две речи: *минос* и *логос*; *минос* значи, гатка, сканка; а *логос* значи реч, дакле приповетка, из-јато о савезама — наука о боговима.

винце, те се толико пута отме и нагне кроз свет, али благо оном кога погаци или погом одгурне, а најсрећнији је онај, кога на рогове дигне и о земљу тако удари, да му глава одлети на једну страну, а ноге на другу — тај ће управо у рај мисирети.

Тако ето, на лудости натоварио је народ сам себи беду на врат и још се радује, кад што више од ње лати.

Застаја благо нарацимама док је луда по свету.

Бесна Аписа, тако су звали тога двовет вола, ранише медом и шећером тадашњи левити мисирски, што се држаше за првенце у народу, а били робови марвинчетова, а сироматниран жерав, који по читав дан на највећој припечи вуче плуг, срећан је, ако тога дана о што мање батина прође.

Тако је ради лакше вере, за ње силница, толико пута проливана крв најчистијих људи на свету. Грчка историја пуна је таквих примера, а ми ћемо овде само један извести, наведеним за пример Ишенију кћер грчкога краља Агамемнона.

Помислите само, најлепша, најчистија девојка у читавој земљи грчкој била је Ишенија, а отац јој беше најваљатији краљ у оно доба, на како је отац миловао своје дете, како ли је дете свога оца љубило. Доклаше просиоци са све четири стране, синови најсилнијих царева земаљских и све их одби брзга Агамемнона и никоме је не даде отац Агамемнон. Али дође несрећни рат тројански, диксе се на војску краљ Агамемнон, али богови захтевају крв људску, на никак да пуште добар ветар. Жреци, они што принашаше жртве боговима, клечаху седам дана од јутра до мрака, али богови не даду ветра.

Тех осам дана, када је ветар и сам дошао, дође при најстарији жрец, на прилику тадашњи патријарх и рече: радуј се краљу син твоја нашла је милости у небеснима, један од њих изабрао је себи за невесту, а тата ће даривати ветром најбољим, и народ повила: Слава на висици боговима, и спали несрећну девојку, да лакше горе женику одлети.

(Hestamhe ss.)

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Ко је старешован Србима у прва времена, кад су дошли у земље, де су домаи?

Човек је рођен да у друштву живи. У друштву сваком има омет свакојаких људи. Једни су добри а други хрваши. Са добрима може свако изаћи на крај, али са хрвашима не била тако. Добар човек зна, шта је његово, па то не да другом а зна шта је туђе па у то не хри, и хрва до душе зна шта је његово, а шта је туђе али омет вели: твоје једем, а моје нех етоји. Хрвава дакле човек хоће да отме да украде да пре-

вари другог. Ако је онај јачи, који је добар и којекасо ће се сачувати, али ако није онда је пропао. Да дакле хрваши по својој вољи не праве штете добрима сложили су се добри и изабрали једнога човека, који ће судити и добрима и хрвашима. Дакле прву власт дао је судији народ у руке, и по томе народ је господар свакоме судији и господару на свету. Те судије звали су у стара времена старешинама, јер је само старији човек морао то бити.

Старешине те имале су у прво доба прво малу власт а то је само да кажу шта је право, шта није, и да саветују оне, који се туку. Али мало по мало, кад се увидело, да не помаху само лене речи, јер хуље их на једно уво приме на друго пуште, онда народ да тима старешинама и ту власт, да могу натерати, да се извршује оно, што они нареду.

Старешине те осле се тако мало по мало, па дотерају докле, да си их хтео не хтео мораш триети. Они су испра бирали на кратко време, али кад се отеше остане то до смрти своје, па неки били тако страшни, да још из гроба народу заповедају наребујући да мора на њихово место њихов син доћи.

Те старешине зваху се различито. Једни се зваху кнезови, други војводе, жупани, мали и велики, херцеви, краљеви, цареви. Ко су били прве старешине кад је наш народ прешао у земљу грчког краља Ираклија у данашњу Србију, Босну, Херцеговину, то се данас по имену не зна, стари писци велу само то, да се тај, што је прешао Србе у ове земље знао кнез, па кад је он умро, да је на његово место дошао његов син, а после унук и његови потоци.

Први српски велики жупан чије име спомињу стари писци знао се *Вовслао*.

Тада је био снажан народу најпречи посао да војује, па су ето већ и на крштењу казивали детету, шта га чека у свету, те га називаше Војислава, желећи да славно војује.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА.

О пуштању крви.

Бод нашега народа ушло је већ тако рећи у моту, да пушта крв. Чим те мало глава заболу, пуштај крв, чим ти нога почне свати пуштај крв, чим те нос за- сврби, удри у њега са травом, што се зове *густо баба кому хр*. Као да је крв вода тако се незилце трови. Па то је то тако трови. Онај, што једе кнезине, пасуља, црва лука, што само од недеље до недеље омириши залагај меса, онај дакле који се тако рани, да нема доста крви на да живи. Застаја, као иначе тако је и у пуштању крви наш народ расипкућа. Одмах од спасова дана почињу неки одивати крв од себе на то тако сваке друге недеље. Али људи божији, та то не ваља. То је убоство. Та крв је живот. Крв је новац. Што је новац у свету, то је крв у човеку, па

1) У старој превени, кад су се звали Богу, морало се кнезо или кнези саопшати у сваку божу; често су и сваку своју леку саопшати, а дакле се често тога ради трајали и измислили.

који ће наметан трговац бацити новац, ма како да му је цен прену. Неће ли га он само онда издати кад хоће што за њега да добије, и неће ли га и онда у цену задржати, кад се може другим чиме помоћи. Ко ће, кад за цену реч може што добити, волети по-трешити сто двеста форината него рећи ту цену реч.

Крв је месо што тече по телу, рекао је још про-рок Мојсије, на који би допустио, да му се сваки час отсече по парче меса са тела — а то је то исто као кад крв пушташ.

Кад се сече месо са тела? Кад га змија уједе, кад се отрује, кад се запали тако, да би се сво тело од једног места запалило, као што се онда кад плот по-ред куће гори, на хоће кућа да изгори, овај нечуна да се од њега кућа не запали, иначе се водом гаси. Дакле крв се може пуштати али онда кад је запаљено кавно на телу.

Крв се пушта местимиче или из читава тела.

Из читава тела то јест, кад је читаво тело бо-лесно, ако је икакo могуће не треба пуштати крв без лекара. Наши људи пуштају крв болеснику, кад год овај то захте; али то није добро. Кад треба болеснику, да се пусти крв, он онда не зна ништа ни захтевати, он је понављине у невестици. Други треба да се по-старају, да му се крв пусти, а он о тој брига не може знати ништа, као оно, што се заговеће за саудук мртвачки, да оном кога прави не треба, а коме треба не зна за њега.

Крв се из читаво тела пушта понављине при за-паљеном беле пегерице, пугна.

Неки у већим болестима пуштају крв, час са врх језика час са чела из слепих очију, час из пазца у ноге, уопште, све са неких врхова, али то није нужно, јер зар није све једно, или тачно ти више кроз бра-ни на чеп. Више ће изаћи из бурета те на ову рупу те на ону. Али онет за то, што кад више на чеп се пушта а не вади се на враћу теже га је сачувати, да се не просипа, и кад хоћеш да занушним чеп, теже га је занушити, јер он стоји доле, па је сав терет од вина на њега се навалио, тако је и са тим кад се крв из ноге, испод језика или из слепих очију пушта, него је најбоље из руке и то оне палатне калде; јер че-сто се може живи испод језика пресећи, па је врло тешко крв зауставити. Из слепих очију не треба крв никада ни пуштати јер ту је најопасније.

Крв се пушта са оном сипавом што је лекари и бербери имају или са пиланицама и кунцом.

О томе, које је боље и које кад треба говорићемо у другој броју, а сада и онет кажемо: штедином своју крв, ако ни за што друго а оно за Косово.

Јављују се понављине у месецу јуну и крв их до краја јула. Они снесу јаја своја на лишће од кунуса, та јаја за седам осам дана излегу се и црвими почну грести лишће. Али да дотле не дође, треба најимити две три десејичке, па нека заљуу од листа до листа. На коме листу паљу семе од лентира, нека га откину. Ако се почне на време чистити кунус, неће много дискона поодкидати, јер лентир на једном месту снесе више јаја а не по читавом листу. Када се гусенице излегу, онда их је већ теже тамавити, јер се развију по лишћу, а онако се у јаји уједаред по сто гусеница и ленти-рова потући могу, а и гадније је гусенице тући. То неће много стати, јер, де се кунус сади, као што треба по 15 главница на квадрат, ту за дваца сав тај посао кинеси највише 30 форината, а десет пута толико до-неће нише очинићен кунус него онај, на кога гусенице навале.

(Пчеле се и брашном раде.) Има места, де нема цвета никаква, ту су изумели људи, да пчеле бра-шном раде. Направе се мале чиније или кутије од дрвета. На чиније се мете дрвене ситно тако, да кад пчеле на њега стану да брашном могу доватити, а да се не обраћају. Један је тако радио пчеле и про-нашао је, да за 45 кошница на дан треба 3 албе бра-шна, а јеле су га и кошничке пчеле, јер кошнице му приповедаху, да су им се челе враћале у кошницу тако брашнине, као да су некари. За невожу дакле, особито зими, нека се зна и за оно рањено.

(Сено треба копати.) ако се хоће да добро рани, и то пре него што ће се марив дати, треба га по 18 до 24 сахата у води држати. Кад се сено тако омекша онда долази као лака трава. Још је боље рану за марву прокувати. Ждробад никад не треба да једу ству рану, јер од ње лако добију слепоту у очима.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУНИ.

На овоме месту донели смо били уједаред кален-дар за читав месец. Чини нам се, да ће боље бити да календар за сваку седмину донашамо, јер чо-века зрли враћати се на овај број, који је већ про-читан, а онако докле има који права да стоји на стегу дотле ће и изрефати се данн у календару.

Дакле ово прве седмине:

ДАН	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
У. 1	Мученик Јустин мислосв.	13 Антуј надов.
С. 2	Виднозор патријар цариградски.	14 Василије велики.
Ч. 3	Јулијан мученик.	15 Вет. Мил и Крек.
П. 4	Митрофан патријарх цариградски.	16 Бео. Франц.
С. 5	Доротеје владика тирски, кнез Игор одгонин черниговски.	17 Адало.

ЗА ПРИВРЕДУ.

(Како се кунус чисти од гусеница.) Има лентирова који се најрадије на кунусу легу. Ти лентирова по-

Шта треба радити у месецу јуну?

У овом месецу треба: Шуне чистити и извајавати, путер пасадати и топити, на тозав провају пуштати, рану преврзати. Шталу чисто држати и често вубре навести с тога, што се

жарна рена са зеленим рипом. Коње и рогату жарну почешће прати али прж тем да опрезу бити. Са стриком оваца готак бити. На крају жесца нустити перасте, пшменачама. Савице о великој шапери да свинаца не истеривати него их чеће водем водити, турско чунати.

Воће влакити и екулатрати и то само са стране која је окренута истоку или западу. Воће, које су премешале младице, доде похвати и планити. Тамната јаја од лентира што се на купује леко.

Седе доштити, па чим се ово увисе, па ливаду воде нустити да кин сапила да то кване остаје да бежију воде.

Пасити па квинице јер сад се роје.

Виноград док не предати не дикати, после возенати и копати.

Дукал преобавити и алкрати и то жу је најбоље време да се бубри. Крине и пужине таманати а младиц жатке ловати.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

На што треба пацити кад се што купује или продаје.

(Српски).

Кад се прода ствар, која се може пренети с једног места на друго, на купца да уречено време не дође по њу, или ако је обећао да ће у готовом новцу платити а то не учини, онда уговор о тој ствари не важи.

То личи не помаже, кад се когад тузи, да је цена према ономе, што ствар вреди однећ велика, па хоће уговор да похвари. Само онда кад је цена така, да дванут више износи него што ствар вреди, онда се узима, да је купца оманут и уговор се може похварити.

Кад се шта купује или продаје на се уговор прави онда се, осим оног, што се погоди да плати оном, који уговор прави, плаћа још итемпариине и то, ако ствар вреди:

ЛЕТВИЦА ЗА УГОВОРЕ И ДАРНИЦЕ.				срп.	тук.
преко	до	10 евр.			
"	10	20	"	—	7
"	20	30	"	—	13
"	30	50	"	—	19
"	50	100	"	—	32
"	100	150	"	—	63
"	150	200	"	—	94
"	200	400	"	—	125
"	400	600	"	—	3 75
"	600	800	"	—	5
"	800	1000	"	—	6 25
"	1000	1200	"	—	7 50
"	1200	1500	"	—	10
"	1500	2000	"	—	12 50
"	2000	2400	"	—	15
"	2400	2800	"	—	17 50
"	2800	3200	"	—	20
"	3200	3600	"	—	22 50
"	3600	4000	"	—	25

Преко 4000 евр. или се од сваке 200 евр. ступишак 1 евр. 25 тук. а и сваки остатак изнад 200 евр. као путу рачунати.

Из Сегедина пишу 19. маја, да од кини уоси јакотуру и да с уга цена рани скаче. Шенца 87 евр. пред 5.50—90 и. 84 евр. 5.60—65 и. 82 евр. 5.35—40. Рак 79 евр. 3.70—75 и. јетам 70 евр. 3.10 и. Кукруза 2.90 до 3 е. Све да се жазне на жезенику.

У Бечеру бешо 20. маја недељан вишар добар, али не беше доста рана на продју. Шенца је продавана 82—84 евр. 5—5.50. Кукруза 3 евр. под цента.

У Тежешвару 21. маја. Од неко доба тражи се јако шенца и кукруза. Јако је скокнато у 10—15 позт. а кукруза за 8 дна у 25—30 и. (жуца у околна тузе се, да што трупе. Реница добро стоји, само ће јој се жетва због кини замасити. Цена је шенци да се на жезенику жазне 86 евр. 5 е. 50 и. Рак 80 евр. 3 е. 25. Зоби 50 евр. 1.—90—95. Кукруза 3 е. 25. На нову реницу даваше је 5.50—75 и.

Сента 21. маја. Шенца и кукруза сваку у 5—10 новчића не доштити. Јетма и лоби неха на пјаци. Стржа је почела.

В. Кањиза 23. маја. Кини поистрано. Дрш се, да с тога рана мора савити. Свако сад чува оно што има. Шенца 82 е. 5 е. 70 и. 84 евр. 5 е. 90. Рак 70—80 евр. 3 е. 45 и. Кукруза 3 е. 35 полнати. Јетам, да рану 65—72 евр. 2 е. 60. Зоб 44—50 евр. 2 е. 25 и.

У Загребу плаћају се чауре од свилених буба и то оне, што су жуте, а иде их 300 у фунту 1 евр. а вр. фунту, а којих иде 400, те по 80 и. фунта, а остало 50 и. — Од оних, које су зеленикато и иде 400 у фунту 1 евр., којих иде 600 у фунту 80 нов. ланције 30 и. — Погрешке чауре и не примају се. Ово се плаћа само оних, који су на Хрвато. Славоније и Срем.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

На сабору у Карловцима сарени је закон о малце то јест осиноним шмолана српским. Закон тај има врло много париграфа на да то га не можемо у овине листу довести а није ни нушко, јер кад се потврди сваки ће га општине добити. За сад ћемо само то јавити, да је за уштељско плату одређено, да буде најмање 300 евр. а вр.

Од општинских ствари изабрало је то, да се на јара пошле мало, да тзвда да се измучена данског сабера што пре потврде. Узео је одређење да кад се мало пошле, па да он десет дана не дође одговор на њу, да се пошле депутација потврди. Међутим чујемо, да су саборска закључења сви потврђена изумијају она што наређује како ће од сада бити мали сабори, ту је парезица плаца што она мисли како треба да се сабор отвори и то ће доћи пред сабор, да и он ни то своју поседну реч каже, па ће се то онда нашоу послати цару на потврђење.

Владика Тежешварски Нака одговорио је претседнику саборском, да он неће нише да буде владика. Претседник је то у Петак 28 маја сабору јавио, и сабор је одредно да се сутра у суботу договорити о томе, шта сада ваља на то радити. Тага тага дан одговорио је претседник да се прав тузбе даљске општине није могла решити с тога, што се у оно време саборски одбор не беше састао, и да он с тага дан тузбе даљско даје сабору. Посланик бурбенић није законски с тиме и нише је да се позове Чарнојевић да одмах на сабор дође и да сабору да рачуна о својем послу у Дању. И о том ће се у суботу договорити.

У Срењу саренили су избори за хрватски сабор. Изабрало је ших доса што уз народ дража, а јетам само што држи уз пледу, и то имао је само 14 гласова живо, а и то је, као што веде, на препару добио. Победа дакле беше жива са само закључити жече. Подрунал нади пред оних, који наред хаће, судио у своје срецу не сме ни да се да бирати. И жи, као што то „Застака“ рече, неможе рети, да неможе нико наи је на срецу, кад видимо што Сремци урадише. За то нева је доста, ако пред неким светом кажемо:

Сремци! На нас је гледало цело Српство 24 маја, ни сте из борбе живили светла као алем камен, обривали сте цео народ наш, што сте поклањали да „Србин живи, да је јунак.“

И за то зми клечење: Слава Сремцима!

О нама, да су хрват изи подне кини Милана убити, разлико се гласе старо не синна новинама, али ни једне не могу да ваку на често у чему је ствар, него једне веде, да је неха борба опашана на оном путу куда пролази камо на позоршта, а други веде, да је један стражар жетотине нука.

На јавни суд у Пошти ослободио је Карађорђевића.

Иако је Аустрија и Крне горе најбоље је пријатељство. Говори се, да ће Стратонички доћи на конула аустријског на Цетиње.

У Паризу запоседају сада генерали и прелазници су преки суди. И крива и прави узимају се као да су мачке, а не змај. Осети се тако страшно да одлази сајдних господара у Паризу бацају живе луде у раку.

У скупштини француској закључено је да се могу повратити у Француску старе краљевске породице. По томе би могао и Наполеон изаћи доћи, и већ се вели, да му неће нике у томе сметати, него само да ће доћи под војнички суд, што се изврши са Прусијом. Наполеон има дакле нагледа да поново буде цар, ако баци по си, а оно негов син.

У Бечу од неко доба дува други ветар. Тај ветар није по воли Немцима, који седе у сабору у Бечу. Они с' такома одцара, да обави сајне министре, који као што они желе, са Савином извршују. Нар ни је на то одговорно, да они седе на мору, а Бечу су министри по воли. То толико значи: путујутмаме не брину се за министре.

Немци су се на то отворили, и да материју министре, да сами оду са својих места напуне да закључе, да се нико неће можда, што ни треба да изложу управљају. Но у томе се не сложише ни они сами, на тако предавање са тог начером. Сај се нисли, да ће доћи доби славице, да ће сви народи бити једнаки и да је немачком господству одговорно. Већ се и о томе говори, да ће Чехи доћи са себе министре.

РАЗЛИКОСТИ.

(У Италији), у Бенди, де живи намесник Бокшић, пана, било је једне године 276,158 убијати. Кад би се ни тако убијали то по би за неколико година на једног Србина било у овој земљи.

(Треба једнака да се на често.) Сваки час долазе из Србије живи или други ками излази луде, те се владају да су злочини омадаше, и да их је влада београдска за ово или оно претрпела, па предаје по еки крајина и злочини омадаше изу их у томе на руку, тиме, што сами за њих издејствине купе; али толико пута нађе да ти бегуци нису никакви политички бегуци него криве казне протуте, па често и шикана владе београдске, па за то да би добро било, да ни једнаклин омадаше омадаше не изуше се за така прабета, док не донесе од одбора омадаше сведоку, да је казан човек, и то што треба да кину Србајани од нашег одбора омадаше за оно, која одопа тамо прабетивају.

(У Београду) деће Чинуту једном граничару да му исплати зуну, те ће рећи граничару:

— Дикле дао сам ти 50 еор, каларе.

Граничар. Ниси ти молио дао 50 е, каларе.

Чинут мотне кинати и пође да тузи граничару, а овај га задржи. Та стоји море; ниси ти меки дао 50 еор, каларе, него 150 еор.

Чинут скочи од радости и понуди граничару неколико дукари на дар, али их овај не хтеде пријети.

(У Београду) у граничарској општини једној, беше кукуруза у прилике опшине, па пре него што би хтели продати тај кукуруза, председили је мислио, да би добро било од њега испрати један апон расике, па да га општењима попују. То би кадга адухаш био за продат кукуруза, али се она племенити жеза ојави.

(У Београду) ударио је грон у каналу, што је горе на бреву живи Бршпа.

(Старом јед) надио је у уторак песмо подне у Једници. Каменица, Мајур, Карловиц, Новиј Сад, и потуно је скоре све виноград у општини тако, да има места, де изгледа виноград као да је матора преко мата прешла. Јед је био за чудо велик, обобито у Карловиц. Тако луци приредивају, да не памте, да су га тако великог видели. Тако нешто чујемо, да је тај облак,

што је прешао преко споменутих места у Фрушкој гори отишао на тителско батаљон и да је у мистика Господици, Жабљу, Чургу, бурфену силну потпуно нечино.

Каду, да Бог луде тиме опомине, да се узму у намет да не греше нише, а ми их опомине, да не одлажу и не у тежу се вине, него да бар од сада своје живе од леда осигурају. А како ће те учинити, о томе ћемо писати у одмој броју нашега листа.

(То је слава, тако проба свога славица). У Бору, малом месту једном у Бачкој, прослављају се свети Никола летим како можда до сад ни у једном месту еписком. Ту се не потроши по цете барута, ту се не пона достачи вина, ту никоме тои не оди прет, али нос, ту никоме нијанце не расише главу, ту не изгоре нијачи слава, него слава прече славице. Буди се стараја деговару мерио и лагано о свежу, што би селу требало и међу осталим и то доказано, да се подиже још једна школа и да се ова, што већ постоји удосе овако, да никад не дође дола, да ни се деца морају нисати Епископ или Јанко.

Још том приликом подривање народног заточеника Савица Милетића, и извучише, да ниту од сабора, да се овај изуше, да га из затвора пусте.

Бладе, честити Карловица, слава им и пошу и учиниљу и кмету и турску и свима и свакому, који се еписком именом помене. Хваладе се тако славе прече.

(Чиноро две рамаје је једна мена) у једном селу код Арада.

(У Еласкоје) или две гласије. Једно је мушко, друго женско. Женско има 4 цете и 13 фуната, а велико је 8 цета; а мушког има 4 цете и 78 фуната, а велико је 7 цета.

Дале има једна девојка са две главе, четир ноге, четир руке и т. д. Није ружна, лепе пена, па може да обиде главе уједнаред једно исто певају или једна једно, друга друге. Неке има на две или на четир ноге.

(Сврхено велик човек.) На једном човеку у Немачкој маршало је хиладу гронова, а са једног човека добијено је 5 ведара славак вина.

(Куча марица) дојавила се у делови Аустрија.

(У Галашија) копају ловили мртве Чинуту, па од њихова леђи прале свеће и верују, да хо има таку своју, да га не може нико видети. То је с' тога, што се Чинут још за живота узео крсти, да га нико не види.

(Раме) седе у Немачкој најбоље тиме мачке, што од здравог човека отуку парче меса и прабете га на руку. Ако ни од чега, од тога рана зараста.

(Велико породица.) У једном месту у Брамблија живи једна стара распа, која је и телосно и душевно савршено здрава, а има још већ 121 година. Била је две пут удаћа, и из првог брака је имала 16 деце, а из другог брака је имала једну сбер. Од тих 11 деце има 117 унукади, који су син у животи, а они су изродили 400 праунукади. Ти праунуци имају 300 деце, а они опет имају 80 деце. Дакле цела породица те старе године има 908 живих дуга, а наглади се да ће се за кратко време намножити на 1050. Била је њоман старој године, онда се кад не испуни цела та велика породица, па како дини постоје, мора то бити! (В.)

(Како су јави орлови) дозвано се пре негде у дољној Аустрији у ширини, што се још Рајхенау. Тако намести један човек гласио, да ната лисине. Дакле их намести а кад сутра нах пена. Трехејн повола нађе у потоку на орла, кад га поше на поше изваљити беше терет голем, по кад га живице има шта и киде, па поту му гласио. Други пут однесе опет орла живице, и то однесе их на две миле далеко. Дакле носе их је сват и по, а била су тежа 12 фуната.

Шта ниће чини. У Нахалу у Шајнхотел уби у крвни лицем на дурфен јед једн жонис другог. Ударио га беше ножом у грло, и одмах је умро. То је за кратко време већ него убијство. Ту не помиса ништа друго него шоба и наљана кинта, за те би замислила савешника тамошњег кога знамо, да је добар човек и да је рад много али сам не може, да се

постари, да што кини залазних књига сећањима управно наметне, кад другогачије неће. Доће време кад ће га за ту свку сваки благословати.

(Јуд објаша). Родак је калеза а особито онај, који је у ду-
бану до се ривом мори, да му руке нису отечене. То је за то,
што ниси ни онда кад нисмо никога да послужује, нисмо метути
руке у ђеџ, нити у рукавине, јер то је срамота и девијанца
је сваки, који би то урадио. Тако калез, а господари седе у те-
пљим собама поред дућана. Кад већ није другогачије, онда има
их који преносију калезина, да и не спавају у топлим се-
бама, што хоће да им руке не отеку, јер то највише штоди
кад се са њиме у једном у топло уће, и веће да би добро било
да лежи у што ледених собама рукају.

НА ЗНАЊЕ.

Пошто се сваки даном све нови прет-
илатиници на „Глас народа“ пријављују, то
молимо ону браћу, која су доцније прет-
илату послала, нека нас извини, што им
сада не можемо више све бројеве листа по-
слати, јер од 2. броја, који је у 1500 при-
мерака штампан, немамо више ни једног, а
има већ до близу стотине нових претилат-
ника, којима га не можемо послати. Ако
се накупи бар до 300 нових претилатника,
као што се можемо надати, пошто сваки дан
по која десетина долази, онда ће се и 2 број
на ново прештампати и разаслати свима
онима, који га нису добили. И од осталих
бројева имамо још само неколико, с тога
нека се пожури са претилатом, ко је још
рад да те бројеве добије. Сада се „Глас на-
рода“ штампаше у 1800 примерака.

Ако је до сад у експедицији листа ка-
кве неуредности било, то од сад никакво не
ће више бити, јер је сад експедиција у
најбољи ред уведена: у случају, да који од
пошт. претилатника није који број листа
добрио, нека само на једном листићу јави
администрацији „Гласа народа“, па
ће му се одмах послати.

Администрација „Гласа народа.“

П О З И В

НА ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„ЗАДРУГЕ ЗА СРП. НАР. ШТАМПARIЈУ.“

Пошто је кр. уг. министарство унутра-
шњих послова задружна правила потврдило,
односно на знање узело, то се услед тога
у смислу петих правила сазива за 6. (18.)
јуна о. г. главна скупштина ради коначног
конститувања ове задруге. На ову скупштину

која ће се реченога дана у 9 сахата пре по-
дне овде у Новоме Саду у дворани „срп. дру-
штва за радиност“ држати, позивају се овим
најучтивније сви чланови задруге.

Дружине и друга морална тела, која су
чланови ове задруге, позивају се да пошљу
из своје средине пуномоћнике, или ако ни
кога не би послати могли, да даду коме од
Новосађана пуномоћије, јер је нужно да скуп-
штина што многобројније посећена буде, а
и они сами на овој конститутивној скуп-
штини заступљени буду.

Из седнице одбора „задруге за срп. нар.
штампарију“, државне 10. маја 1871.

Отеван Јевтић,
председник.

Миша Димитријевић,
пероџа.

Од књиге

Неста блага неста пријатеља

имам још неку стотину комада на продају.

Цена је књизи 40 новчића.

Скупљачи добијају на дар 8 књигу или новца за њу.
Поштарину платићу ја, те ће за 40 новчића књигу
свако управо у кућу добити.

Наручбине за једну књигу не могу примати, јер
поштарина за једну књигу износи половину оног што
књига вреди.

С тога молим своје добре пријатеље да накупе бар
шест, седам претилатника, и издам се да ће то учи-
нити, јер знам да волију мени него пошти, а баш
за то, што су ми добри пријатељи молим их, да ми
новце унапред пошљу или да кажу да им књиге тако
пошлем, да их не могу с поштом другачије добити, док
их не исплате, што се немачки каже gegen Nachnahme
(gegen nachname). Ово с тога чиним, што волим да и
останемо добри пријатељи, јер: чист рачун до-
бри пријатељи.

У Новом Саду 30 маја 1871.

Нанта Поповић.

Уз неке бројеве шаљемо пријатељима својима по-
зив на претилату на песму јуначку „Конрад Вален-
род“ коју је написао најславнији песник пољски Ми-
кшијевич, а превео Давид Медвј, и молимо их да се
потруде, да бар по имунијим и одличнијим кућама
ову књигу преносију. Цена јој је 40 новчића. Прет-
илата нека се шаље уредништву „Народа“

УРЕДНИШТВО „ГЛАСА НАРОДА.“

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази свако недељу на табаку. — Цена му је по гедину 3 е, на пола године 1 е. 50 новч., на четир месеца 1 еор. аустр. вред.

Донесен се билу уредништву а преплати и огласи администрацији „Гласа народа“ у Новом Саду — беласи наплаћују се: од редка озаких слова 6 нов. и 30 п. за жлт сваки пут.

ВИДОВ-ДАН.

„Мртка лежи на Косову војска,
„Слобода је ртне испрстала,
„Оставила жале сироване,
„Неш робује на живот доутије.“

У уторак, што долази, пада жалостан дан Видов дан. Са свију крајева српских добиће синови и ћери српске у манастир Раваницу, де леже кости последњег цара српског. Следи, што не виде бедога дана, узеше гусле јаворове и загреваће уз њих за сарањем славног српског, а народ ће их опколити и плакати горко.

А и ко не би плакао?! кад је невац изабрао најжалоснију песму, ко не би плакао, кад чује, како мајка Југовића, — у чијој жалости казује се жалост свију матери потинутих јунака косовских, казује се жалост читавог народа српског на жалубеним добром својим — како јадна, кад оде на Косово бојно:

„Мртвих нађе девет Југовића,
„И десетог старог Југ Богдана,
„И више њих девет бојних поља,
„На коњима девет соколова,
„Око коња девет добрих коња,
„А поред њих девет лутих лаза;
„Тад зазвинути девет добрих коња
„И заваја девет лутих лаза
„И заклинути девет соколова.“

Ко не би плакао?! кад ето и звериње плаче; ко не би плакао на ту жалост горку, кад после у нескуче, како мајка Југовића од грдне жалости не може да плаче.

Сузе се рове, кад је терет мало одумио, а матерема косовских јунака од терета сиња осушило се беше живор суза.

Ко не би плакао?! кад ти сленац тако живо нева на као да очима видиш: како мајка Југовића води кући питома звериње, а пред њу излази девет мртвих снаја с деветоро нејаке дечице, па

„Закупи девет удоваца,
„И закупа девет спротица.“

А и зверињу се разжали на ново, те је

„Заприскала девет добрих коња,
„Завајала девет лутих лаза,
„Закупила девет соколова.“

Ко не би плакао?! кад чује, да сленцу дрече глас

од жалости, па му из празних очију суза тече, казујући терет, што је мајка Југовића ноћу препатила, јер

„Кад је било ноћу о поноћи,
„Тад шириса Дамјанов зеленко.“

Мајка Југовића трже се иза сна, па пита Дамјанову зубу, зашто вринути Дамјанов зеленко? а зуба јој одговара, да не вринути

„Што је гладна женаце белице,
„Што је жедна ваде са Заचना;
„Већ је нега Дамјан каутио,
„Де пожели ситку зоб добити,
„Од пожели на друм путовати,
„Нак он жали свога господара,
„Што га није на себи допало.“

Нема веће жалости, него кад милостива мати сарани јединце своје, па у поноћи, кад се из сна тргне, заборава, да га је јуче сарањала, него пружи руку, да га загрли, на место нега грли прии мрал, празно место његово; али још горе беше мајци Југовића. Поноћ, главо доба, тек што је очи од умора спела, а оно вринути Дамјанов зеленко, вринути као да јој говори: устај, не спавај, несрећна мати; или боље спавај, не буди се никад, умри; девет синова у један дан, девет рача једна поред друге!!

По и ту мајка Југовића не може сузе пустити, него дочека први дан, по што ноћца беше. Јунаци косовски одоше у гроб и без знона и без онеда. Одоше у гроб, а нико их до њега не отираше. Нико не зна, де му лежи син, брат или отац, да му оде на гроб, па да му се изјада и исплаче. Кости косовских јунака не имадоше гроба једнога, него их пси и гаврани по гори разнесе, па тако у јутру, после вриске Дамјановог зеленка, долетеше на двор Југовића

„Долетеше два краља гаврана,
„Краља им крила до рамена,
„На жупове бела пена тргла,
„Они носе руку од јунака
„И на руци бурму поклаћену,
„Бахују је у зрвине мајки.“

Зуба Дамјанова позна по бурни, да је рука Дамјанова и каже то мајци, а

„Мајка уи руку Дамјанову,
„Окретала, препржала с њоме,
„Нак је руци тачо беседила:
„Моја руко зелена јабучу,
„Де си расла, де си устрепнула?

„А расла си на врху мове,
„Устројена на Косову равном.“

И ту се мера преврши, жалост прескочи, срце старој мајци пуче од жалости. На тако, као што мајка Југослава свенула од жалости, тако и срећа српска увенула од крви јуначке на Косову бојном, те је Србин од то доба уде среће, као косовка девојка, која да се за зелен бор узгаји он би се зелен осушио! На то не би плакао!

Али докле тако?

Зар смо ми створени само да кукамо и занепамо. Је смо ли ми на Косову за то пропали, што нисмо кукали и занепавали, па сада хоћемо, да се тиме дигнемо?!

Са чега смо пропали на Косову?

Са онога, са чега и сада пропадамо. Прво и прво са душе себичности своје.

Зар се једанпут десило, да чија кућа гори, а сусед му се радје, да ће бити бољи од њега, па дође па запали на тој ватри душу своју, и гледи мирно како ватра лепо светли, а кад се његова запали, он хоће жив да се издере: та помагајте људи! та људи, де вам је душа, како можете тако мирно гледати, да човек пропадне! О бездушни свете! Јесте тако смо ми, кад туђа кућа гори, онда ватра само *свела*, а кад наша, онда *гори*. Па такав беше и цар Лазар. Око његове државе гори ватра. Турци туку Романа и Бугаре, и плаше људе чак на крајеве његове земље, а он неће да помогне браћи својој по вери и племену, него у среди земље потрпао на гомила благо, засео у Крушевцу, па са господом, са извештачима и левентима иде ружно јавно: а кад цар турски поручи, да не може бити једна земља, а два господара, онда удри вичи, авај, помагај и прокљени: *ко не дође па бај на Косово!* Па како онда, тако и данас. Грци и Бугари устајаше толико пута на Турчина, а господи у Србији — *тутути* пуше, нију ружно јавно.“

Друго и друго пронао је и пронао народ наш са непањети своје, са незнања свога или боље рећи прво и друго и треће и четврто — са ничега другог и не пронао народ наш него са незнања свога. Није народ наш на Косову пронао са немога своје, јер није народ био несложан, него издвоје његове, господари његови не беху сложни. Вук изађе на Косову, а многе друге војводе и поглавине не беху ни дошли на Косово, сваки је војвода имао по неку стотину или хиљаду људи, којима вођа беше, па да ти људи не беху као слепци, који се без вође не могу маћи, они би рекли: наш војвода не ће да иде на Турчина, али ако ми не одено на њега дође он на нас, па што би један војвода са јогурства или себичности своје главом платио ни по јади него тежино и вама свима, па кад он неће, хајдемо ми, па ћемо одбранити и нас и њега. Али народ мали а господара много, па нуз то енако се дражи свога господара, свако о себи мисли да је он роб тога господара, а за целину за Српство нико и не пита, јер незнашаше ни шта је то Српство, него напротив, народ један исти, једна вера, једна крв, тукао

се између себе само за то, што један крај хоће да му се зоне господар овако, а други хоће, да му се зоне онако, и то је радио само с тога, што није знао да је он сам свој господар. Да је то знао не би се он држао тих господара, као нешто свога госе, него би он рекао: ово треба, па ако хоћем да то радим, добро, ако нећем, седи се; лако је нама наћи ко ће нам заповедати него ми тражимо ко ће нас слушати. Али као што нешто само онда јаче док га господар бије, а чим га мало руком поглади оно заборави на добијене батине, па се улагује око господара, тако је и народ наш радио, а тим господарима његовим није ни то доста било, него кад год су хтели, кад год су се два војводе при чали шта споречкаше, они су нанујдали своје ванке, своје људе па се они клаше међу собом па нуст инат бесних господара, а да су знали шта раде и зашто то раде јамачно не би то чинили.

Па на жалост тако је и данас. Ето и данас има на онај мали српски народ преко три господарске зоне, па је већ толика крв проливена само за то, да се господару име Ђорђе а не Милош, или Данило а не Ђорђе, а да народ зна, да он може и треба да буде сам свој господар, онда нико не би се ни смео отимати да му на глави седи.

За то: Бадава вичемо будно сложни, него боље вичимо будно паметни, научени, јер ко се не слаже онде, де му отуђ добро долази тај нема ни памети, а памет се науком стиче.

Нашта друго на Видон дан не треба дакле да видимо, него да смо грдне незналице, па да се пожуримо, да се што пре просветимо, иначе, обесимо пушке и андире о врте, па седимо као негда Израјљани на рекама навилонским, седимо крај Дунава, Саве и Мораве и одневајни слави, господству и животу нашем једаред за снагда: *Алалуја*.

О ПРАЗНОВЕРИЦИ (СУЈЕВЕРИЈУ).

(Наставак.)

По рећи ће поштовани читаоци, шта су знанали нама толико придиговати, као бајаги и међу нама има сујеверија света.

Молимо опростите, ми то не кажемо, Боже нас сахрајни, ми само толико знамо да Високовича карловачка каже, да треба у петак кречити собу да не буде стеница. А и то нисмо заборавили, да хајлигер Николаци (свети Никола) иде са ланци и рогови и по српским кућама, да плаши децу. Сиромаште свети Никола, шта је дочекао, да с њиме децу плаше, да баук будне, да ли је кадрил мислио, да ће га тако славити.

Па још молимо ако не будемо дотужали, молимо, да принодемо једну божићну прилику.

Соба је празна, по натову просута је слама а на столу гори кандило и тек толико осветљава собу, да се може рећи, да није мрак. Покрај шпархерда ¹⁾ седи

¹⁾ реч *свањина*, означено је итељску драм.

девојка, не смемо се баш заклети да је млада, само толико можемо посветочити, да јој то није први божић како се на прорицање дала. У руди држи гвоздену кашнику, меће је на натру у шпархерд, подржи је мало унутри па је изводи на поље. За тим нешто, као да је олово, сина из кашнике у латну воду, вади га из воде, држи га наспрам капиља, пушта да му сен на дувар падне и гледа шта издаје на сену.

А ковањик — добро је, овицир, па још хусар (кованик).

Вади друго: Изгледа као пона. До бањола, доста ми је и моја сува.

Трећи: као да има књигу у руди. То је ваљда какав уца, а где јесте, ево у другој руди држи прут, тај незна да је изашао закон, да се не смеју дена тући.

Гледи даље:

А овај држи кинтар у руди. То је трговац — то је грис, да је богатија он би имао рив у руди или да је материјалиста²⁾ он би стајао на десималвати,³⁾ да је оних што банке на фунте мере, а трговинари нех узимају крајцаруше а не хилдарише, као што сам ја.

Опет вади.

Шта је сад? Опет ковањик. Ето, је сам ли ја казала да је мени сушено, да будем овицирка. Први и последњи овицир.

Обица каже све буветије редом и чека овицира, а кад овај не дође, онда је крива судбина.

Није ли оно сујеверије. Па колико има девојака и госпођина, које би смеде отићи у поноћи на гробље, па и колико има мушкарца којима не би било нешто чудно ићи у поноћи на гробље а и кад би тамо озишли, које не би онако неотице нека језа сповзала, па онда још морамо занитати од куда је то ако и није од сујеверија.

И ево одмах одговора. Од погрешна одгајања. Ко одрасту нашу децу. Слушковица, куvariца, дадиља а мати најмање. Маре ове казав је човек од детета изаћи, њихово је само, да га чувају да се не убије, не опече или посече, што мати и отац могу видети, а какво ће му срце и душа бити о томе оне и не воде рачуна.

Дете док је још у коленци грамаш по природи својој за светлостћу. Оно је из мрака изашло па није ни чудо, што светлост води. Принесите му ушаљено снућу, ово ће одмах за изамаи ватати. Ту се опече и тек некућенов дозна, да је ватра опелена, ма да још незна да се то, што пече зове ватра.

Тако нешто, кад мало одрасти воли мачку, па кад је стисне зубићи за уво, мачка га уједе за руку. Тим дозна да мачка може да му учини вред.

Слушковице тако дознаду од чега се дете боји, те кад их рачу, да уклоне оно, што дете хоће да превали а оне га плаше: пец, уј. Дете онда себи претставља да та ствар колико је велика има толико исто

велике зубе, па да ће у једаред набечити своје натресе очи и извагити своје оштре зубе па га појести или спалити.

Кад мало веће нарасти, па га на слушковицама и дадиљама оставе, па дете дође да плаче, оне онда, да га запарају приповедају му најстрашније приповеке: о вилима, вештицама, баволима, о бауцима, хајдајама, гвоздензубама, неоплавама и т. д.

Дете обично све то себи у страшне животине неке претвори, те после не сме само да спава, не сме да с кревета сиђе ни на поље иде, него чим се смирене а оно жмури да не види ништа.

Дође после у школу и ту има приповедача, којима дете не може да досути извор, те га то још неима утерди у сујеверици, па још и кад одрасти остаје нека трага од тога и то ако не вере а оно сумње.

Сујеверије није дакле ништа друго него несвест и као што несејавамо нијаног човека, тако треба и сујевериног.

Зар то није варљиво уображење, кад чика Кузма иде у халберивелте⁴⁾ са халберивелте⁵⁾ кући насавишен, као да је додолу води, а опак бацно па месечини сен преко читави пута куда ће он проћи. Чика Кузма мисли да је то јендек, па скупи ноге, те што год онда може одупре се и прескочи — сен. Не он па једну страну а шенир му на другу. Сад дакле мисли чика Кузма: Овамо смо срећно прескочили, али ако опет натраг укачем, могу и врат скрхати, јаво за шениром само нека је глава на миру. А да му је глава на миру била он неби ни прескакао јендек, него би видео да је то сен, те не би изгубио шенир.

Тако нешто и код оног, који је сујевериан није глава на миру, него губи без пукте, јер верује напразно.

(Сарајево се.)

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА.

О беснојни пеској.

Бесмјте, ето бесног песета, повиче шале ради само једно дете и читаво се село узбуни, горе него оно у буји кад се никало: бесмјте, ето Мадара. Бесно песета занста је велико зло, кад толика страха задаје. Горе, гадније и страшније смрти нема, него кад човека бесмјте песета уједе. Ту престаје свака свеза, ту престаје свака љубав. Непознаје човек оца, не познаје матер, не познаје дете своје, него ко му драго, доби му само ближе, он ће те расучати. Све што у руку узати разбиће, што год доватити може крхаће, русама удара као да су гвозде, а не његове кости, зуби гризе као да му је тврдија у зуби. Крв га свега од удараца облије, малакше и падне од бола, али не прође ни тренут ока, он опет скаче и значењене ране већна развалује, па нисакху му бољу милост не можеш дати, ни какво му веће добро не можеш учинити, него га

¹⁾ трговац што продаје месо, шећер и т. д.

²⁾ занкар што по 10 фунти или цетики мери.

³⁾ вола дознајост. ⁴⁾ тако се зове једна врста партија.

из пужике убити, или отровати, и, да несреће и жалости грдне, што ти је милији, тим му пре смрт желиш мораш, и кад већ твоја рука не може, мораш молити друге, да ти помогну твоје рођено дете са света одвести.

Па за то, мила браћо, по вароши и по сели, чувajte и себе, а особито луду децу своју од такве несреће и то колико у зиму и пролеће, толико више у лето, особито сада, када наступају жестоке врућине.

Пре свега недајте деци својој, да се са ванкама друже, недајте да их из својих руку ране, и што мала деца врло радо чине, да их својим устима љубе. Деца ће то бити тешко; у кући осим оца и матере, можда нема никог, ко јих тако води, као псето, али де се главе тиче, раба љубави. Ту треба бити одлучан, ако ништа не помаже и прут неск је благословен.

Одраслијој деци треба тако исто строго запрети, да не драже ванке, особито у неким приликама, јер толико пута бива, да наше од тога побесне. Ванке не треба никада трети, да саме по себи иду и тамо среће, да се хоће и на сели, али у вароши треба да свака ванка има од жица корпу на усти. Корпа та треба да је таква, да може ванка колико треба свој језик исплазити, јер лети мора дахати.

Даље треба особито на то налити, да ванка не гладује, ако јој ниси кадар толико раме прибавити, колико јој треба да живи, ти је и не држи. Што је пужније, треба је чешће појити, и то лети ладном водом, а не пустити је, да из валова лоче воду, што је од сунца готово кључала.

Псету лети никад не треба давати труза меса, ни први, ни масти, а особито треба од њега чувати напрема и обобрисана јела.

Лебан, што се псету даје, треба да буде слан али не твсинав и нечепен; а колико је год могуће треба му гостију давати. Без гостију добро би било да никад не буде. Кад би човек на то пазио, и себи би и њему добра учинио, јер би више пута и сам јео месо. Уз то ваља назвати да је псето чисто, и за то га треба чешће купати. Де вођака нема, ту је пужно лети псету лада правити; зими опет треба му његову кућину чешће чистити и доста сламе мењати, јер псето може да побесни од зиме тако исто као и од врућине.

То све треба радити, и опет треба добро на опрезу бити, и што је најважније, свако одраслија треба да зна по чему се познаје, кад псето хоће да побесни; а познаје се по овоме:

Кад се на псету ознаи да је постало људљиво те час скаче од радости час се спусти на реку. Кад се нешто плаши и зазира. Кад сваки час мења место, и скаче као да муње вата. Кад час хоће час неће да једе. Кад ложију рану само овуши, и бира што је боље. Кад своју мохраћу и поган лиж; кад дрво, сламу и друго што није за јело гризе, кад ладно гвође лапан камен и друге ладне ствари лиж. Кад не може да гута.

Оно што се говори да бежи од воде, то није тако, јер толико се пута може видети бесно псето — да воду језиком лоче, само не може да је протута, него баш му добро чини кад гледи у воду, само је зло водом та поливати. Кад се што до сад наведосмо ознаи на псето, онда му још није право беснило дошло, али кад право беснило почне онда хоће да бежи од куће, па чим дотрча врата истри на сокак и тумара које куда. Сад већ хоће да уједе и глас му се промену. Кад трчи тамо овамо и реп опусте онда је беснило најжешће. Да ли се глас псећа у беснилу промену, то се може познати по томе, што псето, док је здраво, што по реч, све реке кад лаје и то подједнако лаје, а кад је бесно оно лагано почиње да уједаред пролере се, те изгледа, као да лаје и урла заједно.

Ако по несрећи кога бесно псето уједе, ту треба одмах права лекара знати, а онај самоуми лекар из Петровца добро би било да нам покаже и докаже, да је његова лекарија добра, на би је и ми препоручили, а свакојако тамошња власт требала би, да извиди, да се тиме нашем сиромашном народу на лен начини новци не краду?

По боље је сачувати се од болести него лечити се од ње, па за то и по други пут препоручујемо родитељима, да особито на своју малу децу пазе, а учитељима, да у школи своје ученике опомену и посаветују.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О писмима трговачким.

Ако нема поште у ономе месту куда се писмо шаље, онда треба покрај тога места и последњу пошту означити. Ево примера:

Господину Ђорђу Стајићу
трговцу

у

Ђурђево
последња пошта Жабал.
(Јозефсдорф).

Ако се писмо шаље у место једно, а зна се да има више места, која се тако исто или тако називају, онда треба на адреси јасно означити куда се управо писмо шаље. За пример:

Господину Јовану Попецу

у

Бистрицу
у Ердшу (Сибину).

Код писама, која врло далеко иду, дакле у стране земље; особито преко мора, треба навек да се означаи којим путем хоће се да писмо иде. То се означаје са латинском речи (via — via) што значи преко, а ради се због тога, да писмо пре оде и да се мање плати. За пример:

Господину Пери Форовићу

у

Њујорку

(у северној Америци).

преко Бремена

или:

Господину Мати Станислављевићу

у

Кајриру

(у Мисиру — Египту).

преко Трста

Ако онај, коме се нише хоће сам своје писмо са поште да скине онда онај, који нише писмо има на њему написати: поште рестанте (poste restante) што значи да има остати на пошти. За пример:

Господину Јоци Геринићу

у

Београд.

поште рестанте

Овако се нише на писма кад си рад да га добије у руке онај, коме нишеш, јер иначе може писмоноша да даде писмо жени или другоме коме у кући а то онај коме нишеш неби волео. На прилику ти нишеш своје другу, на се тужиш на његова оца, а писмоноша из незнања пу на писмо оцу у руке. Онај га отвори и прочита и онда ето кирије; или мати не да ни рећи, да узмеш ту и ту девојку и заповедима ти да с њоме раскинеш, а кад уједаред писмоноша донесе писмо на тебе, не пабе те код куће, да га матери и кад га мати отвори имашта и видети, у писму стоји, да си ти писао девојци пре нег дана и она ти на то писмо одговара. Од свега тога дакле можеш се сачувати кад се мете на писмо „поште рестанте“ али то се само онда може чинити кад се уговорни са оним коме се нише.

Нови Сад 5. јуна.

Силна књига почини граду штету, а с књигом туча потукла је готово половину оружаногорских исподради, на које књигом које нас тучем вољак књига чина и летина то јест усевља по Бачкој и Банату, а при том једнако дајноћа неба прво решици, која је за рукевд, оборити и покосити, хити пак неба претати, а кукуруз морао се на књиже жеста преоравати, јер је од књиже семе утнуло и потуцало.

Трговина добро напредује и то рад горе наведених узрока, тако да се за жито сила књиже као и на кукурузу плаћа него што је у мјој последњој дописи назначено. На тако жито тако и кукурузу плаће се од тргована тржиш и по жлого књиже цена кукуруза.

Цена књиже бечка књиже првог чистог жита 5—6 а. Жито другог жито слабије од чистог књиже бечка цента 5 а. 50 п. до 5 а. 70 п. Кукуруз бечка књиже од прве сорте сувог и са сиви здравог 3 а. 50 п. до 3 а. 60 п. Мало домије 3 а. 20 п. до 3 а. 40 п. Жито се баш тако не тражи јер су усеви због врло деви, бечка цента књиже 3 а. 80 п. Жито је савијем запемарен и књиже бечка цента 2 а. 80 п. Рожако већ се по мало довози и књиже цента од најбоље сорте 3 а. 40 п. до 3 а. 80 п. Мало сремски циментирни амер белог 6 а. 50 п. Шилер 5 а. 80 п. до 7 а. Маса и савијем савијем је запемарена и готово приказног процента цена. Буво бечка прама опрата књиже бечка цента 70 а.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУНИ.

III Седмича.

ДАНИ	по СТАРОМ.	по НОВОМ.
П. 13	Мученици Ахилија и Антонина.	25 Пресперије.
П. 14	Прор. Језекије и Методије патр.	26 Иона и Павла бр.
У. 15	Амос пророк (Видов дан.)	27 Ладислава.
С. 16	Тихон владика.	28 Ириније.
Ч. 17	Манастир, Савело и Немањко.	29 Петров дан.
П. 18	Леонтије мученик.	30 Павла дан.
С. 19	Апостол Јуда, брат гаспази.	1 Отоа владика.

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИВРЕТКА ЗА НАРОД.

III.

Патријархова крстени.

— Којим ћемо саконати господару? запита нас Кочијаши. Ми се тргнуемо, погледасмо преда се, и гле, већ смо пред Њ.

— Прислени, одговори Рада, у крчку преко од општинске куће.

Дођо смо, де смо хтели. Кочијаши отера кола под шипу и испреже коње, да их назови, а ми одосмо у собу, де господа седе. Прозор оне собе гледао је управо у општинску кућу. Пред општинском кућом беше сивлан свет, али све саме мушке главе. Замислимо крчмара: што се тај свет испунио? Крчмар нам рече, да су се људи испунили на порезу, а хоће и да читају неко писмо, што је патријарх на општину писао.

— Шта ће то рећи, казано је то писмо? запитах Раду.

— То је патријархова посланица¹⁾, у којој бапа сву крпачицу на народне посланике, што је сабор растера. Већ пре нег дана удешена је ствар, да се сабор растера, само су се планили, шта ће рећи народ. Да их народ не осуди, смисли ли су како ће га обманути. Они држе, да кад само један крај почне за њих добро говорити, да ће се на њега и други крајеви узгледати. С тога су наредили у договору са општинцима, да се у овом крају најпре из свију општина држи једна скуштина, на да та скуштина нада кајану, да одобрава све што је патријарх и његова страна радила, а да осуди посао народних посланика, и да позове и друге крајево, да и они то исто ураде. Проти М. претато је у руке, да он народ припреми. Њему морају на услузи бити попови и општинци. Општинци су добили за то од команде за-

¹⁾ Реч хворска, значи ако год: ако је посао за који се хоће замислити, онда је од признате то исто што су онда званоси баци, учети, одошати, иначе је крстени зна за неправду ради и неваљалство то што наш народ зове бургија, сегона, који капола жарод ни зна.

²⁾ Писма што ах апостоли писашу народу и другом коме, знаху се посланице, а не се у овом писмо о патријарху, на тако називао и патријархова писма.

КУРС ОД 12. ЈУНА 1871.

Сребро 122.10
Дуката 5.89

повест, а за понове пише о томе конзисторијама патријарх овако:

„Честивјши конзисторијум ¹⁾ неће пропустити упутити патријархално свештенство, да непрестано благопремено и безпремено поучава и обавешћује душепопеченију поверени му народ, да не да сна очима ни дрманија пјесјама спојима, јер је настушно деи зут, кад нам се у оружије божје обући треба на име мачем духовним светиња одбранити има и сачувати живот животу народном.“

Уз овај циркулар ²⁾ стајао је додатак, да конзисторије разашљу патријархову посланицу свештеницима, они да га сакупљеном народу прочитају, по нужди и протумаче, а онима, који читати умеју по један лист да даду. Како сви свештеници не драх уз калуђере, то је овај додатак дометут само на оним писменима, који су на „верне рабе“ ³⁾ оспраљени. Али и ово није доста, прота М. ће сад баш правити протопосеке визитације ⁴⁾, те ће сам још боље поинстрити присталице калуђерске. Са предикционаца зазме ће дакле до који дан алате на народне посланике. Официри мораће опет својим начином рутинити веру народну у своје наставнике, и ево, гле, овде се то већ почиње.

То рече и отвори прозор. Пред варошку кућу изађе лаћман ⁵⁾. У руци држи листак хартије наптамнане, а за његови леви носи један каплар на обема рукама читави сноп неких хартија. Народ заћута, а господин лаћман стаде читати. Читао је до неке прилично, после стаде записати, на ланосетку настане сасвим. Људима су сузе од смеја текле, гледајући како се господин лаћман мучи. На сржоту своју, а на жалост народа од кога је поинако, сети се како ће се избавити: ово је, рече, са српски слони писано, а то се у хитематици ⁶⁾ не учи. За тим предаде лист једном каплару, и овај стаде напатати оним истим гласом, као кад у недељу код цркве заповест чита, па помета све заједно. Кад је прочитао требао је само тах-

бур ⁷⁾ доћи, па одударити трипут: друм, друм, ко да више.

— Чули сте људи сада шта свети патријарх хоће, тако протумачи г. лаћман патријархову посланицу, за коју је требао патријарх и лаћману тумача послати.

— Чули смо, али нећемо ни коме казати, одговори један поругљиво из гомиле, а други прихвати: Чули смо да зовиш, али не знамо у којој цркви.

— А да још боље дознате вољу његове светости, ево ће нам каплар ⁸⁾ раздати његова писма, па читајте сваки код своје куће.

Каплар поче раздавати листове: Дај мени два три, баш ми треба, да залепим листове. Мени, мени теј, и онако немам у што да замотам сланину кад подем на радњу, дај овамо, то је пописна хартија, та не пушта маст! Тако је, здраво добро, дај и нама неколико листова, тако се отимаху људи за патријархову посланицу. Многи још кад је лаћман почео читати, окренуше леба на одоме кући: Имамо ми важнија посла, него слушати како госнопа не уму срцасти. Види се, како је патријарху стадо до народа, кад се на нас обрнуло да га браните. Недао Бог оно, што нам ни мислите. И ви сте лени чувар православља, кад ни православни писмо не познајете. Тако треба оче патријархе. Са сабљом, са пушком у руци проповедај слово божје. Крст нам више не помаже, јер сте га обесчистили, па се сад на пушку ослањате, али знајте, да у крајини, ако нису све сабље народне, да мало има пушаса, које не носе народни синови, који познају лажне сине. Немојте тако, зовите регименте војника, који нису Срби, па они ће пре ударити на народ кад не ухте да слуша наше речи, које ако ће што да паже, мора им пушка за леђи стајати. Тако ће бар бити страшно, а овако су смешне. Други опет, којима сваки покрет мирине на рат, који само доноси пошине порезе, јадикнују: еј, та писам још ни ову исплатио, а лежао сам за њу једно на друго месец дана у затвору, ако ми се још понећа, онда нећу никад ни изаћи из затвора. Тај би још платио другом да не узима лист, а не да га он узме. И тако остало је још много листова у капларовој руци. Каплар иде по сокаку и виче: хајте свети писма, хајте брже, док се није разграбило. Људи му се смеју, а смеје се и он сам. Дај ти мени те хартије, замиса један трговац од каплара посланице, треба то мени, да запишам напирку, хајте, платићу ти полаћ ракле! Право, прихвати један занатлија, за то и јесу. Ту ти не треба праве напирке, напирки само прене читље, посланица је и онако љута напирка, што је сина један отац у очи деци својој, да ослене, јер се боји њихова вида, а тргова својим.

Ово се говорило баш пред прозором нашим. Каплар даде хартију трговцу и обокна убоше у грму.

¹⁾ Реч француска: бубњар.

²⁾ Француски се пише хорпорал, значи: десетар, што заповеда над 10 војника.

¹⁾ Реч латинска, значи пре свега место, до њих више седе; у овом случају значи свет калачиона. Свети калачи изабере себи неколико свештеника, који су помазу у суђењу и другим пословима; ти се људи зову конзисторијани и сваки од њих има првен појас. Осим тога има у конзисторији и један владоу.

²⁾ Реч латинска, значи: у округ, овално, погодно, циркулар се даде у овој прилици даде писмо, што значи патријарх, алишта да прота, па кад од једног свештеника до другог. Сави га прешапе и поклае дакле, те кад се сви спређују, дође патријарх од куда је послато, да се види, да су та сви добри.

³⁾ Реч, реч словенска, значи: роо.

⁴⁾ Реч латинска, значи: надгледање.

⁵⁾ Овај реч долази од француске речи инстинкт и значи: законик, а у овој крајини законик означава.

⁶⁾ Математика се зове наука, до се уче део што гду на то, да буду пиши овирши. То је реч грчки и првај јој је значење: истина, нија се сина изде, а ни треба да зајде испрокујем, да је тако, зато се наука о рачуника зове математика и како се у горијој крајини понављају рачуни учи, то се и изода тако означава.

Епарх остави у наорској крми, а трговац дође у нашу собу.

Рада је био познат са овим трговцем. Кад се поздравиле, заната га Рада, зна ли он што о скупиштини, што ће се држати у месту Ж. Трговац рече, да је он чео за неку скупиштину, али да се неће држати у месту Ж. него у К.

— То је та иста, рече Рада, и драже се баш у месту Ж. Глас тај, да ће у К.у бити, пуштен је само да не би народњаци дознали, да је, на ишли, да не дају заводити народ. С тога ће најпре дати бирати скупиштинаре, па ће им тек у вече оног дана казати куда ће ићи. Канетани су добили таку заповест и запечатено писмо, које смеју тек онда отворити, кад дође време да полазак. Него реци ти мени, како народ о томе мисли?

— Да си овај час био пред општинском кућом, чуо би.

— Чуо сам оданде.

— Е па тако је, нико није за патријарха.

— Добро, али могу се они, што их општина пошашу дати наговорити.

— Онда нех не долазе кући.

(Поставља се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

На сабору у Карловцима парефизало се ових дана о томе, како се имају уредити приходе општине наше. У главном, све је оно задовољно што има у закону општинском, што га је цар потврдио.

Осам тринае приходе су изаго моље на сабор, међу којима је и моља сизамљана новосадских, у којој ништу, да имају за себе парека и да тај на сазивани живот. Моља је ова предата одбору који прима све молбенице и сабор је најпре показао да је то ствар хитна, те ће се још овага сабора морати решити. Тако нешто и две моље причина проглашене су да хитне, те ће се и наредног дана сазивати. Још је наређено, да администратор узимати све што дражи, да је узима, да се у канцеларији техничарској једнако ред учини и да сабору јави што је урађено.

Говорили ради дошло су и сабор је позвао 6 посланика од српске стране да се с нама потпују, па да она, што се Рокими утврде сабору показују, да он хитно пристеће да на то или не пристеће.

Крајина вешине се укључи. Већ су јој господари Магара, те су с тога неке промене учинио, како се од сада има крајинишких господарица. Други пут казаше о чему се смислило те промене, а од сад кажемо, да је онако на крајини дошло већ до „децаја намет“.

Сазивају сазивање ове дана спомен овога дана, када су пре десет година рекли, да јесу и хоће да остану Словаци, да туђе поведу а своје нехду, па да то последице испронеће он, да прикоче са свом снагом, да сада, када се на ново прибавију посланици на петнаести сабор, да наберу Словаци, али тако, који ће и после држати са народом, а не чини оне у Пешту примити господство мађарске. Ми се на свет грца радужно што можемо рећи, још је жила Словаци. Само нека Словаци, Русини и други Словаци, бар онде, да их више од Магара има бирају на сабор своје дуге, па ћемо видети чаји је то сабор у Пешти, да ли је само мађарски?

У Београду и Херцеговини пошла је војном раја у подрзац дуга. Увајану, отидају на краја. Син су већ у тим крајевима уверени да је један дошло, ваза војскама.

И у Бугарској веште ари. Тако има неки тајан одбор, који је позвао народ да скупља моље, да се наје готовине, кад се устане па Турчина.

У Француској сазивају господари једнако кољу. Већ је досад побегло неосет кизада паралија а сад ће се да пошту сазидати судови преки а ту нема опростаја.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(У Паризу) пропало је 2000 кућа и црпе се на 3000 милиона франкова.

(У Западни Праг) долази жена великога имена Константина да тамо води руску крвљу.

(Многа руска протима) сложили су се, да од сада ни од кога не куњују оно, што се може од Славана добити, него од ових.

(Пору немачки) дато је шест милиона франкова, да их подели међу напале генерале, што војскама против Француза.

(Генерал Мак Макрос) што сада упуцава Нарвом, тако се оглаше на Париз, да хоће да се окупе света, па да се поштују.

(Руси на Миле) хоће да поштују зена са православну крвљу у главном Прагу. На то су Немци долазили као Јазави Русима уочи. Сај се свет чује, да нејаким пар хоће да свенгелицима у Трсту, да оваквог телова које је у рату од Француза отео, калко треба, да се знава салију. Највише сада те Новке.

(У Загребу) прешло је 13000 ушница на православну веру. Ушница су били некада православни па су се после поучавали, а то ће рећи, сједињили се са римском црквом тиме, што су крестили да их римски ниш буде римски пошавица и да верују, да онеги дух исподи и од силе и т. д. Мађари се боје да неће тако сав ушница ушница и у редовно би се готово теме, јер их скупо стоји ти ушница, које морају са сваким да подмишља, а и ушницама је већ дошло до полова стање што инст пристаји али боји ни спеле. Ини су католци, инт су православни, него су тако рећи свенгелици прола. Врло је добро па то једна православна свенгелици доказу православну леком да не треба да се ушница, одвео га је на срп цркве па му је рекло да римски руси и сад је овај то учинио и он му рече: хајде сад довести овај сад с десна! Не могу. А ти довести овај с лева! Не могу. Ето видим дакле то је ушница, није пристао крају ни једном.

(У Виснуу у мањина) има једни болесници, који већ 25 дана спави, па не могу ништа да та пробуде. Покушавали су свенгели да та пробуде, али бодва, он и даље спави. Намршнине је тако да је већ сада кест и коза, а мекши је као носак, па како му тело намешти онако стоји док га на другу страну не обрине, него му мекши свенгели преко колена, руку преко рамена а нишу му мекши загнути, он спави и дише као кад здрав човек спави.

(У Берлину) на сабору узро је немалки архимакар Јулијан Чокер.

(У Новом Саду) умро је свенгелик Монашенић. Он је био дуге времена катихета на гимназији новосадској, био је немо крне уредник духовног листа „Беседа“.

(У Виснуу) убијен је ова дана син невог Чикута што поше мена. Ишли се да је убија узнаћен, али тај што је узнаћен не признаје.

• (Указивање земљиште новосадске) Александар Газриловић умро је у суботу 6 јуна после кратког али тепог боловања. Покојник је био један од најприснијих чланова нашег народа, био је човек јун карактера, предан и савестан учитељ, добар управитељ и искрен пријатељ своме народу. У њему је новосадски гимназија, а и цела Српство много напустило. Губитак је тај достојно однео професор Јосип Туриниј у своју говорју при онегу у јавнојци прили, где се савио свет слагало, да ова последица пошту покојнику, који је од свију једнако уважаван, дубоко и поштован био.

• (Скупштина задрже за српску народну мањинама), која је била сазвана на недељу 6. јуна, није се могла одржати због

тога, што се није искупило довољан број чланова. Одбор је у смислу устава на три недеље закључао нову скупштину.

* *Беоде са српским*) била је у дворани „друштва за радност“ у прешанској цели. Мешовит лик жидов Србина и Србина врло је лепе ошине меке, које су у реду са ошине меке биле и Милетићу песму хором је на брзо замишљене кнеже шта поновили. Корнел Јовановић је врло разложно гледао „штампарнију“ и у призивање на његово замишљање око сваку народних ствари изабран је жидовски невенци из меке сестринске руке. Млада Српкиња Милена Јовановићева је са осмехом декламација „Барбаре“ и испраћена је бурним одобравањем. После беоде била је прашка.

* *(Миленина скупштина)* Ње ове године по свој прилици бити у Брину. Јер пошто генерална година није допуштена, да се може уједињена омладина у Брину скупити, то је у Нови сад дошло изабрање невољног друштва на Брину и послало је годишњи одбор омладински, да у Брину саопшти овегодшњу скупштину. Као што чујемо, коначно решење износи сада само од одговора пензионатског невољног друштва, на ће се онда одмах издати поље на скупштини.

* *(Француско савезно друштво)* на јулима Француско дошло у 4 сата после подне изабрања главна скупштина народне општине народске, у којој ће се по свој прилици закључити, да се може једна једна депутација, која ће, ако буде потребно, и одмах краљу представити. Ова је ствар по Нови Сад животног значаја, јер ако дође до тога, да пак се куће над главног пролазу, као што мајорско министарство прети, онда је ало по прилици у Новоме Саду. Ми се надамо, да краљ неће допустити, да се једна народ, која је пре 22 године постала невољно жртвом сукоба између аустријске и мађарске војске, сад по ново ало и не повозима, а оно другим начином из темела устројавиће и раздора.

ПОНОВЉЕН ПОЗИВ

на главну скупштину задруге за српску народну штампарiju.

Пошто се на данашњи дан заказана главна скупштина задруге за српску народну штампарiju није могла држати, јер се није искупило толики број чланова, колики је по основним правилима нуждан, да скупштина може одлуке доносити, то се у смислу §. 20. основних правила по ново заказује скупштина на дан 27. јуна (9. јула п. р.) у 3 сата после подне у дворани „Матице Српске.“

У смислу основних правила задругних ова ће скупштина без икакве даље обзира, ма колики број чланова се искупило, право-ваљано решавати о свима предметима, који су први пут на дневни ред стављени били.

Из двадесет прве одборске седнице задруге за српску народну штампарiju, држане у Новоме Саду 6. (18.) јуна 1871.

Стван Јестичић, с. р.

ПРЕДСЕДНИК.

Милја Вучетић, с. р.

БЕЛЕЖНИК.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

ПЕСМЕ ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

1. ОРИГИНАЛНЕ.

Наша књижевност, која је већ по себи врло сиромашна, нати јако и са те невоље, што су многи пронаходи наших извршних писаца разбачени по листовима и другим повременим списима. Ова је невоља нарочито код наших песника. Од како је песме Бранка наше песничког новом струјом потекло, у стању је наша књижевност да покаже више одабраних песника, по није уједино у стању да занесе пред читалачки свет искупиће умотворе петих песника. Умотвори њихови растури су по листовима што су за последње две десетине година излазили, те нити може наш читалачки свет да се слади дивним производима својих песника, нити пак може да покаже страном свету цвет песничког нашег. Да се овој невољи доскочи, предузела је задруга за српску народну штампарiju, да изда збирке песама наших садањих најбољих песника, и започела је то издавање са песама Јована Јовановића.

Песме Јована Јовановића штампале се у две књиге. У првој ће бити изворне песме, а у другој преведене.

Како је збирка изворних песама Јована Јовановића већ у штампану, то се оним отвара претплата на исту. Ова књига, која ће већ за три недеље дана и из штампе изићи, изаће до 15 штампаних табала на једној платној артији, а цена јој је 80 нов. а. вр.

Пошто је име Јована Јовановића чувено, држимо да није дужно у похвалу ове књиге ни једне речи спомињати, а што се спољашњег улога књиге тиче, можемо изјавити, да ће се на њој највећа пажња обратити, пошто је то прва књига, која ће из српске народне задруге штампарije изићи, и према томе позивамо све родољубе, да приусти око купљена претплатника на ову књигу.

Новци се могу шилати напред на адресу: српске народне задруге штампарije у Новоме Саду, или коме је воља, може му се, кад књига готова буде, на наплату (per Nachnahme) послати. Иначе просте на-руџбине не могу се уплатити.

Родољубивим скупљачима даје се на сваки десет претплатника по једна књига за њихов труд. За ваљето, у којима буде мање 10 књига, платиће поштарицу задруга за срп. нар. штампарiju, а иначе мораће сами претплатници трошак поштарине сносити.

У Новоме Саду, 11. јуна 1871.

ОДБОР ЗАДРУГЕ ЗА СРП. НАР. ЗАДРУЖНУ ШТАМПАРИЈУ.

Свакоју „дојаток.“

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табак. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фр. аустр. вред.

Донесен се вишеј уредбишту а претплата и одгов. администрација „Гласа народа“ у Новом Саду — огласи наплаћују се: од реда оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваке пут.

КАКО СТОЈЕ СРПСКИ НАРОДНИ УЧИТЕЉИ?

„Учитељ је до данас био свуда последњи господин, а на киме места и последњи човек на овоме свету.“ — тако вели „Глас Народа“ — и то је жалосна истина.

А зашто је до данас био последњи човек? За то, што га народ није уважавао, као што заслужује; него га је сматрао као каквог најамника. — На му је давао такву плату, с којом није могао ни живети ни умрети.

Учитељу предају родитељи своје најмилије и највеће благо — децу своју, да ју васпитава и учи, да јој буде други отац. Од њега се ниште, да своју дужност савесно врши, да је увек у школи добре воље, да с веселим лицем пред децу излази и да се одушевљава са свој позн. Да видимо може ли он ту своју дужност тако вршити.

Учитељ није калуђер, није самац, него је обично ожењен човек, на има можда деце, има и родитеље, има дакле читаву породицу да издржава. Као учитељ не може и не сме други посао осим учитељског да ради, те тако нема никакве друге заслуге осим плате, коју му општина даје. А с 200—300 фр. не може једна породица ни у најмањем селу, а камо ли у вароши живети.

Шта отуд излази?

Изази то, да учитељ *изгуби вољу* на рад, те не може да врши своје дужности, као што треба; — јер сиромашан, гладан човек не може бити добре воље, не може с веселим лицем пред децу да излази, и не може се одушевљавати за учитељски позив. За то, који је год тако сретан, да може добити какво друго bolje звање, оставља учитељство, а на његово место долази други, често такви, који не заслужује, да се назове учитељем.

Изази даље то, да школе добијају све *слабије* људе за учитеље; јер добар и валан човек не ће да се посвећује звању, од кога ретко или никад срећу, него само несрећу може очекивати.

А отуд излази на почетку то, да је таква школа пре ни *штега*, него на корист деци и народу.

Није студа тако, али је већином на жалост тако. Кад у *Новом Саду* не добијају учитељи ни 400 фр. (јер оно друго на стан припада), шта се може очекивати од малих сеоских општина?

Без *добре плате* учитељски нема дакле, ни *добрих школа*, а без тога нема *просвете*. У просвети пак наш народ не може и не сме изостати иза других народа, јер би онда нестало и самог њега. Нестало је оних времена, кад је се могло рећи: Није ни мој баба ишао у школу, па је био срећан човек; сад се на пари позн, сад се без прила деци, сад се муњом нише, сад се са сном другачија времена. —

Наш народни сабор дужан је, да се стара о просвети народној. Он је заиста оних дана непрестано о том радио и направно је *већ закон школски*. У том закону говори се и о учитељској плати. Да видимо, шта је сабор о плати учитељској решио.

Кад је дошао ред на учитељску плату, предлагало је више посланика, колика плата да се одреди. Пошто знамо, да *од добре учитељске плате зависи народна просвета*, то би се могло изнети, да су се посланици надметали у том, ко ће *више* да предложи. Али на сабору је то било мал' да не потражише; па онда није ни чудо, што је решено: да учитељ добија *само* 300 фр. плате, а ако општина хоће, може му и више дати. Оно је заиста тако мала плата, да учитељ ни сам, а камо ли са читавом породицом не може ни на који начин ни на селу, а још мање у вароши с њом на крај измазати. Та писар и надничар заслужи више од 1 фр. на дан, а учитељ да не заслужи ни једне форинте! То је мало и сувише мало. Тим није побољшано стање учитеља, него је погоршано!

Некоја господа посланици ослањају се сувише на свест општина, али учитељи знају из искуства, колико се могу на то ослаонити. Та не само да се не ће повишавају досадање плате, него шта више, биће и такви случајеви, где ће се постојећа плата, ако је била већа од 300 фр. снижити место да се повиси.

Чувањато је то, да су баш неки свештеници на сабору били за *мању* плату; а кад је се њима одређивала плата, онда им није било доста ни 1200 фр. Зашто се они не ослањаше на свест општина, зашто

не прикине 300 еор., као најмању плату, а друго да општине саме одређују? Него они имају лепе плате по разредима (400—1100, а с другим приходима 600 до 1500 еор.), а учитељи без разлике, били на селу или у вароши, добијају само 300 еор! Дакле не добијају ни у подлак толико, колико пароси добијају, а онамо имају пет пута толико посла, који је још и пет пута тежи од онога. То је запело неправда!

Наравно, кад је тако мала плата одређена, имаће само слабе учитеље, јер који је и мало залаз, не ће се хтети примити учитељства; та боље му је бити нисар, него учитељ, јер то је и лакши посао и боље се награђује.

Ето, браћо учитељи, видите како стојимо: дане нам сабор не даде, да и ми бар једнога свога заступника у сабор ишљеко, да казује наше невоље и тегобе, наше жеље и тежње; а свештеницима даде 25 заступника. Ове године одредио нам је такову плату, с којом нико не може бити задовољан; а свештеници добијају два пут, три пут, четири пута, на и пет пута толико! Шта смо ми дакле наспрама свештеницима? Нико и ништа, као што смо и до сад били. — Наше жеље нису дакле испуњене, наша очекивања нису задовољена. На зашто смо се скупили у Бечеј и у Нови Сад, зашто губили време, труд и новац, кад се сабор на наше жеље ни освртао није? јер о *закључцима* нашим нигде ни спомена не би, кад је се закон правно.

Шта нам сада преостаје?

Ништа друго, него да сваки од нас у своме месту *обавештава народ*, да му казује, шта је просвета, шта је школа и каква треба да је школа; да *будуло* да *дакле свет народ* и да га придобијамо за школу. — Не преостаје нам дакле ништа друго, него да се на наш народ обратимо, на да му кажемо:

Народе, ако не ћеш да изастанеш иза других народа ове тебе и ако не ћеш да се одречиш ерства, него ако хоћеш да будеш у свему напредан и сретан и ако желиш да те сриско нотоство благосиља, — подижи добре школе и виши децу у њих, тражи све боље и боље учитеље, који ће ти децу васпитати и учити; а ако желиш да добијеш *добре учитеље*, подижи им и *добру плату*, да могу задовољно живети и део живот свој николи посветити. 300 еор. није ни близу доста ни на селу, а камо ли у вароши. —

„Учитељ је био до сад последњи господин“ вели „Глас Народа“; а како је сабор одредио, биће и од сад последњи господин. До народа стоји, да тако не буде.“)

У Линици (у Немачкој) 13. јуна 1871.

Један учитељ.

¹⁾ Чинак овој дунтимо у лист, да се види како учитељи живе о томе, што је сабор за учитеље радио, али поразно и ми од своје стране коју ја то река.

Прво морамо доћи, да писан овога члана нека право, што се боји, да ће се учитељске плате смањити; јер сабор је одредио, да се плате учитељске не своју смањити.

О ПРАЗНОВЕРИЦИ (СУЈЕВЕРИЈУ).

(Сариевца.)

На света, што до сада о сујеверици рекосмо, види се, да сујевернице има само онде где нема науке да дакле долази од незнања, долази одтуда, што се човеку причини нешто, а у истини је друго шта него што се њему чини, а да то још боље докажемо навешћемо још неколико примера.

Кад лети у вече у сумраку идем по нустари, а оно уједаред, као да је из земље изишао, три бик на управо на тебе. Ти се јуначки на бећем да бежиш наатра али и бик не сврбе на страну него све ближе теби, па већ му видиш рогове на глави, већ видиш како репом по зраку шибва, видиш како погама земљу преко себе баца и шта више чујеш како мумла — па све ближе и ближе теби. Тебе је већ грозница хватила али ти се још не даш; но бадава бик се устремљу на тебе и нема ни две стотине корачаја, па је ту, ти већ гласиш како те је на рогове патакао, како те је на земљу бацно па те погама газ и заиста — док си трено смо га — а јав, с богом свете, а кад тамо, шта је то није бик него котрљан!) долетно, ударио те по погама а ти од страха строношта се на света. На шта је то. Од котрљана причинио ти се да је бик, па је ли да се смејеш лудости својој, кад видиш да то није бик него котрљан, па помисли да си држао у место бика, да је то какава аждаја, па уједаред ди видиш да

Друго поразно му праметита, да је сабор при одређивању плате учитеља имао на уму и народ, народ, који волише је сиропљив, толико је тириса кад се треба него ни пошту дати, па би му болна било змишљити да плаћа учитељу толико што као свештенику, ни то не би сабора посудио, него би још у то мас као дете у кошуцу (рет латинак; тако се зову школе у које кад заједно деца сриса, напредна, немачка и т. д.) мизу, а друго знао како наш народ у овиме дочекује пошенице дана. Друго је код свештеника, код њих није плата пошеница, него је многа пошеница, јер тешио да није већина свештеника за то, да се се по старим плаћа. Народ је давао тек плаћу толико свештеницима, ни му народа сабористи није ништа волео. Од куда је то, да је народ толико плаћао свештеницима, па то да поболе одговорни сви свештеници, али то стоји, да су толико општине волеле сабор, да имају за себе пароха и обављају, да ће га што боље пошати, па неке прете, да ће се и пошатицаи с тога, што не могу имати за себе свештеника, а ја једна једна општина не рече, да ће се пошатицаи, што нема школе. Школа даје, на жалост, ова зрно мало пријекла у народ и за то немо боду пута, него што писан предавае, да учитељ свој приноу, да обавешта народ шта пред школа, не кажемо река дубин буде према школи, толико ће нећа и учитељски плата бити.

Оно је до душе живота успех учитеља, али како нас је, које ба ја на бруу ружу поволим.

Најбоље и то поразно река, да сабор предлоге учитељских куштиника није могао узети као предлоге учитеља, јер на сабору има право само посланик предизати, па за то сујевеверици Јуришић и Савић узели предлоге учитељске, па су их у своје име сабор прихватио. Шта је од тога сабор успео, и шта није, то кде ни друга ребаши. (Уредништво).

²⁾ Кад неспор ни волим духа науку со траваљам у науку, па што дамо иде све абе кутне бива и то се кутне зове котрља од котрљана (опетина).

је то котрлан а не аждаја јели да не би веровао да има аждаја на свету.

Човек, који је сујевебан, по томе, готово је луда. У једној лудници беше нека луда уврстила себи у главу да има вранца у глави. Декари му доказиваху, да не може то бити али бадава, кад он вели чује како вранбац цврчи, како се гизази, како кљује; онда се декари досеташе и рекосе му: јесте, ти имаш вранца у глави, и ми ево хоћемо да га извадимо. Донесу дакле вранца у цену на му мало расеку главу а у тај мах нуште вранца. Луда види да је вранбац излетео и опамети се а што вранбац није из главе излетео то се не пита.

У Токрану у магарском селу једном близу Новог Сада прогласи се да има у зиду у једној кући „свјет сент Марија“¹⁾ и овај што ово нише нишао је и сам тамо да види то чудо. Беше онда деран од својих тринајест лета.

Кад је дошао у кућу де је светиња показе му Магарица на дувару једно место и каже му:

Ето видни слатко дете, ето како плаче света слатка Марија, хали добра мати овај хрваши свет, што ће га морати Бог упропастити, ето гледај како јој сузе теку.

Деран погледа на зид али не види ништа.

Ја не видим свету Марију ребе деран.

Е синко не да ти се да је видиш, моли се Богу синко, морао си много згрешити.

Деран упре очи у зид, почне читати очеван, очита један два три али не види ништа.

Читај седам то је срећан број можда ће се онда онда смолотати на тебе.

Деран је читао даље и гле, ено, ено уста, ено очи, ено јој баш сада суза из очију капу.

И деран је онда веровао да је заиста слатка света Марија носила се у зид на плаче, и као му је било, што када је дошла доле, што бар није Сриниња, па да је отишла његовој кући у Г-Бинце.

А шта је било, ништа друго него уврстила Магарица себи у главу да је у зиду света Марија а другима кад су се дуго загледали притварало се да заиста јесте, него као кад човек дуго у облак гледа на час му изгледа облак као човек, час као кућа и т.д. Магарица кућа прописала на се зид облазио те је прокицао, а кад је у пролеће градаоу сунце зид се осуши на нестане и свете Марије, али и после тога сузио је неко у кући а то беше Магарица, јер нестане оних грајцара, што их добиваше за сузе свете Марије.

Ово наведеномо за то да се види да и други народи нису бољи од нашега, али нас се не тичу други, год нашега народа морамо ми сујевебанцу искорењавати.

Но ко мисли сујевебан је народа искорењавати, тај га мора из болевке искорењити. Вама се дакле обраћамо матере српске! Матере прва и најсветија нам је дужност децу одгајати а тек после кућу држати! Боде нека служкиње и дадиље све друге ваше послове раде,

него да вас у том једном замењују. Матере, детање је срце посак а очи су му огледало. Све што је око њега огледа се у оку његовом. Гледајте дакле, да ушпи ваш бод детета надгледа ушпи света — ушпи околине. Боље нег вам и домазлук мало рамаља него да вам одгојење детине рамаља. Боље му стесните намети него имати. Ипати се да и после стећи, али намети се тешко у старости учити. Матере! Најире се на нашем крилу дуља дете, па онда му тек отац прави колевку. Колико је мекше материно крило од дрвене колевке, толико је већа дужност вама од његове.

Матере, отац је само гост у кући а ви сте домаћин, отац је само надзорник, а ви сте учитељ деца.

Матере од вас, само од вас зависи хоће ли вам дете добро или хрваво, наметно или лудо, или у овој прилици сујевебно бити.

Ви га будите, ви га уснављујете. Кад га будите с босилком га будите с благословом а не кривом, па ће вам на добро устати.

Кад га уснављујете, несмом га уснављујте а не плашом, па ће му и срећа певати.

Прва реч, што је дете изусту, мати му је у уста метла. Ако је ваљетина, дично ће ти мајко дете бити, ако је луда прву ће тебе осрамотити.

Прва зела, прва мисао, што се у детету зачид, мати му је у ум, у срце усадила.

Матере! Разум, срце, душа детина све је у вањим рукама.

Матере! Време, у ком живимо, све од нас инте; народ, чији смо, све од нас чека — а ми — Бог нам а душа нам!

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Како су живели Срби под својим жупанима?

Преје негда рекли смо, да се првоме жупану српском имело Војислав. Срби су после њега имали још много жупана, беше их неких десет дванајест, који су један за другим владали, али имена им свима нећемо овде напаметати, јер имена се лако забораве, а нама и онако није стало да знамо ко је шта радио него како је радио, па ако је добро да се на то угледамо ако зло да се од тога клонимо, за то ћемо од тих жупана, који су једно на друго господарили Србији неких 160 година почињући од године 850 после христово рођења, споменути само великог жупана Властимира, који је знатан понајвише за то што се док је он земљом владао од године 870, до год. 880, покрстио и они Срби који су докле били незнабошци.

На неколико година пре Властимира свети је Кирил називао словенску азбуку и почео је са својим братом Методијем обраћати Словене у Хришћанство. Срби тада замале грчкога цара Василија Македонца, да им пошље хришћанске свештенике да их науче хришћанској вери. Цар им радо пошље свештенике,

¹⁾ Речя цопорске, значе: слатка света Марија.

ЗА ПРИВРЕДУ.

О асигурацији.

II.

Будући да се често киме налази ове године, то баја Штева сваки дан ми је на врату, на пита, шта ће ако га лед потуче?

Ја сам му одговорио:

Да најпрво де је асигурао изиште две педуље којима се штета пријављује (Schaden Anzeige). Да те педуље испуни или даде испунити с тим, који дан је лед био, шта је узати, и колика је од прилике штета.

Ако није штета у жетви, или баш пред жетвом, он да може на налаживање четрнаест дана причекати, ако је пред жетвом или у жетви да она даље ради, само да у гувно пре четрнаест дана невозни.

Препоручио сам баја Штеви, ако би га лед уде-сно, да своју штету добро промери, па и са баја Васом, Јованом и Данилом разговори се шта је и колика је од прилике штета, ту одважно определи, и при тој стално остане, а не чинувши од двадесет на десет снаде, јер и асигурацији са чистим поштењем те-шко је веровати.

У случају да баја Штева не би пристао на погодбу, и тело би се, да се његово умали. То му остаје следеће чинити:

а) Пренео од записника ома узети.

б) Једнога ваљаног и поштеното брата радиња за-молити да њега заступа, другога ће асигурација иза-брати, а ома обојица трећег, који ће ствар решити. Они морају на место изићи, де се је штета догодила, и тамо је презедати, ако би се и они немогли, онда баја Штеви остаје оба записника поднети: или суду де снаде, ако је на селу, или магистрату, ако је у ва-роши. Ја сам му даље препоручио, да гледи свакојак да до суда недође, јер он ће зајек горе проћи, из узрока, што лако може крмача патрчати на маест пре-валити, коју је он однео да намаже, ако већ мора што чинити, нека пошети, да ће их у новине метути, које асигурацији може највише нашкодити.

Ако би се с друштом погодио, од дана погодбе до четрнаест дана најдаље мора му се исплатити, ни по часа даље немора чекати.

Ако би крупа два пут исто парче потукла, онда пред последња погодба, и на ону прву штету има му се само доплатити.

Баја Штева ми је приметно, да имаде случајева, кад асигурација неће никако да наплати.

Ја сам му одговорио, да само у ови случајеви не-наплатије:

а) ако је то исто поље на више места асигурило.

б) ако је то поље крупој побито било пре него што је асигурао, а није у полици пријавио.

в) ако у назначеној полици није истину казао.

г) ако је штету од крупе учињену отмице ново-ћно (марвом изгазио или батном омлатио).

који крстине и оне Србе, који су до тога времена били не крстени. Али од то доба почеше Грци бивати го-сподари у српској цркви. Све обичаје своје унесе у српску цркву, и начинише и код нас разлику између свештеника и народа, направивше у цркви једне го-сподом а друге слугама; те тако је то чак до поко-ног Стратимировића, а Бог ме и до Рајачића остави, да су патријарси наши били као неке деспоте, те си морао пред њима метанисати као пред киповима, па и дан данас не можемо да поправимо, што су Грци унесли кvara у нашу цркву и дан данас важи оно што владике кажу више него вола читаво народа, а то с тога, што су Грци дали владикама особита права, па се они и сада на та права позивају. Камо срба да смо их однах по прстима чини су се у наше послове почели плећати, а као што су Срби били слободан на-род, данас не би на свету било слободије цркве од српске, кад и овако што год је правде и слободе у којој то су све дела руку српских.

Но да пређемо на жупане!

У то доба, док су жупани Србима заповедали, ту-кли су се Срби час са Бугарима, час са Грцима, Хр-ватима или Мађарима, тако да се готово може рећи, да друга посла нису ни имали него да се туку и кр-вава. За то време двапут је долазило докле да Србија пропадне.

Српски господари у то доба радише као мува без главе, час беху пријатељи Грцима на ударане са онима на Бугаре, час држаху уз Бугаре на тукотне Грке и то тако непрестано.

Но што је највећа несрећа по Србе била, то је што су се српски великаши сами међу собом клани. Онда се још није знало на чисто на киме остаје цар-ство, на кад отац умре а остану два три сина, онда се они отимају за власт и господство, те се тако из-дегу крвави ратови, крвавији него кад се удари на туђина што нам она српска пословица сведочи: „Ко ти је ископао ово? Брат. За то је тако дубоко.“ У таким ратовима десило се, да је жупан Натар ископао очи своје брату од стрица Брану.

За време док су жупани Србијом владали ова се почела распадати. Босна се са свим од ње отцепи, па и Хрвати, који су дотле навек са Србима у љубави зајемци, почеше се тада од њих ценити и окренуше се Риму, те доустише, да се у цркви укине словен-ски језик и замени латинским. Пуз то Далмација има-ђаше за себе краља, на свету је сваки са својим кра-ђем господарно. Тако је адо прошао српски народ с тога, што је био раздвојен на многе стране, па је имао само себице господаре, који су се међу собом клани, па у том раздору час Грке час Бугаре у помоћ звали, те су тако дали онима прилику да се унесе у срп-ске послове и довели земљу до крајње пропасти.

д) ако би тео да подмити, или баш подмитио изасланике, који имају штету да процене.

Чујући ово баба Штева ушито ме је, Бога ти господару, неби ли ми могли така друштва основати, није право да наше новце у Пеншту, Беч и Трет вуку.

Ја сам му приметио, да така друштва народна у Францеској још од т. 1836., а у Чешкој 1852. постоје, и да су здраво по њи користна, јер много мање плаћају а боље се намирају, и да би желети било, да час пре и у нас подигну се. Ја сам му још даље обећао, док доспем и провозам да ћу му начин овог подухвата припоштити, пак ако узваза, покушајмо, а ако не, а оно хо зна боље, широко му поље.

Емили Чапра.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

ПОШТАРИНА.

Поштарина је за обично писмо, латине од 1. паринарског лота: у месту, де се преда, 3 новчића; а изван тога ма куд шиле по држави Аустро-Угарској или у другу коју поштански адружену земљу, плаћа се од таког писма 5 новчића.

За писма, тежа од 1. лота поштарина је двострука, од 2. лота трострука, и тако даље.

А за писмо, које се пошле неплаћено (без марке), плаћа ко га прими, осим редовне поштарине још 5 новчића намета.

Напштамане ствари (неузване књижице, огласи, позиви, цедуље ит.д.), завојем у пакету, на ком сме бити само адреса, ком се шиле, датум и потпис онога, ко шиле — плаћа се поштарине по 2 новчића од паринарског лота, а толико исто, кад се куд шиле *проба* robe какве из еснапа ил *мустре* од какве материје. Али онај, ко шиле, мора платити ту поштарину на пошти, де то преда, и речене ствари не смеју бити теже од 15 лота, нит је допуштено уз то и писмо додати.

На *поштанске карте* (кореспонденц-карте), које човек може слати у које место хоће до граница ове царевине — поштарина је 2 новчића; али та карта не мора бити куповна, већ свај је може себи и сам направити на само нек прилени поштанску марку од 2 новчића. На овакви картама можеш писати каквим хоћеш мастилом, ил ма и оловком. — Адрес нек је разгледан и карта да се не запечати.

За писмо, кад га ко на пошти препоручује (рекомандује), и за које добија, кад преда, *признаницу* (реценсе) — плаћа се, ако је онај, ком се шиле, у истом месту, још 5 новчића за препоруку осим обичне поштарине, а изван места онога још 10 новчића, и за то се прилени толика поштанска марка с оне стране писму, на којој је печат.

А ко писмо шиле изван ове државе куд у поштанске адружене земље, не мора баш он плати за препоруку, већ онај, кад прими писмо.

А ко год писмо своје препоручује, ваља да напише с оне стране, с које је печат, име своје и презиме и где станује.

На захтевање, дају се и *признанице повратне* (ретурценсе), за које доплаћује још 10 новчића.

Кад ко пошле распитивање (квестију) за писмом, плаћа 10 новчића, али, ако је уз то писмо, које се тражи (рекламује), дата и повратна признаница, ил онај, ком је послано било, до одређеног рока јави, да га није примио — онда се ништа не плаћа за квестију.

По пошти се могу слати и *новци ил хартије од поштанске вредности*: 1-во упућницом (анвајзунг-ом) до 100 еор. у свако место, у ком има аустријске ил угарске поште, т. ј. платиш на пошти на којој хоћеш 100 ф. и упућниш коме, куд си рад, а та иста пошта поручи тамошњој, да овоме 100 ф. исплати.

У Беч или у Пеншту може се упућницом наручити (т. ј. слати) до 5000 ф. аустр. вред.

2-го за упућницом се поштарине плаћа:

	до	10 ф.	—	ф.	5 н.
од	10	"	50	"	" 10 "
"	50	"	100	"	" 15 "
"	100	"	500	"	" 30 "
"	500	"	1000	"	" 60 "
"	1000	"	2000	"	" 90 "
"	2000	"	3000	"	" 1 20 "
"	3000	"	4000	"	" 1 50 "
"	4000	"	5000	"	" 1 80 "

3-ће упућнице оваке кад стигну, куд су упућене, ако на њима није назначено да остану на пошти (посте ретанте), док онај сам не дође по њу, на ког су адресоване — шиле се овоме у кућу, и потврђује на признаници, да је упућницом примио. С овом упућницом после оде пошти, и она му одмах исплати упућену суму.

Упућену суму мора он подићи за 15 дана, од дана, кад је упућницом примио — иначе пошта је пошле натраг, од куд је дошла.

4-то а и телеграфски се може новац коме упућити, и то до 500 ф. ако сам у истом месту, где се картује, и тамо куд се упућује, имају телеграфске станице. За упућницом и за отиравање на телеграму плаћа се 10 новчића и колко буде за телеграм у 20 речи, до оног места, куд се упућује.

5-то писма, у којима се новци куд шиле, запечатена се предају на пошту; а отворена се донесу, ако је у њима више од 100 еор. на поштар изборјивши новца, на оглас од оне, ко писмо с новци предаје — сам га одмах запечати с четир печата предавачева а у среди печатом поштанским. За тако писмо плаћа се поштарине прво, колко је које писмо тешко, на онда још једаред и по толико на вредност.

6-то шилући куд новац ковај било у писму ил у завоју (пакет), кад се запечатено на пошти предаје, ваља да буде: а) на поштанском пропису добро завијено и запечатено, б) ако су банке ил артије од вредности, а оно треба да је писмо и посреди и с поља

бар на два места запечаћено; куверти (завоји) раз-
режани у накрет печате се на четир места и на него
у среди; в) на писму с лица уз адресу треба да буде
написано, каквота пошта је у писму и колико каквих
комади (кована новца ил банака) и да се на послетку
све сабере у суму озгоде.

7-мо предавачу који донесе писмо с новци запеча-
ћено издаје поштар признаницу (рецепт) на при-
мљени новац, на којој забележи: „нах антабе“ (по
исказу). А то забележи по том и на писму с лица.

8-мо за овака запечаћено донесена писма с новци
јамчи пошта, да је донета онај писмо то примио, ком
је било послано, нераспечаћено и онолико тешко, а
је ли онолико у писму колико пише с поља — за то
пошта не одговара. Буде ли пак, кад ко прими овако
писмо, да су печати подељени ил куверт, то он има
право захтевати од поште, која му је писмо (ил па-
кет) донела, да се одмах онде пренери, и по том отвори
и новац изброји. Узалдан што, то је кр. пошта дуж-
на накнадити, колико буде озалило. А примио ко овако
писмо (ил пакет) а ништа не реко, није му после ни
пошта дужна накнаде, ако што узалди. Нагуби ли се
пак на пошти такво писмо ил пакет с новци — по-
шта наплаћује по општим уредбама, онолико, колико
је на писму забележено, кад је предано.

Нови Сад 5. јуна.

Ово поделе не беше никакв промет на нашеј књижи, јер
не беше књижиких довода. Књига пада већ четир дана непре-
стано, и тако је олакшала све, да су многе књиге попале. Зима
је од књиге тачка као у лозу јосеи и чује се да је у Срему по
брдина и свега било. Пошу раније не можемо казати јер не беше
ни предје. Уколико се зна да горе рина скаче.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУНИ.

19. Седмича.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 29	Методије, владика патријарх.	2 Похороње богород.
П. 21	Мученик Јутиминај Таршанин.	3 Корнелије.
У. 22	Јевсејаја ил. скомс. и Зиновиј.	4 Агџ и Оска.
С. 23	Мученица Агрипина.	5 Еврџ и Метод.
Ч. 24	Ивандан. (Роб. Јов. крест.)	6 Ивоја пророк.
П. 25	Феодора мученица.	7 Бенедикт нама.
С. 26	Преподобни Давид селуњски.	8 Јединацета кр.

КУРС ОД 12. ЈУНА 1871.

Сребре	122.10
Дукати	5.89

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕТКА ЗА НАРОД.

III.

Патријархон апостоли.

— Знам ли од прилике, ко ће ићи на скупишти-
ну? зашта Рада трговца, што беше донео у крму,
де је Рада одео.

— Та нико не воли, радно је доба, па се свако
извлачи. Но то је све једно, ко год оде неће за ка-
луђере бити.

— Није ни тако; има људи, који ће за шарено
јаје кућу унашти. Ти велиш, имаш свога посла код
куће, други вели тако исто. Ти немаш ништа на ску-
пштини за твоју кућу тражити, други нема, на тако
се сви извлаче, а за општу кућу, за народ и не по-
мислиш. Али ако ти немаш ништа за твоју кућу на
скупштини тражити, Матија Јовин има. Он је добио
скоро од општине земљиште за сузачу, али регимента
је то покварила, јер вели, да има у селу доста су-
вача. Сад му се обећава, да ће добити земљиште само
да иде на скупиштину, и да држи уз патријарха. У
другом селу обећава се једном, да ће добити јео-
тиније риболов под аренду, другом да ће му се дати
новца у зајам из школеког или народног фонда, тре-
ћем, да пусти марву на пану у манастирски рит, че-
вртром, да ће га конзисторија развечати од жене, и
т. д. Ти дакле мораш ићи, ако си народни пријатељ,
ти и Новак Јовин. Сад дакле гледај шта ћеш радити,
да нас двојица будете изабрани.

После овог разговора седмиче и пондијемо једну
холбу вина. За тим устане трговац да иде. Ми пођемо
да га испратимо. У крми наорској викало се колико
је коме грло допунтало, а понајвише чуо се један,
што је викало: живео Матија Јовин, К-ски извешани!

— Да видим, реке трговац, ко то наздравља за
Матију, и уђе у крму.

Ми уђемо за њим, у крми сешло за три астава.
За два повећа астава седеће су пијанице мало подале
један од другог, али за трећим сабили су се као рибе
кад вода онадне, све глава у главу. Астал на коме наши
људи седе једнаставил је од једне дебеле даске, ка-
кна се обично у под код коње меће; ноћни уконоши
су у земљу, а даска је прикована за њих великим гвоз-
деним клинцима, да се неможе никуда маћи, исто као
што су астава и лудиница. У прочеђу седео је пона
или хавет, на први мах није се могло разликвати.
Амантију је кроз ден прозвкао, на му је као реп
остраг висела. Ноге је бацио на једну страну столице
а тај реп на другу, наслоњено се на јерке на једну
руку, косу му пада преко очију, па гледа кроз њу,
као госпође што гледе кроз оне танке марање, што их
на очи мећу, да им се белило не види. Пограђ њега
стоји висока људа нека са нарабом у руци, а с је-
дне и друге стране астава по тучета *) општинара пр-
вених и међу њима чика Матија Јовин. На једаред
скочи пона, махну у вис главом, забаци косу за по-
тилак, зграби холбу у руку, па се продера:

— Жинио наш свети архиастир. Нијте сто зам.,
чика Јова илаха.

— Знам и да не кажеш, да ти не илаћаш, него
немој ти посто све да сам твој архиастир живи, за-
што не напшени и мени и ја сам пастир, зашта га
чобанин, што стајаше с нарабом поред мега.

*) Сербски рет од латинске дуоденар, што значи дванаест.

— На ти нећеш зар нити патријарху у здравље, кад му ја напијам, зар ти не волим мене, видиш ову риниду, и показа заиста као риниду широку иву, шта ја да не пијем патријарху у здравље; де је црквенак нег иде да звони, патријарху се у здравље пије. Кога се ја бојим кад сам ја патријархов, могу и село унашти, а не твоју луду ћупу разлазити, па ми опет не сме нико ништа.

— Ђвани се ти риниде поно, њено је место у цркви, а не овде. Ја тебе волим, али ако сам ја сина буди ти господин, кад ти је Бог дао на можен.

Тако говораше пастир од оваца пастиру од људи и да их крчмар не заговори, би се другови уватили у коштан.

— Видиш, рече ми Рада, наш народ не воли, да се од њега поносим; он воли да господин седи с њима у друштву, али не воли да барикади. Ње перете кад је трезан, замерити пона, што се овија па свечари и дабама његовим, али волио би да може рећи: бадава, наш је пона пометан човек, он се не туђи од нас, али и чува своју хазину.

— Ето тај пона и онај ошницир, прихвати реч трговца, то су апостоли патријархови, и још се њега бојати треба, као коров у пролеће, тако му се сасушила слава. Негот што је истина, истина, не знам да ли си врач, али видим да си погађац, бани чика Матија Стејин мисли бити изабран за скупштину. С тим увати Раду за руку, продрија је, на рече: Не бој се ништа, биће као што треба, — поклати се за тим мени и оде.

— С богом, лаку ноћ!

Ту ноћ преноћио у К.

Сутра дан одоше у друго село, де је Рада тај исти песак свршио. Тако смо ишли у још нека села.

Кад смо дошли у село Г. била је недеља. У селу том прочула се нека особита поност. Све јој се село чудило, а то је, да ће стари пона донати придику. Стари пона од кад је аманетију на себи видно није никад придикувао. Мисли ли смо тога дана даље ићи, али останемо, да чујемо ту чудновату придику. Разуме се, да је пона савесни говорио, по ми ћемо му придику еписки да испричамо. Пона је придикувао: како је дошло последње време, како су људи заражени разорављујућим бесом нечаштавим дошли на сабор, како се те сотове смеју, кад хришћани један другом Бога називају, како се ругају екуменезмама олгара божјег, како придику хоће да замену беседама, а цркву да претворе у позориште, како уче, да у деветнаестом веку Бога нема, и многе друге безбожне науке проносе, као да не треба пона за знамење плавати, да треба само једаред преко године водичу светити и то за бадава и т. д. По то се дуже не може трпети, узвикну је пона на завршетку при-

дику своје, једаред за снагда треба змији главу разбити и семе сатанино у леглу сатрти, поможимо дакле, благочастиви хришћани, његовој светости, да поклами рогове антихристу, који је дошао, да намесника Христовог отера са престола његова!

Кад смо ишли из цркве, запити Рада једног старца, како му се допада придику.

— Не допада ми се никак. Први пут говори пона, па тако сурашно, све о самим, буди Бог с нама, и ту се старца триред прекрсти, па још нас пона зове да ми чувамо патријарха од антикрсте. Та он бар зна све молитве, па ваљда има какав и од антикрсте, шта му ми можемо помоћи, кад и ми плаћамо пона, да нам чита молитву од нечаштавог.

— А јеси ли ти, Бога ти, старче разумео попу, кад он туђим језиком говори.

— Е, та био сам ја двадесет година црквенак, само ми фали која стотина, да дам владци, или какав равеница његова, да ми буде пона, па би био бољи пона него он, знам ја поклишки говорити као игуман какав.

Ето тако је тај разумео попу, што зна добро славенски, а како су та он разумели, што ни речи од тога језика не знају?!

(Наставак се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Сабор у Карловкиња државо је у понедељник једну седмичку и ту је језику своје решио на његово молбе што су на њега послали. Међу тим молбама има их двадесет које од његових учитеља, као од учитељских удружења, у којима они траже помоћи од сабора, али су морали бити одбачени с тога, што сабор нема да сади од куда да им помоћи даде. После од уторника до петка илеу државне седнице него се одбор саборски, који је на то изабран, погађао са одбором јерменским и у овој пар жежемо рећи, да погодба иде немогло, али тек кад се на сабору пригласи онда ћемо знати у чему је ствар.

Хрватски је сабор одслужио до 8 септ. вели се, за то, да могу на њега доћи и посланици из границе, што је сада узвикнуто.

Како ће од сада стојати граница изнад из цркве наредбе што је послао војничкој команди у Петровградци и Загреб. У првој каже цар изривок, да се иде на те да се припреми граница за узвикну, те ће с тога банатом граница и црквеним баталом потпасти под Тешиниар, а Тешиниар под издрешко министарство у Беоги, измунујући садржаке послане, саво суд остаје, док се не промене, као и до сада и саборничке наметне она власт која и до сада, илаче што је до сада било заједно са границом хрватској то се дели и једни две долази Мађарина у руке а други Хрватима.

У Босни и Херцеговини још једнако нуђе, али раја не зна шта ће. Свих не све а земља твора а небо носека.

Часи неће требати много па ће се погодити са Беоги и онда долази друге време.

Руси су свакогда ради да се са Пољаци немире и има и сињих Пољака, који за то раде.

Италију Гуче и Турске покличе неки закрпај. Тако исто између Француски и Талијанско. Француски хоће да одбрани папу. Мако јој је невоље код куће, де по зна шта ће да неће, или да бира крпа, или да остане по данашњем, а као што изгледа може лако и де хрип доћи.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(*Правила друштва за међусобно повлашће и шкoлу у Новој Саду*) одобрени су, тако што и правила сличних друштава у Нову и Вучеву.

(*Ракоја је изостао велик сардан).* Краљевски конесер Ракоја, који се давао да очисти земљу од лопова, да је казнити и казнити неческе и лопове. То кад су видели други лопови онда је један међу њима рекао: Међер сад могу све признати кад и постоју доплате.

(*Госпа Школу*) судиће спором последња суд. Има му се судити за криве од 100 алотапа.

(*Има још и сад морује* [мучење] у Моравској). Године 1860. буге један човек убијен. Набави се на њих четворцу и они буду затворени и пред првим судом изјављују, да су они убице, али се после тога потуже министарству, да су мучени па да су хо-рали признати. Минисар жарди потази и пронађе се, да су алишта на луте метали, па да јисту криви, те сва четворина буду пуштени. Сапуца! нас Боже такога суда!

(*Ракоја је убијен*.) Пошто је, да Славина виђу одише ра-кије. Тако је пре погле у једном жести буга част на којој је један Славини мет хадби ракије побио. Друга четворина побила су мало мије али се свима унаш ракија у трубуку и сва пето-рина уру.

(*Вери се*.) У Велику Бачку умре паронша безежик, који је имао љубави посто. Кад су та на гробље носили посто је ишло да саудуком и некрестане је уринуло и осканало око кода, па којима беше саудук, а кад су мртвина спуштени у расу вапша, да јој дадоше, хтеле да спочи за њим.

(*Светина на сесту*.) У Америци умре богат човек, који је имао 6 коша и неких милијон форината. Ова поште своје остави тима женом и пареди да се од туца држе за које три сесте и свакога да се напла 1200 долара, а то вели американац у тестаменту, па то „да који добри коши буду боље неговаши, па да дуке живе.“

(*Чулкин*.) У Чешкој држао је један отац саопи свих у штали војана да јакте и радно га је са свимим крошнирем. Кад је кљави да то дознала, човек екал већ подикамо беше, кога му беше дувачица, некти као у ора а него убошете. Чољку томе има 30 година и отац га је затворио у штаљу, да може потро-шати новац, што је своје остало или матере.

(*Школа за ланчине*.) У Србији има у Ђенчидеру код Београда школа за омање сујине. У ту школу иду 109 љака. Најстарији сујини долазе до 26. године а најмлађи су двојица од 13 година. По прстима ланчине има 1 онеубајад 35 су онеубај за уби-ства, 46 за крађу, 9 за разбојништво, 8 за паљеница 4 за насилје, 2 за ајдување и јакновине 1 за откину десајке а један је чу-био робајате па је с нама побегла. Ова два дрвин је у тој школи испити и врло добар беше. Школа ова може бити велики благодет земљи. Боље је научити човека да не чини зла, него да онда кад већ учини казнити.

БРАЊИ УЧИТЕЉИМА.

Браћо! Ове године радио је народни сабор у Кар-ловцима на закону о народних основних школама и другим просветним заводима. Нас се од његова рада понајвише и поглавито тиче оно, што је за основу на-родну школу учињено. Вама је, браћо, тај рад из са-борских расправа, што су у јавним листовима иза-зале, познат. Наше је народно учитељство ове и лан-ске године у два маха на својим скупштинама у Бе-чеју и Новом Саду показало, да не остале равнодушно према својим покретима, што се на пољу школскога рада појављују. Вама је, браћо, и то познато, как-вим је успехом уродно рад наших речених двеју учи-

тељских скупштина. Донесени саборски закључци у томе погледу најбољи су нам доказ.

Браћо! Ми панчевачки и земунски учитељи у договору са учитељима панчевачке лукопије држимо, да наше учитељство не треба а и неће ни сада у погледу саборског рада, што се на наше школе од-носи, равнодушни остати. Ми верујемо у то; за то смо и одлучили да се сазове *ошта српска учитељска скупштина* у Панчево на дан 17. августа с. г. по на-шем рачуну.

Ми нас, браћо, дакле својим познамо, да се у што већем броју на тој скупштини састанемо.

Повод, са кога се ова скупштина сазива, јесте као што видите, рад саборски гледе народне основне школе, а цел јој је, да се наше учитељство изјави према народу, како о томе раду саборском мисли.

Скупшном се браћо, света је ствар на којој на-родно учитељство дела; а узвишене задаће захтевају и одважности!

Дођимо тако нас Бог помогао!

Панчевачки и земунски учитељи.

ПОНОВЉЕН ПОЗИВ

на главну скупштину задруге за српску
народну штампарiju.

Пошто се на данашњи дан заказана гла-вна скупштина задруге за српску народну штампарију није могла држати, јер се није искупило толики број чланова, колики је по основним правилима нуждан, да скупштина може одлуке доносити, то се у смислу §. 20. основних правила по ново заказује скупштина на дан **27. јуна (9. јула н. р.) у 3 сата после подне у дворани „Матиче Српске.“**

У смислу основних правила задругиних ова ће скупштина без икакво даља обзира, ма колики број чланова се искупило, право-вазано решавати о свима предметима, који су први пут на дневни ред стављени били. Из двадесет прве одборске седнице за-друге за српску народну штампарiju, држане у Новоме Саду 6. (18.) јуна 1871.

Стеван Јефтић с. р.
ПРЕДСЕДНИК.

Милија Вучетић с. р.
ВЕДЕЊНИК.

Ко жели још имати књигу

„ЗНАТ ЈЕ ЗЛАТАН“

цена је 15 новчића, нека се обрати у Зе-мун на

СРЕБНА МИЛОША ГРАБОВАЧКОГ

Свејуде „додатак.“

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четвр месеца 1 еор. аустр. вред.

Донеси се шилу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Новом Саду. — Огласи плаћају се: од редка «важних» слова 6 нов. и 30 п. за остале сваки нум.

КО ТРЕБА ДА БУДЕ ПРЕДСЕДНИК НА САБОРУ?

Познато је како је на пребашњем сабору било две стране. Једна је хтела, да сабор бира себи председника, а друга није то дала. Уа ову другу држи и царевина, те није одобрила, да сабор бира себи председника. Сад ће та ствар на ново доби председника и ми држимо, да неће бити измишљено, ако наведено како је једна и друга страна пређе доказивала, да има право.

Калуђерска страна каже: Како је до сад било, да тако мора и сад бити. Она овако мудрује: Још апостоли божији држали су саборе, па је ту навек најстарији апостол седио у почетку, што сада на сабору у Карловци зову бити председник, па за то сада на сабору треба да буде председник најстарији владика, а то је патријарх.

Па то није могло друштво ни бити, одговорила је *народна страна*. И данас кад се скупе људи, који су једнаки, а они онда најстаријег по годинама међу у протече.

Калуђерска страна. Али није то, него и после, кад су се држали велики сабори читавог света, што се зову „вселенски“ и онда је навек најстарији патријарх седио у почетку. Тако је било и на земаљским саборима изабраним, што се зову „поместни“, што није било на њима људи из читавог света, него само из *околинских* места, из једне државе, као на прилику овај наш сабор, на коме су само Срби из Аустрије, и ту је навек најстарији владика, који се зову митрополит или патријарх председник био.

Народна страна. Није баш ни само тако, него су напротив толико пута цареви грчки председавали на саборима изабраним, шта више грчки цар Констант I. председавао је и у самом синоду, и ту је дао једног патријарха осудити. Српски цар Душан синији председавао је на сабору у граду Срезу, и ту је све оне владике позвао, што су биле из оних земаља, које је он отео од Грка, и дао је Саву четвртог за митрополита изабрати, а на нашем сабору председавали су још толико пута и комесари немачких царева.

Калуђерска страна. Али у многим нашим саборима су и митрополити председавали.

Народна страна. Било је и овако и онако, па за то се не треба позивати на оно, како је било, јер кад би тако онда: како је било, онда би на једном сабору имали три председника: цара, патријарха и комесара.

Калуђерска страна. Али то је било на силу. Цареви су отели од патријарха њихово право.

Народна страна. А патријарси су га отел отели од народа. Цареви нису требали отимати себи председничку столицу на саборима, на којима су само калуђери и попови били, и де се о догмама и канонима говорило, то јест, како треба да гласи овај или онај закон вере, морају ли се почитовати иконе, сме ли владика преноћити онде, де има жена у кући и т. д. ма да би право било, да ту и мирјани буду, којима је по нашој вери слободно о приватним стварима световати се, али де има више мјрава него свештенства, де се о томе говори: који клуч треба да има татор, колико себа мора бити у поповој кући, мора ли учитељ за бацања бити певац у цркви, пошто је јудича, колач и т. д. ту, де се ношча тиче, треба из оног реда да буде председник, који највише ношча на цркву и школу даје, или бар онај, у коме онај има веру, који плаћа.

Калуђерска страна. Добро, кад народни саборима право, да бира себи председника, нека се каже само један случај, кад је сабор бирао себи председника.

Народна страна. Па шта се тим измишљавам хоће. Тиме још није доказано, да народни сабор није имао право, да бира себи председника. Чиј је сабор, је ли патријархов или народни? Народни — па кад је народни, онда је народ сабору господар, и он има право, да га уреди како хоће. Хоће ли, да има на сабору 80 попова или ни једног, то му је од воље. Што до сад није тако радио, на тога се још не да извести, да није имао право тако радити. Право то, или му је отето, или га је сам напустио. Докле је тако трпео, могло је бити, сад више неће тако, него хоће овако. Ако су наши стари и уговорили са патријархом, ми се на то лисмо дужни обавијати, ни један народ не може начинити уговор, који невоље и његове потомке. Народна права, то није серија, коју може отац да остави, или неостави силу. То се право са животом

добина, а са смрћу губи. Нико не може на гроба живима господарити, свако је колени свој господар.

Калуђерска стана. Али сабор није народни, него црквени, а црква свуда даје прво место патријарху.

Народна стана. Но ако је црквени није калуђерски ни поповски. Име ништа не кпари. То је са свим све једно, или рекао народни, или црквени, јер шта је црква? То није само пона и црквенак. То је скуп правоверних хришћана и пона и ратар и трговац и т. д. Све то заједно, то је црква, јер као што је човек члан народа, тако је и члан цркве, име црква и народ, то ништа друго није, него двоје хаљине једнога човека. Сви су дакле чланови једнаки, само су им послови различити. Једном је, на пример, посао да оре, другом да пише, трећем да служи божију службу и т. д. Послови они морају сви једнако уважени бити, и ако се хоће, да уступни првенство овом последњем, онда се више чини, да се велича име божије, него да се узвиси овај, који му служи, на за то му првенство траје само дотле, докле је у служби. Ту у том послу допуштамо, да је пона нешто друго, него ми, на за то не ће нико у цркву отићи, да седне у патријархов сто, али после је човек као и сваки други, с том разликом, што он носи дугачку хаљину а други не. Као такав човек долази и патријарх и монах на сабор, и не броји ништа више, него један глас. Црква права не да прво место патријарху, него јерархији¹⁾ му то даје, а то је то исто, као што један занат даје прво место свом цехмајстору, а кад се више заната састане, онда бирају оног, што ће седети на првом месту. Али сабор наш није никако само црквени, него ако би га знали по послу, који има да свршије, онда би му било име, народни, црквено школско-еуџидациони, а како је и црква и школа и еуџидација народна, то му је најкраће и најгодније име народна сабор. Свакојако има народни сабор, не само бирати себи председника. Ту му нестоји црква на путу, јер нема ни једног канона, нема ни једног закона црквена, који заповеда, да патријарх мора бити председник, дакле кад бирамо председника замисли ћемо се само патријарху, а никакo закону. Закон је више него сви патријарси на свету, па кад против њега не грешимо, шта нас је за друго брига.

(Наставиће се.)

РАЗГОВОР ИЗМЕЂУ УНУКА И ДЕДЕ О ПРАВОНИСУ.

Стар пона седи на клупи пред својом кућом, седи у гаџама и кошуљи, нема ту ни доњега а камо ли горње аманџије, нема ту никаква огртача, осим капе што је као она, што се меће на главу, кад се огледају коњице. Пона је сав бео као онда, само су му бркови од силна бурмита пожутили; јер стари пона толико бурмита у нос меће, да су му се поздраве тако

рашириле, да може у њих ући читави песница правнучета, што се пред њим игра у прашини. Стари је пона од старог кова. Он је запошљен још онда, када су по отари у Граници држали пароксијалне чизме²⁾ и измањивујући ту маву, што никакву новину не трпи, врло је баљан човек.

Поред поне седи унук његов, који је дан пред-шао из Новог Сада, де је свршио прву латинску школу.

Они тако седе на клупи, а сво писмоноше носи писмо.

Писмо је писано: Ђури Јутовичу, латинцу у Ж.

Деда узме писмо и кад виде, да се место **ЈО** пише **ЈУ**, баца писмо од себе као да је кукно: Ни, ни, та ти добијаш од анатемника писма, та то је Шокац,³⁾ тај пише ту проклету *joty*, та то је Вуковац⁴⁾ куца га развукли.

Унук. Па и ја сам деда Вуковац, — али ја знам, да ми тако не мислите, што сте уверени, да је Вуков правонис хрџав, него верујете другом што које-шта булазне. Јота није шокачко ни латинско, него је грчко, па кад смо примили од Грка толика писма, па писмо постали Шоки, од куд да од једне јоте то будемо, а најпосле у нашем папџељу читају свештеници: „*маједина јота*“, па нико не помисли: помислише нас свештеници за то, што читају јота, па за што да кажемо, да ће нас помислити они, који пишу јота. Ваљда нисте и ви као онај калуђер, што:

„Све једнако више: помисли нас Јота!“

„А па Бадић давак претрпује јота.“

Деда. Па да зашто увађају јоту?

Унук. За то, што се са тим писмом много лакше и брже пише; за то, што кад се пише са јотом, а то ће рећи по новом правонису, онда нам треба 16 писмена мање, јер по старом правонису има 41 писмо, а по новом 25. Помислите дакле, деда, колико се ту хартије и времена уштеди, кад само од сваке речи, до се досад писало *добло јер* (џ) и *ганко јер* (џ) та писма одбацимо. Колико је ту само помозено малој деци, да пре лауче читати, кад 16 писмена не морају одмах на почетка учити, кад је најтеже, него то тек доцније надокнајују. Знате ви, деда, да треба деца два три дана, док једно писмо лауче, па куд то односи 16 писма три!? А друго, ако хоћем стари правонис да научим, треба да прођем све латинске

¹⁾ У Граници бивши је некада у једном месту по десет свештеника, јер је свака кућа имала свога свештеника, а то је тога, што у том случају је на поскуј дошло панаџа дини и жолн је другачи одишнн. Од так десет свештеника био је само један парох, а други су били као и отпни појери, само то су великом и свесек служили служу божију. Они су иши у опшнн или боси, па за то је сваки краи жорзи купити једне чизме, па који пона хоће да служи, он лауче у арину па обује чизме. Чизме те гроење су за онога, који има највећу ногу, па тако се честогађао, да је ситијен пона, док је мади по први чизмо а ногу пава.

²⁾ Вук Караџић сазнао је латински правонис, што се може „пони“ ерски правонис, да се развукје од старог ерскиког правониса и у томе правонису има писмо у које имају и Шоки.

³⁾ Шоки, за то, што се шавао арсте.)

⁴⁾ Јерархија, то је млада црква, а у тој су млади сви попови и калуђери.

била кодера, и де, као што се често чисти, има изгледа, да му може на ново у госте доћи. У Београду, покрај тога, што се удељивава парови, и то беше разлог, што се преки соцаки кваре и прави граде. Кад су соцаки широки, онда се има де и воће засадити, а то не само да помаже здрављу, него и кућу чува, о чему смо се освесочили у Мајуру, де је пређашња олуја општењем све годе куће, а око којих беше голених дрва, тима не оде ни један прен ни једна трска с крова. Ако су ово били разлози и у Граници, што се морале пред сваком кућом воће садити, онда морамо признати, да и у злу има добра.

То је што се тиче соцака, а сад ћемо рећи, шта мислимо, где би требало куће градити? По паровима за неволу де се може, али по селу, де свака кућа има готово ланац земље за кућинте, ту би требало тако удељити, да је једна кућа што даље од друге и место што се баните за себе чак иза гуња мећу, надали би их за кућу или пред њу мећати. Та први човек Адам створен је у бангити, а да је хтео Бог да каже, да је боље човеку у бари, у риту, он би га у бари наместио.

Турци, који се највише брине како ће део живети, дрски најтеже баните и у њима има чардаке, де дети живи, а и око куће му је свуда воће и цвеће. Ако ни у чему, али у томе можемо се на Турке угледати, јер заоста, да не живе у тако здравој околини и да се сваки час нешеру, као што су лењи и похотљиви, би их гад разнео.

(Наставиће се.)

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како би трговачки момци, Срби, у великим паровима могли до службе доћи?

Већ је дошло до подсеја, како наши трговачки момци иду по далеком свету на трговину, као оно што из Сивца у Пироу, из Пироу у Сивац иде човек ко новац, јер ако је Банафини, па је био на трговини чак у Новоме Саду, или ако је Бачини, па је имао кондицију¹⁾ чак у Панчеву, онда се мисли, да је био на крај света, па је видно на чему момци расту, те му ништа више не треба, него у село, па да тамо он новце сеје, а кад тамо, а он постане грк²⁾, а то ће управо рећи: трговина му се згрчи, а не да он остави народ свој, па да буде Грк.

Па за што је то, за што и наши трговачки момци не иду даље у свет?

Да ли за то, што не би умели наћи се у свету, што не би знали говорити са туђим светом?

Не за то, јер редах је трговачки момак, који не зна добро немачки, а са тим језиком може се читав

свет проћи, него за то, што је Србин, а Србаља врло мало има, што имају трговине по великим местима, па како сваки свога прима, то за Србина места нема.

Томе би дакле ваљало помоћи и то не би ни ко други кадар био, него, Срби трговци.

Кад би сви Срби, што тргују са трговцима из Беча, Пеште, Златкоца Прига и т. д. писали српски писма, онда би најмање двеста трговачких момака, морали бити примљени у горње трговине, да покрај друге рада и на српска писма одговарају.

Ово би требало Срби трговци да учине, а и право би било, јер зар не заслужује то онај силни српски новац, што га наши трговци дају горњим трговцима.

Друго би било, хоће ли ти трговци изнајире штети примати српске наручнице? Ко би се о томе посузмио, тај не зна шта је конкуренција³⁾. Де који би можда једаред обућао, али вратио нисмо натраг, али кад би идео, да то не помаже, он би трачао по парови и тражио човека, који би му знао српско писмо написати. Ово можда чудно звучи, али није никакво чудо. Ми знамо неке ваљане Гумљане, што овако већек раде и лепо ти, особито чина, све по реду изврши, што са српским писмом од њега тражиш.

Нашта друго дакле, него добре воље, па да се учини добро другима, а себи ни каква штета. Који је дакле тај ваљан Србин, који види, да на овај начин може Србима 12 и више хиљада форината на годину заслуге бити, па неће да им ту заслугу даде ни онда, кад из његова цена не иде. Та ако ни зашто друго, а оно себе ради ваља овај наш предлог примити, јер што год више Србаља не једу српски лебац, тим је лакше другим Србима живети.

Помислимо и ми једаред на себе и пожељно један другом, ако оног неће, да то ће?

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Како се пишу обична писма.

Човек кад је рад с другим киме да јес разговара, а тај је толико далеко од њега, да се не може чути, он се онда место с устима с писмом с њиме разговара. За то, као што свако треба да зна као што ваља говорити, треба да зна тако исто и писмо писати. Али наши људи не раде тако. Како пишу наши људи писма? Пре свега морамо рећи, да они никако и не пишу или баш врло ретко и то само дете својона кући, или домаћи челади својој на страни, а то понављаме кад солдати што по реч „измаширају“, кад оду далеко од куће у рат. И како пишу?!

Ако солдат пише кући, онда почиње са врх табакла овако:

Ја сам ваља Богу здрав, и поздрављам деда Јоју, и поздрављам баба Махру, и поздрављам чика Штењу, и поздрављам стрина Вену, и поздрављам браца Јону, и поздрављам Пелну децу, оног дерана Пају, њену

¹⁾ Реч латински, онда значи службу.

²⁾ Кад год су по српским крајевима само Грци држали трговине то се и данас наши трговци зову Грци.

³⁾ Реч латински, значи конкуренција.

куздраву Мару. И ако одете у Чуруг поздравите шогора Кузну и сестру Милу и пријатеља Доду и прију Вецу и све комшије десно и лево, и који за мене питају и који не питају, на тако отегне од једног краја до другог, па ту не знам поздрављати комшије пријатељеве у Чуругу или своје у својем месту. А кад се већ табак напуни од поздрава, тек се онда сети, шта је науку да пише; али нема више места, па мора тек само да наговести: „а за око, што сте писали,“ па даље ни беле, па нема места ни да се каже одакле се пише, ни ко пише. Па није доста само то, него заборавио је једно чељаде у набрајању да помиње спомене, па те жалости, и кад му се натраг успише, то се не сме опростити, него му се мора пребацити. Но ово није толика штета, али како намамљуди не знају и не пазе кад пишу писма, то се толико пута десило, да некуд пошљу новце у писму и забораве потписати и казати када и одакле се пише, те им тако новци пропаду, особито кад наручују новине, де новинар не зна коме ће новце или новине да шаље. А што је врло негодно са незнања свога излаку се руци и подемеју. И ко се не би смејао, кад један човек пише адвокату: *благочестиве господине* — или, кад, што не се приповеда, Мошоринци пишу своје ошницу, на горе мету: *љубезна штафица* ? Мошорин. Па како да се онда пишу Шнабе смејале, кад је митрополит Ненадовић писао Марији Терезији: *Броу, брау, избер але ерауен броу, Марија Терезија. Со ланг ик лоб уил ту лоб нит рачише нове хенген уф*, а то ће српски рећи: Госпојно, госпојно, кад свима госпојама госпојој Марији Терезији. Док сам ја жив и ти жива, не вена се рацки пон.

(Потписале се.)

Нови Сад 25. јуна.

Довише рине су јаво престали, прво што су жмаоци готово све већ распоредили, друго пак што трговци, т. ј. купци, перадо унамају, јер очекују на који дан нову рату на пјачица, која по досадашњем изгледу по пјачицама непоказано добро стоји. Дакле у нади да ће обилато и јестекије куповати, него до сад.

Јечка је било већ на пјачица и продајак је нешт. мером по 2 ф. 80 и 2 ф. 60.

Жито старо 5.20—5.40 бечка цента.

Зоб 3.30—3.40 бечка цента.

Реница банатски жита 6.620. Реница крупна (Kohl) жита 6.50—6.60.

Кукуруз још се држи у цени и жита бечка цента здравот и са свих страна 3.50—3.60. Мале дошја 3.20—3.40.

Вино, при свем што се надате, да ће у цени због опромне штете, коју су акцигради од туче и оскрне кини претрпели, не скаће ништа и стоји у истој цени као и до сад.

Вина здраво добро пролази и тржи се, услед тога све већу цену постиже. Цитаја оспрана стоји данас 80 до 85 ф. цента. Срењевски пакл, маска 20—22 ф. цента.

Осам дана имадосно особито лепо, топло време, што је услед новог довршених, те су се унашрили, али, на жалост, од јуче у подне почела је опет јака киша, која непрестано пада и бежити се, да ће велике штете нанети.

Ст.

*) Рет литиски, значи место до се стације; у Грамши зове се тако оно место, да није комшија, де нема аветства, него само један неки ошниц.

КАЛЕНДАР (СРПНЕТАК ЈУНА И) ЗА МЕСЕЦ ЈУЛИ.

IV. и I. Седмца.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 27	Самсон и Софр.	9. Лукреција.
П. 28	Пренос лопти Бира и Јована.	10. Амалија.
У. 29	Аног. Петар и Павле.	11. Пије I. папа.
С. 30	Сви дванаест апостола.	12. Хонрик.
Ч. 1	Без прати Кузман и Дамјан.	13. Маргарита.
П. 2	Поласање хал. богородичине.	14. Вонзавтура ал.
С. 3	Јовито и пр. Филипа жт. ж.	15. Хонрик испов.

КУРС ОД 24. ЈУНА 1871.

Сребро	121.—
Дукати	5.80

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕТКА ЗА НАРОД.

III.

Патријархови апостоли.

Из пркве одемо, да походимо неког Радиног кума. Ту се сукобимо са протом М.

— Од куд ви? зашта прота зачуђено Раду.

— Отуд, од куд и ви, одговори Рада.

Прота је дошао у село Г., да ту приповеда за патријархову страну, а Рада је дошао, да их задржи уз народњаке.

— Знаш, знам, али да се на главу извртете, не ће бити другчије, него што ја мислим, дода прота.

— Али ако буде, господине прото?

— Не може бити.

— Али ако узможе? Шта ће те ми дати ако буде?

— Могу обећати све на свету, и оно што немам, јер знам, да не ћу морати давати.

— Обећајте ми Милину.

— Њу! Од ће сам вам одавна казао, да себи руке вучете. Милка је моје послушно дете, она никад и не мисли на вас, од кад сам вам забрадио, да долазите у моју кућу; мени не ће ни један „омладинац“ бити зет, па с тим је крај.

— Дакле, ви већ сами не верујете, да ће бити на вашу, кад не смеете, да обећате.

— Не сумњам.

— Па обећајте!

— Но — добро.

— Је ли зближа?

— Ево руке — али

— Видећемо, рече Рада.

— Видећемо, рече и прота.

— Дакле за то ли се у Карловцима канах отварао, а ја се сада свему довијам, ти си велик враг; него то није омладински, да ти заварам лудо дете, само да ти јада свога оца.

— Чесној мало, не мој најпре осуђивати, док не саслушаш човека. Ја сам пре толику дана испоско протину кћер, и ми смо већ престен сириници били. Али добоме дан, да се бирају посланици на сабор у Кардлове. Прота је био за ошмира, а ја за народњацима. Народњак победи, а ошмир доби само два три гласа. То тако разлучи проту, да ми је још одмах на бираништу заборано метнути капоу долу на његов праг. Шта је после било и од суд, да ја знам за његове трагове, ево то ћеш видети из овог писка. „Брате и не судбини веренице!“ (тако је гласно писко Милена писка, које је скоро писано било.) „О! оног страшно, али главног дана, када је отац мој због избора посланика, затворио врата срећи мојој, ово је први глас, што га од мене добијаш, брне ми се неча, кад похислим, да је тако, али није друшћје. Гледала сам те сваки дан, када поред наше куће пролазиш, видела сам ти на лицу тење богоче, била сам више пута сама, могла сам те задружати, да сруку одлашав, али ја сам среска девојка, на кад ми се не да, да ми будеш вереница, то могу за тобом само гласити и ветути, на с тога морам и теби пре свега морам захвалити, што си се тако мушци извадио, што си Србин остао, на кад ме е благословом нисам могла добити, нисам хтео превазом освјатити. Ово писко не пише ти ни дубокиња ни вереница, него сестра по мисли, којој служим, кћи народа, чиј си ти син. Много је можда друшћје бити, али и ја и ти морали би бити невере мисли, која је једино капа сивести на роу. Ја сам капа била пустити, да ми мој срећу живу сарине и не тужити се ни коме, али кад видим, да и срећу народа хоће у проу да оборе, ту не могу бугати, и то кад не могу, кад једино још за народ живим. Мој отац заплао је у прве послове, које ако извршити би ће уопште свести народне. Ја сам та слушала, кад се само о мојој глави разило, али кад се рали о глави народној и ту престале дужност моја. Као кћери једног човека, ту настале дужност кћери једног народа, без кога нема ни тог човека. За дубав народа, за дубав твоју и за дубав самог мог оца, који ће се можда докони појавити, ево ти изајдем нештове тајне, да списени народ, да списени моја оца, коме ће се давне опростити кад се рекне на суду ја вном: хтео је само зато учинити, него кад се рекне: учинио је зато, да сачувам име твоје, да не чујом, да се сакуташци разнебу: кукавица је Рада, кад су та кугљери и онда нагладали, кад је читав народ против њих био, да сачуваши део име овога брата, у ком сам света утегала, и... али то је само жеза, него жеза уз коју је и чврста нада, којој верујем, јер ми од него дола негда да тужим — надам се и радјем се...“

— Нисам ли сад право, што се онако излажам, зашта ме Рада, кад је онако, да сам прочитало писко. — Ево руке, ја ћу ти бити девер, још ти и прота мора у сватом ирати, тако је то депо и поштево удешено.

(Наставље се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Сабор у Кардловици једино траје. Рекло се у почетку, да неће дужи од месец дана, али ево већ шест недела и још се удрупо не оци, кад ће се свршити. Једни мисле, да ће са свјетом постои бити до Петрова дана тогоч, други омет ваде, да ће и до светог Илије доврети. У негодне доба најдлавици постои на сабору беше деоба са Рокиница. Сабор још није о тој деоби своју последњу реч рекао, али одбор што је уводио са Рокиницама навек се најпре доцерио у конференцији са сабором, и што је одбор са Рокиницама уводио, то је учинило са лиником сабора. Сад само остаје сабору да јавно у свешти својој изкаже да је знаста његова воља, да тако буде, као што је одбор уводио, а уводио је онако: Ја се Рокиница даде три стотине хилата форината из народних фондова, да им се даје поновна некогочка фонца у Непти, а они да одустану од тога, што ишту наклазу за неки део од административне реализације у Темпшвару и Вршцу, да се омаку манастира, јер им се ни један не може дати, и да у свакој општини, де има за и два три фонда, на пољу свештеника свога, припокопче, да тај свештеник може остати, а то ће учинити с тим, што ће му остати на мпру сециду, коју је дотле имао. Све ово прихвати се рокинички издјавили и сад остаје још након, да то ж сабор рокинички учини, али како су у одбору све сами први дуди рокинички, то ако они вером не превру, можемо бити уверени, да ће сабор све одобрити, што су они урадили. Хтели они не хтели прихвати овај уговор са (уника) морјуу то за три месеца плавати, плаче нешто три месеца (уника) се дрешу руке, да могу и друшћје придржати.

Међу важије ствари, што се на сабору дешине, свиза и правца размирица, и тужбе на Чарнојевића.

У Вршцу има две пркшене општине, и те се две општине катке воћ од толико доба, па је напослетку и једна и друга покзала од сабора, да он ту какову размирицу стина. Сабор је на то наредно, да се има најотрочајше извршати катке и по вакоју судици. Ми од своје стране мислимо, да је сабор могао покупити, да заваљене стране изипри тиме, што би дано да се нова општина бира, па би можда брже крвљу дошли, али надало се да ће Вршчанци бити учерени, да сабор није тако наредно што је хтео једино ступити против друге придржавачице, него што је мислио, да ће тако бити најбоље и *поддржавачице*. Међутим сабор са наредбом својом ништа није решило ни за једну ни за другу страну, него је оставио највиши извешти правдоу, да ствар расчисти и да парети што буде право, па о томе сабор да навести.

Већ од неког доба тужбе се општине, де је спакинуће патријарха, на Чарнојевића, коме је сабор дао да управља са свјетом катке. Међу тим тужбама пошлагивачице је тужба невог закупника (арендатора), који се тужа на Чарнојевића, да је онако неких четир хилата форината више, него што је дао Мајар, коме је Чарнојевић дао риболов у закупи. Посланици један доцери, да са сабор тај претлог, да се Чарнојевићу наклади, да линитацију расписне и да на ново нада риболов подвакуп, али како је Чарнојевић са свјетом закупником уговор направио, а тај уговор не може сабор повратити, јер је он таку вилот дао Чарнојевићу, да што он уради, да није не може повратити, то се овај претлог није могао прихвати. А овим тог, Чарнојевић је доказивао, да је он радио као што треба. Испитивши, већ није расписивао, јер се на линитацији договорили они, што се накладу, на некако како они хоћеју, а не како хоће они, што је поддржати, а друго, већ, он је поред риболова издао и заклау што је уз риболов, а тај што се тужа на нека, није, дамо за заклау ништа, него је најпре дамо и за риболов каже нешто што је дао овај, коме је издат, а заска та поред риболова продава је тако добро, да је за оно, што је до сад добијавио на тодапу *шест стотина форината*, сада добијено *тридесет хилата* форината и још није ста зекла издати.

Јаш је сабор у последње време дао одговора на силне молбе и тужбе, што су њему послате и показивале је упутило те молбе на прави пут, то јест на суд. Многа би се хиљада наштедела народу, да се мање тужа сабору.

Народску сабора нитко јавити, да је Чармејениј пред сабором рачуна свеје за једну дана од кад он управља са народним свлахама у Далу. На ову рачуна води се, да је Чармејениј за једну дана приредио до шездесет хиљада читавог бугарског. Јаш је било на сабору мало земљних реча ниткоју протв Беошпа и владице Кенелца, кад се говорило о томе, шта ће бити са овим свештеницима, који су се до 1868. године заклали као администратори. У келереницији ниткоју се прота са владицом, а о администраторима решење се други пут.

Бугари устају на ноте јуначке. Тајни одбор бугарски позива народ бугарски, да повереницима одбора даје позива за оружје и побуну, јер је немач дошао појавити.

У Француској дужи се сабори за народну суспешност, и до сад је направило 114 посланика, а међу овима има 90 републиканца, који неће, да Француска има цара или краља. Истећу Немачке и Француске нападана је заветост. Француски је год се сукрете са Немачком саудио ни немоћу жира.

Краљ тајландски одео се у Рим.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(У Марсеској) остало је до сада 51 милион форината пендационе порице.

(Алжирски ни кад.) Неки дозов више пута је покрпо кућу неким послужитеља у болници у Пешти. Човек овај није имао кака или кући, да преба лекови, да то наместе ниткоју једна тако, да је онда пуцао кад се врата отворе. Врата беху заклоњена и тако није се требало бојати, да ће поштом човек страдају. Кад једвад, а он дође у болницу један човек, каже је тине из пушке кроз трећу прозорицу, и кад тако, а тај болесник не беше нико други, него овај дозов.

(Скупо каже влада, а. луд. појавио.) У једном месту у Мадридској дође у једну кућу нека жена и каже дознајни и дознајнице, да је њу сам Господ наш Исус Христос послао, да их спасе децу, која беху јако болесна. Људи они поверију жени и она почне лечити болеснике. Пре свега проишља нешто кроз вуче, после иконе на сред собе две јане, извади из свјетл црпа 130 флор., и мете те новце у једну јаму, па заштите и од родитеља децији, да и они толико у другу јаму мету, па да то де сутра у јутру у јаму остане, а у јутру кад се новци изваде и међу сиротинином поделе, деца ће сиротином одрадити. Сироте људи наводише у кући нитко од 92 флор., али жена каже, да јој је Христос рекао, да не сме ни крајчице нове бити од онега, што је она дала, то човек мораде отићи у комшику и узгајати, што му није достајало. Кад је он извадио колко треба, онда жена каза, да је то само па једно дете, а Христос јој је заповедио, да је даде без другог не лечи. И тако мораде жати деценима покренути све своје имало, да накрије 130 флор. Кад жена добије новце, почне нешто око јаме радити, као да заповишле новце. Затим потражи децију халатне на јаме, забрани ону и нитери децији да дигну јаме и да гледе куда ће ова отићи, јер онда ће се пронасти, као што се жена Јована скривала, што се открила на Содом и Гомору, а нађама су јој рекли, да то нечини. Родитељи децију послушају жему, али кад сутра па урешено време нека жена. Пређе неколико сатица после тога — жена каже. Народноу узме отац да одриче земљу, да навади новце, али понаци на од зорова. Тако важ и треба кад верујете у сваку будалаштину.

(Како дуги земље разне земљопосе.) Неки Енглес више ово: За триба се ка, да прво дуги земље, шта нитко говори се врло често о седом шарану, но најдуже живе скућени. Кернате живе 36, а жабје 12 до 16 година. Буђе живе до десетого месеца. Истећу нитко живе најдуже туске, соволови и гавралови, који до-врају од 100 до 150 година. Међу сисавцима живе кит и слон

најдуже, обично преживе 100 година, но знају дотерати и до 200 година. Коњи живе обично 25 година, а ратна марија 15 до 20 година; козе и овце 12 година. Лаз живе 20 до 30 год., а мачка од 9 до 18 година. Међу људима особито се одликују учени мучени, који преживљају обично године и дотерају до велике старости.

(Добро памтење.) Ових дана укро је у Сенти блавајних штедонице. Показије је имао тако добро памтење, да је знао на памет за свакога становника, под којим кућним бројем живи и колико има јутара земље, а Сента има 20.000 становника.

ОД КЊИГЕ

Неста блага неста пријатеља

Имам још неку стотину комада на продају.

Цена је квати 40 новчића.

Скупљачи добијају на дар 8 књигу или новца за њу.

Поштарину платићу за, те ће за 40 новчића књигу свако управо у кућу дојати.

Идучбине за једну књигу не могу примати, јер поштарина за једну књигу износи половину оног што књига вреди.

С тога молим своје добре пријатеље да накупе бар шест, седам претплатника, и надам се да ће то учинити, јер знам да волију мени него пошти, а баш за то, што су ми добри пријатељи молим их, да ми новце унапред пошљу или да кажу да им књиге тако пошлем, да их не могу с нитоме другејиче дојати, док их не исплате, што се немачки каже gegen Nachnahme (gegen nachnahme). Ово с тога чиним, што волим да и останемо добри пријатељи, јер: чист рачун добри пријатељи.

У Новом Саду 30 маја 1871.

Нанта Поповић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Србска црквена општина Сентоманска отвара оном стечају на две учитељице. Са сваким од оних учитељица поново склопана је годишња плата од 500 флор. у вред. стан у натури или еквивалент за овај од 120 флор. а пред. при том новчана накнада за три олата дна и три чата сламе.

Тражиоци оних места нека изводе своје молбенице с изјадим сведочењима о сиреним наукама и своје доведене до 21. Јулаја т. г. овој општини поднети.

У Сентоману 4. Јунија 1871.

Тома Хаджић,
председник црквене општине.

(6-3-2)

МАШИНЕ

све врте, какових до данас само у свету има, продаје по најјефтинијој цени и по најбољим условјима

JOVAN MANOJLOVIĆ,

(16-1-3)

Wien, Stadtpost.

К. С. БОРИШИН У НОВОМ САНУ

ГЛАВНА УЛИЦА КОД „ЗАТНОГ ЈАЊЕТА“, БРОЈ 862.

ПРВО СТОВАРИШТЕ
ЗЕМЉЕДЕЛСКИ МАШИНА ИЗ НАЈБОЉИХ ЕНГЛЕСКИХ ФАБРИКА

R. Hornsby & Sons

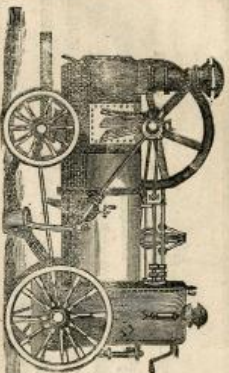
Spitigate
Iron Works in Grantham

и

James & Fr. Howard

Britania

Iron Works in Bedford

машина за вршење са парох као и са колима, за сејање раве, кошење раве, кошење траве, крунску кукуруза, особито добри енглески ветрењаци за десење хрљавог семена од доброг, сечка, драгача енглески, рода и машина за прање конхта, као и сваки друш за економију потребни ствари. Уједно стављам до знања, да је кућа

Р. Н О Р С Б У & С О Н С
на изложбама у Шестину, Паризу, Штохолму, Уоландири, Енглеској, Шотлану, Вечу, Келгу, Хамбургу свуга прву изложену нечу добити, као и на многим другим местима. —

ДРУГО СТОВАРИШТЕ
МАШИНА ЗА СЕЈАЊЕ И ВЕТРЕЊАЧЕ

Edvard a Kine у Визебургу,

исте машине за сејање у толико су боље за наше економије, јер су у пола цене од енглеских, а те исте конструкције и могу два коња читав дан на њима радити, а да се не уморе. Уједно је и цена много мања; тако исто могу препоручити и ветрењаче, јер по доброту су припопазате а и једније у Вечу, Лешти, Линцу, Алтенбургу, Хамбургу, Грацу и на више места добити је иста кућа могаће за напреду.

ТРЕЋЕ СТОВАРИШТЕ
ДЕЦИМАЛСКИ КАНТАРА И СВИЈУ ДРУГИ ВРСТА

од

Јос. Флоренца у Вечу.

Почем данас сваки економ који рану продаје и купује негу мерити мора, то ова кућа што се тиче савана и колдноти при продаји своје робе од прва је, у Лондону прву успеу је добити у Вечу, Крекеу, St. Rölven, Линцу, Амштетену, Каренфелту и на другим местима, и може се особито свакоме препоручити.

Ове означене робе продају се по оригиналним фабричним ценама.

4. Продаја барута.

Препоручује свана довиријама, општинама при потреби о светковинама, као и онима, којима мадански камен цепају. —

5. АГЕНТУРА

Ментларине **Франко мађарске банке** која продаје дозволе у друштвеним играма, и појединице, исто тако сваке врсте оригинални. —

6. ОБЈАВА.

Продаја друа за дожење у малом или већем квантуму, може се код порезоначеног добити. При потреби од ових горе означених врста савана, умолава се сваки да се на епелерајску трговину код „затног јавјета“ у главној улици, бр. 862. која се уједно и. н. опшнству најбоље препоручује и уверава о најисцлдицијој послуги — **обрати.**

ВЛАШТИНЕ И ИЗДАВАЊА: „НАРУГА ЗА СЛЕНКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЛУ“ — УРЕДНИШТЕ НА ПЕТА И ПОСЛЕДИ.

Уривац народна задржавна штампарија у Новоме Саду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табак. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четир месеца 1 еер. аустр. прел.

Довиен се ишло уредништву а претплата и одласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Одласи шапљују се: од реда оваких слова 6 нов. и 30 н. за жит своје нут.

КО ТРЕБА ДА БУДЕ ПРЕДСЕДНИК НА САБОРУ?

(Сорбетик.)

Балугерски страна. Добро, ако баш нема по закону архијерејство права на председништво, али има по закону. Први архијереј српски свети Сава, сачувао је православље од пропасти, јер његова браћа Вук и Стеван завадише се око престола и обонца бацише се напу у милост и шта би било са православљем и српством нашим, да св. Сава не стаде унији на пут. Та ето пре Ње Савонад, Бошњак, Буњевца и т. д. за онтуру сабљу голем руком уватише, него што Ње рећи, да је Србин. На патријарх Гаврило Раић даде се за веру и народ свој обесити, а патријарх Василије Бркић остави своје мученичке кости у Цариграду и зар би ми данас овде седети, да нас није патријарх Чарнојевић овамо пренео.

Народна страна. Ми уважавамо заслуге мученика патријарха народних, али отуд не могу данашњи не народни патријарси канитала себи ковати, јер они нису то чинили за љубав патријарсима: јер ако су само за патријархе радили, онда их бришемо из читаве светаца народних, него река буду енци архијерејству. Нек се данашњи патријарси не позивају на заслуге повојних, него нек и они што заслуже. Народ није као новац, који су стари сачували, на оставили наследницима својим, да га они потроше. Ако су до сад патријарси народ чували, сад под њима пропада. Но ево доказа, да је и до сад под управом ксавијске народ пропадао. Митрополит Чарнојевић припоможе да деспот Вранковић умре у тамници јегарској, само да сву власт над народом у своје руке добеје, а свакојало боље би било да нас није овамо пренео, јер да смо сви у једној земљи пре би се ова ослободила и запоста мање би нас погинуло у Турској, него што нас је пало на бојинштима талијанским, француским, немачким, руским и угарским. Митрополит Чарнојевић није је радио тада за себе, него за народ. Он је у Турској био само велики пона, и живот му је о даних високо, од Турака док држи у народ, од хидука кад у Турке пређе, а у Аустрији га је чекало, да буде поглавар и првени и народни. Митрополит Јован Ворвешки све школе упропасти, фондове разметну, и професоре из Русије доведене растера! Ни-

диза Јакинић поунјати се и тераше народ да се унијати, па на сами првени врати даде једног свештенника, који је православљу веран био из пунке убити. Митрополит Вићентије Јовановић хтеде такође народ унијати, народни капетан Пера Сегединца стаде му на пут, он га оклевета и Пера Сегединца би на очи жене и деце своје на четир чрега растргнут. Народни вођа у Срему у устанку против снахија тако звани Тиндан, предаде се на веру митрополиту Стратимировићу. Овај га издаде и тело му на четир стране у четир места за страшило обесише. Овај је митрополит по сведочиби Саве Теселије изразио, да се не по тврде закључења сабора теминијарског. А и данашњи мењао је на своју руку закључења од 1864—65. год.

Балугерски страна. Него опет мора се то увидети, да није ни чудо, што се владике толико за председништво отимају. Може сабор изабрати каква пону, па да патријарх и владике седе ниже њега. Ту се грњи достојанство њихово, они никако неће у том слушају остати на сабору.

Народна страна. А за што да не остану. Кога сабор изабере, тај, ма да је у дорону, он је први међу члановима саборским. Он је само у сабору старији од других, изван сабора он је што је и био. Тим што се он узвишао, нико се не поникава. Он је као кум у сватови. Десет се, да је каквом богитану нука кавка сиротиња кум и то прост солдат казав. Ту ма капетан дошао, кум на првом месту седи. Домаћин, који је господар у својој кући, узвисио га је, али за то није капетан млађи од њега, него остаје што јесте. Кад оду из сватова, онда, ако солдат што скрива, може му капетан ударити 25 батина, а тако исто може патријарх пону ако против закона Божијег агрени у брашнару послати. Неће каже владике седети на сабору де млађи председава. А како могу парева браћа седети на сабору де много нижи од њих председавају. Што владике онда неказоше са сабора, кад су морали код погу комесарових седети. Да је цар послао лајмане за комесара владике небаи напаше да је срамота нижи од њега на сабору бити, као што им није било срамота или нешке поред кога комесарови као *конушари* какви. Онда се није смело замерити влади, а данас се сме народу замерити. Председник је изабрао

сабор и он у име народа седи на председничкој столу, ко њега не поштује народ не поштује. Патријарху још остаје почасно председништво. У општинској скупштини заузима парох почасно место с десне стране изабрана председника. Кад може парох у општини не бити председник онда може и патријарх у сабору у највећој општини сести с десне стране председнику. Баш онда кад је патријарх председник, баш онда може најлакше да му се окрњи достојанство. Топло пута има на сваком сабору прилике, да се председник разлутути било на публику, било на ког посланика, на лако му може која неспретна реч истрчати, а патријархова се свака реч на кантар меће. Друго на сабору има навек странака, председник може лако једној странци њима водећи него другој, тим губи код оне друге стране и ова га не може више тако поштовати, као што заслужује патријарх да се поштује. најпосле владике би требало највише на сабору да говоре, или баш ни мало, они треба да су најученији кад су тако звани велики учитељи и просветитељи, па док ћуте нико не може знати, шта имају у глави, али кад је патријарх председник, ту га толико пута занеткују за ово или оно и он мора да одговара. Да владике мање се истичу напред и да се држе оне изреке Христове: „чувајте се од зачала, не би било, „духовних бичева“, „Бавстела“, „крстова“ и „јеси ли ти видео Краљевина Марка“ и т. д.

Калуђерска страна. Најскупљивији смо кад је патријарх председник. Патријарх је постао највише, што Србији може бити, он нема ништа веће тражити. Кад га је народ изабрао за патријарха, па му је добар, зашто да му није добар за председника. Зар кад се председник бира, зар се не може десити, да буде изабран човек, који је православан Маџар или Шваба.

Народ страна. Ако је патријарх највећи пона, али има у дарвинне још и ордене има баронства и грофовства. Кад је патријарх добар онда ће зацело њега народ изабрати м за председника. Али ако се народ превари при избору патријарха, па хрђава човека изабере, а закључено је да је тај и председник на сабору онда имамо два зла, и хрђава патријарха и хрђава председника. Али ако изаберемо друга човека за председника па буде хрђав онда је у толико боље него кад мора бити патријарх председник што ће тај само једанпут бити председник па никад више, а патријарх до века, док је жив. Друго, патријарх може бити добар за патријарха али не мора бити добар за председника. Обично су патријарси стари људи, па им је тешко седети на сабору, а ми немамо новца на одмет него треба добро грејати столицу, да се што пре сабор сирни. Дакле треба народ да бира патријарха.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Краљ Владислав (Доброслав).

(Настава.)

Од год. 1013. како је први српски краљ Владимир убијен, српске су земље биле у великим неприликама. Неммајући своје плаве постану или грабљивих суседа. Грци цар Васкије, сазнали, шта се догодило у Ср-

бији и у Бугарској, скупи војску, уђе у Бугарску и Србију, поруши многе градове, и овлада обема земљама (1019.). Тако Србија опет дође под грчку власт, од које се тешком муком и многом крвљу пређе ослободила била. Србија је тада била под Грцима 20 година (до 1040. год.).

Краљ Владимир није имао порођа, па су зато и могли Грци онако лако овладати српским земљама; по имао је брата *Драгомира*, коме је жена, или великог жунаца рашког Јутомира родила посмртне *Вонслава* (Доброслава око 1016. год.), који одрастивши, ожени се унуком бугарског цара Самуила, и почне се спремати, да отме од Грка српске и бугарске земље. Он се најпре претварало, да је пријатељ Грцима, али се једном договорив с народом, па све Грке у Србију поубија за један дан, и предузме владати српским земљама (1040. год.).

Одмах прве године Вонслављеве владе пошле драчки управитељ на лађама силно благо (440 оца злата), грчком цару у Солун. Морска буга дотера те лађе српској обали, а Вонслав лађе освоји и злато задржи за себе. Грчки цар заште од Вонслава злато и лађе, претећи му, да ће га иначе нанести својском; по Вонслав није хтео послушати грчког цара, и отуда се роди крвав рат између Срба и Грка. Вонслав скупи своју војску и намери одупрети се Грцима, који су дошли били до саме земље Зете. Грка је било врло много, па се зато Вонслав нехте ни упустити с њима јавно у борбу, него их наизада нападне и разбије. Расути Грци бежали су на врат нанос из српских земља, по у том бежању наиђу на другу српску војску, коју су имали Вонслављеви синови. Тада изгину многи Грци, па и сам грчки војвода једна жив утекне. Вонслав се тада утврди на престолу и рашири своју државу.

Грчки цар (Константин Мономах 1042—1054.) разумевши, да је Вонслав победио грчку војску, врло се разлутути, и намери осветити се Вонславу. Он намери најпре да заметне неслогу међу самим Србима, па зато многим новцима подкупи, и обрицањима наведе жунаца рашког, бана босанског и кнеза хумског, да ударе на Вонслава, а уједино заповеди и свом војводи Михаилу, да од Драча удари на Србију. Михаилу скупи велику војску од 70.000 Грка, и уђе у Србију. Вонслав сабере што је имао војске, па видећи, да се неће моћи на отвореном пољу борити с Грцима, заметне траг, и повуче се у брегове, а Михаилу пође с великом својом војском за њим напорце. Пут је био узан тако, да су упоред једна два коњаника могла ићи. Вонслав разрези своју војску по врховима планина, засече теснаце, да се не могу Грци напрег вратити, па онда са свију страна са свом својом силом удари на њих, а трубачи су једнако трубили и војници у главе викали, да су Грци мислили, да је српска војска врло велика. Срби су с планинских висина бацали на Грке стене и стреле, а многе су и мачевима месили. Грци видећи се у чуду, бегуу бегати, а

Срби их уластошце гоњити, те тако многе поубијају. Сами Грци велу, да је тада 40.000 Грка, и 7 војвода пало од српске руке; а остали са својим главним војводом Михаилом једна жини утекну (1943.). Кад су видале српске старешине, што су уз Грке хтели да се дигну на Воислава, како су прошли Грци, распусте своје војске, и поврате се својим кућама, не учинивши Воиславу никаква зла.

Воислављева славна победа над Грцима наново је оснажила српски народ. Воислав је знатан српски владалац. Он је својом мудрошћу и храброшћу изнова подигао српску државу, ослободио је грчке власти, спасао је од грчких нападања, и далеко је распрострањено. Владлао је српским народом 25 год. и после себе оставио је синове: *Гослава, Предимира, Митали, Савана и Радослава.*

(Поклике се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Колико страна света има?

Кнез дође да јави учитељу када он мисли да би се могло испит држати. Учитељ већ беше изгубио дену из школе и тако затече учитеља у својој соби, те се ту отвори разговор.

Кнез. Боже учитељу, већ је доста подалеко, како се не састадемо да коју прозборимо, а баш одавна ме копа да те питам, колико вели те твоје књиге, да има страна света?

Учитељ. Добро, али хоћеш ли допустити, кад ти кажем што те питам, да држим и мали испит с тобом да боље утубиш што чујеш.

Кнез. Хоћу.

Учитељ. У књигам књигама има четири стране света. Те се стране зову исток или јутро, запад или вече, север или поноћ, југ или подне.

Кнез. На како се дознаје које је која страна и одакле докле?

Учитељ. Познаје се по сунцу. Нико није узео алиов на да је истокпа једне, на да каже онде је међа од истока, онде од запада, него то се гледи по сунцу. Тако де се сунце раба, тамо је *исток*. Али сунце се не раба навек на једном месту, него се сваки дан помиче, па тако преко читаве године помиче се доста далеко. Кад гледиш нашу цркву и она је окренута на исток, јер свака српска, свака православна црква, мора бити окренута на исток, али није само то исток куда нама црква гледи, јер сунце се не раба сваки пут спрам наше цркве, него зиме пута заиђе је десно или лево Бог зна колико. С пролећа заиђе је с десне стране, а с јесени с леве стране. Кад би могао ударити колац, де сунце у пролеће прику нашу с десне стране заиђе и опет кад би ударно колац онде де је у јесен најдале с леве стране заиђе, па кад би узео казан на везо за један колац и други онда колико је дугачак тај казан толико је дугачка источна страна.

Него прави исток зоне се она страна, де се сунце 9. марта и 9. септембра у 6 часова јутру раба.

Кнез. А како ћу дознати за друге стране?

Учитељ. Тако исто сунце не седа навек на једном месту, него у пролеће онде а у јесен опет тамо.

Крај тај де сунце седа зоне се запад, а прави је запад онде де сунце 9. марта и 9. септембра у 6 часова у вече седе. Кад се лицем окренеш истоку, онда ти је за леви запад, на десној страни југ а на левој север. На десној страни кнеже, кажи ми како онда стоје стране света кад се лицем окренеш западу?

Кнез. Онда ми је за леви исток, на десној страни север а на левој југ.

Учитељ. Врло добро, да си баг, мето би те седа у прву скамју и био би старешина на две скамје.

Кнез. Али ја би рад знати де је север и југ а да се не морам окретати истоку или западу.

Учитељ. И то можеш знати али само у поноћ и то по шпанци. Кад се кљам окренеш, онда си се окренуо северу. Југ је опет с оне стране де у подне стоји сунце. Кад је дало 12 сахати онда се окрени сунцу, па си се окренуо југу. Него сат мора добро ићи, али баш да дознаш да ли сат добро иде, мораш то по сунцу гледати, за то ћу ти казати, како беш пронаћи де сунце управо у подне стоји.

Узвеш једну даску и метућеш је да стоји тако, као што обично даска стоји или боље де је чиста земља утанкај је и поравни.

Него да, да те најпре знаш, кад се окренеш југу или подну де ти је онда север.

Кнез. За лево.

Учитељ. Добро, дакле кад поравнаш место онда стани на нека окрени се најпре сунцу на после иза лева ногуца дрветом један шестар (округ). На сред шестара удари управо да у небо гледи један танак штап. Штап тај нека буде толико висок да изјутра негов сен пребације шестар. Пред подне дође тај сен управо на шестар. Де крај сена пре подне удари у шестар, ту треба метућ камица један или другу казку белегу, после по дне сен ће тако исто на једном месту изаћи из шестара а то место треба забележити, онда треба управо кроз среду измећу те две белеге повући једну линију и кад ту сен од штана дође онда је по дне.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА.

О обиталишту човечијем.

Рећи смо, да куће треба да су што даље једна од друге. Де су куће близку, ту ретко да која редна не зареди на једну у другу. По великим варошима, де су куће сабијене једна у другу, де су сакаци узани, де нема ваздуха, ту да ни кад болештина и не наиза. Најрешма шкоди здрављу човечијем у тим крајевима нечистоћа. Нечистоћа је у опште по свима

варошима велики, а најмање се пази на социјале. Чистоћа чини, да се у Холанду, где је земља јаво подводна, може живети, а нечистоћа начинила је од Непријатна престолнцу де кута царује. Некистоћи та кој крива је власт, а крив је и сам народ. Војиски из народа да могу на једном би земљишту сто кућа дигли, а сиротиња, која живи по тим кућима, вели, није моја, ступа ћу из ње напоље, на пута да се гад коти, али за Бога, ако ћеш из једне изаћи, у другу ћеш таку исту доћи, јер што ти велиш, то веће и сви остали ућућани. Власт је крива, што допунга, да се куће једна на другу наичежу. Још је власт и за то крива, што неда паз, како се куће морају зидаати, да здраве буду. Кад се куће за ућућане зидају, ту се гледа, да се само што више ме-ста направил, да се што више кирије добије, а што су ћукени један торн од другог, што нема светлости, нема промаје у њима, на то се не осврћу они, који волије ерјајару него човека.

Још би требало власт, да највише пазн, де се проходи зидају и како се зидају.

Што је најгоре, врло често долази проход и бунар једно поред другог, или бар близу једно код другог. Ту човек не само да удисаје у себе гад и бодест, него је управо пије.

Проход дакле не треба никад да је близу соба, а најмање близу бутара. Боље је зими или у јесен уградити цинелу, него узградити цинеру.

Има прохода, из којих не може спреда да излази и власт би требало да нареди, да такве проходе праве луди. Проходи су врло опасни по здравље, јер не само гад се не чисти, него и кад се чисти, чешиће до-напашу свакојих боготини. (О тога има вароши, де погину проходе напуштају и са аловачом или ведром замонавају. То се дакле да изнети у поље, а има неких сирани, што гад тако ућуће, да не може шкелдљив бити и нове га на кљиве, те их тиме дуборе.

На свршетку морамо још напоменути, да сваке деци треба поизасти, јер оу прашине на њима пободу се човеку цинерине и очн. У светој земљи тога ради не можеш коракнути, а да на слепа човека не нађиш, на тако у Вету и Петропалу. Панчеву, па и у Новоме (Гаду нате многи тога ради од оловоде. Кинези на то врло много пазе, да су им сваки деци сваки дан воном поизвени, па не будимо торн од Кинеза!

ЗА ПРИВРЕДУ.

Пенео као особито средство да буду дрва здравна и плодна.

Сваки пенео ма од чега му драго био, има у себи тако особита својства за здравље и благостање дрва, да је тешко таквога, у другом ком средству за исту циљ наћи. Пенео је као сланина особито средство за побољшање и укорисавање крвину семена. Кад се семе пре сејања поквари и пенелом посује, тали се за брзоту

време дејство узме, осим тога је још и негано, што несекога (први и т. д.) на тава, пенелом обасута се-мена радо неганаје. За чиниће ваздуха у честим вољанцама прево је нушко пенела ово дрва поспати, а да је чист ваздух у банти нужан, за онстанак и здравље биља, то ће сваком бантовану познато бити. Дале је неказано средство у влакним земљак, јер из ње излуче ону крвину која воћу и другом биљу шкоди; зато треба у пролеће такоу земљу увек пенелом обасути.

За утавањивање бантенок гад, врло добро пенео служи; младе семенке вољнице, на које обично бантеники пузеви наилазе, треба само мало воном пошпринити и пенелом посути, пак ни један неће више доћи.

Кад пенео са несеком, воном и нешто мало кречом на танго замесимо, и тиме воље нажемо, то је онда неспативно средство да се искорени гад из дрвета, да се одржи здравна кора, да се уништи маовина и дупина са дрва. За утавањивање ропаца и свију земљи живехи несекога неказано је средство, особито кад се пенео по земљи посује и преконавањем са земљом комена; јер гди се пенео у земљи наилази, тако се пискава прв не задржава, а пуз сваким утине, који са пенелом у допир дође. Дрво које трупути почне, сако са оном горореченом смеом, додвиги јој мало жуте земље, земенци, пак даје трупути неће.

Код прећа у допника, које си из себе у банту изнео, пак ти на вета први и други гад накрће, по-син само оно место, гди ћеш допац метути, пенелом, пак ти неће више гад настрити.

За појење вољака је пенео неказано средство. Посин у пролеће пенео око вољке, пак је после око-пај и пенео са земљом коменај, пак ћеш видети ко-рист таки. Што је земља влакнија тим је пенео ко-риснији. У свом селам земљишту, ово воље пенео често закопати, само вољки и шкодити. (Г.)

Сир из зроста. Катичи праве сир од граха, који много налити правоме сиром од жезла. Најпре се прва добро осуши пак онда ступа као каша, која пров сито олези. Затим се покрони сировом воном, те се на-скоро згруша (густир). Кад се ступа посута се исто онако, као што и са обичним сиром.

(*Мазине вољина кречом*). Многострано искуство је посведочило, да вољака много користити, ако се кад-што кречом покажу. Општина креча отера не само жив гад него уништи и маовину на стабду, пак овако наказано дрвеће нестрада толико ни од влате. Али влата наказати не само стабло него и доње дрваће. Неутодно је сако то код мазиња вољак кречом, да је дрвеће дуго времена бело, што оу не прија. Али и то се може уклонити. Потребна наике да се дрвеће кречом маже, дозвољно је ако се покаже кречном во-дом, која се овако приреди: У 10 ведара воде метну се две фунте ташена креча, те се више пута про-

меша, на миру остави и после неколико сати опет промеша. Пошто је то неколико пута учињено те се промешана окречена вода очистила, а греч на дно сео, опет се вода те се њом стабло и гране жаже, у онаковој води је толико креча растопљено, колико је за дрвеће довољно.

(*Сирак као зелена рана*). Осим црвене и лупчerne детаљне сеје се и код нас у гдеокојм крајевима марин за зелену рану кукуруз. Место кукуруза заслужује свакако пречи да буде сирак метлаш и то с тога што:

1. Треба на истом земљишту мање семена него кукуруза, јер је семе ситније, пак из њега и више влади потера него код кукуруза.

2. Од кукуруза имаћеш само једну кошњу на ралу до 400 центе зелене или 100 ц, суве ране, али сирак можеш косити два, шта више и три пута, тако да добијеш до 700 ц. зелене или 300 ц. суве ране.

3. Сирак петреба тако добра земља, а што га још више препоручује то је да од суше толико не страда, колико кукуруз.

4. Што му је тања стабљика, једе га марва радије на се лакше и суши га даје него кукуруз.

Сејући га на редове по 6 палата раздалеко, треба на рало 1½ мерова, а сејући га нередомике, до 2 мр. семена. Сеје се на крају ил у среди априла, а земља му се праређује као и за зито. Што је земља чистија од корова и што је у њој више жмике влаге остало, тим ће сирак боље успети. Пошто је нарастао до 2 до 3 стопе високо, коси се при пут, за 4 до 6 недеља нарасти до друге, а уз повољно време и до треће кошње.

Особито пак препоручује се сирак и тим, што се може *леги као други усјев на стрниште сејати*, а још увек може дати до 200 центи зелене ране. У њему има много сладора; сва га марва радо једе, а музаре од њега обилато доје. Ако се сирак сеје ради зрна, онда га ваља као и кукуруз окупати, што обилатим зрњем плати, јер на ралу нарасти по 50 мерова. Слама од овакова сира не вреди много. У осталом вреди као и кукурузовина. — Да се од овакова сирака и метле праве, то је познато, као и то, да му зрно неваља човеку за рану, јер је брашно црно и кiselасто, већ да се њиме рани домаћа живина, свиња и т. д. (Г. Г.)

(У *Хрватској и Славонији*) грожд се је показао доста обилато; али каковом вино имамо се надати, можемо с тога нагађати што је око Петрова грожде једва процветавати почело, а иначе пре Видова цвати. (*Жетва*). Из Галиције долазе гласови, да онде није раж ни јечам успео, нити се је од крумпира због толике кшне добру надати. Ораси и шљиве су свуда позебле.

(У *Усесу у Руској*) стоје свуда лепо, само из херсонске олоњеске губерније недолазе повољни гласови. На Кавказу надају се управо обилатој жетви.

(*Врабци на трешњи*). Дошло време, да се врабци с човеком за трешње отишлу; која је зрела та је њихова, јер немаре за вику нити претњу, а с пушком

— ко би на врабца ишао. Покушавало се свашта, али врабцу немета. Чудновато средство препоручују неки вртари то је бели лунац, који врабцу тако смрди, да бежи од њега. Оливши дакле неколико главина лука и нарезавши га да боље удара, обеси се на доње гране, да му горе налази. На тако назибену трешњу веде да неће врабци.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Како се пишу обична писма.

(Наставак.)

Кад се писма пишу, онда је главно, да се не заборава оно, чега ради се писмо пише. И то треба јасно и разговетно да се каже. Друго је, хоће ли се то одмах у почетку казати или доцније, а то зависи од тога, коме се пише.

Како би било, кад би ја на прилику писао једном великом господину, кога врло мало познајем, па одмах из почетка ударно овако: „Мени требају хилџау форината, за то вас молим, да ми их дате у зајам.“ Шта би рекао тај господин? рекао би, да сам безобразан, и бацио би писмо до ђавола, или кад би на прилику своје рођеноме брату, који ти је раван по служби, писао: „Многомилиствини господине брате! Вашег вицокородиџа познато човекубље и освешћена готовост када треба коме на помоћи бити, хабрири ме,“ та даље да иштем коју стотину у зајам, шта би ту било? Брат би казао да терам шалу и новаца ни од корова. Кад на прилику пишемо коме, кога никад ни смо у свету видели, наиштемо, да за нас неком својме пријатељу добру рец рече, па то писмо онако уде-симо: „Бас то, што иштем, ништа не конта, и ја би волео видети каква је то човек, који неће ни онда да учини добра, кад га то ништа не конта.“ Шта би тим израдили? Расрдили би онога, коме пишемо, а кога ваља молити, не ваља га ердити. С тога треба на ово pazити:

Ако пишемо коме, кога не познајемо, онда морамо одмах испочетка замолити га, да нам опрости што се усуђујемо писати му, даље морамо навести, да је то само он кадар израдити. Ако му познајемо пријатеље и рођаке, ако смо из једног града, из једног места, ако су нам службе или послови једне врсте, све то не треба изоставити. Ако пак милости од кога тражимо, онда ово доле не сме се никако набрађати, него само молити за опрштење, што се усуђујемо писати, па одмах своју молбу чисто и јасно изказати и у напред се захвалити.

Ако великишима и старешинама својим пишемо, то навек треба имати на уму, како према њима стојмо.

Својим познаницима и рођацима треба тако да пишемо, као што би им говорили, кад би били заједно. Човеку шаљивом не вреди много у писму придиговати, а озбиљном шага је јед. озбиљном човеку

мора се обављено писати и то утрпато. Ако је ко не-срећан, томе у својем писму писат не треба споми-њати, како си ти срећан, како ти све да руком не-пада, ако му се не можеш потужити, да и ти као и он страдаш, а ти му се не размеди са срећом, него ти вређа.

Безиској господин, па ма да их и познајеш, пиши што учтивје, али пушачи не буду.

Гордици дуђака не изостављај ни слова из титуте, него сабољудно домети што год. Ти велика на то назе, него на све друго. Знамо једног од тих понешених, да не може да живи без новина, па кад је у адреси изоставио само *ил.* што значи илестини, он је новине вратио натраг и рекао разносачу, да он није тај, на кога се новине пишу. И кад новине нису се поправиле, волио је и изгубити 10 фор, што је напред пла-тио, него да му се „*ил.*“ изостави.

Будима опет, који себе не цене више него што вреде, баш беш се замерити, ако им станеш у писку мазати.

Жељину кад се пише, ту је навек добро по коју лепу у очи им написати, оно се никад на то не рути. Слобољудно је писмо и делом шалом писати. Жељско воли кад је за савет питан, али ако кажеш, да је за то питан, што је старија и зредја, онда бежи јој испред очију.

(Настави се.)

Нови Сад 3. Јула.

Грочина низакме вискошти нема јер је свет у највећем постоу, и треба да што пре лепину узвие јер су негодни пре-мена и готово сваки други дан кина идог пак је бојати се да ће и вешће штете починити. —

Ускел тога писмољот дописа нит грочине зато се цене обескожити некоју.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУЛИ

II. Селенида.

ДНЕ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
И. 4	Андрија крстези.	16 Фебру.
II. 5	Танасије апонски.	17 Агесје.
У. 6	Стефј велики и Лукије.	18 Казинто влад.
С. 7	Тома и Антоније.	19 Витко од Паузе.
Ч. 8	Прохорије велкоуоченик.	20 Килији дал.
II. 9	Павлосије владика.	21 Јапанто.
С. 10	45 мученика у Никомељу.	22 Марфа Матка.

ПОДНИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕШТА ЗА НАРОД.

IV.

Новаташн тратови.

Из Г. да отишл смо у село, де се Рада родио, и де је кућу имао. Ту је он члан црквене општине. Пошто је с људма договорно се, да неће за изасланика на скупштину пошлу, вратио се натраг у Нови Сад.

У а пут сврнемо у село Г. Ту укало што писмо у рад досеги. Сврнатио се по обичају у друму. У соби господској затечеко једног ошпира, де раскије није. Упустио се с киме у разговор, па ово оно, и напо-слетку дође реч и о том, ко је крив, што се распу-стио сабор. Ми ни речи више не рекоско, него, ери, је патријарх, али ти се наш господио. Јаћан усправи, намести се као кад пред глином виче: „хот ахт“, па се протера на нас: пасосне, ја у име царва закона иште, да ми покажете пасосне.

Ми му отговориско, да у црквијези земли нискоме не треба пасосн, и да може нити куца ко хоће, само да се мирно и поштено влад.

— Али, ви сте бунџије, ви сте дошли, да бунџите народ против његове главе, против патријарха.

Рада стаде сад на јаћман још велика висати, него он на нас.

Ја та почем стипанати и депо се испричавати господину јаћману, како ми ниско ни кажи хрџави друт, но Рада је све велика зинарао.

На његову вису догряше трамчари из ерџме и емет један, на коме се висело, да није с господином јаћманом у љубави, зашитање:

— Шта је, госпоно, што се ви свяћите.

— Та ето ми само рекоско, да је патријарх крив, што нема више сабора, а он се испречи на нас, да смо ми бунџије.

— На поље, шта их слушате, запонети јаћман трамчарика.

— А зашто, да их не слушамо? Јуче кад је онај јаран у небо дамо патријарха, а ви и пона екаете нам: слушате друт, тај пакостно говори, само се вадја онда пакметно говори, кад се добро за господу товари, да чујемо и што хрџаво за вџи. Ви мислите, да је нас јуче онај чинла са његовим вином обрда-то, само да је пре ерџмар рекао, него што је он отишао, ко плаћа вино, проушли би му та на браду. Скупно ће нас стати његова част.

Из ових речи дознадокомо, да је ту јуче катив па-тријархов апостола боо, да је писмо браду и да је пла-тио ерџмару вино, да да људма који добу у хрџу да нију. Што та емет зове јарнек, то мора да је кини француску браду, па с тога та зове и чинла. Наш народ зове свакот, осим поце, ко носи браду, чи-бутиник, и нева вере у њему, јер су чинџи расигли веру, расигли Христа, за то Рада никад није ни пу-штао браду.

Ја сам звао Раду, да одмах идемо даде, но он не хтеле.

— Не бој се, не сме он нас затворити, само кад смо направили дарду.

— Та због дарме може нас упурао и затворити, да смо поворнији и мирнији можда би нам и гледао кроз прсте.

— Видиш, што ми вреде Милочина писма. Ошпири су добити заповест, да затворе народне кортење, али — *ohne Gehäusch zu erregen* — да не праве дарду.

Ошпир је отишао по солдате, али се није натраг вратио. Солдати су дошли и без њега, али не да кога затворе, него да пију расије. Рада их разложи и доказа, да је заиста патријарх крив, што је растерао сабор, и сви слушаоци рекоше: тако је.

Око шест часова у вече стигнемо у Нови Сад. Седели смо два дана у Новоме Саду. Онда дође телеграм из „штопска“ места, да ће се сутра у К.у држати окупна скупштина. Телеграм је послат на вођу народне странке. На брау руку смисли, да се пошале у К. човек, који је познат у крају, да ће бити скупштина. Ту паде она коцка на Раду. Рада пристане, да он иде, али, вели, ја ћу ићи у Ж., а не у К. тамо је скупштина. Одхуц да је тамо, рекоше му, кад овај брат, што телеграмираше, навек не поуздана извора дознаје, што нам јавља.

— Али он је сада обманут, каже Рада.

— Не може бити, кад у телеграму вели, да је чинтао нисмо, у ком се позивају скупштинари на скупштину.

— То је дакко писмо, то никуд није ни послато, него је само написано, да обмине извештача и оне, које извештаје. Најбоље ће бити, рече Рада, да ви нађете другог човека, на нег он иде у К., а ја идем у Ж. на њега видети, ко бадава мори коње.

Тако и буде.

(Наставак се.)

КУРС ОД 1. ЈУЛА 1871.

Сребро	121.75
Дукати	5.81

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

На сабору у Карловцима закључено је, да се подитне ратарске школе у Великој Книжци, кинградска у Сремским Карловцима, занатлијске у Великом Бечкерку, трговачка у Земуну. Још је наредено, да се може и других оштиника пронаћи, који би хтели такву школу дају. Дале нађрана су два посланика, да иду у Земун, да намере српску и грчку оштинку и да грчку оштинку привуку, да поведе, које су и Срби на грчку школу привлазили, даде на трговачку школу. Посланици, који су нађрани, да крозачку разиштру знаде, већ су тамо окупили. Истаклима народним има се од сада назвати интелекција, у алату. На место интелекција Ђорђа Звонка, који је умро има се други изабрати, а остали ови Бакић ишају се познати, да договоре, као што им је сабор прописано. Дале је наредено, да сви они администратори, који су пре 1868. године као пароси служили, остану на своје месту, а који су после метути за администраторе, да се могу и повратити ако оштиника хоће.

Дале је решено како се има управљати са добрима народним и манастирским. Калугеријска увета је узурпала у руку и сада ће имати плату редовну, архимандрит 1200, игумен 600 а обичан калугер 200 и стан и јело.

Решено је како се плаћу установити сварахјеве скупштине. Најзакљиче око чега се на сабору ради то је, да се још овако сабора намере житроносити. Неки су против тога, док год мир не потврди устројство овако, као што сабор хоће, и докле владање не одустану од овог, што су даде против сабора дали, те се царевина на то позвала, а многе их више има, који хоће да

се сарне најпре сви последи овако како се може, па да се бира. Како сад намера само може да избора доби, јер и они који су против сабора, рекли су, да ће се придружити њенима, ако ова буде за избор. Сада се о том ради, да ли једногласно буду за избор. Што се хоће избор намерају се многи устроји, прво наред садашњим, друго, да царевина хоће да абаци садашњег администратора, па да мете друго, и онда за три године можемо не имати ни патријарха ни сабора, а треће, што беква влада иште да се изабраде архимандрит Петровић, а без патријарха, како се, да то не може бити, ма да други веле, да може.

У Земни је изишли наредба, да ће одети окупни судији, по коме биће један такав суд и у Новоме Саду и под њега ће потпади бечкерџи, паланцима и новосадски српски судији.

17. јуна родила је кнегиња кривојерска мушко чадо. То је наследник кнежев. У Црној гори радост је да се нева описати и са свију страна стигну честитке кнезу. Кум ће бити руски цар. Наследник цара ишаје хоће да кутује по Чешкој. Чеси се спремају да га лепо дочекају.

Талјајски краљ већ је био у Риму и седео у дворцу папнина.

У Француској сада се само о томе ради, да ли ће Француска добити краља или ће остати што је сада. Неки Хајарак већ сам себе шаира краљем.

П О З И В

на шесту редовну скупштину уједињене омладине српске.

Годишњи одбор омладински сазива овим шесту омладинску скупштину на 15. (27.) август о. г. лицем на велику госпођу у Вршач, и позива све чланове уједињене омладине српске да реченог дана у одређено место на скупштину дођу.

Из одборског састанка у Новоме Саду 1. јула 1871.

Др. Јаза Костић,
председник одбора.

Миша Димитријевић,
тајник одбора.

О Г Л А С И.

П О З И В

на главну конститутивну скупштину „Српске задруге за жељуско помагање и штедњу“ у Новоме Саду, која ће бити о св. Јулија 20. јула т. г. у 3 сата после подне у дворани „Српског друштва за радност“ — позивају се они сви чланови да изводе доћи.

Ред предмета за главну скупштину:

- 1) Директор отира скупштину.
- 2) Избор председника.
- 3) Избор претседника.
- 4) Чему се имена свију да ели уписаних чланова, и оверовљаву се присутни чланови.
- 5) Проглашују се познати правила задр.
- 6) Извештај одбора о своме досадашњем раду.
- 7) Извештај трговине задругица.
- 8) Избор директора из три године.
- 9) Избор годишњег одбора од 30 чланова.
- 10) Избор истратора за европелне занисника.

Из одборског седнице српске задруге за жељуско помагање и штедњу држано у Новоме Саду 29. јуна 1871.

Корнел Јовановић,
књигоноша.

Јуб. Стефановић,
директор.

К. С. БОКШАН У НОВОМЕ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА КОД „ЗЛАТНОГ ЈАГЂЕТА“ БРОЈ 862.

ПРВО СТОВАРИШТЕ

ЗЕМЉЕДЕЛСКИ МАШИНА ИЗ НАЈБОЉИХ ЕНГЛЕСКИХ ФАБРИКА

R. Hornsby & Sons

Spitlegatē
Iron Works in Grantham

и

James & Fr. Howard

Britania
Iron Works in Bedford

машина за вршење са паром као и са коњима, за сејање раве, кошење раве, кошење траве, крушењу кукуруза, особито добри енглески ветрењача за дељење хрљавог семена од доброг, сече, дрљача енглески, роза и машина за вршење коњуља, као и сваки други за економију потребни ствари. Уједино стављам до знања, да је кућа

R. HORSBY & SONS

на изложбама у Штетину, Паризу, Штокхолму, Холандији, Енглеској, Шотланду, Бечу, Келну, Хамбургу свуда прву изложену цену добила, као и на многим другим местима. —

ДРУГО СТОВАРИШТЕ

МАШИНА ЗА СЕЈАЊЕ И ВЕТРЕЊАЧЕ

од

Eduarda Kūne у Визелбургу.

исте машине за сејање у толико су боље за наше економије, јер су у пољу лакше од енглеских, а те исте конструкције и могу два коња читав дан на њима радити, а да се не уморе. Уједино је и цена много мања; тако исто могу препоручити и ветрењаче, јер по доброту су припознате а и јефтиније. У Бечу, Немти, Лициу, Алтенбургу, Хамбургу, Грани и на више места добила је иста кућа ме-
дале за награду.

ТРЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ДЕЦИМАЛСКИ КАНТАРА И СВИЈУ ДРУГИ ВРСТА

од

Јос. Флоренца у Бечу.

Почем данас сваки економ који рану продаје и купује исту мерити мора, то ова кућа што се тиче сатава и солидности при продаји своје робе од први је, у Лондону прву учену је добила, у Бечу, Кремену, St. Pölten, Лициу, Амштетену, Клагенфурту и на другим местима, и може се особито свакоме препоручити.

Ове означене робе продају се по оригиналним фабричним ценама.

4. Продаја барута.

Препоручује свима ловцијама, општинама при потреби о светковинама, као и онима, којима мајдански камен ценају. —

5. АГЕНТУРА

Мениџарине франко мађарске банке која продаје лозове у друштвеним играма, и појединце, исто тако сваке прете оригинали. —

6. ОБЈАВА.

Продаја дрва за ложење у малом или већем квантуму, може се код гореозначеног добити.

При потреби од ових горе означених врста спапа, умољава се сваки да се на спешнајску трговину код „Златног Јагђета“ у главној улици, бр. 862. која се уједино п. н. општинству најбоље препоручује и уверава о најсопцијној послужини — обрати.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табак. — Цена му је по годину 3 е., на пола године 1 е. 30 новч., на четвр месеца 1 еор. аустр. прел.

Дописе се шаљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Новом Саду. — Огласи плаћају се: од редка оваких слова 6 новч. и 30 ил. за ост сваки пут.

ТРЕБА ЛИ ПОПУШТАТИ ИЛИ НЕ?

Лане је сабор у Карловцима склопио устројство за епископски народни сабор. Устројство сабора, то је простије да се каже (строј) крој сабора, како ће од сада излезати сабор епископски, ко ће му бити председник, колико ће бити посланика на њему, какви ће бити ти посланици и шта ће моћи радити. Лане је дакле сабор народно, како ће све то бити и послано је то царевини на потврду. Царевина је то натраг вратила, и каже да она не може да га потврди, јер, вели, сабор је по томе присвојено нешто, што припада владикама, а нешто, што припада царевини, него царевина ниште, да сабор измене све онако како она хоће, па да јој пошље натраг на потврду. Сада сабор стоји на раскршћу, па не зна, шта ће боље бити или да попусти или да не попусти, и у томе се поделио на две стране. Једна страна хоће да се у нечем попусти, а друга ни да туђе о попуштању.

Страна, која хоће да се попусти, каже, да се она боји, ако се у нечем не попусти, да ћемо остати без сабора и да је боље нешто поустити, него све изгубити. Она узима то овако. Човек један духан је друге три хиљаде форината. Он нема више него хиљаду форинти и даје те новце ономе, што му је узгајало три хиљаде. Шта ће радити тај човек? Неће казати, кад ми нећаш све, не треба ми ни то, него ће узети ту једну хиљаду, а оне друге две искаће други пут или ће их тражити судом.

Друга страна каже, да царевина иде само за тим, да нас гузи, јер зна да смо ми млађање на чим она пружа прет на каже: нег, то није слободно, а ми ћемо себи руке. Не треба, каже она, ни од срамоте да попуштамо, јер ми смо ти исти, који смо и лане на сабору били, на зар сами да признамо, да лане нисмо паметно радили, кад сада одустајемо од оног што смо лане наредили. А не треба се никакво бојати за то, ако не попустимо, да не ћемо сабора имати, јер што је Чивутима и другим народима дато, то се мора и нама дати. Кад Чивути могу држати своје привезе саборе, можемо и ми, кад Румани могу бирати своје владике, можемо и ми.

На то прва страна одговара. Кад ништа већемо да попустимо, онда не можемо примити ни изборни

ред, јер и ту ниште царевина да се сабор не зове само народни сабор, него црквено народни, а кад немамо изборног реда, кад не знамо како ћемо бирати посланике за нов сабор, онда како ће се и састати сабор. До сада су се бирали посланици спакојако. Граница је бирала 25 овицира, па је морало на сабору бити 25 свештеника и 25 грађана, а сада у последње доба донуштено је, да се и у Границу грађани бирају. Које ће бити прави ред, то се још не зна. Уз то како су се Румани од нас одделили, неће бити наредбе о томе, ко ће бирати посланике што су на њихов део падали; укратко, може сванга бити, а најпре може бити то, да ће царевина наредити, да на нов сабор опет дођу 25 овицира и 25 свештеника, па шта ћемо онда, ако тај сабор пристане на оно, што сада од нас царевина ниште? А друго, то није срамота, што ми сада попуштамо. Да смо ми сами гледају својој кући, да не морамо ни кога ни зашто нишати, па да данас наредимо ово, а сутра од тога да одустанемо, онда би нас требало бити срамота, а онако има нас двоје, ми и царевина, па тако нам ништа друго не остаје, него да се помагамо. Ми ништомо оволико, а она нам даје мање. Ми дакле хоћемо да примимо и то мање, али не одустајемо од оног већег, него већемо, сила Бога не моли, па сад морамо се са овим задовољити, а кад двојачком орду дође ала година, а ми ћемо искати и оно друго. Ми дакле најпосле можемо и на то пристати, да од устројства ништа не попустимо, него да примимо изборни ред, да имамо бар тај један темељ, по коме се можемо сваке треће године састати, да не чекамо на саборе наше као до сада.

Друга страна. А зашто да и на ту малу измену пристанемо, да се зове „црквени народни“ сабор, а не „народни“? То је само мађарска мајсторја. Зашто је могао цар за Границу потврдити закључке саборске од 1865. године, а тамо стоји, да су то закључци „епископског народног сабора“, што то и сада не учини?

Прва страна. Мађари имају закон по коме нам дају сабор само за привезе и школске ствари, као и Чивутима и Руманима, а сабор, на коме би ми могли и политику терати, као што беше сабор, кад су се кадгод устављавале епископске регименте, сабор 1848.

и 1861. год., хоће Мачари да се одели од сабора црквеног. Ми би дакле могли казати: докле нам не дате тај сабор не ћемо ни овај, накуд би етам дотерали, да не имамо за толико времена ни једног. Да будемо на чисто. Ми смо до сада имали народни сабор. На томе сабору рађени су различити послови. Послови за цркву и школу и други народни или управо политички послови. Сад се хоће ти послови да разделе, и по томе и сабор да се раздели на две гране. Једна ће грана бити тај црквено-народни сабор и за тај сабор биће тај изборни ред, што га је царевина потврдила. Ми дакле можемо пристати, да се тај изборни ред зове „изборни ред за српско црквено-народни сабор“, јер за други наш сабор правимо ми други изборни ред. За други сабор ми не ћемо хтети да буде 25 свештеника. На црквеном сабору дајемо им толико места, само за то, што ту многе њихове ствари долазе. Овај сабор не ће бити по сталежима.

Друга страна. Кад ми пристајемо, да се наш сабор зове црквено-народни сабор, онда кад би на прилику заључили на том сабору, да нитено војводу мишеш, онда би царевина казала: то нису црквени и школски послови, тај је ваш сабор само за те послове, и растерала би нас.

Прва страна. Али ми изриком кажемо, да пристајемо на измену у изборном реду само „уз ограду“, а то је то место, што и ви велите, и ми кажемо и ми хоћемо, да се наш сабор зове народни сабор и примамо ово, што нам се даје само за то, што остављамо врата, кроз која можемо доћи и до овог другог.

Друга страна. Али, шта ћемо онда, ако царевина каже за то, што тај изборни ред примате „уз ограду“, а устројство не примате никак, ја вам нећам ни тог изборног реда, јер сам га ја дава само поред оног устројства какво ја хоћу да буде. Де смо онда? Ту де ћемо бити, ако останемо при оном, што смо лане наредили.

Прва страна. Ако ми речемо, да што примамо уз оgradu, то нам се не може одузети, јер царевина није напред казала: ово вам се неће дати, ако га ухвате примити уз оgradu, него је дала, на како га примити, примити. Ми смо тако исто примити из оних заључака од 1865. год. наредбе за општине, а друго нисмо, и де би сад били, да смо онда казали, кад нам није све по нашој вољи потврђено не примамо ни ово.

И тако једна и друга страна шаћала је шта мисли, што ће боље било, и једна и друга чинила је то, што жели добра народу, и тога ради пристајала је мањина уз већину, и заључено је, да се изборни ред има признити онако како царевина хоће уз оgradu.

Осудивати се дакле не може ни једна страна, него се има радити на том, да је народ вајда будан, да се не попишам чим чује име царевина и да не попусти за то, што се боји, него што држи, да је за сада тако боље, а кад добије згоду, да је спреман да се друшћје разговара, а међутим видећемо, да ли је требало попусти или не.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Краљица Неда и њени синови.

По Војислављевој смрти његови синови разделе из међу себе све земље, које су им од оца остале, али припадну над собом преходно власт своје матере Неде. Накоро за тим разабод се Голеслав, а неки његови поданици дигну се на њега и убију га на постели, а с њим убију и његова брата Предимира, на поставе себи за владалца невог Доманека. Михаило, Сатанаш и Радослав дознавши за то, скупе војску, уђу у Требиње, поватају убице, и поубијају, а Доманек побеже. Браћа се после тога врате у своје земље, а и Доманек се поврати у Требиње. Сатанаш и Михаило пристају, да сам Радослав протера Доманека, па да себи задржи неки део Зете и област требинску. Радослав скупил војску, уђе у Требиње, победи Доманека, заузме од своје браће уступљене му земље, и освоји хумски предео.

Краљ Михаил.

(од 1642—1679.)

Војислављева удовица Неда није дуго владала, а после њене смрти претаме владу над српским земљама њезин син Михаил, који се по други пут оженио неком робаком грчком цару, с ким је утврдио мир. Михаил је имао много синова, па зато одузме од свог брата Радослава део Зете, који му је пре тога био уступно. Старајући се о напретку свог народа, утврдио је мир у својој земљи, тражио је на страни пријатеље, и у дубави је живео с српским народом. За његове владе дигну се Бугари на Грце, и зашину у нећа помоћи. Михаил радо пристаје на то, скупил нешто војске, па је са својим сином Бодином пошље у Бугарску. Бугари побију све Грце у својој земљи, и на граници несело дочекају Бодина, приме га за свог цара, и позову га Петром (1672.).

То је био узрок, што се заметео рат између Бугара и Грка. Грчки војвода Дамјан (управљао је Скопљем) скупил војску, и поше на Бугаре. Бодин (Петар) скупил Бугаре, сугубе се с Дамјаном и надбије га (1673.).

Кад дозна за то грчки цар, скупил војску, и поше на Бодина, који се и сам спреми за рат, на своју војску раздели на две. Грци продру у Бугарску, разбију прву бугарску војску, сугубе се после с Бодином, победе га, заробе, и затворе у Антиохији; а Бугарску опет подчине својој власти (1675.). Михаило је дуго (25 год.) владао српским народом; осим Бодина преживео је све своје синове, који су већином у белима с Грцима изигинули, а умро је око 1678.

Краљ Радослав.

(од 1665—1686.)

По Михаиловој смрти предузме владати над Србија Михаиллов брат Радослав, који је још од смрти свог оца Доброслава (Војислава) био уз Михаила српски владалац. Он се старао да буде у миру с Грцима, бла-

том је подкупио Млечиће, те су му они кришом ослободили тамнице антиохиске његова синоца Бодина. Бодина, коме даде Будву, да њоме управља. Радослав је био човек тих и стар. С тога Бодин намени му отети владу над Србијом, дигне на њега војску, и осим Требина, отме му све земље. Стари писци веде, да је Радослав владао свега 16 година. — М. С. Н.

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Како је постала земља.

Учитељу, ребе једаред кнез, ми смо већ више пута говорили о земљи, како се окреће, колика је велика и т. д., а никад ми не рече ти, како је земља постала. Ја знам да је Бог земљу створио, али дали ју је од једаред таку створио као што је сад.

Учитељ. Није. Ти знаш да је Бог стварао свет за шест дана, а знаш да си чуо шта се каже у светом писму шта је божји дан. Његов један дан, то је, као наших хиљаду година или још више. Дакле свет није био одмах такав као данас, него је за толико некова мењао се, док није дошао до данашњег изгледа. Ево шта учени луди мисле, како је постала земља онака као што је данас. У почетку, кажу они, да је све помешано било, и земља и вода и ватра. У светом писму каже се то исто, и да је Бог дошао, па поделио воду од земље. Да је вода била свуда по земљи, доказује се тиме, што се на највишим бреговима налази постоји од риба, које живе у најдубљем мору. А да је била читава земља мешана, да није одмах свуда камена било, доказује се тим, што су нашли у камену жаба. Осим тога, животиње, које живе у топлим пределима, налази се у ладним пределима од куда се изводи, да су у почетку морали силни потоци бити.

Земља се дакле одавна почела мењати. Она је, веде учени луди, била у почетку као усјавана кула, а да је то могла бити, да се из тога извести, што и данас има у утроби земљиној ватре, коју бацају из себе брда, што се зову вулкани. Кула та усјавана почела је временом мало по мало ладнети, и како је све од ватре растоњено било, то кад је ватра попустила, почела се земља агупћавати и тако се направи обична земља и камен. Што је већма земља ладнела, тим је чвршћа бивала, вода се тако почела делити од земље, и де је било нагомилано земље, ту су постала брда, а де је била већа топлота, па земља није могла да се сгусне, ту се вода слила и ископала себи дубока корита. Тада се земља много чешће тресла него сада, па је и то чинило, да су се правили брда и долине. Док је земља била свуда топла, дотле су свуда по њој живиле животиње, које се сада налазе у топлим пределима, а кад је земља почела ладнети, онда су и те животиње пошкнале. Било је таквих животиња, којих данас нигде на свету нема. Тако је била једна животиња, која се звала мамут, која је тако велика била, да јој је један зуб већи

него највећи човек. И то показује, да је земља некада морала бити топлаја, него сада, јер и сада у топлијој земљи све веће и крупније расту, него у ладној. Грозд код нас никад не може тако велики бити, као у светој земљи, и можемо зерновати, да је заиста било таквих гроздова, да два човека морају један грозд носити.

Да у земљи има и дан данас ватре, то се доказује тиме, што чим се за 120 до 200 стона у земљу дубље оде, тим је за један степен унутри топлаја.

Човек не може дубље од четврт миље у земљу ићи а кад би могао осам миља ићи, он би наишао на таку топлоту, да је и камен растопљен. О томе се може свако уверити по томе, што зна, да зими мали бунар не може да се заледи, а заледи те толико Дунав.

Сад се узима, да кора од земље није дубља од 8 миља, па и сад још толико се пута земља затресе и сад још брда бацају ватру, а како је морало некада бити, кад је кора танка била. Онда није никако чудно, што је уједаред један крај земље ушао унутра, па се преко њега разлила вода. То је било и са сланим морем, што се налази над Содоном и Гомором. И данас у Америци и Африци бива, да у вече оставиш једно село за собом, а кад се ујутру вратиш натраг, а села нема, јер је ушао у земљу. Па нашта ићи у Америку и Африку, ето и у Срему ниско се један вишеград на други, један ушао у земљу, а други вода однела. Дакле још и дан данас смењта се земља, још и дан данас није се смирила, па тако морала је кад год сланим другичје изгледати, као што неће постати хиљаду година тако изгледати као сада. Земља је дакле постала така, као што је данас, мало по мало. Она је као што рекосмо била усјавана кула, па што је ладнија бивала, све су другичје животиње на њој бивале и све је другичје биле бивале. Да земља све ладнија бива, сведочи то, што сваке године све мање брегова има, што ватру бацају.

Из споменуте промене може се разумети то, што се каже, да је шести дан Бог човека створио. Шести дан, то је пред нама шести век, дакле, докле се земља није тако оладила, да је могао човек на њој живети, прошло је пет некова. Земља ће се наћи по томе и даље мењати, мењаће се и луди на њој, али та промена неће од сада тако велика бити, јер за хиљаду година само за један степен земља ладнија бива.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАРОДНОГ. ЗДРАВЉА.

1. Пића.

Пићем зовемо јли све оне течности, које нам тече из ње, а при томе нам не штете. Те течности треба да напаве у крви и у телу ону воду, што отуд непрестано излази кроз плућа (као пара кад дишемо) кроз кожу (зnoj) и кроз бубреге (мокраћа). Али осим

тога има у свакој течности, па и у води, такве ране, од које се праве чврсти делови у телу.

Међу овим пићем преко су нужна људма: вода, а у детињству млеко. Итеком се одрасли људи и деца раде.

Пића или само *гасе жешћ* (ладе) као обична вода и друга напиесада пића; или *ране мало*, така се пића добију кад се разино семење окува; или *ране* као млеко, говећа чорба; или *драме* као зава, теј, или *имају у себи алкохола*, као вино, ракија пиво и т. д.

В о д а.

Без воде не може ништа на свету живити.

Вода је најважнија и најнужнија рана, јер се наше тело састоји већином од воде (2 трећине од тела износи вода). Што делови од тела у човеку могу да раде, и што имају нека особита својства, то долази само од воде.

Из тела непрестано излази вода кроз плућа са (ваздухом што га издишемо, као пара) кроз кожу (зној) кроз црева (са погани) тако, да за један дан изађе из човека око 4 фунте воде. Ако се та вода не напиеа, онoliko, колико треба онда се осуше изнутра делови тела, и ми осетимо да смо жедни. Човек може бити здрав само онда, ако пије доста воде, и ако је довољно из себе пушта. Ако је у телу мало воде, онда се човек разболи; сувине воде неможе у човеку бити, јер што је сувине то непрестано излази из њега као мокраћа и зној. — Вода служи и на то, да наше тело буде једнако топло, с тим, што се из коже испарава. — Ми поду што нам треба или пијемо или узимамо са једном заједно, јер у свако 100 делови ране има у себи 75—80 делова од стотине воде.

За пиће, најбоља је вода извора или бунарска, така је вода и најкуснија, а има у себи и кречне соли доста, а ова је врло нужна у телу за кости. Кипилица и диетилирана вода у којој нема растопљене, такве соли може се тек онда пити, кад се мете калве соли, особито наше обичне соли. Осим соли, има у води и ваздуха, па кад се вода кува или сунра, онда он изгледа у њој као беличице; тај ваздух или је чист ваздух, или је угљена киселина (овет нека врста ваздуха). — Да вода буде добра за пиће и здрава треба да је савином бистра као суза, да нема никакве боје, и да је чиста, па и кад подужестеји на ваздуху, треба да остане така; треба да се из ње праве мехурићи, дакле треба да има у њој ваздуха чистог, и угљене киселине; не сме имати никакве мисриса, треба да крени и не сме имати никакви особити густ; у дето треба да је ладнија, а *змија треба да је топлаја него што је ваздух на полу*. Бунарска вода топла је од прилике десет гради R; врло ладна вода може изродити стомаку, а особито, ако је онај мало покварен.

Кад се вода што је пијемо поквари, могу се јакве болестине изродити. Где поред бунара има једнака

у којима вода стоји, ту се бунари лако покваре. Кад се пие, да вода чиста и здрава остане, то се тим многе болести одклоне. Ако се добре чисте воде неможе наћи, то је онда треба очистити, а то се може учинити, кад се вода прекува; те тако добије хрћав кус, но кус се може поправити, кад се вода мућка у лавореном бакном стаклету у ком има ваздуха. Најбоље се очистити нечиста вода, у *праг* кад се *исгуче* *семе узрели дрв* *ли угла* и пропустити воду тако, јер он изгуче из воде све оно што јој даје мисрис и то изгучи тај праг *врло брзо*. — Да се води кус поправи, меша се са сирћетом, разним соковима од поћа, са вином и другим јаким пићем. Све ово може само кус поправити, али хрћаво дејство, шкољњивих делова у њој не може уклонити.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Како се пишу обична писма.

(Скратка.)

Код писма треба добро назити да је чисто. Стога после ручка никада не треба пре писмо писати, докле руке не опереш. Има писма која тако изгледају, као да си најпре гибаницу запијао, и чист човек мора обуйи рукавице да их прочита и одмах их бацити да се не измасти.

Тако исто не ваља да је писмо пожем испршено или мастилом испрекано. Како то изгледа, кад пишем лаквом великом господину, па чим отвори писмо а пред њим лежи велика крмача од мастила, шта ће тај човек рећи?

Још је поред тога најважније да је писмо читко, јер горе је тако написати писмо, да га онај коме пишем не може прочитати, него кад с киме разговараш па тако заштитеш да те човек не може разумети, јер ако ко не јасно говори можеш га одмах занитати да ти јасније каже, али писмо је немо, и ако ти није јасно, оно, што у њему стоји, онда ти даље не зна ни беле ни црне.

Писмена с тога боље је правити већа него мања, и нека је свако за себе разноветно. Доктори могу узрчити своја писма тако, да их само апотекари разуму, — јер кад би их разумео и онај, кој их носи у апотеку, онда их не би ни носио. —

Напир за писмо треба да је обичан и да се савије на четворо. Великом господину можеш бољи напир узети, али не ваља никада да буде црвени или жути него бели, а још је смешније кад је као лекада знамош опетраван. Само госпођицама код којих много важе наредне крпе и светле црпе, нишу господичићи писма на шареној артији.

Писмо никада не ваља одмах на врх артије почети него треба најмање три прста празно оставити. Иза та три прста на среди пишем; Господине или милостино господине или другачије, по томе знај шта је онај коме пишем, па после тога наслова остави

ИЗВЕШТАЈ

СРИСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЉУ У НОВОМ САДУ ОД 1. ЈАН. ДО 30. ЈУНА 1871.

ПРИМАЊЕ

Деоички капитал	ф. 11626 — 50 п.
Уплаћене менице	2914 — —
а) предјум на акције	240 — —
б) " " драгоцности	196 — 50 "
в) " " књиге — уложнице	28 — —
г) " " мађарске задруге "	300 — —
Задругин дуг	9175 — —
Камате и писарине	860 — 5 "
Уписине	702 — —
Штампе (Drucksorten)	111 — 69 "
Препис књиге	7 — —
Извађено из бачке банке	2959 — —
Ф. 29119 — 74 п.	

ИЗДАВАЊЕ

Тромкови	ф. 608 — 24 п.
Намештај	424 — 13 "
Задругин дуг	1500 — —
Еконтрирате менице	19050 — —
Предјум на акције	2380 — —
" " драгоцности	929 — 50 "
" " књиге уложнице	206 — —
" " мађарске задруге	300 — —
Плаћена камата	87 — 21 "
Уписине	30 — —
Уложено у банку	2959 — —
Штампе (Drucksorten)	189 — 40 "
Готовина за месец јули	456 — 26 "
Ф. 29119 — 74 п.	

у Новом Саду 30. јуна 1871. по и. календару

Кориса Јовановић

књиговођа.

Б. Атанаковић

благајник.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУЛИ

III. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
Н. 11	Јевлеија мучен. и Олга кнегиња	23 Апостол мученик
П. 12	Прокко и Иларије.	24 Христина дев.
У. 13	360р арханђела Гавријела.	25 Јаков апостол.
С. 14	Апостол Акила.	26 Ана, мајка ботород.
Ч. 15	Кавик и Јулија.	27 Христифор. Папста.
П. 16	Ангелотен свепенетомученик.	28 Назарије.
С. 17	Марина в. муч. (отбана Марија).	29 Марта девојка.

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕТКА ЗА НАРОД.

V.

Сад се ломи.

Ја с Радом дођем у Ж. на конач, а други један брат оде у К.

Кад је живина с летва сивијала устали смо и ми из кривета.

опет три прста празна и тек онда почни право писмо: Што је ко већи господин то и те две правине треба да буду веће. Тако исто од доле треба два прста правине оставити.

На другој страни писма треба почети писати наспрам онога де је на првој страни право писмо започело се, доле се оставља тако исто празно као и на првој страни.

Неки имају обичај да на крају писма мету "у брзину," као да се изговоре што су нешто писали. Ако су писали пријатељу својме то им није пукило испричавати се а ако пишу већем од себе и моле га за опрштај он им не ће опростити, јер им не ће веровати да ни су имали по сахата времена за писмо.

Неки опет вољу кад је писмо сасвим готово по нешто додати. Код пријатеља то иде, али старији и не познати изнађају отуда да је онај, који пише расејан кад заборави што на своје место да мете. Само онда кад нешто тек дознаш кад је писмо већ готово смеш то дометнути.

На свако писмо треба да дође завој. Сада има готових завоја за писма и јестинији су и бољи много него кад их сам правим. Крај од тих завоја туткалом је замасан и кад се тај крај прилине за други онда је писмо готово као и замасано, а кад се још и печат удари онда се не бој да ће ти ко писмо прочитати ако завој не подере.

Восак за печачење треба обично да је црвен а у жалости црн.

Још нам остаје да кажемо две три за титуле.

Данас кад једини не траже ни каквих титула а други не могу без њих да живе, врло је тешко наћи се са титулама, али опет је боље замерити се онима који не траже титуле него онима који траже и с тога пронашли су људи да је најпробитачије дати свакоме у нешто већу титулу него што му припада. На свакоме треба казати: "учених господине" томе прилику. Кома треба казати: "високо-учених господине" и т. д. је боље рећи: "високо-учених господине" и т. д.

Госпоје добију оне титуле које и њихови мужеви, само се понадији не пише "чеснејшој понадији" свепитнице жене не добијају титулу својих мужева — њима се онако пише као и госпођама других званичника или официра. Кад је која девојком у већем господству него кад се уда, на прилику кад каква бароница пође за пустира онда јој се опет мора титула дати као и да је за барона пошла. Она не добија титулу мужевљево, али ни муж њену.

Каква титула коме припада то немамо места да у овоме листу све изређамо, скорим ће изићи књига о томе а дотле нека сваки зашита онога, који од њега боље зна.

КУРС ОД 8. ЈУЛА 1871.

Сребро 12150
Дукати 583

— Данас стоји и моја и народна судбина на раскрсћu, и од мене доста зависи, да се на добар пут окрене, тако ozбиљно позdrava ми Рада добро jutro.

— На шта ћу ја да радим.

— Нинта. Гледај само готова посла.

Око пет часова на jutра већ су стизала кола са изасланицима. Ми смо побили у великој крми на јаци. Ту су и други изасланици долазили. На почетка видео сам, да се Рада нешто поплашило. На примка колима, били су све сами они људи, који су били на листи забележени, да имају што од власти или цркве тражити. Но за овима дођу друга и то све сами они, које смо наредили, да истисну калуђерске присталице. Многе нисмо познавали, каже су боје, али смо их држали пре за нас, јер их не видесмо у листи калуђерској. Кад су се сви скупштинари испунили позове их Рада на договор, да сложни раде, да сада са речма не оскромте земљу, коју су њихови делови са крљу својом прославили.

Многи скупштинари нису познавали Раду.

— Тај баш лепо говори, рекосе они, али и питање: ко је?

— Шта питате ко је, одговорисе Раднин познаници, је ли тако као што он говори!

— Тако је, али ми хоћемо да знамо и ко је, кад је тако паметан, владa не мора свога имена крити.

— Он је скупштинар као и ми.

— То знамо, али шта је, казав је он овицир?

(Наши граничари, кад хоћеју да питају за кога, казав је он господи, често питају, казав је он овицир.)

— Он је свршио велике школе, па ће да буде прокатор, а сад ради заједно са Милетићем. Он је баш да вам кажемо, да разумете, Милетићев ађутант.

— Но па тако нам реците, то онда није шала. Ађутант Милетићу, то ће велико шта рећи, то је за цело поштен човек.

Рада је гледао из даље, како се његови са овима погрупно разговарају, и већ је мислио, да су и они против народњака. Но ево и њих пред Раду скинуше менире и пружили му руку: Дакле ви сте Милетићев ађутант. Да сте поштени.

— Хвала, казав ми Рада.

— Та то је наше дете, додаскосе Раднин пријатељи. И он је из опасних поникао, као и ми, тај тек зна, де нас тинти, а уме и и рећи.

Међу тим протине присталице окренуше леђа Ради и још затане друге за кожих, да га не слушају.

— Шта га слушаате, чуће мо ми то од оног, који је на сабору крмовао, а не кроз плот гледао.

Ово су били све сами неписани фебаш и канзари, који су се по нечакним Николама одајали од свога народа и од рада, па хоће олакво да живе, те не разбирају много за поштење.

Рада је опазио, да они од њега беже. Они одоше у другу собу, а Рада за њима.

— Људи, рече им Рада, пошто је најпре за собом затворио прата, ја имам с вама важна разговора.

Ви сте људи обећали нешто, а сами нисте мислили, шта обећавате. Ја све знам, па и то знам, да ћете то учинити, и за то никакве награде не ћете добити, него ће вас напорити срамота и напаст код куће дочекати, јер ће људи на вас прет пружати и говорити: Гле, Гаира Туцаков држао уз калуђере, да му марву на пашу пусти; еле, Совра Ђукић држао уз понове, да га од жене развенчају, а Гаира ће отерати у рат калуђерски марву, али је неће натраг дотерати, док понању не плати, а Соври ће додијати, што се читав век отегао процее, па ће да га сврши, довести жену кући, коју није ни требао терати од себе.

Као огањени стајали су људи они, кад видеше да су им трагови поватани. Од срамоте не усуди се ни један главе горе дићи, него копаше питање земљу пред собом, или таросе руком чело и слене очи.

— Ја видим, продужи Рада, ви сте скори сви фебаш били. Има вас, као што ми се чини, који сте и с овим мајором служили.

— Јесте, били смо на писарији у његовој канцеларији, рекосе њих тројица.

— Па кад сте били ту, онда морате познавати руског мајора.

— Познајемо га као свој.

Рада извади једно писмо и показа им га.

— Јесте, његов је, смели би се на свашељу својом децом заклет.

— Па читајте.

Фелбан Тима узе да чита, а сви се други око њега прикитисе. Писмо је писано проти и у њему је међу остацима стајало од речи до речи ово: "Обећајте што год ко воли, обећање и давање здраве је раздвојено, обећање је, ви бар добро знате, људом давање. Сад нам требају, сад ће нас послужити зирад обећања, више нам неће требати на давање неће ни бити нужно. Лако је марву водити, само јој треба уље за рогове замаћати."

Ово је био пох у сред срца овим себичњацима. Од љутине не могуше ни рече проговорити, они само шкрипуше зуби, али да то и прибави народној страни. Сад су дакле сви скупштинари били у једном табору и само је још један капетан пензионирац¹⁾ у протином колу био.

Рада се договори са скупштинарима, да овога за председника извучу. Кад би другог бирали, доказао им је Рада, прота и комесар²⁾, рекли би, да досад нико није из скупштинама председавао осим комесара, а овако неће ударати на свога човека. Пензионирцу капетану биће мило, што је председник, па се неће хтети замерити онима, који су га изабрали, и како он не зна ни шта треба да ради председник, ни шта има право да ради, то ће њиме све олакво, како ми удесимо. На скупштини ће прота потећи приноиведати, како су народњаци криви, што је сабор распуштен.

¹⁾ Овој који није више у службу а добија плату.

²⁾ Писацине, аист кад не знае само де да буде, измишља нешто себе друго.

Ми ћемо се раздвојити, да му двојца тројца одговоре. Они што ће говорити носећаће тако, да говорника и у среди на крајевима буде, да се види, да сви једно хоћемо. Што један говорио буде, то други неће потврђивати, него ће наставити даље; али тако, да све заједно буде један одговор проти. Ја ћу напоследку говорити, да поткуним, ако би који што заборавио.

На све ово пристану сви скупиштинари.

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У Карловцима журе се на сабору да са ових недеља посаршину све послове, с тога је изабран један одбор, који ће предводити која су послови нахитнији да их сабор предузме. Одбор тај допосе је који навести и већ се почело само о оном већати о чему је он казано да треба већати, а решено је да ће се и друго шта радити као претече времена. Међу журним пословима и избор је патријарха.

Одбор је хтео тај посао на среће место али сабор је решено да се то има после свију других послова предузети.

Ове недеље скупштина су они послови: Како се издава има управљати са српским народним фондацијама и прикључити народним добрима. По томе биће свага њих шесторица који ће управљати са тих народних добрима. Прво патријарх, после четир члана који ће саборски одбор бирати, на три године. Од ових мора један бити из Карловца а остали тројца са стране. Оваква се предлози издиратеља срп. правно-народних добара. Речени четир члана имају своје замјенике од којих је један свагда из Карловца као замјеник варошанског члана. Остали ових чланова управе биће кад управе они чиновници. Секретар са платом од 1200 ф. а. и. и Књигозбојни са 1200 ф. Адвокат 600 ф. Књигозбојни помоћник 600 Послуживач 300 ф. Чинописице оне бираће управу. Што се тиче зајма на народних фондова то ће ти добити најпре онај, који га може на прво место узаконити. На земљу ће се давати зајам колико доловина земље предати на кућу колика је третирина неке предности. На прилику: кад земља вреди 2000, онда ће се моћи дати 1000 ф. кад кућа вреди 6000 ф. онда ће се дати на њ 2000 ф. Вредност земље мереће се по порцији али по приходу који су процени, а вредност куће мереће се по судској процени. Онде мораће примотити да процена оштинска неће захити него само оне, које судак надр. Кућа се мора од матре осигурати и тапше десете године мора се моћи процена довести, да се види да ли је земља или кућа у пољу пала. Камате ће се плаћати 7 на сто и то на по године унапред. Кад се хоће понов да откаже онда се онемо може се издати до 2000 ф. отказује на три месеца унапред а онемо који има 4000 ф. и више на шест месеца унапред. Како сада има много њих који плаћају 4 процента и шта више 2 и по то ће се издати морати одклати, а тако исто налити се да ће се отклати и онемо туђинцима који имају стотине хиљада да 4 или 5 ф. на стотину а ваљки људима дају наше робене новце за 15 ф. на стотину.

Један посланик заступа је председника саборског казо је дошао секретар потпу*) влади до руке, кад је сабор наредио да се тај секретар потпу не пошле влади. Претседник је одговорио, да је влада сања некако, да јој се тај секретар потпу пошле и да је он кад је могао горе у преносу одне тај секретар потпу. Посланик је у другој седници лекао да председник пред сабором то владино писмо у коме ова жите, да јој пошле секретар потпу и он је то учинио.

Негоди са Роханима врмљена је онако како је одбор уговорно, с тим додатом да ако Рохани уштеду штетног непасти да то могу и Срби чинити.

*) Оваког глас. Кад се по не слаже са онеко што други наредују, он може исити да се и оно узде у закључак што он каже и ако се друго куда каже да се и негово пошле, на то су и ваљки разди код устројства.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Српски срећка.) У Техничару дође 4. т. ж. чиновничка удела у одјавиу немачкину и ваљки књигозбоју, да погледа, је ли већ измучена срећка, коју је њени покојни брат пре 4 година купио и кој појрти дошло. Књигозбоја прегледа измучена брајеве и вађе, да је срећка у последње време обила измучена и да је добила главни згодити од 200,000 еур. Рајост српскише узде може од прилике свако себа представити, по описати се можемо. (Н. Н.)

(Вука у лево.) У Њавичком експрту појавила су се ових дана женова пуца, на поклате више овака и ова. Промле недеља имала се дини ваљки кајна за тош грабежљивом шерици. (Н. Н.)

(Јуко сирочка.) Дена најваљки се играти солдати и с тога ни о бајкићу а имену дану је б. л. кунују редитеља пушке, ишитола, сабле и т. д. али то је све од дрвета или плеса, али ишитола, који пуштају деку да и право оружаје узму. Тако је један дера одакле ове дана узео ишитола, и није знао да је пушта да нагоне на другога поуче за тош и пушке те му кибаје око.

(Јуко-крас.) У Шопрну пољуд неки занатлија те почне ниш по сањку и ваљки да је он краљ, па да ће сутра метути круну на главу, чега ради баца свој шенир, али га ваљет на браво оддеу у заднику.

(Поможе без савестица.) У Бету и свима земљама, да бече министарство заповеда слободно је б. л. саветника ваљки се, па тако су се ове дана ваљки њих двоје и то овако. Градевички (кнез варошки) ишитола је можа и невесту најпре да ли се ваљет узмају и онда потпуно обоје протекли и тим је било венчање готово. Сад, ако би се хтели раставити, онда ће их судити светики суд.

ОГЛАСИ.

ПОЗИВ

на главну конштитутивну скупштину „Српске задруге за међусобно помагаче и штеду“ у Новоме Саду, која ће бити оск. Илци 29. јула т. г. у 3 сати после подне у дворани „Српског друштва за радност“ — позивају се овим сав чланови да изајде дођи.

Ред предмета за главну скупштину.

- 1) Директор епарх скупштину.
- 2) Избор председника.
- 3) Избор перошца.
- 4) Читају се имена свију да сад успешних чланова, и оверовавају се присутни чланови.
- 5) Проглашују се потврђена пројавља задр.
- 6) Највећтај одбора а свамо досадашњем раду.
- 7) Највећтај тројице надзорника.
- 8) Избор директора на три године.
- 9) Избор годишњег одбора од 30 чланова.
- 11) Избор потврде на оверовање записника.

Из одборне седнице српске задруге за међусобно помагаче и штеду државе у Новоме Саду 29. јуна 1871.

Корнел Јовановић,
књигозбоја.

Јуб. Стефановић,
директор.

МАШИНЕ

све врсте, каквих до данас само и свету има, продаје по најјефтинијој цени и по најбољим условима

JOVAN MANOJLOVIĆ,

(10-23)

Wien, Stadtpost.

К. С. БОКШАН У ПОВОМЕ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА КОД „ЗЛАТНОГ ЈАГЂЕТА“ БРОЈ 862.

ПРВО СТОВАРИШТЕ

ЗЕМЉЕДЕЛСКИ МАШИНА ИЗ НАЈБОЉИХ ЕНГЛЕСКИХ ФАБРИКА

R. Hornsby & Sons

Spittlegate
Iron Works in Grantham

и

James & Fr. Howard

Britania
Iron Works in Bedford

машина за вршење са паром као и са коњима, за сејање раве, кошење раве, кошење траве, крушењу кукуруза, особито добри енглески ветрењачи за десење хрбаног семена од доброг, семке, дрљача енглески, роља и машина за прање кошуља, као и сваки други за економију потребни ствари. Уједно стављам до знања, да је кућа

R. HORSBY & SONS

на каложбама у Штетину, Паризу, Штокхолму, Холандији, Енглеској, Шотланду, Бечу, Келну, Хамбургу свуда прву изложену цену добила, као и на многим другим местима. —

ДРУГО СТОВАРИШТЕ

МАШИНА ЗА СЕЈАЊЕ И ВЕТРЕЊАЧЕ

од

Eduarda Kline у Визелбургу.

пете машине за сејање у толико су боље за наше економе, јер су у пола лакше од енглеских, а те исте конструкције и могу два коња читав дан на њима радити, а да се не уморе. Уједно је и цена много мања; тако исто могу препоручити и ветрењаче, јер по доброти су припознате а и јерти-ије, у Бечу, Пешти, Лици, Атенбургу, Хамбургу, Грацу и на више места добила је нета кућа ме-даље за награду.

ТРЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ДЕЦИМАЛСКИ КАНТАРА И СВИЈУ ДРУГИ ВРСТА

од

Јос. Флоренца у Бечу.

Почем данас сваки економ који равну продаје и купује исту мерити мора, то ова кућа што се тиче сатава и солидности при продаји своје робе од први је, у Лондону прву цену је добила, у Бечу, Кремзу, St. Pölten, Лици, Амштетену, Клагенфурту и на другим местима, и може се особито свакоме препоручити.

Ове означене робе продају се по оригиналним фабричним ценама.

4. ПРОДАЈА БАРУТА.

Препоручује свима ловцијама, охотницама при потреби о светковинама, као и онима, којима мајдански камен пенају. —

5. АГЕНТУРА

Мениџарице Франко мађарске банке која продаје лозове у друштвеним играма, и појединце, исто тако сваке врсте оригинални. —

6. ОБЈАВА.

Продаја дрва за ложење у малом или већем квантуму, може се код гореозначеног добити.

При потреби од ових горе означених врста еснапа, умољав се сваки да се на спешерајску трговину код „златног јагђета“ у главној улици, бр. 862. која се уједно п. н. општинству најбоље препоручује и уверава о најсолиднијој послужу — обрати.

ВЛАСТИТЕ И ИЗДАВАЛИ: „ЗАДРУГА ЗА СТРОКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК КАНТА ПОПОВИЋ.

Списак издатих издатака итенираја у Новој Сади 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четир месеца 1 ерр. аустр. пред.

Дописе се шилу уредништву а претплате и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи излађају се: од реда сваких слова 6 нов. и 30 н. на жиг сваки пут.

НАШИ ОПШТИНАРИ.

Врло је тугаљива ствар, о којој хоћемо да пишемо. Напред знамо, да ћемо се замерити ониха о којима пишемо, али морамо да пишемо, јер се дуже ћутати, јер се дуже тајити не сме. Ако ми нећемо један другом у очи рећи: ето беш пронасти, туђин неће неће. И кад види, да си једном поглед над провалу корачио, реће ти: не бој се, корачи и другом.

Јесте, више се тајати не сме! Ми морамо бити на чисто кавки су нам општинари и себе ради и њих ради.

Какви су нам општинари? Да их Бог сачува. Какви су! Хрљиви и себи и својем. Све што год се ради без вина и расипе не може се урадити. Алдумаш (напојница) то је код њих овај азатин магарца, за кога се каже, да нема тако висока брега, да га он не може прећи. Општинари наши тако рећи ништа друго и не раде, него од алдумаши на алдумаш. Јесу ли најмили пастира и дали му два три корица кнаре, то мора спроста с њима на алдумаш потрошити. Погађају ли мајстора, да копа бунар, да зида бедем и т. д., то се најпре погађа колики ће бити алдумаш. Хоћем ли кућинте бадава, хоћем ли буд за што овце на пугару, само добар алдумаш. То мукте (за бадава) хтераше начини од општинара дерне пијанице, па кад немаш другога да ти изађи или кад немаш општинске крајинаре у рену, а ти вади твоју. Отуда и долази, да кад отвориш општинску касу нађеш у њој — бокал, отуд и долази, да ко три године кметује, да четврте гладује.

Обично су општинари људи из кумунијих кућа. Док лису били општинари беху то врло вредни и поштени људи. Куће им цветаху и пенаху. Али кад старешина постаде кмет, кад постаде старешина селу он се одмете у село, оде општинској кући, па кад тамо нема посла, он је у општинској крчми, само тек да није код своје куће, да се зна да је он општински човек. Крчма је тако омилана неким општинарима, да прође по десет дана да из ње кући не одлазе, те није ни какво чудо, што се пре неколико недеља у једном месту догодило, да кмет није хтео никако да иде из крчме, те да га се крчмар опрости није знао. Друго шта да ради, него га запати, па кад је кмет

видео да гори и побегао на поље, крчмар је онда забавио врата и није му дао унутра.

Није један кмет коме је биргуз мир у кући пореметио. Топико их је, који су ради кметована на жену и дену своју заборавили. Топико их је, који су похели пустијати да им кров над главом падне, него да оставе за који дан крчму, па да своју кућу оправе. Кад би се прорачунало колико је општинарских кућа пропало, тешко да се не би од тога броја ужаснули.

Али лису томе криви сами општинари, него су криве и општине, крива су села. Није се не брине за општину, нико не пазе на општинаре. Свако само своју кожу чува и допунити, да ради шта хоће само да у њега не дира. Нека општинари све имање општинско прождеру, шта се то мене тиче, само кад није из мога репа. А ако општинари и за његов реп загну, онда ће платити, али неће ни дужан остати. И неће он то на суду тражити, неће он тужити кнеза или кмета, да се овај поправи, него или се осветити или се не посветити, те уједаре поћу: тај — тај, а оно звони на ларму, и да ти нико не каже де гори, ти већ знаш да гори кнежевна или кметовљена слама или кошара.

Прека је дакле себичност овладава у земљи и упрошћује куће и села, а азотвори, а сипердије нашега народа радују се томе. Али људи и браћо отицајте се, не дајте се сами, пазите на себе и на општинаре не допуштајте у општин крчају, па је неће ни код куће бити, будите поштени, нито вас изабавити неће, ако вас ваше поштење не избави. Нег су вам само руке чисте, па будите јунаци и кад треба силнима у очи истину рећи, као што сте, кад треба њихов трибух ваљим гласом закљавати. Поштен само буди, онда ће твоје сипердије од тебе задрхтати, онда ће оборити рогове своје, кад се твоје често дигло буде; али докле год поглавар у општини за чокал смрљава шипритуа продаје поштење своје, дотле од слободе, од среће и напретка нема ни спомена. Вас ће за истину нашу и власт и општинар више гонити, него кад палите и убијате, али их за го опет не кријте, не тајите, они ће нас заварати, али зар је вама све једно седети у тамници због палези и убијства и седети за поштењу истину.

Истину на среду, на будите само друг другу некрени, на вас нико напасти не сме. Не обзирате се на кумство, на средство, на пријатељство, осаните се тога: наш је човек, ко краде, ко отима, тај није и не може бити наш човек. Отимајте се, на Ње тве доћи што тражите, а за сада би најбоље било, и вас ради и њих ради, кад не би ни једног кнеза, ни једног кмета, ни општинара барали дуже него на годину дана. За годину дана не дају се научити Јаволски послони.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Краљ Бодин.

(око 1080—1102.)

Чим Бодин преузме у своје руке краљевску власт, завојшти на своју браћу од стрица Радослава, и уђе е војском у Зету; но није се с њима пуштао у бој, јер их архиепископ барски Петар измири, и загину се, да ће живети међу собом у братинској слози и љубави. Бодин освоји за тим Расу, и раздели је на две жупаније (око 1081—1083.), на једну даде неком Марку, а другу Вукану, који је пуних 20 година чинио Грцима свакојаке пакости, отео је од њих многе градове и више их пуца с војском надбо. Но после многих бојева измири се с Грцима, и за знак мира, даде грчком цару за таоце своје синовце: Уресу (Јамично Уроша), Стевана и Вукана, и 20 одличних својих људи (1101.). Бодин опљача и Босном, и да је неком кнезу Стевану, да њоме управља; а освом и град Драч (1085.) са свом драчком облашћу, и задржао је у својој власти, док се год није измирио с грчким царем, коме је тада Драч и освојени предео повратио.

Бодин није се држао заклетве да ће са својом браћом од стрица живети у љубави. Он се одмах у почетку своје владе (1081.) ожени с Јакинтом, која је била кћи грчког војводе Аргирине, и с којом роди четири сина (Михаила, Ђорђа, Аргарицу и Тому). Јакинта се побом, да после Бодинове смрти његова браћа од стрица не престоју владу њеним синовима, на зато стаде наговарати свог мужа, да повата своју браћу, и да их затвори, да му не буду опасни. Бодин нехте направи слушати Јакинту, али најпосле немогући се противати молбама, повата своју браћу од стрица: Градислава, Бранислава и његова сина Предву (Берину) и баци их у тамницу. Кад то дознаду остала Бодинова браћа од стрица, и други рођаци, скупе нешто оружаних људи (400.) и оду у Дубровник, где се затворе.

Бодин зашито од Дубровчана своје рођаке, но кад их они нехтеше издати, завојшти на њих. У том рату погине неки љубимац (Косара) краљевне Јакинте, којој то тако јако буде жло, да наговори Бодина, те јавно пред лудинама Дубровника погуби неке своје затворене рођаке.

У том се и Дубровчани почну договарати, да се предаду Бодину; што кад дознаду заосталих у жи-

лоту његови рођаци, седну на лађу и оду у Цариград. Бодин за тим узме Дубровник (около 1100.).

Бодин је био знатан српски владалац. Он је својој држави присаједилио разне српске области, храбро се борио с Грцима, којима је чинио многе пакости, ослабио је српску државу, па ја да је на силу заузео српски престо, достојно је седео на њему. Штета што је своје лено име окаља најпре неблагодарношћу према свом стрицу Радославу, а после тим, што је погубио и голио своје рођаке. То је био узрок много немирима у земљи.

Краљ Доброслав.

1102.

Борбе за краљевску власт у Србији.

После бодинове смрти хтео је преузети владу над српским земљама Михаило, његов син, који је још за очина живота, с оцем заједно, управљао српским народом. Но народ, с неваљста матере му Јакинте, нехтеде га нишомо за свог краља, него избере себи за краља његовог брата Доброслава, који је такође врло кратко време владао српским народом. Грци нар дознавши да је Бодин умро, пошле у Драч браћу и синове Бранислава, кој је Бодин, по наговору Јакинтином, погубио. Доброслав је био човек немилости, па га за то народ омрзше. Кочанар, брат погубљеног Бранислава и Градислава, скупи нешто војске, уђе у Расу, те се договори са жупаном рашким Вуканом, и заједнички ударе на Доброслава, побегу му војску, узвате га и пошле у Расу у затвор, заузму после Зету, и опљене неки део Далмације. Вукан се врати у Расу, а Кочанар остане у Зети. Но одмах се за тим они сваде. Кочанар оде у Босну, ожени се ћерком босанског бана Стевана, и погине у боју. Тада Срби изберу себи за краља Владимира, унука славног свог краља Михаила (од сина Владимира).

Краљ Владимир.

1102—1114.

Владимир је био добар човек, па као што је одрастао у немирима, омрзне на распре, скупи око себе своју браћу и остале рођаке, ожени се вукановом ћерком и почео мирно владати. Вукан (ранији жупан), желећи обрадовати свог зета, пусти из тамнице краља Доброслава, Владимирова стрица. Али се Владимир неоплаши од њега, и баци га у тамницу. Јакинта, Бодинова удовица, живела је тада у Котору. Она потплати људе, који Владимира отрују, а уједно нареди, те се и Доброслав ископају очи. Владимир је владао света 12 година.

Краљ Ђорђе.

1114—1143.

По Владимировој смрти преузме владати српским земљама Ђорђе, Бодинов и Јакинтин син (1114.), који је још за Владимирова живота дошао с матером из Котора у Скадар, желећи ту дочекаати Владимирова

смир. Одмах у почетку своје владе хтео је погубити све своје робове, који би му кадгод могли бити опасни, али ухвати само Грубешу бранисављева сина, и затвори га у скадарску тамницу, а остали сви побегну у Драч.

Краљ Ђорђе није у пријам владао, јер га Грци победе, и натаерају да уступи владу Грубешу, који је до тада био затворен у Скадру. Ђорђе је после опет задобио владу над српским земљама, победивши Грубешу, који је у боју погинуо; али после више година дигне се на њега Грубешин брат Градина, Немањин отац, и помаган грчком војском, потајно се из Драча упути у српске земље, и победи Ђорђа, који се склони у град Београд (Авлана), где га Градина са својом војском опколи, град освоји, и њега ухвати, на пошле окована у Цариград, где у затвору и умре.

„И. С. Н.“

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Накви има људи на свету.

Г. учитељу, рече кнез, ти је све лепо, што си ми рекао до сад о створењу земље; али кажи ти мени Бога ти, како је човек посто? Одкуд ти сила светина, кад је Бог само један нар људи у пријам створио? Је ли то истина, да је Бог људе од блата саградио?

Учитељ. Да су људи настан од блата, т. ј. од земље, то је права правдана истина. Не само људи, већ и сви други створени су од земље. Све животиње, све земље, све камење није ништа друго, већ земља. Тако је и човек. У светом писму пише, да је Бог извукао на земљу, да је оградно блато, од тога пак блата човека и да му је кроз поздраве уднуо бесмртну душу. Али ми то несмемо тако узети, као што пише, јер Мојсије, који је стари завет написао, могао је као грешан човек лако погрешити у казивању своје о створењу света.

Има сад ученија људи од Мојсија, који доказују, да је човек од туд постао, што су се у време његова постајања различите земљане материје на њине места састале, које су имале то својство, да слоган и скупом својим човеку биле дати могу.

Кнез. Е мој учитељу, то нису учени људи, који то каже. Та како би могао човек из земље изаћи, да га Бог створио није! Ваљда није човек као пчурка, да и онде није, да се не посее?

Учитељ. А, човеке божи, што не ћеш да ме разумеш. Та ја рече, да се само онде човек створио, де је било тога семени, те смесе, из које он постати може. Узми и. пр. празни лонац, опери га добро, да ничега у њему нема. Метни у њега оно ситно иверје, које одава при тестерисању дрва, али то иверје моратом, увек лонац горе артигом и начини милом ситне јамиче по хартији. Стави тај лонац затим на топло место, па га после 4—5 дана отвори. Шта видиш, шта ћеш наћи у њему? Наћи ћеш, брате мој

драги, нун лонац буна. Одкуд дакле те буре, кад ни једне у лонац затворио ниси? Тако је дакле и с човеком бити морало.

Кнез. На јесу ли сви људи једнаки?

Учитељ. Кажи ми најпре, јесу ли сви нис једнаки? Нису, је ли? Има жузова, шарова, гарова, белова. Има пудина и јазаваци. Каких их нема. Тако су и људи. Једни су бели, једни жути, једни црни, једни мрки, једни црвени.

Кнез. На је ли то истина, да има црни људи? Ја сам читао, како је Марко Краљевић посетио Арана, који је био при као гвоздењак, у ком ми кувамо наприжани на кукурузи. Ја сам увек држао, да је тај Арапин био баво, јер сам слушао, да је баво при.

Учитељ. Ко је још бавола видео? Ми велимо, да је при. Арапин онет вели за нас: ала је био као баво. Нама је дакле баво при, јер смо бели, а њима је био, јер су црни.

Дакле да ти кажем, како ти разни људи изгледају и како се који сој зове. Имамо

1. Сој Кавкаски. Кожа им је бела, коса различите боје, длаке су праве, ређе кудраве; нос је леп, прав и танак, усне ружене, главе нише дугузасте него округле. Осим Мађара сви европски народи тог су соја. — До сад је кавкаски сој главни господар светом. Доказују, да су људи тога соја најдугавији, и да се лакше изобразити дају, него они други сојеви.

2. Сој Монголски. Ту спадају Козаци руски, Башкири и Манџурици. Казанци и Мађари. Неки учени човек Амијан Нарцели каже, да он од сваког неотесаног пава мисли да је Мађар. Йди тога соја нису велики, кожа им је жута, коса ретка и гриваста као у коња, тело, што напн вели, сибјено и јако. Најлакше се по носу познати могу, који је пласнест и угнут. — Има једна песма, која врло добро изглед њих приказује: „Глава ти је чутура, а нос патлиџа.“

3. Сој Етиопски или Арапски. Кожа им је црна, коса вунаста и често, усне набурене и црвене, нос широк, чело узано, а брада мала. Од тих људи много је до сад изигнуло у ропству. Бели су их ловили као зверац и у робље продавали, да су горе него марва мучени бивали.

4. Сој Малајски. Кожа им је више мање мрља, глава је налик као у белаца, очи су им раздалеко и стоје на јерге. Косу осим једног курука на потиљку са свим обрју. Врло су лењи, осветљиви и лажљиви.

5. Сој Црневачки или Америкашки. Кожа им је бакарна и има правн псећии зади, кад се оаноји. Йди су тога соја велики и снажни, чела пласнаста носа орловска. Америкашки је тешко изобразити, јер ништа нашега неволн, осим барута, олова и ракете.

То су нам дакле ти пет главних сојева људског рода. Другом бемо приликом више о њима разговарати. Казаћу ти више обичаје и начини живота, њине вештине и разне проналаске, за које су они пре анали него ми Бели. За сад пак нех је доста.

Хтео би те нешто питати, али ћу оставити за друга. Желим ти laku ноћ учитељу. С Богом.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

П и в о .

После воде највећма гаси жеђ пиво. То важи у главном за сасвим лако пиво у ком има врло мало шпиритуса, дакле за бело и мрко пиво, а за јако и тешко тако звано лагер — и баварско пиво, то већ мање стоји. — Осим тога пиво и ранијо мало, даље постиче малко и стомак да вари, а уз то помалко још дражи ток крви и живце.

Добро пиво треба да је добро ускисело, — треба не само да је бистро и providно него и да се блиста, — не сме имати талога кад мало дуже стоји, — не сме бити ни бљутаво ни киселог укуса, — треба мало да се леви а не да је ко вода, треба малко да дражи, али не треба да заноси, — треба да има белу пену а мехурићи врло ситни дају, пена не сме брзо нестати, него треба дуго да остане на површини пива и на андима од чаше.

Пиво ранијо мало јер се прави од ране, и то већином од јечма и пшенице. Али рана је та врло слаба, јер се најглавнији делови од семена и то баш они што раве (штирах) још при кисењу растворе. Није истина да се човек од пива гоји. У пиву има шпиритуса за то оно постиче варење мало, ток крви, живце и сво ранење. Шпиритус долази у пиво овако: штирах што је у зрну претвара се у шећер кад се зрно за пиво приправља, а шећер се опет при кисењу претвара у шпиритус и угљену киселину. Међ (компон) се меће у пиво да ојача шпиритус, и да пиву самим да горачан, али пријатан кув, и да постане постојаније (т. ј. да не прокисне).

Што више има у пиву шећера, гуме, беланца, соли, тим оно боље рани, а што има више шпиритуса, тим већма дражи и опија, а што више угљене киселине, тим већма крепи; а вода у пиву наравно, гаси жеђ. — Шпиритуса има од 2 до 8 процената, т. ј. у 100 бокала пива, има 2 бокала шпиритуса. У најслабијем вину има више шпиритуса, него у најјачем пиву. Шпиритус што је у пиву, много је мање опасан, него у ракији, јер је он у пиву већма разблажен, и помешан са другим деловима од пива. Али ипак шкоти сувише пити пива, особито још кад је јако. —

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како да буде пића справљена.

Није довољно да човек пићу сузу сирени, него ваља да знаи како и де ју справља, јер се често и сува рана, ако није на сигурном месту пошвари, или барем неки део од ње пропадне.

Сено се смешта обично у стаје под кров, или у сенке или се слази у стогове.

За сено су најбоље стаје са сламњим кровом, а то с тога, што испод пренова којима је стаја покривена,

зиме влага пробија, те ће они слојеви сена који до крова леже, од влаги пострадали, а то се особито оне зиме лако догоди, која је више јужна него смрачута, а особито ако се преме чешће мења. Те невоље није се давало бојати под сламњим кровом, јер је тако сабијен, да крозњ влага пробијати неможе.

Желећи сузу рану у стајама добро сачувати, чини неш добро ако под над стајом, де особито много стоке има по неколико залаца дебело, што дебље тим боље, иловачом набијен. Овако набијен пох је с више страна пропитачан.

То је очевидна ствар, да испод крова једно од марве а друго од гноја пробија испаривање горе и у рану, те не само да такову рану марва неједе радо, него се нашо велики део долње ране управо укварен, а уквареност се није могла другоче чему приписати, него испаривању марве. Кроз под (таван) који је иловачом набијен неможе испаривање пробијати. А и у многом погледу не ваља да пра и трине с пода у стају кроз нукотине надају. Познат нам је такође случај де се код пожара несрећа знатно смањила тим, што ватра, изгорив кровни одар није могла под сажети. А имаде још и много других обира који господар кад гради стаје препоручују да под иловачом добро набије.

Пошто човек простор под кровом неможе у стајама за друго употребити него за справљање ране, а оно би онда свакако ваљало о тои настојати, да се овде напоменути условија испуне. Де се много ране потроши онде нешм опасити, колико је укварене и с тога марвом нестакнуте у гној отишле; а можда би се и многа марвинаста болест протучити могла, кад би се помислило на рану, која беше здрава и сува справљена али се под кровом укварила.

Нема zgodнијег места за чување ране него што су она де је рана додуне под кровом или промаји наложена. И с тога су најпробитачнији сељаци затворени решеткама.

Де сено не може доћи под кров, онде та слажу под отвореним небом у стогове. Оно је веома стари начин како се сено справља те се је до дан данас показало, да је сваке препоруке вредан не само с тога што је јединоставан, што господар покривене просторије за друго шта заштеди, него и с тога, што се сено у стоговима здраво, суво и течно уздржи, као и најбоље под кровом справљено. С тога у оним странама, де су сенокоси по више изада рада велики в. п. у Пољској, сено по целу зиму на сенокосима у стоговима сложено остане, на узгаје да не треба боље. Дакле да у таквим местима треба да сено буде од непоштену руку сигурно, а друго да буду стогови ваљано подигнути.

Ми неможе овде потанко описивати, како се стогови праве, јер то је нашим сељацима, особито у оним пределима де има доста ливада добро познато. Только само додајемо, да господар ако оће, да му од сена ништа не пропадне, треба да стог осигура про-

тив влаге од земље и неба. Прво ће учинити: ако сено стави добрани насад сламе, а друго, ако сено тако настане да од никуд неакисне.

Пољаци су особити струковњаци у грађењу стогова: забини напие јак колац на узвишеном месту — као што то и у нас чине — сложе они свој стог тако да им је у средини знатно трбунаст, а од средине буде не само прама горњем него и прама доњем крају понешто ужи.

У тако сграђеном стогу не треба ти се бојати, да ће ти се сено скварити, макар године стојало, па ће бити здравије и течније него под тровом. (Г.Л.)

(Српско друштво за радност у Новој Саду) дало је учитељу на четвртој класи у српској основној школи, да раздели међу баке који су накупили и утаманили двадесет хиљада гусеница, награду у новцу, и то онемо који је највише накупио један сребриј талир, двојици после њега по једну сребрију форинту а осталим по четврт форинте сребра. Ово је прва награда што је ово друштво издало и деца су је занета за службу и још више заслужује да се други учитељи угледа на учитеља ове деце, те да своју децу поштре, да и она тако раде, ако нигде а оно бар код своје куће. Сваки ће отац драге воље дати по један сребрњак да му се син за то на испиту награди. Сам отац већ не би могао повнеч дете толико наговорити, јер о испиту добити поштом ма и један новчић то више вреди него други пут сто. Ово је уједно и доказ шта вреди то кад се јавно ради свету на видњу.

(Летина.) Из подунавских кнежевина долазе вести, да тамо није управо најбоља жетва зимски усева, јер је с предлажња пролећа усева трава и коров прерастао; али кукуруз да стоји изврсно што је тим важије, што га у кнежевинама толико сеју, да је не само за домаће најглавнија рана, него се и много извози.

(Убојање риба динамитом.) Динамит је најновији изум који се с толиком силом распуке, да и најјаче стене пре разбије него барут или стрелив паук. У Прагу су покушали оваким стреливом и рибе убојати; затворен финек од динамита с приложеном дунтом спуштају у воду де има риба, па се онде запали. Разпукући финек баца воду по вата у висицу, и за часак, силним потресом воде испливају убијене рибе, мале и велике. Одржано је више буради.

(Рибе дуго смеже сачувати.) У Португалској чувају рибе дуже времена овако: изадишних из рибе дроб посују јој месо шећером, па 5 егзата текућу рибу узме се по обичне кашике шећера. Овако узичване рибе су тако добре као да си их тек узхватио.

(Пара од пушчаког пра да били школи.) Опозило се у Француској, да је на далеку у оним пределима де су велике битке у последњем рату бесиле, као по пољу и вртовима тако окржавило, да управо пустоши наизич. Неки господар запитан за разлог тога назада, није могао разлога наћи у немоћном

времену него више у големој множини пушчаког пра, што је последњег рата читави месец испуцао. Испуцао барут да развије сумпорне киселине, која се зраком разбије па онда даждом и маглom на биље падне па га онда загуши онако од прилике, као што то чини дим и пара која се спушта из кречана и циглана, и на далеку околу биље опари.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Закон за радност.

Ко има права самосталну радњу имати?

Сваки, ко је рад какву самосталну радњу отворити, мора бити подни господар од себе самога и од свога имања.

За такве особе, које би радњу отвориле, а тога права немају, могу само њихови тудори и односна власт дати способном за ту радњу заступнику допуштење, да може радњу у име првога водити.

Малољетне, који би радњу одпочивали, морају родитељи или старатељи самосталнима прогласити. Иначе не могу на своју руку радити.

Општине и разна друштва могу тако исто као и једина лица занате и друге радње имати, само морају себи за радњу способног управитеља наћи.

Војници, који су у служби, ако би баш и на одпусту били, немају тога права, али га имају резервисте док су на одпусту. Како се пак у службу позову, губе право ма на какву радњу.

Права, самосталну радњу отворити, немају они, који су оптужени због злочина, због неопштења и кријумчарења (шверцераја). Даље и они, који су банкротирани или који су под стечајем.

Који већ има какву радњу, те му власт забрани радњу ту даље вршити: не сме никакву другу радњу започети, док му власт не допусти.

Власт кад извиди, да се онај, који је права грађанска изгубио, кроз дуже време ваљано и честито владао, може га опет увести у ред других грађана и изгубљена му права повратити.

И мушко и женско без икакве разлике смеу самосталне радње имати, ако и нису примљени у општину, где радњу држе.

Ако какав странац у Аустрији жели радњу отворити, мора исказати допуштење од државног наместништва.

Један човек може у једно и исто време више и различитих радња имати.

Нова Сад 16. јула.

Летина се у велику ради. Готово је већ и ураћена и може јавити, како се која врста плаћа.

Жито је врло добро изгледало по њивама, али сад при жетви увидило се да је хрпако тако, да од једног прста једна једна анка може се добити, што је нуно главније и вршња зрна.

Зоб и јечам на против добро се плаћа да ljudi од много година непаже да је тако добро било. —

Новог жита било је на јици и плаћано је к. 5.50—5.60 и. бешка динта.

Јечам нови к. 2.80 и. до 3 фор.

Зоб крдо лепа 3 ор. цента.

Од келде већ можемо се напати већни дозвонка.

КУРС ОД 15. ЈУЛА 1871.

Сребро	121.50
Дукати	5.86

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУЛИ

III. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 18	Јакинто и Емилијон.	30 Јудита жученица.
П. 19	Прендолоба Макрена.	31 Игнат Лојска.
У. 20	Влајини дан.	1 Колонол.
С. 21	Симеун прендолобин, Јосекид.	2 Алексно.
Ч. 22	Мараја Мадгалитина, хиревонца.	3 Стефан.
П. 23	Тројим и Теокидо.	4 Динко (Доменик).
С. 24	Христина мучен., Борне и Габел.	5 Госва снечка.

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕШКА ЗА НАРОД.

V.

Сад се лопи.

(Поставка.)

У осам часова оду скупиштина у мунку школу де ће се скупиштина држати. Прота је мислио да му победа не гине, па је искао од власти да скупиштина буде јавна, што се врло ретко у крајини догађа, он је тим хтео да свет види, како сва села држе уз проту и патријарха, па да чујне о томе глас на све четир стране, и тако је осам скампија де посланици поседате, школа дупком пуна била.

Кад се скупиштина отвори, буде по договору пензионисани калетин Пера Дудин да председника извикан. Прота је небутин очима своје верне пребрајао и јако се на њему познало, да се преплао, но још не беше клонуо, још се уздао у председника и своју речитост.

Око пола девет часова узме прота први реч:

Благочестиви хришћани и предубина чеда моја!

Привео сам, тутори и неки стари учитељи, што се међу слушајем доседе, подрипише оне противне речи са живно.

— Чекајте да видимо како ће свршати, рекосе им они, што око нас стајаху.

— Показе се сватац по вечеру, видите ли како лепо узиклао поћине, бож је добар човек, бог га живно, и на ново узикнуше живно.

Прота, као да је уздано оне, причека да се живну па поче: „Знасе смо се божкож пожебу испунило, да поседоћимо, да смо верни синови цркве привео сам, да смо послужили депа жатере своје. Предубина депа моја! (Али је добар, живно прота, вићу они исти што и пре жвакуху). Зла су врежена вастукила, ретко је брат на брата, син на оца, отац на доцу своју. (Тако је, потарише они прешапили а боче у њих споро син што испу скупиштина. Проти стаде растити

верје и поче узвикнутијим гласом) Чеда охрну се жатере своје, (Та то је страшно, жате публика, која не паз на ниско непа на речу) и на већу несрећу нашу то су она браћа, коју сте ми, коју је народ послао, да му бране цркву истову од туђих нападаја, те су посланици народне стране, (А то неће бити! тако прота привео је публика, а заступници на чисто јаву: није истина!) Визија цркве, страха њена привео је, и оружјем, које јој народ дону светињу народу, да коју треба хри своју да прозвук. (Пролети били антикени, вичу држављани, ка то само они, тутори већ већу тако далеко, а учитељи, који неможе тако да цркву јер јој морају бацаа да непају, они су већ една у почетку вастукила.) Помислите хришћани православни, ви, који сте у 1848. години прозвукли хри своју за придељовску веру, помислите ту јавну реч, што је испусти један посланик народни на приказном сабору. „Сваки ени“ тако назва тај безбожник наше свете оне, и воступи се о поповошности преблагословене Дјева Марје. (А та то је жамоко!) Није пошло непа жамежне и треба пошту да се рече. (Ово, лажно прота, узвикнују говорника скупиштинари). Другога говора алазаци се као што се нико не знаде, не пазиве на ред и пристопиште, него безбожиро говорнике што им је на уста делавило, нападаше свакојма да служитеље свете цркве, (И за служили сте! чуше се на вуљане гласови) а највише за свиреде чуваре сватеж поповштина (та они и јесу највише од свију попова, поповаште скупиштинари) и на алам камен, на крвну цркву српске, на Петрову Светост (ту лежи) и тило обореју крвљу отеча наших лодитишту Јерархију. Петрова Светост, као дебар отац, трнела је докле се жетла, не морало је доћи депа, да се томе крај узвик. Петрова Светост распустила је сабор, јер није могла на своју душу узети да се ништа не ради него само у трдњама толики силна повои да се тропи. (Прото је имно! Нема у нас пустих повои! Разуме се, да де се гиче повои, ту код сваког тапаше, па зато је јесово читва публика давала у тај наш патријарху да прело.) Петрова Светост покупила је најпре докни, да се сабор распе. Како није било спремиљих предлози (па скупиштина: А зашто није било?) то је Петрова Светост наумила била да се ради уштеде народних повои (па публике: Добро је!) сабор на неко време одложи, а међутим одбор да припреми што нушко буде, па да сабор може, кад се наведе саставе, на брзу руку све полове Посарштина, но мањина, кад је овај предлог донели, дике страшно јаву и на најнепријатељнији начин потапа врло правило сваког саборског реда, да се мањина већини покорила има, и испусти из сабора, и тако учини, да се сабор распустио и бат ала кад ће се олов састави. Речите дикле саза, браћо, па је крив што је сабор распуштен, и паредите оне да се највише наше неповерене народ-љацима, а поверене патријарху!

Пастаде тишина и ту стаде

Један скупиштинар: Крив је патријарх и његови калуђери и попови. Де је то још било, да већина испред мањине беси, а да није та већина кукавица и кољешта. Што већина није остала онда на сабору кад је мањина изашла и закључила шта је хтеда. Ово што већина изашу, мисли на мањина престаде или де престаде на то. А друго одуш је на једаред хтео патријарх да то да распусти сабор, што нека ништа за претресане, кад је знао да је оне, што је ниско сабор да сарни и ништо је тириво и својим милом у свако доба изнети се на сабор, а то је употрејсто сабора, послонци и жибери ред. Употрејсто сабора и патријарх ред, то је за хри већ од 100 година тежко, него баш неповерена страна није ништа радила, она је требала да направи кљуц, с којим ће повои де клате доћи, на ки то је, што се наковне хоже таче испу израдили. (Из публике: А, шта немо на то рећи господице прото!)

Други скупиштинар: Како г, прота, да се народна страна није реда држала. А је ли те у реду било кад један владива свикн као уштеда посланици народне стране у реч, и гласи како ће на сабору разговор да замете, јер он, вили, воли, да се разговор. Де је у реду, кад један архимандрит кива за по-

славице, који kod kuće trijeđ takmo gube, da su došli na sa-
ber obziđ debljaci dječaka, a oni strahu da kođe manastir i
opet uđu dječake. Je li u redu, kad predsjednik prete da
duhovnim bječak, kad podrže narodnim poslanicima da je vlast
predsjednička mamuta, koja ih polistice, da sednu na stoliku
predsjedničku a ovađe njeđe predsjednik nema obične vlasti.
(Na puzblice: drži se preto!) Osim toga, patrijarh miđe obziđ
tođa raspušteno sabor, što se narodna strana potrudila vladati
i što je sa sabora izšla, jer on je sutra dan kad se sabor
razlikao rekao, da taj dan sabor ne drži, što je ugovor, na mu
treba odložiti. Njega ne stoji ni ta, što patrijarh veli,
da su narodni poslanici izšli na nođe i tamo raspu-
šteno. Kad je jedan kaluđer doneo preko noći simonizma predlo-
g, da se sabor na dva meseca odgodi, narodni poslanici morali
su se u velikom čudu nalaziti, i tom se protiviti, i kad je pred-
ložnik na svaku boga htio da se reši kako će se za vreme sve-
štenici vladati, bilo je najvažnije to, što mu je jedan poslanik
narodne strane rekao: Predsjednik se ne vladati kako vladati! a
to je kazao s toga, što je predsjednik bio svetovnik na na-
rodne, kad oni nisu hteli da se govori o svetovničkom vladu,
nego o tome što je na zakon trebalo da taj dan dođe na ve-
šanje govoreći im: Eto vam vlasti predstavlja! Preko ovako
državni govoreći reči nisu veliki neprijatelj, nego mnogo je
veća neprijatelj to, što je jedan vladati bio protivnik na
narodne o sto duha, kao da nije na vlasti čariti na putariti.
Narodnici su bili dobre urođeni, što nisu dali da se što za
narodne naredi pre nego što se temelj saboru udari — pre
ustrojenja sabora, jer kaluđeri su dobri manastiri, njima
je bolje bez sabora jer ih tako čini od sabora, na još da su po-
stojali ostavili onda sabori njima ni dopela, a ovađe bi bar
dopeli trčati, da ta bude što pre. (Na puzblice: Pravo, to
je nametno!)

Treći skupštinski: Otac prota kaže, da narodnici hoće je-
rarhiju da obore, i da obesađu priču. A ne obaraju li je-
rarhiju i ne obesađu li priču oni predložnici oni
koji su rekli javno. (Na puzblice: Tako, tako, to nam bogu)
ne obaraju li priču oni koji vladaju priču, koji su povde
neće, koji u manastiri molosno drže, kad manastir vladaju,
i budućima kuće kuzju. Nije kaluđerima stalo de
svetosti, nego do toga, da bese i da gospodre nad prikom i
manastirima dobrima, na kako vladaju da je tu svojo suvo čas,
kad he o sevu račun polagati, oni pokuću u veliku zlo-
narod, nekad oni hoće da obare jerarhiju, hoće da obese-
priču i t. d. (Na puzblice: Taj li je nosio, a, doljaste li?)
To je najvažnije, tako rade i zločini, oni najpre zapale jednu
kuću, na dop ovu tako oni podroju kradu. Dok bi narod ni-
kao i ostavili svoje poslanike koje su kaluđeri materijal
ni postaju samo da naprave priču, dođe bi oni i dalje štete ni-
kali, ali ne narodna strana priču da obara, nego hoće ka-
luđere i ponovo u red da dođe, hoće pravno-narodna dobra
od govora da sačuva i hoće sabor tako da udari da se ponovo
s njima više niže titrati. (Javno: Tako i treba!)

Prosto M. Rendi: Ja sam li vladati rekao! Na koji narodnici
hoće prihvati dobra da vladaju, zato se oni i otikađu da ma-
nastire i otuđuju treće. Vlast im ide na ruku. Eto su u
granični dopustili da se vladati vladaju ljudi mesto ovakvi
biraју, a u provincijalnoj vladu narodne strane pravde je, da
na sabor dođe čovek koji sedi ministru Vlastu uz koleno.
Samo da do čela dođu oni su gotovi i revoluciju napraviti,
oni hoće na saboru i vojvodu da biraју. Njega, braće, nevojvo-
laškim duhom; kaluđeri su došli najviše za narod raditi.
Ko je bio Mušicki, ko je bio Rendi, ko je bio Dostojevski
kaluđer.

Rendi: Čestita braćo skupštinski! Što gospodin prota
ovde reče, da narodnici hoće manastire dobra da vladaju,
to nije ništa ni novo ni čužno. (Na puzblice: Čužno! taj he
tek da ta nekada.) To je stara pesma, a gospodin prota na-
učio je za pravno-manastirski. (Prosto: Vlasti g. predst-

avnik da ovađe govornika, da ne dira u ličnost. Javno: Xa!
Xa! ala ta je pogodio de vladati. „Javno: Rendi!“ Narodnici su se
ugledali tek sada na nas, na i oni su počeli držati prihvati-
narodne sabore. Narodnici ponovo napeli su se na taj sabor, zovu
li revoluciju, koja ide na to, da se polagajući prihvati do-
bra. Tako isto kao i naše, ponovo ponovo, na bili Srbi ali
Narodnici. Na narodnici kontroli bili su prihvati ljudi na Narod-
nici. Tu su bile koje siju stranaka sa narodne sabora, na
zar sve stranice, zar sav narod hoće da ruši vladu, što
trži sebi slobodu u prihvati. Ko ne vidi narodnici ponovo da
Dok i Gini hoće da ruše vladu i vladaju manastire, taj
nek vidi, da to i Mladeti i Subotić hoće. (Na puzblice: Jav-
no: Mladeti! Javno: Subotić!) Njega bili oni, koji druge bese,
da tek misle da vladaju narodna dobra, ti ih kad bili vladati
vladaju. Jedan poslanik s kaluđerice strane računao je na
svoj put u Karlovaču na sabor ovako: Od Beca do Karlovača im
80 milja. Svaka milja na jednu forintu, to je 80 forinti. Uo-
dimo isto računati, onet 80. Sveta 160 for. Na deset milja raču-
nava je taj poslanik, da mu treba jedan dan vođa, dakle 8 dana
ovako i toliko putar. Sveta 16 dana. Za svaki dan po 5 for-
inti dišuriti, to je 80 for. Za svak put uzeo je po toja taj po-
slanik 240 for. Ali što je još prihvati, on je računao
put na Beca do Karlovača a došlo je iz Beča, na što je na
posledku vladu računao, nek mu je presto, ali oduda do Beca
treba osam dana da se u Karlovaču dođe. Drugi ljudi dođu za-
tri dana, a tomo gospodinu treba osam dana. Zasto? Za to, što
je rad da šteti vladu narodnu. Taj gospodin bio je na saboru
samo pet dana, za tak pet dana dobio je dišuriti 20 for. Sveta
dijete na pet dana saborovana 260 for, ta svaka reč na saboru
vladu mu je sa jednom forintom, i ti ljudi mogu vladu reči da
oni govore za dobro narodno. Govore da dobro, za novce narodne.

Što g. prota vidi, da vlast ide narodnicima na ruku, a
to je trebalo bar takav doba vladati, koja se vladati može.
Reči, da vlast narodnika vladati, da narodnici hoće vo-
vodu da biraју, to je, da i vlast hoće da Srbi vladu vođu.
Kako g. prota i to, vlast narodnika vladati, i narodnici
hoće revoluciju, dakle i vlast hoće revoluciju. Gospodin prota
nije ni uzeo na u, šta je rekao, ali vlast pravu bušuriti.
Da smo mi nezgodni ljudi, kao što su oni, za koje prota drži,
koji su u Beču i obdili narodnika, da hoće vođu na
prosto, gospodin prota reče bi vladati to, što je rekao.

Reči, da vlast narodnika ide narodnicima na ruku, to je
tako isto grada ne simonizma. Kad ti vlast ide na ruku nar-
odnicima, što nije dopustila, da narod bira u Titovom Ba-
taljiju u Belogradznoj i Banjevoj, na i Banjačkoj re-
gionu, koja on hoće, nego je narodna vođu, i putar li z.
protu, uz vođa su ti vođu drži. Uzi patrijarh! Na vođa
li se to ni na ruku narodnicima? Da je to vlast vladu, ona
bi dopustila, da svuda na granici narodni vladati budu,
ili bi oni vođu, koja su došli na sabor vladati, da
drže za narodnika. A što su narodnici vladati, da u jednom
vladu bude vladati čovek, koji sedi ministru Vlastu uz ko-
leno, to nije za to, što su oni vladati. Njega i Beca, koji
se vladu potrodo gade, nego što taj čovek sa svojim vladu
ježe vladu da koristi saboru. Da je vladu vladati na ruku
narodnicima, taj bi čovek morao držati u sevu za njih, a
ne u protivnici vladu.

Narodnici gospodin prota vladu se na vladu kaluđerice.
Na bili te ljudi, koji su radili za narod, govorili su kaluđerice,
kao što vladu vladati, i t. d. su vladati, da ni ovi
vladu vladu za narod, kao što i sad ne vladu. Mušicki je-
kao ni bio na ministru. Rađaju je Stranice vladu u sred
vladu vladati vladu vladu, a kad je Marija Terenija
vladu, da se vladati vladati, i ohrabiti rok za to, vladu
da vladu vladu vladu, na jedan debljaci kaluđerice
vladu vladu da vladati, nego je to vladu Rendi, na vladu li
da su mu ti vladati vladati, ne, vladu da bi ni vladu.

¹ Dok i Gini vladati prihvati ljudi.

ИТА БИВА ПО СРЕТУ.

Карловачки сабор на разliku је. Најважније послове своје већ је посматрао, да негде најближе је врсена поштом сабор ово дозора са владике, да они више не групе нароу поре у Беоу и Пешти него што имају да ежу на сабору, на ако сабор прили, добро, ако не ово добро. Дуго се говорило о томе шта су владике на сабору, да ли су они био и остали по-ставили или него више. Владике нико не бира него и он до-лазе на сабор као презвни достојанственици, и отуда они по-доде да су његово више од других. Последњи народни ове и доклинаху, да су једнака оставили по-важнијим. Као се прво овога прешло олаз су питање владике, да они неће и ове године као и гаво одјелити се од сабора и уједити на њему. Владике отворачу, да они брине само право презвено и да они нису ни даје мислени паренили се ови сабора тукути, да је дакто иа-репина само узела у обзру оно што су они другихи хрели него што је сабор заскућу, а они су у гласноу хрели, да се наш сабор зове „призем“ да напредак буде претезени сабора, да он сме по својоу вољи сабор раскућути, да не буде саборског одбора, да владике не бира сабор него синод, а то ће рећи вла-дике са напредаком, и т. д. да синод одређује којоме ће бити владика и т. д.

Čak i sabor pristao i sva da se onaj sabor zone predložio narodima, te je tako učinjeno i vladavima po volji, dakle je sabor pristao na to, da bude dva predstavnika i da se zonu pripruži. Prvi bi bio narodnik a drugi koji sabor izbere, i tako je narodnik ostao i u dobro. Vladine su ostale pri tome da samo narodnik bude predstavnik i onaj, koji narod izbere predstavnik, isto su okupale od toga da predstojnik sabor može ispraviti, pristajati su dale da bude i odpora saborovom, ali su iskali da u neku bude narodnik predstojnik. Sabor je zaključio da u saborovom odboru budu dva predstavnika i to ona koja što su predstojnik saboru. Sabor je dakle u skladu sa nekom narodnom i tako je nastojalo da be se u svoju potpunu volju, ali kad je došlo do toga, to da be narodnik, tu bi razila. Sabor je pristao bio na to, da sabor bude vladavni u dobrotu sa onim, i to su vladine iskale, ali su vladine bile vladine i voljno ludstva (vlasti i vladavina). Sabor je dakle pristao odgovoriti, da to nije pravda stari koncept be volje biti onaj ili onaj vladavnik i hoće li biti net ili tri vladavice, jer to zavise od toga koliko je vladavina narod vladavina, to zavise od nje, a od ovih je nje narod vladavina i

по томе сабор, сабор је јасно нешто да се оди то *седе*, ко да бије владу, од онога, којима да буде владати, али владате не хтедох и ту се некога оди, сабор закључи, да је негов, поца и да бије владате и да оди, сабор закључи, да је негов, диво да буду владате. У свему владате и сабор пису се у три тачке сложили.

Хоће да сада владате нешто руне што против сабора владати, то ћемо владати, пореница то јесте чела, само да има више уз-рока да народу епископ отика парче по парче, као што је и сада уринути, те се није епископ и савети само, да има више уроча, не истинути заљу народу, а то је уринути у томе, што је кљаци да је владати из списа саборских, да су владате, дага сабори вољу, и да у неку има дивисе тачка, а сабор, еки сини из којих би то могли владати, пису пој ли писали, и оиет да то писано хоће ли владате нише негов повоји, да нам се већ отисао гране то сабда негову. Друге су све, стари пред овој негатице, те их да сада не споклинемо.

Чест се још пису повоји.

За Србују мисте, да је одређена дећа Марника.
Протојерега кнез допустио је онлика Протојерикама, који су на
земље прегледали, да се својим кћмама врате. То је учињено од
радошћу, што му се они родно, која мисли тек о Господијини ври-
стели.

Презен пар долзи у купатило Гастајн, де ће се са нашим царем састати. Огуд се сванула изваља.

1. Публикация

за које смо пре него дан јавили, да су из *опште* нашег савјетовања да су и *погоде* и *могу* се добити прилика по *не* нове, за свај једино у администрацији, «присека народне заједнице» и *плати*», која је већ одговорна за реализацију нашег савјета професионалним успјесницама и препитивањима на *месеце* пресе.

Примѣтите опште привязку и означенныхъ посламъ Товарищескихъ, каю и снѣ г.г. секундъче и ревизоръ дене бнжельности епископѣ, моляще да похвалу съ *премѣтномъ* и кнѣжна съюжихъ ушнѣна, каю бы да што пре кнѣже достати могли.

У Новоме Садѣ, 17. сѣкта 1871.

Список исп. зап. муз. учреждений.

OTJACII.

у својој колективној ступини „Српске задруге за међусобно помагање и штешење“ у Новоме Саду, која ће бити основана 20. јула т. г. у 3 сата после подне у доврени „Српској задруги за радност“ — позивају се овим сви чланови да изађу доћи.

Ред предмета за задни експертни

- 1) Директор отвара есупшину.
- 2) Испор просецива.
- 3) Испор переположе.
- 4) Читуку се мени смину до сат умишних
показују се пресупци смину.
- 5) Испорацију се поправне, правна дпр.
- 6) Испорацију се поправне, правна дпр.
- 7) Испорацију се поправне, правна дпр.
- 8) Испорацију се поправне, правна дпр.
- 9) Испорацију се поправне, правна дпр.
- 10) Испорацију се поправне, правна дпр.

Из одборске седнице списке затпуће за међусобно помагање и штељну државу у Новоме Саду 29. јуна 1871.

Буд. Стефановић,

Библиоџа.

ИД: "ЗАРУКА ЗА СПЕКУ НАРОДНУ ПТАНАРЕЛУ", — УРЕДНИК ПАНТА ПОПОВИЋ.
Српска народна заједница у Новој Сави 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фр. илуст. зред.

Донек се ишљу уредништву а претплати и огласи администрацији „Гласа народа“ у Новом Саду. — Отгласи ишаљују се: од реда евангелија 6 нов. и 30 н. за жиг сваки шт.

САД СЕ УЗМИМО НА УМ!

Крајини је већ одвионило: цар је реко, а царска се не пориче. Хоће ли данас или сутра лајман контински¹⁾ и абитор²⁾ скинути наценро³⁾ и обући капут, до тога наније стало, ми знамо само да крајине више нема а кад ће и куда ће цар са његови сабљани то је његов посао. Ми толико за сада знамо, да ће у граници бити нова реда, да ће бити нових општина и општинара, да ће бити натароша и кнезова, укратко, да ће народ почети сам са собом господарити. Да ће се узети власт из руку сабљаних видимо по томе што су они сада али као вођеви а знамо да се човек обично пред смрт прозли.

Сад у крајини ако хоћеш да будеш затворен, не треба ти ни толико колико је требало некада у оно зло доба, и сад се само за тии жали што нису потрајале батине бар још месец два дана, па да те сада на расанку испребијају, да не ваљали ни себи ни своје. Сада би са граничарима неки ошници тако исто урадили као оно Французи код Седана, што кад се морадоме предати, а они од пакости покрхаше оружје своје, као да је оружје криво, што су они кукавице, или као да у Швабе нема оружја него је сила на оно што запљачка. Па тако сада бива по крајини свака насиља, те има и тога, да жене, које су четрдесет година без икаква призора живиле, затварају само за то, што нису хтеле жалосном калдарибу да остану дужије него му пратише натраг што је заслужио, и за то није ни чудо што се најбо по деоји јунак те не плашећи се затвора пуне у брх господину лајману: Не беш дуго.

И не ће.

За месец дана бираће нове општине граничарске себи кнеза и натароша. За месец дана бираће себи своју власт, и баш за то, да та бирања власт, да та своја власт не буде туђа, да о томе трошку не служи другом господару, треба, брате крајинишче, добро на ум да се узмем. Сад ће бити нова општина, у новој општини нека буде све ново. Немој да опет узмем за

кнеза или кмета оне старе „форштаде“¹⁾ што кад се на сесји суди о твојој кожи, а они дремају и сневљу о јаганац, што су их отели од чобана, кад су га узвтели на петрици, на кад их калдар продриа, да кажу, шта они мисле, шта треба радити са овим или овим човеком, а они бубовни одговарају: полак пейн, полак кувати.

Немој држати, да је памет у коси, па то је себа, да је и паметији: памет је у глави, па што је глава здравија тии је и памет боља, а у млађет је човека навек глава здравија, и за то не бежи од млађа човека, само ако знаш да је ваљан.

За натароша не бирај ниткога оне, што су сада капетани у селу, а носе звезде од чоје, а не од сребра. Ти негина знају шта треба варошкој кући, али још боље знају, шта њима треба. Новоме натарошу треба две три године док се научи красти, а дотле ће му се тргови похатати, а стари лисац не само да зна украсти, него зна и сакрити.

Од тога казиви ће бити кнезови, а особито натароши записи хоће ли се Госпођинци и од сада звати Госпођинци или ће се звати Грозбедикет, као што се налази по немачким књигама, хоће ли Каћ бити Каћ или Каач. Ми морамо барем у општини сасвим раскинути са досадашњим господарима. Општине ће зависити још неко време од сабље, али баш за то треба да је натарош човек, који није никад био пријатељ сабљи, а кнез од ових људи, који нису научили чекати пред врати ошницери и чекати на хиг њихове милости. Сад ће вастати борба између општина и среза и за то треба имати у општини јунаке, а не кукавице.

С тога би добро било, да се по крајини људи, који воде брзгу о народу састану на једно место, па ту да се договоре, кога би де ваљало за натароша бирати. За кнезове може свако село за себе најбоље уде-сити.

Не дремајмо дакле него се узмемо на ум, чувајмо се да нам се сада не увуче у кућу злотвор, кога се небеом моћи дружије опростити, ако ми из куће не побегнемо.

Сада се темељ меће — узмемо се на ум.

¹⁾ Поручик, ошницр код управе.

²⁾ Празије аудитор, пресуднишча, истаца, судија.

³⁾ Војничка наука.

¹⁾ Потлапачи.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Немири у српским земљама,

до Немке, где до 1189:

Српске су земље одавно биле у врло незгодном стању, а све са але управе својих владалаца, и са себичности оних људи, који су у рукама имали власт. Што су се различити рођаци владачке породице отимали за краљевску власт, то је запало српски народ у дуге ратове, у којима је уалуд проливана крв. На као што су ти рођаци често потражили грчку помоћ, и поже отимали српске земље; давали су тиме Грцима прилику, да се уштеде у српске послове, а ни голему штету српској држави. Српски је народ већ одавно био раздвоен на многе омање области и господаре, а сваки је господар самостално управљао својом земљом. То је био познати узрок многим унутрашњим ратовима, који су умањавали народну моћ, те је српска држава за све то време била слаба и нејачина. Неки су од обласних господара добро управљали својим областима, и бранили их од Грка и других нападача; а други, ништа ни од Грка помоћи, били су примерани слушати грчке заповести.

У том за српски народ незгодном времену ово су биле српске старешине: Градина (код Грка Бахин), који је од краља Врба освоио престо, и дуже време био у љубави с Грцима, али пред своју смрт дуго се с њима заводио, и више пута борио, тражећи, да добије према њима самосталност. Радослав (Примислав) градинин син, који је по вољи грчког цара Манујла дошао на престо, који је после морао предати своју робу, Велишу, иза кој дође на престо млађи му брат Деца. Ова обојица били су синови Уроша ранијег жупана, чија је кћи Јелена била удата за угарског краља Велу сленог. Деца се није одржао дуго на престолу, јер замери се грчком цару Манујлу, који га увати и пошље у Цариград (око 1102.). У том се појави у српском народу најмлађи син градинин Неманжа, који преузевши владу над српским народом поведе га лепшој и светлијој будућности. С Неманжом српска историја постаје јаснија.

„Н. С. Н.“

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Какви има људи на свету.

Кнез. Хајде, учитељу, испуни оно обећање, које си ми јуче дао, и приведи ми и даље о тим различитим људима и народима.

Учитељ. Е кад си баш тако наваљко, рече, пека ти буде. Дакле као што рекох, на првом месту стоји сој кавкаски или белци. Овај сој је најизображенији и најмудрији. Цела наука, све вештине, тако рећи искључиво су у рукама белаца. Они су у савршенству узга свога тако далеко дотерали, да се човек дигне мора. Скоро рећи, сваки дан има нових прона-

лазака. Помислимо само на димшибе, на жељезнице, на телеграфе, на ваздушне лапе. Погледајмо само те машине, какве су и колико стручне. Једна меље брашно. Та иста, другачије удешена, тестери даске; маде другачија, преде и тка, оре и врше. Друга опет сеје, треба коси. Сад су пронашли машину, која није. Међу свима машинама већина је за хлану људима, али има и таквих, које су за убијство човека начињене, као пушка, сабла, топ. Код свију других народа има справа за убијање, али ни један народ није тако далеко дотерао у три вештине, као ми белци. Изв пуната које у једном минути 8—10 пути опалити можеш. Наполеон, расцар француски, извањао је топ, из кога зрљекје сина као пљусак из облака. Белци су измерили даљину месеца и сунца од наше земље и израчунали су њиху површину и садржину. Белци су начинили стакло, која нам тај далеки месец тако близу доуоче, да се може видети, шта све у њему има. Има опет стакала, која увеличају бузу тако здраву, да видимо длаке по њој, да јој видимо очи и све друго у много већем обиму него што је у стини. У ваздуху, у води има тако ситних животињца, које се немогу видети и за које ми нисмо знали све доде, док та стакла начињена нису. Занати најбоље код белаца напредују, трговина тако исто. Вештине су у најлепшем прету. Први и најбољи сажари беху белци, у камену резати, они најбоље знадоше. Несништво и списатељство белаца надмашује све друге народе. Они најлепше домове имају, најлепша јела једу, и најудесније одећу носе.

Да пређемо сад на оне мрпо жуте народе, који у Азији живе. Они су до душе пре се почели изображавати него ми, али нису тако брзо напредовали у своје изображење. У знању надмашују нас у горостасности. У стени каменитој ископају храмове боговних својих, који су тако величанствени, до човек појмити неможе, од куд то силно стрпљење, што их је придравало, да несао сирно. Сви богови њихи у том храму, све столице, сав украс у том је једином камену израдан. Просторија тих храмова и црква њихних страхаота је грдна.

Никаква машина, никакав белац није у стању откати тако танко и фино платно као Хинду, који у азијској Индији живи. Земља им је најблагороднија и најлепша у свету. Земља је њина одбузала сав род човечији. Штета је само, што се установе њине не слажу са благом поднебја. Народ је подељен у 4 реда. Први ред, то су брамини (попови) и војници, други је ред трговца, трећи селаци, а четврти су нарије (измети). У тај ред спадају бећари, свињари, говедари, чобани и други. Кад сена једнога нарије (измета) падне на једнога од прва три реда, то се тај, кога је сена наријина додирнула, за обезбашћена држи, дотле, докле га бранин од те лаге неочишти. Куће су им по варошима скоро као и код нас, али селаци живе на где. Обично праве селаци своје

колибе на високим димецима због силних прождрљивих животиња и змијурина, којих у Индији највише има. Тамо можеш видети лава, риса, слона, носорога. Ту је доминација 30 стопа другачије бове, једне змијурине, која кад се увије око лава или риса, тако га стегне својим телом, да му све кости испребија. Чезује је у те змије тако страхота широка, да воли, кад му кости изложу, намаже са својом плувачком, те га онда онако читава и с репом и ушима прогуту. Змија ова тако је јака, да је ретко друго живице савладати може. У реци Гангудрже Инди крокодил, коме божаствено поштовање одају. Крокодил је скоро те исте дукине као горечена змија, само је већа гуштера. Тако и изгледа. И он човека без по муке стрија у свој трбух. Од свију пак животиња најопасније су оне мале змије, као што је наочарка и чегравак. Ове додуже немогу човека појести, али кад га уједу, нема тог лека, који би га излечити могао, јер за 5—6 секунда без разлике скапати мора.

Речена Индија то је права доминација наших прачара и опитних кумава, т. ј. цигана.

Има једна чела међу Индијама, што се Гурӯ зову. Импонедик те пере мора гледати, како ће, колико је више може људских глава поседати. Што више људи наубија, тим је по мишљењу својом, Богу Гурӯ већма угодно. У њих има подземних школа, где се разне науке о прачању и предсказивању, о обеснама и другом којекваком варању предају.

У Индији роди кава, памук, трска, од које се шећер гради, бибер и сви други зачини, које ми овде употребљавамо. Природа је тамо изобилна у свачему.

У хинеском царству, које до Индије лежи, науке су куд и камо пре него у Европи, где ми живимо, цветале. Поручан, од којег се они тавири и чиније праве, њина је изминљотина. У варони Нанкину у Хинеској има један тороњ сазидан од самога поручана са силним бошковица. Насваком попуку има звонце. Кад ветар задува, звонца се заљуљају и чине тако дивну свирку, да се изказати и описати не да. Тороњ тај висок је преко 200 стопа. Хинези су пре нас изислили барут и пре су топова имали него ми пушкар. Топови пак њини беху од неког дрвета бамбуса, те кад пукну из њега, он далеко настрод одлети. За компас^{*)} пре су анали него ми Европљани.

Пар хинески уједно је и првосвећеник и највиша светина, о којој ружно помислити несиш а камо ли говорити. Кад се цар разболи, онда лекар његов мора бити медицин и премећати се у крвету место цара; мора место њега боловати. Ако цар одрвак, благо лекару, буде врло добро награђен. Ако же пак цар умро, онда и лекар погинути мора, јер веде, није добро боловао за цара, брата сунчевог и месечевог.

Сваке године у извесно доба излазе цар са целом свитом свога великога царства, те ухвати путаља ружнице и обради неколико бразда. Сваки из свите мора

за тим нешто узорати за доказ, да је то најблагороднији посао, јер га се и цар нестиди. Варони хинеске врло су велике. У Пекину, главном граду, има до два милиона становника. Цела држава агађена је са једним писоким и широким андом, који је на више места тако широк, да осморо кола рахат упореде по њему трчати могу. С друге је стране царства онет велико и широко море. Због тога дакле зазора неку белци о Хинезима до скоро ништа много знати могли. — Е брате и кнеже, нех је данас доста. Други пут даље. Лаку ти ноћ.

Кнез. Хвала ти учитељу на приповедању. Камо среће, да нам је и поп тако учен као ти, те да нас научава, били би ми Срби са свим други народ. Лаку ноћ!

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

II. Млеко.

Млеко зову и белом крви, а служи младима и одраслим као рана и као пиће. Човек може само од млека живети, јер се млеко састоји из оних истих делова из којих се састоји и крв и цело тело. Млеко је за најпрвиш баш од пресе нужде, јер је то за њега најзгоднија храна. Млеко је, као што ће свако знати, бело, непровидно, слатко и мирисава течност. Од 100 делова млека има 33 дела материје, од које се крв прави, а састоји се из растопљеног у води сира, шећера и соли, што се у крви налазе; по тој води плављају још куглице од млека или масла, и те су куглице обмотане танком мрежицом од беланца. Од тих куглица је млеко бело и непровидно. Оне су врло лаке, те се стога поину горе на млеко, кад млеко на миру стоји, те тако се направи скупор. Кад се скориу лапа, мубка или јако мена, онда се те куглице распадну, слепе се једна с другом, и тако се направи масто, али то се масло не састоји из чисте масли, већ има у њему још и сира, шећера и соли. Већина оних делова што су у млеку били растопљени, остану у скупорци што је негод кајмака тоје малко киси. Кад млеко мало дуже стоји на задуху, па још ако је врућина и хрљаво време, онда прокисне и прогута се. Она чиста бистра и зеленаста чорба измеђ групањаво зове се скупорка, а оно што се стврдо сир. Млеко се прогута зато, што се од светлости и топлоте због сира шећер у млеку промене и претвори у мачу киселину. Та киселина приплачи соду, што је сир растопљен држак, и тако се сир стврди.

Добро се млеко познаје по том, што је бело и плавичасто, међу претина масно, мирисе доста пријетно, што је благо и слатко и кад се испарава, онда се озго из њему прави коха. Кад се каша добра млека капе у чисту воду, она ће потонути, а на врх попла као лека полукугла, а неће се разлити.

И ако млеко најбоље ради, то га стомак ипак не вари најлакше. Јер у етомаку се помеша са киселим соком, што га стомак лучи, те се скупља и направи

^{*)} Ига, што у нас север позвају. Зајари по мору без те иге не би могли путовати, јер би у нас ја кул застранили.

се од њега већи или мањи комадићи грушавине. Ако су ти комадићи већни и још ако су обилвени маслом, то онда онај сок што је у стомаку не може, како би требало, да пробије кроз њих, и зато треба дуже времена да се спаре. Млеко, у ком има мало сира и масла, па и сурутка, лакше вари стомак него добро млеко, али онако млеко опет слабо храни. Да би га стомак могао лакше варити, то га треба помалко гутати и уз то леба јести, јер се онда у стомаку праве мали комадићи грушавине, те их сок из стомака лакше пробија и вари. Зато је добро дробити у млеко. За болесника млеко није никако.

Млеко је зато тако добро, што у њему има сира (беланцета), масла (масти) и шећера (шећер развија топлоту и прави масу). У њему има десет делова беланцета (с њим су свезани сви минерални делови крви), 10 делова масти и 20 делова шећера. Млеко, ма оно од какве животиње било, састоји се из неких материја, само се у том разликује, што у млеку од једне животиње има више једне материје, а у млеку од друге животиње има више друге материје. Како ће млеко бити, то зависи од хране, којом се која животиња храни. Кад се месо једе, онда се прави много више млека, него кад се једе биље; још кад се месо једе, има у млеку више сира него масти.

С млеком од разних животиња, мешају се разне мирисаве материје, које кожа лучи, те стога има млеко од сваке животиње особити мирис и уку.

Човечије млеко разликује се од млека других животиња у том, што у човечијем има више шећера, а у животињском више сира и масла. Магареће млеко најближе је човечијем, јер и у њему има много шећера. Кравље млеко што се доцније измузе увек је масније, него оно што се најпре измузе. У енти крава млека има $1\frac{1}{2}$ лоти беланцета, $1\frac{1}{2}$ лоти масла и $1\frac{1}{2}$ лоти шећера. Одрастао човек кад ради треба за 24 саката бирем 6 до 8 лоти беланцета и 23 лота масти и материје од које се прави масло. Дакле би 4 до 5 фуната млека доста беланцета, требало би још бар 2 лота масти и 18 лотова шећера и брашна, то су тела од којих при храни па да буде ране управ онолико колико треба.

Кад се млеко хоће да дуже времена држи, треба имати на уму, да прокине кад на ваздуху стоји и у топлоту; за то се од тог мора чувати. Да се уклони ваздух у ком има кисеоника, треба млеко чешће (бар једнаред на дан) преварити, јер се онда не може да споји кисеоник са сиром. Исто се тако може млеко сачувати у флаханам, добро затвореним (тако да ваздух не може улазити) канџама. Треба канџе (или боце) налити до врха млеком, па га у њима uzavарити и одмах канџе или боце затворити и оловом или чим другим залити. Врло се добро може млеко сачувати у леденицама. Доста дуго може млеко стојати, а да се не прогута, и онда, ако се у њега мете мало соде, а то није штетљиво.

У бакарним или оловним судовима неваља држати млеко, јер се млечна киселина спаја са бакром и оловом и тако се прави врло јут отров. Зато треба млеко држати у дрвеним или стакленим судовима, јер и у гвозденим и земљаним може се отров направити, ако у калају има олова.

И поједини саставни делови млека једу се за се, као масло, сир, сурутка. Кад се прави сир, онда остане сурутка, али она већ нехрани као млеко, јер има врло мало сира и масла, али има још шећера, млечне киселине и соли као и у млеку.

(Купатило Харкан у Барани.) Од једног пријатеља свога добио сам допис о купатилу харканском који овде споменимамо ради оних који од севоитиње (реуматизма) пате. Вода је, нише дописник, у реченом купатилу одвећ топла, тако рећи врела и чиста, а о купању, кад се нешто расхлади тако је пријатно, да би човек могао много дуже од прописаног времена у њој остати, а једно купање има по пропису трајати два или највише три четврти часа. Ја сам пак, који сам иначе осим реуматизма у ногама здраве и јаке наравн, који сам 175 фуната тежак, по читав један сакат на дан у купатилу. Кунао сам се свега двадесет пута, али би требао још десет пута да се кунао по ради службе морадох кући отићи, па ипак сада не осећам нише севоитињу нити какву болестину у ногама. А досад; кад год је хтео да буде хрљао, ветровито или киновито време осетио сам то на два три дана напред на ми није помагао ни камфор ни ракија, и тек кад сам се два три дана патно понусти мало. Али и то траје кратко време, па опет назово.

Што се тиче уређења у купатилу, боље се тражити не може, јер и аџије за конке и све остале аграде сасвим су ваљано саграђене. Послуга је уредна, а ни живот није тако скупо, јер ја сам истина трошио на дан 4 фор, али сам у великом аџију једну од најбољих соба имао, ручавао сам и вечеравао у купатилном гостионику, кунао сам се у илџи првог реда, па све то за 4 фор. есећени овамо и цигаре и т. д. али може се и са два форинта изаћи.

Предео је особито леп и здрав, са западо-севера велико-харнианске и виленске планине а са југо-истока прекрасна равнина, шеталиште и банџа при купатилу простирала и лепо уређена. Укратко све је тако уређено, да гости ни најто тужити се немају. Осим тога ту је ваљан и искусан лекар, ту је надзорништво у сваком погледу најтачније, ту је редовно хармонична музика. У великом салону довина и сувине, па ту видјате и Заставу. Али за то је и мизано па глас ово купатило, јер само до 4. јула-нашег беше до 700 гостију, међу којима и таких, који од толико година од севоитиње пате и који кад две три године у купатилу долазе сасвим се излече, а и ја сам са својим здрављем потпуно задовољан, јер сам се као што треба излечено те по томе могу сваком брату који од севоитиње (реуме) пати ово купатило својски препоручити.

ЗА ПРИВРЕДУ.

Дижимо штедионице.

Сваки час, и скоро свуда и на сваком месту чуђем те злокобне речи: *пропадало, нестаје нас*, али врло ретко да се пита: нашта ћемо радити да то не буде, а још мање да ко на томе ради. У томе смо као оно жабо, што кад змија зине на њу а она место да јој окрене леђа па да бежи колико је ноте носити могу, дере се само, па у дерњу томе управо јој у уста скаче. Тако и ми не знамо ништа друго него скретити руке на јакати: пропаћемо. Пронаћемо, да боже да ћемо пронаћи, ако тако урадимо, као што смо досада радили. Но досада могли смо се којекако и провући; досада ако не спуда, а оно по крајини хтели не хтели морали смо земљу своју чувати, јер је не смедосмо продавати, али како је крајини отињено за душу, сада ће и тамо други ветар дунути. Чувајмо се да нам тај ветар и кров са главе не однесе.

Сада већ сме крајинишник ланац земље продати а да за то не моли ни кога, и сада ће листом поврети крајинишник на продају ако ни зашто друго а оно само за то да покажу, да су они господари од свога иметка; али ће боже и они из „рајха“ (Немци) и из „орсага“ (Маџари) поврети, и док се окрену у Крајини доста Срба али мало господара. Ко је јуче гледао био данас је слушао ономе, што је јуче код негаслужио.

Да Бог да да не погодномо, али тешко.

За то уникмо се из петних кила да до тога не дође. Сви за једног, један за све па се не бојмо. Нека гледа не каже: Што је у мог суседа мање, то је у мене више, па нек се не радује пропадању суседовом, јер ко то пропада, пропада Србин, брат твој. Али не пропада само он, пропадан и ти, ако не у другом чему а оно у Српству, јер мислиш ли Србин бити, то можеш само поред Србина бити.

Шта хасни, што ће у једном селу бити десет богатих кућа српских? Хоће ли то село српско бити кад је све друго шпанско и мађарско. И шта вреди тој неголицини њихово имање кад се њих ништа не пита, кад они у селу ништа не важе. Та ма подак хитара једног Србина било онет он у општини има само један глас, онет он тамо не вреди више него други, који има тек четврт сесије. И шта више он у општини никад неће ни доћи, никад кнез ни поглавар неће бити, јер де не мора леће туђин Србина за поглавицу бирати. Само дакле онај, који за све то не мари, само онај, који догнута да му и у очи изујеш ако он отуд какве користи има, само последњи себићњак може ићи на то да му сусед Србин пропада.

Па ни тај изрод не може имати користи од пропадне братовљеве. Де је један гледао а свуд наоколо сиротиња ту ни за тога једног берићета нема. Живити се мора, па ако се не да зарадити а оно се мора красти. Богаташ међу сиромаси мора дакле толико на чуваре трошати колико би тима од којих се чува-

ста било, да не дођу докле да туђе отимају. Па кад би само то било, али пош му никада не може мирна бити. Мачка, сат на дувару, све га је то кадро пошпати, да се тргне и повиче: Ко је?

Сиротиња много пута од невоље постане неваљала. Чувајмо се дакле већма сиротиње него допова. И ако хоћемо да дижемо хајку, дижимо је на сиромашту, недајмо ником да буде сирома. То је и племенитији и благословенији посао. Чувајмо и суседову кућу, јер кад ко дотера докле да прода кућу, продаће и себе. Пут из продате куће води управо у ансау. Али док се до ње не дође хоће многог узнут заболети глава, зато изиђимо боље сиротињи куће него ансане. Брижимо се и за друге па ће и нама боље бити. А како ћемо се моћи и за друге побринути како ћемо моћи и суседа од пропасти сачувати?

Ако болесника онда кад је изнемогао испод руке прихватимо, кад оздрави он ће и сам моћи ићи. Ако сиромашу у невољи нађемо коју крајару да за време придржи душу, он ће после и сам моћи живети. Колико пута треба човеку само једна стотина форината па да спасе пет пута толико, али нигде не може да је нађе. Сада до душе има прилично места одакле се новца може добити. То су банке, друштва за ђађевину, штедионице и т. д. али то је све по вароши. То је далеко, па те тамо нико не познаје.

За то дижимо штедионице и по сели. У тителском округу, могае би бити три такве штедионице. Чуруг би могао имати сам за себе. Кад може Черевки зашто не би Чуруг. У Жабљу могла би бити штедионица за она места око Жабља, а у Тителу за она што су ближе Тителу. Тако би се могло урадити и по другим крајевима.

У те штедионице требало би дати све општинске, црквене, манастирске и ципилне новце из оних места, која су ове које штедионице, даље прирезе и друге новце, бар докле, докле се не употребе на цел за коју су намењени.

Да би ово добро било види се од туд, што је српска влада у Београду наумила да подигне такве штедионице у сваком округу. Штедионице те сама би власт управљала, а стојале би под надзором министра финансија.

Ми нисмо тако срећни да имамо своје власти, па за то се морамо поуздати само у се.

Дижимо дакле и сами штедионице, али такве које ће дашати и на Бога на јемца, које ће дашати на поштење, јер другичије сиротињи неће бити поможемо. Не могу ли се диги такве штедионице, а ми дижимо друштва за међусобно помазање и штедњу, као што је ово у Новоме Саду.

Добро би дакле било да се по крајини о скупштинама српским о томе реч поведе, а и иначе могли би родољуби склонити у месту де би била штедионица главни одбор, а по местима из околине пододборе, који би припремали што треба да се дигне штедионица, и који би после кад ова почне радити стајали

у свесн међу собом, те би одбор на околних места канвао одбору штедничином коме би се могао дати новац.

Починио дакле, радимо, журимо се, јер зло не оклева. Журимо се,

Јер ће наша поштом Србаца.
Ал Србаца нише бити неће.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

У бродској регименти синаца рогата марва, тако исто и сивки. Жира доста, а воде одише, у житу доста трава, у острову свежело, у оцу под ботрова Јармену под воду, на су жито у сиво невољно. На живинама пијамама највише Бројни траже жита. Цена је 18 до 19 евр. а. пр. пола од 120 она. Кукуруза се не може ни добити.

КУРС ОД 21. ЈУЛА 1871.

Сребро	121.50
Дукати	5.89

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУЛИ

Г. Седмична.

ДАН	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 25	Успеније свете Ане.	6 Преображење.
П. 26	Параскева (Урнова Петка).	7 Каетан.
У. 27	Навтедја великомученик.	8 Киријас мученик.
С. 28	Прохор и Ишанор.	9 Ронаи и Филох.
Ч. 29	Калник мученик.	10 Лаврентије.
П. 30	Десотница Афанасија (Степ. Бр.).	11 Сузана девојка.
С. 31	Јевдоким (госпођинско поклете).	12 Клара девојка.

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕТКА ЗА НАРОД.

V.

Сад се доми.

(Спретно.)

Биде. Још ми остаје, да речем кају о томе, што се поднеће народној странци, да хоће веру да обра. За то денују противници ипаклиа дозна, неће се као и сваки утврдиљени катају и да највише славу. Један је посланик рекао за свете оце, да су замесили оци. Да богме, свети оци смели су се на свесном сабору Вушта, тући, а једном приљоме и голигани скидати, као жене над се свађају (из публице: Дакле и такм је покреће биде?), али се то посто на нашем сабору споменути и не сме се завити, да су тиком „сид“ следи били, а омазо их је деценије сам заселени сабор као замесне луце оуде. Кад се смеју противници народница на заселени сабор појмаати, да доважу, да патријарх мора предосудити бити: онда се могу и народници немати на них, да докажу, да не томе и е догмата треба на шмем сабору репати, на за то је један посланик рекао: Кад је тако, онда да ставимо на среду пшнице е попорочности десе Марје. Јер о томе је било на заселени саборника разговора, а тик се још није рекао, да нити бошца није не порочна, тик се тако само, да се доказе на што би изапла, кад би ишли тако куд су носили потети. (Публика: Где, како те сасвим друштво изгледа, кад се не изире?) Не обрају

варејани веру, што сити неки преселеник вере. Кад је један калника могао на саборски прати закон основати, онда шта он изио о закону у коме је читала вера, кад је сам са својим луца. Кад се пред противницима не боји позвати закон, како је пред млађима поштује. Је ли то прозвло вере, је ли то обра хрестос? Намако ако би се хришћани на мита угледали морали. И опет народници ису тако бездушни и опет они некају тако джље срце, да кажу: треба га каменити. (Публика: То је поштење, је ли хришћански! Жилић народни посланици!)

Све оно, што је прота пазомеу, све је то само изговор, да се пред светом изправимо неспин. Сабор је, као хоћема истину да дознамо, због овог распуштен. Један калуђеровак хтео је да иде у Беч у делегације, тако има на дан 10 евр., а тако се може још боље влади препоручити. Није он ради јерархије дошао уз патријарха, јер он је у 48. години дигао буну на јерархију, на одкуд да је сад тајаном кади. Друга двојица хтео су да иду на хришћан сабор. Један архимандрит имао је опет свога рукуца. Он је дошао, да народници хоће да буде жаме калника, на онда он неће доћи до крупе, то што мисли и други архимандрити. Осим тога, кад би се мало аргументали избор на сабору, мисли би оштрили отишли кући, а на њихово место дошли народници. Калуђерска странка изгледа да ће остати без говорника, па за то је и смислила, да најпре ухуеи за нововску плату, на онда могу сви чекати. Нгу то неки свештеници чикају само да ојма народна странка, на да најпретру, и тако било је изгледа, да ће народници бити у већини. Тога се патријарх и пријатељи нешто највећа бојали, на за то им је стало било са тим само да се сабор растера, на месце „што Бог да.“ После су се они надали, да ће на нов сабор миње народника доћи, јер ће се изволити генерал пошати, да ухуеи, да само оштрици, по старом обичају, на сабор дођу, а и поновиће дили претовосни рат на народнике, то ће за нов сабор бити патријархово присталице изборне. Бројни, из што се уверили о овом последњем. Ви сте по признају општениским кућана слушати, како се прве народни луце, само да на их оштрице и врх нових изборних калуђерима по води бираче.

Прото М. (уздау у реч) Вихим ја куцам ни шибите, ни хоћема најпре, да истребите калуђере, на онда ће бити редна на помене, паго зам жеј сад претиме, да ће те поновима зам изрејати.

А.ос. И хоћема, али не честити свештеницима, него неваљалим поновима. Хоћема оима, који мисле, кад су аматју на себе навуку, да су око себе шавац ошвали, на да у межу смеју чинити што им је воља. Ми нити друго не тражимо од свештеника, него да је уредни и да уз народ драж, да свештеници не живе од министара и спахлуца, него од народа. Како калуђери некаду ни преловити на монаштво, како браце оно, што их рани и марира, на што и свештеници тако не раде. Ми Бога ми не знамо, шта наше свештенство хоће. Дос је изија сабора, а оно нече на калуђере, и једва чека да дође прилику, да збоји са себе калуђерске олове, а кад дође на сабор, а оно их још дођма изија, а навада на ове, који их хоће и без калове повоји да скину. Ми не делимо свештенство наше од народа. Оно је из народа и није се никад изадрело народа од народа с народом. Има једну своју, она шта је то: *све била*. Има браћу и пријатеље, она шта је то: *свеје*. Оно је с нама то што је вокае и меје. Али свески другојде стоје са мустиници. Они су се нас оштрили. Они су се оштрили слава и сити што је у свету. Они су од нас одишли, као грали, коју веру слоник и адиее далеко у шуму. Ту у дивљеј природи, подизла калуђер као и свака звер, и то не се није чухти. Кад човек ступа у чин калуђерски, он обавља, да ће променути природу своју, да ће од човека постати азије: по он само жаме „оде, а остје мре и меје као и пре. Дејства хрип остају она иста као и кад није имао на себи аматју, и он мора погнати аклеву, и што друго е благословом узимају, у межа да краде. Тик постаје двоје донов и хрипокетници. Учини ли човекамо дивну једно као, леку је то већ нешто обично. Од једног грехи прелазе постоје на други. Он нема од срца народа, нема створена, није је

њему покрене одино, што брачна свела чини, на особито у бодећи опали, како је тешко бео свога боловати. Ту тек види, да се сајо само из себачности вола чини. Тако опали на чити свет и кадар је укључити свнати. Манастири судакле свуда само кула се опалили, а обмани за даље свет. Има ли дедо невазидија и неоповестива света, него што је у кривори јоко манастира. Мго год даје од манастира црте, сав бете маје познати у гадних и безобразних речи чути. Није ли то знак крајње неважност, кад се уопште човек учествова божјим уметит. Нико се не сећа да су у коме тоду свепственика убили, а по манастирским пулама већ је толико и толико калуђера потпуно. Нашто су дикле калуђери, кад се око њих већа ала чине, него да их нема. Умети њих одукати, значило би водети, да има важе ела на свету. Помислите само на ово гласно дело, што га је само калуђер кадар учинити. У манастиру Е-ту јрсно је архимандрит нека преста калуђера и с тога га баци у затвор, па да му тај затвор тежи буде, заповеди, да се умеси лобац с ранијем, па да му се даје да јоде, а не капи воде да пије. Какав је то страшна мучка морала бити, кад је тога некретног човека рањави калити етла, а није имао чине жећ да наглас. Покудети је морао, те је с тога с двокитијом кроз прозор даје спочио.

Таки одјуд као што је тај архимандрит био, не могу жмјати веру у народу, имах народ не све своје имах, свој живот поверити, нико они, док их корен не утине, кад од кула су и пошлж — у манастире, а народ ника сам са собом располаже. Ја дакле предлажем, да се Великој Светости и калерикација нарече неповерене, народнација елика и хвала, и да се уколи највиша власт, да од еад у крајњи избори слободни буду, иначе да се не бирају посланици.

— Тако је, живили народни посланици, живео господин Рада! ускликну читала скупштина, и никог не би, који би рекао, није тако, јер и сам прота Њу-тао је и гласао преда се.

Сах дође до гласања и предлог Радин усвоји се једногласно, јер кад је прота видео ову слогу, а он устаде, рече, да и он веће од народа да се дели и даје глас за предлог Радин.

— Живео прота! тако подражи и скупштина и публика нова пријатеља народна.

Тај дан била је велика част код проте. На части су били многи скупштинари и међу њима Рада. Надавнарише су се ређале и ређале једна за другом.

Проту је надравно домаћин Радин, и у тој му је и ово рекао: Синко! баш Бог те живио, ти давас изради као што ваља. Ама реци ми како си ме могао надвладати.

— Како?! одговори Рада, лено. Ви сте старац, а ја сам млад човек. Старац се никад не може са младим борити, он може или напред док овај хоће да га слуша. У борби јавас је овај последњи победилан. Осим тога, главно је ту ствар за коју се човек бори, и људи који ту ствар бране. Њо у калуђерским је рукама и сила и новац, они су тако рећи свемогуни. У сваког ослу имају они својих сталних аностола сабљом и ножем оружаних. Они и по црквама и општинским кућама придикују народу, она се не морају ни од кога крпiti кад га обавешћују, на што они, што њихови аностоли народ за собом не поведу, за што они то не могу? За то што су му тако омијели, да би волео у пако ићи, кад би морао у рају с њима

живити, за то, што су му већ догредели. Но рађа се и њином нашовању прии петак; народ их је познао и то је доста.

— Тако је, живео народни аностола Рада.

Сви скупштинари устадоше и куднуше се са Радом. Домаћин по реду дође на посетку.

— Чекај још мало синко, још ми само реци одкуд си могао дознати за ове људе, што смо их ми припремили били, на си их одговорио.

— Дајте најпре што сте објавили.

Прота даде Радн кћер, а Рада њему мајорево писмо. Прота узе писмо, показа кћери својој и укори је:

— Тако ли је дете моје, то је хвала ону за његову негу, а очи му се наводнише од суза од радости.

Милица клече пред проту:

— Опрости оче, народ има право, а ја сам члан омладине.

Прота је диже благом руком, усправи је покрај Ради и пољуби је у врело чело.

Скупштинари изненађени овим догађајем кликнуше у глас:

— Благослови оче!

— Нех су благословени, рече прота, заплака се и пут усхлећна викну:

— И ја сам члан омладине. Живела омладина!

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

На сабору у Карловцима од важијих ствари свршено је ове: Прочетано је на трећи пут устројство сабора, а ладико иксу даје свој оделен глас (separat votum). Избрена је митрополиту плати и то у износу 24,000 заједно са 5600, што му држава даје, то тако има од народа 21,000, даје двор у Карловцима и дају, банту ажиограде и војнаке у Карловцима. Осим тога депутат за домаћу потребу. За црквене општине наређено је да имају општинари догле у општини бити, док се не накриши три године од дана кад су изабрани, а после ће се бирати нови општинари.

Што је најважније, то је избор митрополита. О таме хоће ли и када ће се бирати митрополит, било је више предлога. Једни предлагашу, да овај сабор и не бира митрополита, него да то остави новом сабору. За то их беше шесторица. Не томе беше пеника да овај сабор бира, те је дошло питање, хоће ли овај сабор бирати пре или после. Један предлог беше за то, да сабор изда одлучу, хоће ли бирати или не кад дође одговор патријарха на устројство, а докле да се одлази. Други предлог беше, да се после два месеца бира патријарх, а трећи, да се бира после 10 дана и то у уторак 27. јула. Прва два предлога не буду пријемљена, а на трећи гласише 42 са да, 20 са не двојна пишу гласила, а 14 беху отсутни, и тако се одреде, да се бира патријарх 27. јула о. г. Кад је председањик затворио у пола девет седницу, испрати га и народ и сабор са троником: живио, и тим му је речено кога сабор мисли за патријарха.

Маријама ово није право, те у новинама својина где де ала Бога и познају нарешку да стине сабору на пут. Идем да изиде. А ти Радијо на сабору познати сави, да се утрло гоше Кривошћено. Сади будимо људе, јер сада немамо посла са собом, него са другим, који нам унапред прети. Сада будимо јунаци на путу.

Човек ка да ће се са Аустријом погодити. Већ су тога ради њихове веће дошле у Беч, али већ се, да не би дошле, да мисли не погодити се.

У Романији тако је све патетично, да већ пући мора. Кнез је од склпа јада, што га је имао да прегута, добио громицу.

Немачки цар долази заједно у купатилу Гастајн, да ће се са царем аустријским састати. Немачки аустријски радују се томе, јер воле, да немачки цар хоће са немци да утврди пријатељство, како би кад опет дође до рата са Француском ајо још брже платити војно, а Аустрија би опет могла мало и Русији, ако би се док нос пући, а оно казати јој, да је се тако страшно не боји кад је једна чика Вилелм за њу.

У Француској највише посла даје алази суд са комунистима. Али се буде сваком појединоме судило, онда ће требати и две и три године, а тога нема предлажу да се свима њимам кријкама опрости, а тамих има хиљадама.

На Немачке већ су син заробљеници француски живи, осим оних, који су што у Немачкој скривили, на њима то да одувају.

У Арбанашиј дигла се буна. Арбанаси нису никад хтели да буду прави царски војаци, али сад их почеше натеривати на то и још их одушеви старе пушке и пештоље махали и давање их нове, али како је Арбанаси преговети оружје своје, каје је код њихових сва очевања и дековина, које му је аманет од старих, то је као касту светлину поштује — те тако волећи пре познати, него се од оружја растати дигло се на нашу, који им хтеде нове оружје дати. То исто учинише и Турци у Подгорици. У Савану опколише устаници њихим ковак и онај мораво са три тона да се брани. Мањарске пољике беде пригорски лист, што се зове „Пригорац“, да је он томе крив, што се раја диже, јер их сваци као ово не оружје. Како то Мањари ужу све да каже! Како на далеко нас бишу! Мокла је баш и казано Мањара за-скута, што по Херцеговини помете Турци најбоље Србе напати и у тањавику бањати. То је казла што се боје, да ће Босна отети се без њих. Не боје се неће нас баш ујести. Знаће Босна и сами чија је. Него није ни то поштење десло, што мањарске пољике помете генералу Радину у Далмацији, као да је он из-радио кнезу пригорском Николу башу хиљада, казало од Ау-стрије, дуката, на то, да диже оуму у Херцеговини. У свему напредује то, то ни кад пријатељ неће чинити.

Мисирски краљ, који је код изреч у Стамбулу, неће овога да сачува. С тога се надиша на краља расерно, на није хтео негово секретара преда се да пушта. На тога може смисла бити и „Пригорац“ леовина Романију и Грчку, да се кроз то краља непрекино ако до чети дефе.

У турским земљама, што се зову Ислахави и Ширад, тако је глад истурила, да људи једу своју робу и децу. Царев намен-ник у Шираду жорале око гробља поштомити стража, јер не-срећни народ, не знајући од глади шта да ради, поче већ и јурити на гробља, те спале откопане телешне што су скоре са-храњене, на их онда јести. На порек те нове дође још и други, породи се кула, те народ неможе десеткује.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Прогласилог јавности с Турца.) Турска влада узвизивњем своје кнезства у Шенги послала је више махалх Тураца ома-ме једи учева различитих заштита. — Али су и поновили Турци кад треба ниш. Странно ће много заштити од Мишара. Баш до-бро вели посланици: кул ће кула, до у свој рад!

(Нека ари.) Ове године пожеже два медицинска јесити да де-жаре. Комисија, која их је испитивала новине их, да се не крст шакуну, да ће савестио дукности своје лекарске одиракати. Али како беше комисија, кад објави изјављено, да они на ка-жу ари несповидају, може сваци несповидити. Сретно се једи од испитана досега, како ће се на несповиди извинути, те узме од испитани реч, да ће се на законима земаљских уред владати.

(Белера.) Гезорж се да се у Северину појавила холера. Само једнога дана умрло је 40 болесника. Добро би било да чувамо брже здравље наше него до сад. Где има казна баш по селу треба их, ако је могуће изустити. Добро је и ракије непити. Најбоља пак лек је то, да се негрба плашати, треба тој боли јутњич уочи гласити.

(Опшастин човек.) У Брислу је жаложена може бити једина ретност у свету. То је човек у Гујаши са сини претворен у ка-нин. Порек него је највеће оно од бурета са жаложено. Христи-фор Делано 1721. Сингироу то није ошамењено који је донесен из Америке и позвао рационалистички научници. Трун је врло до-бро сачувао и на њему има врло мале страних материја. Бер-лински универзитет преговара да купи ту ретност. (Рад.)

(У Петрову Селу у Беокој) умро је 15. Априла а. г. Сажу-кло Крештић, један од најстаријих нар. учитеља. Живео је 70 година, а као учитељ био је 40 год. и 7 год. у миру, и то све у једном месту. Он је у младо време осим пренаорачије учио и богословију, а и епизологију је слушао. Чувен је био на далеко због умњалог и нештог појана пренезог. Штага је да нико ту мањку нештину да толико преже у месту научно лије, него је тај таланат заједно с њиме у земљу отаџао.

(У Торлику у Беокој раселеници) убијен је с. г. човек један у селској крми. Шта шта се може упрети наћи. Тод није дана удавно се рибар један. Напу чинац и у чинацу шарана, а тек четврти дан човека.

(Биланс се миг савих убило у Бечу у месцу Јулу.) Што већа народ и у кој свет већма разишара, то има и више случајева да се људи сами убијају, али је опет крајо туло, да се у ме-сецу Јулу у Бечу њих толико самих убило. У пређишњим ме-сецима ове године убило се њих самих од 10 до 22, али у ме-сецу Јулу нарасте тај број на 28. Међу тим самоубицама имало само једно женство. Они су овако сами отуђени живот: њих су се 4 убило. 8 оскелни, 11 удавених, 2 отровани, 3 су носели сами жале и од тога умрли, а 1 је отворио жилу, умро у воду, крај мутека, и тако је умро. Међу самоубицама имаде и та-кожег трговца, који су иначе могли бити најсретнији људи у животу. Најчине се њих убило због рђавог газдовања, а најмање због пострега забави.

(Пресери.) Један депо обучен човек у Бечу даје некој ро-синоји и рече да су јој мужа затворили, да је мора платити 50 еор, ако је рад ништен бити. Он је дакле дошао тога ради, да однесе новац те да јој мужа испусти. Госпа му понери 50 еор. Кад јој муж мало за тим кући дође, нишди се, да ју је онај дола обмануо.

(Помор.) У Марин Вањархелу изгубила је крвна романтика с Петрову дана. Људи се скупили око кризе, али ни један да је руке дигне да ватру гаси. Грехота је, зело, гасити ватру с ватром врежу.

(Чувамо лекара.) У зароници Бирмингхему у Америци, умрела је једна жена мужа и осморо деце отровом. Женк тај има око 47 година. Да ли је тако жестоко срце нешто?

(Списак.) У Великом Варуђу ипаше депо обучен човек на сокаку и раздишао пролазничима оријентацие. Долаже се после, да је тај човек себи уварго у главу да је министар екипације и да зато мора новац расипати.

(Најекс дуби на сесту) има баш сумње А. Т. Стeward у Бу-јорку, он има трговину модерне робе, свиле, платна, русово-ријне, одећа, рубла, ризавици итд. Кад Стeward имају новац 1730 јула. Они архивног ривацела има 19 предстојника раз-них послоних грава, једнога надблагајника и десет благајника, једног архивног ривацелу и 23 рачуноводне, 9 деписника, 470 продаваца, 880 плава, једнога кистелана, 27 вратара, 55 отро-слих ривацелста и служника и 190 дејача. О божану има до 2200 особа. У то доба палара се 80—100,000 дневно, а преко го-дине 17—18 милиона долара.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четвр месеца 1 еор. аустр. вред.

Донесен се међу уредништву и претплати и огласи административни „Глас народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од реда оваких слова 6 новч. и 30 н. за жиг сваки пут.

ШТА БИ СА ИЗБОРОМ ПАТРИЈАРХА?

Познато је да је сабор у Карловцима закључио, да се о светом Пантелији, а то ће рећи 27. јула, бира патријарх. Али св. Пантелија дође па и прође, а избора не би. А зашто? Ево зашто.

Администратор патријаршије морао је јавити министарству мађарском, које га је с царем заједно наместило за администратора, шта је сабор наузнио, и у суботу, 25. јула, етике од мађарског министра Паулера алокобна књига, да се онда, ако сабор остане при том, да на уречени дан бира, тај избор неће потврдити, и то с тога, што онај сабор нема право да бира патријарха, а вели нема га поглавити за то, што он није сазван да бира патријарха, него да склопи устројство сабора, и по томе, ни они, што су га послали у Карловце, ни су му дали права, да то чини.

Сабор се није могао на то окривити, јер он има потпуну власт да ради све оно, што држи да је народу од користи, а посао је саборски. Сабор епископи имао је и до сада права да бира патријарха. То је право одавна од царевине потирићено, и сад се њу не тиче, хоће ли народ данас или сутра бирати патријарха. Ту се царевина јавно затрчала, кад и то хоће да одређује, и то још она царевина, оно министарство мађарско, које се хвали, како је дало слободу народина. Каква је то слобода, кад ја не смем на својој нини за коју ти порцију плаћам, сејати кад се мени најгодније свиди, него морам од тебе искати милости. Још мало па ће се и дотле дотерати, да ће се епископ сабору прописивати и шта ће кад јести.

Министарство мађарско нема право пресуђивати, да ли могу посланици на сабору бирати патријарха, јер посланици нису добили никакве власти од министарства, они су добили власт од свога народа, од својих бирача, па ако народу није право да се патријарх сада бира, народ је могао рећи: нећу да се бира

и ту би се сабор добро промислио пре него што би против воље народне устао, али народ је чуо, да сабор хоће да бира патријарха, говорио је по својим листовима да он мисли, да не би згорег било то за после оставити, али ако је сабор тврдо наузнио и држи да је заиста нужно сада, нека је Богом просто. И тако и би. Од народа, од ниједне општине не дође ни какво писмено, никакав глас, да се противи закључку саборском, али шта ће кад је сабор епископи, кад је народ епископи још дете мало, па му дође татор и заповеди: не беш то чинити, ја сам господар у твојој кући.

Сабор се истина није хтео обазирати на то, шта мађарски министар поручује, јер сабор има само с царем да се разговара, и тако би у суботу одлучено, да се остане при томе, да се у уторак 27. јула патријарх изабере.

Али у понедељак око једанаест часова пре по дне, стиге још страшнија бурунџија.

Сам цар сад је проговорио, Министар Паулер јавља жицом администратору патријаршије ово: Његово Величанство одлучно *заповеда*, да се патријарх не бира.

То је администратор сабору показао, али сабор је још и то дознао, да од цара има још и даља порука, а то је, да администратор онда, ако би сабор и против те заповести хтео да бира, одгоди сабор.

Ту је дакле сила изашла на пут. Ту је дакле изашао од грла до пете оружан човек пред другог, који нема ништа у рукама, нагнато пушку на овога и каже: макни се ако смеш.

Сабор се дакле није смео маћи, али опет није своје право наустио, он се превео али се није дао прекрхати, синнао је сила с пута, али је рекао: ја остајем при својој праву, па ако не данас а оно сутра, те је тако закључено да се избор одгоди а цару да се пошље писмено у коме се има обавестити о томе да су га министри мађарски навели, ако не биш на танак а оно ипак на лед, и ка-

зати му како је ербеком народу жао, да се с њиме горе него неким поступа.

Сабор ербеки видео је да маџарском мистарству није мио човек коме је сабор патриарску круну наменуо, сабор ербеки видео је да му је скоро замам изгледати, да ће се његова и онда послушати кад не годи силнима горе, јер кључ је у њиховим рукама а нама су оставили браву. Ми смо дакле само ствар а они су живот, ми смо можемо стајати на једном месту де нас прикују, а они врата затварају и отварају. Али ипак нећемо клонуту духом. Сабор ербеки није могао ништа дати, али је јавно у три маха своју жељу исказао. У вече на светог Пантелију давали су посланици народни бакваду. Са буктињама у руци дошли су своје председнику и казалиму да га љубе и поштују. На сиршетку сабора, увели су у саборски записник благодарност на владању његовом и као председник и администратор, и при растанку отишли су му син скупа и ту ову поновили на се с њиме изљубили и опростили. Што је дакле до народних посланика стајало они су то учинили. Ни један још архиепископ није падао доживио да му посланици народни носе буктине, ниједан, да прота и посланик носи барјак у такој прилици и то још прота Беговић.

Али је и поздраву доликосао одоздрав: *да живи народ ербеки тај господар свију нас.*

Остани дакле честита старино на путу на коме си данас, на утуби: да ако се и промене посланици, народ остаје исти, а свака сила за времена.

НАШЕ ЧИТАОНИЦЕ.

Поједини човек није кадар оно што жели, у оној мери постићи, као уз приношћ осталих људи. За сваки нам иде важнији посао удружују се људи, да зајме своју намеру постигну, за коју су нам нужна многа средства. Зна се да удруживање свако дело унапређује или: што је јаче удружење то и просвета даље корача.

Према разним потребама у друштвеном животу склопише се и разне задруге. И, пр. остварили духи потребу повчаних и других завода — установише их; тако постаде и читаонице. Читаонице су дакле задруге — у којима има више листова и књига за читање, јер би некоме било поједином човеку држати све ербеке листове и, пр. природна је последица, да је ту нужно удруживање. Скупине се више људи пак се договоре да сваки по неки прилог даде из чега ће се моћи држати разна листови и где ће сваки прилогник имати једнако право да чита. Такав је начин оснивања свима нашим читаоницама био, с том на-

мером да чланови њени читањем задовољу ербека знања а и да се крепе и јачају у свом народном поносу. Но и као што се код сваког најобилнијег рада нађе и лакомшћ, тако се и најплеменитија намера наших читаоница изопачи. Наброј се стекосе поред читаонице: „библијари“, куглане, карте, шах, лутрије, пиће* и др. средства за телесну забаву, насласу и уживање. Овим се знатно побија вредност таковој задрузи, која би се требала штитовати као школа и преча а не спајати и довађати у свезу са том племенитом задругом развратна средства. У нашим читаоницама се сада никад ни не чита јер листови како се лоште дођу, тако отворени се и баце; али су онет читаонице пуне раденика. Погледај онај сто у углу око кој седе ербеки синови библијари (картани) изигравајући срећу и напредак свој; на сред собе стоји „библијар“ од чије дуне неба поштен човек ни читати могао баш кад би и хтео. Покарарност и остао неваљалисто наћићемо сад у нашим читаоницама у већем степену но у последњој крчи.

У К. ма у кне. диштрикту постоји на жалост такова читаоница, коју ни не зову читаоницом већ „кисином“¹⁾. Чланови јој се никад не скупљају на догворе о унапређењу њеном и задају јој а ретко и читају шта, но се само скупљају у оном другом делу читаонице, који је за уживање и забаву. Наш свет не унијађући никада племените користи таквих (изоначених) задруга, неће ни да их подиже нити се за њих заузима, већ волије установљавати и такве друге задруге него те, као н. пр. што се у Мел. ма поред највећег упињања неколико чланова омладинских не могаће подићи читаоница већ „шпингет“ а само због тога што се има хрђава појма о садашњим нашим читаоницама.

Томе ваља на пут стати, јер боље нам је не имати никаквих племенитих задруга него да нам оне буду образац покварености. Где су подигнуте читаонице ту се већ лако не може истребити то зло бар донде, док се чланови истих не опамете својом сопственом штетом. — Гледајмо дакле да се дижу у сваком месту читаонице такове, и којима не бих било поменутих развратних средстава, већ које би служиле једино на духовно унапређење. Омладина ербека нема нигде прилике да се у тако велико коло склопи, као што би могла када би сваки члан омладине у своје месту постао и чланом читаонице. Новонадигнуте читаонице ваља заданути духом напредњачким, духом озбиљно раденичким, а не лакомшћем и сујетношћу. Помоћу омладине читаоница би у сваком месту била као представница омладинског одбора, те би могла давати јавна предавања, саћа и беседе, али боље рећи читаоница у сваком месту треба да је легло у ком ће се радити и штатати о спешном унапређењу ербеком. Постајањем такве читаонице постола би одма и непачка дружина која би исправа била једно са чита-

¹⁾ „Кисина“ је реч зајачасти и значи место где се посели и доживи.

онимом, а после ојачавши могла би се оценити од ње да би се посао у обама лакше вршили могао. — Да се то учинити може — само кад се хоће — не треба ни да доказујем. —

Српској омладини нека је дакле најсветија задаћа и то да свуда подиже палаче читаонице. На рад омладине!

У Н. Саду на Илијин дан 1871.

Јован К. Борјановић

срп. нар. учитељ и чл. омла. срп.

РАЗГОВОР ИЗМЕЂУ УНУКА И ДЕДЕ О ПРАВОЦИСУ.

Унук био недељу две дана у манастиру код ујака шумава, кад је дошао кући, деда је мислио, да га је и ујак штогод опаметио јер му је деда писао, како му нећак мисли о правоцису, те ће деда рећи унуку: Синко, знам да си са ујаком говорио о правоцису па је ли да и он мисли као и ја.

Унук. Још је гори, тај ме је тео да отера из манастира, кад сам му реко да нам не треба њ, њ и т. х. тај каже, де би ја то говорио кад су то света писма; све су свете црквене књиге написане са тим именима.

Деда. Аха, тај те је уватио. Па шта си му одговорио.

Унук. Ово:

Ја сам свето писмо!
Филимо се ње;
А ти оде у цркву,
Одговори Бук.

Деда. Знаш, ја да си то све научио тамо у проклетом Новом Саду што је с тога, што напек хоће нешто ново и прозват Нови-Сад. А кад су ти Ново Сађани тако мудри, како ће они без јери написати сир, па да когод не помисли у место сира, да то значи сироме, па шта би могло знаћи отуд кад би се написало овако: Ту треба бити, а не овако: Ту треба бити, зар не би могао тако невин човек бити бијен ал хтео се да каже, да треба ту да буде.

Унук. Али питам ја вас, да нема и бити било сира?

Деда. Добро и без јери, јели би сира, али како би без дебело и танко јер знали која је реч мушког а која женског рода.

Унук. Можемо то знати и без јерова. Кад код речи које могу казати тај, то је мушког рода, кад могу казати та, то је женског, а кад могу казати то, то је средњег, ја Бог ме и без дебело и танко јер никако нећу казати та лебач него тај лебач.

Деда. Како Беш написати Павел и Синод без ижице.

Унук. Павел Бу написати овако: Павел, па и да знам да без ижице не може бити синода, ја би волно и синода не имати него ижици писати јер:

Ужика лжеца, с оба уја стрике
Час говори једни, час говори жне.
Таку какараду жуди претераду.

Деда. А да штаћемо са Ш.

Унук:

Ша хо тебе брани
Мора да је слез
у наше је јоте
Барем лепши реп.

Деда. Па дед шта имаш за њ рећи кад си већ све узео на миндрос.

Унук:

Њ! — ѡ! — ѡ!
И само се чуја
Што га и сад пишу
По лжеца жуди.
(Смешаће се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Какви има људи на свету.

Квез. Дакле, учитељу, продужи приповедање. Ево ме, ту сам. Довео сам ти ево још једнога бака, пријатељ Буку. Ја сам те вадио пред њим, како уметлено причати, те сам га наговорно, да и он са мнош дође. Да ти није неправдо учитељу?

Учитељ. Но хвала Богу, како би ми неправдо било. Та сваки учитељ воли, кад има више бака. Знаш како Сремац вели: што је више на тањига, то је риђи дика. Тако је и учитељима дика, кад више слушаоца добију.

Квез. Али како тебе не мрам толико приповедати, кад ти не плаћамо за то. Ми тебе плаћамо, да нам децу само поучаваш.

Учитељ. Ма да немам за то плате, опет ми дужност чопчанска налаже, да своје знање припожжем ономе, коју тога нема. Као учитељ неморам истина то радити, али као човек сам дужан.

Квез. На је ли Бога ти учитељу, зар пона није човек, кад он не мора поучавати. Ево наш пош Гаја оседно је већ као овца, али ми никад од њега не чујмо какав леп, научан и користан говор. Међер право веле, да пош није човек. Али ја држим, да би они тако исто поучавали, али немају те науке.

Учитељ. Е брате мој, није то, што немају науке, имају они тога више него ми и треба да имају, јер су више школа учили него учитељи; али они неће да поучавају народ, јер веле, онда ће се народ опаметити, па ће увидити њину лагарију, те их неће више подмићивати и слено слушати као досад. Но мавимо се тога, слушајте, да вам о широким и пространим свету приповедам, да видите разлике, које су међу њима и нама; да видите мане и потребе људи, па да их се клоните можете.

Квез. Слушаћемо те, само говори.

Учитељ. Дакле, забављали смо се последњи пут с Азијом. Доста сам говорио о њој, али то није ни осми део од онога, колико се о њој писати и говорити даје. Али ви нисте учили никакве више школе, да можете разумети све то, што се о Азији говорити може. За вас ће бити доста, ако вам општем још једно парче

земље у Азији, а то је, де се наш Христос родио. Земља се та зове Аравија. Држава та пак, де се Исус родио, звала се у оно доба Палестина. То беше чинувтска држава, а сада је под Турцима. Чинувти су је напустили, кад их је римски цар Тит надвладао. Главна варош била је Јерусалим а и сада је. Ту се налази црква Христова на оном месту где је он сарањив био. Силне хаџије¹⁾ путују тамо, да се поклонне гробу његовом. Стари Чинувти беху храбар и ратоборан народ. Беху доста и изображени. О томе се можемо уверити из књига, које су они написали и које су пуле мудрости филозофске. Међу писцима њихим прво место заузима цар Давид, који је силне песме, тако зване псалме списао, којих је садржај у ставу, душу највећег безбожника уздрмати. И у аждаху били су прилично вични. Дока је томе велики храм у Јерусалиму, којег је премудри Соломон дао саградити. Земља Палестина била је прави рај, кад су се Чинувти тамо населили, но сад је готова пустиња, јер и оно мало дуна, што тамо живе, са свим је лудо, глупо и лењо.

Иначе цела Аравија тако рећи, страшно је пушта, јер је по равнинама њеним већином песак. Само у дојној Аравији, тако званом Јемену, ту је дивно и красиво. Ту роди мока, најлепша од свију кава. У Аравији рођен је и турски пророк Мухамед и то у вароши Мека. Као што хришћани путују у Јерусалим на поклонене, тако мусулмани²⁾ путују у Меку и Медину. У Медини је умро Мухамед. Аравију отицке море са три стране. Од африканске стране је тако звано црвено море, преко којег је Мојсије превео Чинувте сувог путом.

Бука. То баш није истина. Шта, да човек може сувог путом преко мора прећи! Ма ми ко рекао не верујем.

Учитељ. Е вараш се пријатељу. Баш је тако било, као што ти реко. Море није као ове наше воде. Море свака 24 сата дванут нарасте и дванут опадне. То растење и опадање зове се дослека и оделека. Дакле Мојсије као учен човек знао је, кад ће море опасти, и тада је ударио палицом по њему, да обмане Чинувте, да је он као бајаги ту одлеку изродио. Море се разлило, т. ј. опадне полако и он пренеде Чинувте преко њега. Морамо још и то знати, да у црвеном мору има много греда и плитих места. Док је опадало трајало, Чинувти су прешли преко. Кад их Египћани (Мисирци), који су били дотле господари Чинута, почеше пениће и на коњима гонити, Мојсије удари опет палицом по води, а вода мало по мало највећ, те подави све Мисирце. И сав Фараон, краљ њих, погине.

Ја бих браћо скоро спавао, нешто ми данас није најбоље. Али још ћу вам једно две вароши сакази, за које сте можда кад год и чули. Једна од тих вароши

зове се Багдад, де је под кнезом Харун ал Рашидом наука и уметност врло цветала. На реци Буџрату виде се неке грдне развалине. Умењаци доказују, да те развалине остале од оног великог торња вавилонског, којег су људи тако високо почели издигати, да би се по њему до неба попели могли. Али Бог их смеје у језицима и говору тако, да се немогуће разумети и да се морадоше разлићи. Има још једна варош знатна, а то је Дамаск. Знатна је сад као велико и важно трговачко место. Такође је на главу, што се тамо ковале сабље, које се димшиџије звале. Будите браћо за данас задовољени, други пут даље. Лаку ноћ.

Кнез и Бука. Лаку ноћ учитељу.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

III. Рана од животиња.

Рана што нам је животиње дају, има већином у себи безанцета и зато се од ње у нашем телу највише састав прави. Али у њој има мало материја од којих се прави маст и топлота, а тога има у рани од биља. Зато се најбоље може одржати и одранити, кад се служио јелом и од животиња и од биља. Само се животиње ране скоро искључиво месом, а кад што га месо једу и сланину или какву другу маст. У осталом и наш стомак и утроба удешена је тако, да се неможемо ранити, ни само месом, ни самим биљем. Животињско беланце је: *фасератос*, то је оно, што се у крви згруша, и месо се већином из тог састоји. Безанцета има у крви, у соку из меса и у јајима. Туткала или нитије има га у гускавини, костима, жилама и кожи. Мласти што су у животињама ово су: маст из меса као дој и обична маст, маст тичија и рибања, масло у млеку, жужанце у јајету, срч у костима. Топлота и маст у животињама праве се од шећера из млека и киселине млечне у млеку, од меда и воска, што га пчеле из цвећа ваде и прераде. — У каквој форми ми узимамо беланце (као обично беланце или сир) то је скоро свеједно; исто је тако и с машићу. У стомаку и у крви они се тако преваре, да се од њих тело гради и топлота прави. Мласти морамо свакојако јести, јер се тело без ње не би могло ширити ни одржати. Маст не само да помаже да се праве разне тлачине у телу (као нерви, мозак и мозак у хртењаци), него има у себи важних делова, од ње се тело испуни. Маст је одмах под кожом, и тако чува да се унутрашњи делови немогу ударити и повредити. Маст не да да лагодно споља уђе лако у тело, и топлоту из тела не пушта напоље, а развија топлоту у телу там, што сагорева у крви. Маст се може заменути са неким биљским материјама од којих се прави маст (шећером и штирком), али је то врло цемерна замена, јер шећер и штирак тек онда може стомак потпуно сазарити, кад су помешани с машићу.

¹⁾ Свети путници.

²⁾ Они, који путују Мухамедом.

Месо.

Од меса прави се месо, и кад се месо добро сажваће и кад је доста дебело, онда је оно за раденика боља храна него нинта друго. Месо особито од оних сисаваца што се травом ране, може се сматрати као сачувана крв, јер крв се састоји из истих честица из којих и месо. У 100 делова меса има 59 таквих делова од којих се крв прави. Животиње што се ране месом имају јаче мишиће и чвршће су него оне што се ране биљем; тако исто и они народи што већином једу месо преднији су и могу дуже да издрже на послу него они што се већином ране биљем.

На месо што га ми једено, има двоје кончића (мишићни кончића) и сок што је између тих кончића, од тог сока зависи мирис и кут меса. Кад је то обоје у месо, онда исто месо рани онако као што може рани. Кувано месо без чорбе мање рани него с чорбом. Осим тог има у месу белцијна жила, масти, живаца крв и нисоре. Месо свију животиња састоји се у главном из истих честица. Само у једном месо има више једне честице него у другом, и кончићи нису свуде једнаки, и зато нерани свако месо једнако, као ни стомак што неможе једнако да свари. Како ће месо заситити и како ће га стомак скувати, зависи много и од тог како је згогоњено.

Што више има у месу сока и крви, и што су му кончићи мекши и раздљивији, тим ће оно боље хранити и лакше се спаривати. И по томе је најбоље готовити месо онако, како најмање сока изгуби, како мекше остаје и како му се кончићи један од другог лакше цепају; а то се најбоље постигне, ако се месо пече (особито још на ракну). Кончићи од меса дају се и онда лако цепати један од другог, ако се месо да стоји кратко време у сирћету, киселом млеку или у води у којој има врло мало соли, или кад се на чистом ваздуху држи обешено месо. Кад се хоће да и кувано месо буде добро, то онда треба метути приличан комад меса у кључалу воду и на јавој га ватри кувати. Али онда о доброј чорби неможе се ни мислити. Ко хоће добре чорбе да једе, тај нех исече месо на мале делове, нех га метне у ладну воду, и нека га полако пусти да узавре. Што се боље месо сажваће, тим ће га стомак боље сварити. Ерго месо неможе добро хранити, него се у једу мора помешати с мастију. Печено и кувано месо много лакше вари стомак него пржено, пржено и суво. Месо од младих животиња много лакше вари стомак, него од матурих, јер што је материја животиња, тим има у месо јој мање воде, а и кончићи су јој много чвршћи и теже се деле. Месо од дивљачи лакше вари стомак него од питурих кућених животиња. Кад се месо готови у многој масти, онда га маст пробједе кроз и кроз, а сок из стомака не може да пробједе лако маст, те тако теже вари стомак. Стомак најлакше вари тичије месо на онда месо од сисаваца, од риба, амфибија (коруначица, крокодила, жаба), ракова, а најтеже од пужева.

Коњско месо исто тако добро рани и здраво је као и говеђе.

Месо је штодљиво 1) ако је од болесне животиње. Али кад се месо пече и кува, онда нестане из њега оних штодљивих честица. У свињском месо има неких првића што су танији као длака, а заковрути су, зову се *трихинае*. Кад човек једе тако месо у ком њих има може умрети. Ти су првићи тако мали, да се тек под јако увеличавајућим стаклом (микроскопом) видети могу. Ако сад човек једе пресно и добро кувано свињско месо, а у њему има трихина, онда оне доспу у стомак заједно с месом. Ту испробају стомак и црева, те одмале у месо и ту се зачура. Ко хоће да се сачува дакле од трихина, тај несе је сти пресно или пола кувано месо свињско; трихина има особито у кобасицама свињским које нису добро сасушене. 2) може месо и од оних животиња штодљиво бити, који ма су давале лекарије као сачан и жива. 3) неваља јести ни оно месо, што се од дугог стајања већ почело кварити. Кад ко готови устојану дивљач, треба добро да нази, да се не посече док ради, јер може отровати рану са крвљу из дивљачи, те би се тако и сва крв у човека могла отровати. Устојана риба увек је штодљива, док ни устојано месо од животиња, немога бити штодљиво кад се зготови, и ако задржи мирис.

Дроб од животиња, који се такође рачуна у месо, састоји се из честица које су налик на оне из који се и месо састоји, те и оне хране, али их стомак већином не може тако лако да свари. Онамо спадају: *црвена*, имају мало бледа меса, масти и туткала; *вагерица* има у себи прилично масти и крви; *селезна* има у себи много крви и тканице коју неможе стомак сварити; у *буздрешници* има доста беланцета; у *молеку* има много беланцета и масти. *Кожа* има у себи туткала, стомак неможе ју сварити. У *костима* има више масти (срп); из *грисаине* од младих животиња прави се нека материја налик на туткало. Најбоље хранити *крв*, на се она има врло ретко једе (у крвавицама и другим неким јелима).

Кобасице могу бити штодљиве, прво, ако у њима има *трихина*, или ако се направи у њима *отров из кобасица*. Тај се отров прави особито у оних кобасицама, које нису добро скуване и осушене, ако се устоје, или ако се сирнуте кобасице одкраве (крвавице и цигеричае особито имају отров горкокине неприятан кут). Од њега осети човек у стомаку жуку, осети жеђ, гребе га нешто по гуши, промукне, гуши га, повраћа, добије пролив и ослаби. Тај се отров лечи тако, да се отров поврати, и онда се пије јака прва кава и какво пиће које се отеже.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О мери на пијацама.

Пре но што почнемо своје мишљење казивати како се мери на нашим пијацама наведеним у

изводу један донос који смо добили о мерењу на нијаци новосадекој.

У томе допису кажује се најпре како је на новосадекој нијаци узведен за мерење децималан кантар што једна аунта мери десет, те кад метен на кантар цену ране мораш о друге стране метути десет ауната! Да се ни на том кантару не би смело нарати општина је изабрала четир грађана који су јој се сами понудили, да ће на то за времење познати, и наредила је да два човека којима би се од вароши плаћало сваки дан буду као комесари на нијаци. Општина је то само наредила али није никог изабрала по ево вели дописник, већ по године како се један за комесара наметнуо, те држећи уз чинуте, који му валда за то плаћају, чини народ и чини свака погора. Дописник да то докаже наводи два случаја. При је тај, како је један шајкаш мерио рану у чинутском амбару, де је и комесар био, и де му је чинут неких 30 аунти хтео да закине, на кад Шајкаш није хтео да допусти комесар му је заповедио да мора дати јер се вели на свакој центи мора по две аунте радона дати, као оно што касни захтејау на свакој аунти по два лота.

Други је случај како је једна жена продала нашем човеку рану. Овај није имао децималан кантар. Чинути поткажу комесару и овај оде и забрани жени да не сме продати томе човеку и тако жена морала дати рану чинуту. Комесар какле није ништа друго него архи-грошкар чинутски.

Толико вели дописник.

Занета зло и напонак по нас.

Чинути иду за тим да нам мало по мало дођу главе и ми их још потпонамажемо. Они су људи тако обезобраћани, као да у општини и суду сами чинути седе. Та тргнимо се, погледајмо и на ону страну де нам је хено име ове вароши највећма срамоти изложено.

Из толико места долазе људи да продају рану. Сваком се закине по нешто на кантару. И кога ће ти људи за то кривити? Не чинуте него општину, кривиће влада, која се не стара да тога не буде. Није ту доста оглобити само са неколико форината Чинут, него треба за тим ићи да се оном који се хуеати да дваред триред превари, а ако је могуће и за једаред, забрани куповати рану, јер шта он мари платити 50 а. глобе кад је он то за један дан од људи отео. Та редах је већи товар де најмање цену ране не закине, на нека на дан само десет товара купи куд то односи. За један дан дакле заслужи он толико колико може платити, да после годину дана краде.

Други пут говорићемо о мерењу на нијацима уопште, и о томе како се може допонашагу на пут стати, а за сад молимо овдашњу власт, које се то тиче, да на нијаци реда начини.

Нови Сад 30. јула.

Нова рана већ почиње се на нијаци доносити, и о томе касиоу потање известите.

Жито здраве хрђаво изгледа и нема ни 80 аун. катин, а при том мало га има тако, да сад већ има наши сељаци који за јиниу жито кукују, јер ће оскулице бити. Цена 5.50—60 цента.

Зоб врло добро изгледа и има је довољано. Довољ се много и радо се кукује по 3.20—30 цента.

Јечам је врло добар и леп, и има га доста, а стоји 2.60—70 цента.

Кукуруз кукује се радо и дружи се цена још од 3.60—80 бечка цента, при свем том, што по горњим местима некаковог предмета нема.

Вуна врло велику цену получила је и стоји од 90—100 цента. Јуликти је да лено време остане, да би се своју летину урадио.

Пешта, 28. јула.

Данас је менџа са променом ценама слабо променила и само је 15.000 мерона. Раки и јечма слабо се довози и мала профа. Зоб такође безмерно. Кукуруза је одржао цену. Реница добро променила.

Значиоко белажено је:

Пешница: потиске старе 1000 мер. 84% аун. 5.95; 3200 мер. 84% аун. 5.90; 600 мер. 84 аун. 5.65; нове 250 мер. 85 аун. 5.85; 420 мар. 83 аун. 5.60; 300 мер. 83% аун. 5.60. — Столицебеградске старе, 3000 мер. 85 аун. 5.612%, 1000 м. Све на три месеца. Дал цента.

Репице: 500 хиб. 130 аун. 5.15; 400 хиб. по 150 аун. 5.14 85 нек. Све на киси.

Кукуруз банаки 1000 мер. цол цента 5.370. Све на киси.

КУРС ОД 30. ЈУЛА 1871.

Сребро	126.50
Дукати	5.80

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

Г. Седмаци.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
И. 1	Крстова дан, Миленије (посл).	13 Ивлин.
II. 2	Превас архидиакона Стефана.	14 Јевасије папа.
У. 3	Писеодобна Искрије.	15 Велика госпоња.
С. 4	7 дегила есески.	16 Гол.
Ч. 5	Вајенкије мученик.	17 Бертрам.
П. 6	Преображење.	18 Језепа вапила.
С. 7	Донеткије пренос мученик.	19 Лудовик.

ПОДЛИСТАК.

КАЛИШАР.

(ПРИПОВЕТА ИЗ СРЕБЛЈ.)

I.

У селу К. у Србији има лена по новом плану саграђена меана.

Као обично у Србији, тако се и овде сва трговина и обртност по меанама врзе. Меана је стожер, око којег се цео сеоски свет окреће. Имаш ли вода или коња на продају, доведи га пред меану и вежи за ступац. Муштерије ћеш унутра сјајмет¹⁾ наћи. Треба ли ти новаца, иди у меану. Газда Петар, или Циганин Мига, који с коњима највише тргује, да ће ти колико хоћеш, али само на добру хипотеку²⁾. Не мачи ли новца, а хоћеш да пијеш једну луту ракију,

¹⁾ Реч турски, значи: скуп много.

²⁾ Грчки реч, значи: залог.

дођи, добићеш од Аманде меаницје на вересију. Кад год дођеш, да ће ти Аманда на веру пићи. Кад кад се поред пића најде мало и мезета¹⁾.

То би све добро било, што се на веру добија, али то је само ало, што, кад дођеш да дуг платиш, немаш доста новаца, јер дуг је три до четири нута већи, него што си мислио.

Али напоследак има и ту лека. Учитељ је готово увек у мезани. Он прави књиге и облигације.

Сељаци по Србији готово свако писмено књигом називају.

„Добро, газда Ранко, рече Аманда своје дужнику, ја оким да ти причекам, али мораш да нацрпиш књига, да си ми дузан 150 гроши да платиш до светог Георгијоса.“

„Али за Бога Манда, рече газда Ранко, та ја сам теби дужан само 52 гроша а не више.“

„Ти си мени дузан 120 гроши, а што оким да те још месец дана до светог Георгијоса чекам, мораш још 30 гроши више да ми платиш. Ако ми сад нећаш паре или књига, оким да ти тузиш и да ти продам ливада.“

„Е добро, даћу ти књигу, али да знаш, да више никад од мене једне паре за твоје књиге добити нећеш“, рече газда Ранко.

Тако и би. Газда Ранко замоли господина учитеља да ограда књигу на 150 гр. до Бурђева дана.

Овај му то и учини, прими 10 гр. за свој труд и добије од Аманде потајно један дукат, јер је у књиги ставио место 150 гр. 350.

У Србији ретко да који зна читати и писати. Тако и сада газда Ранко положи крет уместо свога подписа. То исто и два сведока учине, и књига готова преда се меаницји.

Када дође близу Бурђев данак, Ранко понесе паре, да плати свој дуг. Кад тамо, али нема доста новца, треба му још више од половине.

Меаницја не да се осолити, да му књигу поврати, док не добије целу записану суму. Тако ти Ранку не остаде ништа друго, него да скрив и оно мало нара, па да се дуга курташине.

После неколико дана дође газда наш у мезану. У мезани беше пон, главни кмет и још неки. Циганин Мита беше баш главни кмет тада. То вам је била нека светска протува, који је Бог зна од куда дошао још као дететом. Ту се после ожени обогати. Приповедају људи, да кад му га као дететом једном шишали, беху ножице (наказе) као да су овце с њима шишале.

„Благослови оче“, рече газда Ранко и приступи руци пошнито.

„Да си благословен. Од куда ти долазиш Ранко?“

„Та идем од куће. Тражио сам мало нара, да исплатим дуг Манди меаницји.“

„На јеси ли нашао новаца?“ запита пона.

„Нисам оче, па сам се баш забринуо. Бојим се, да ми не оде, ако дуг до Бурђева не платим, сам мој мал.“

„Па кад се бојиш, а ти продај што год,“ на то ће пона.

„Шта знам продај? Нисам рад стоку да утамањујем, а земље ме је жао.“

„Знаш шта, продај мени она два дана (ливца) ливаде, што је поред моји ливада. Ево ти дајем шест дуката.“

„Дајте десет, па на част вам.“

„Ја мислим, рече кмет Мита, да ће најбоље бити овако: ви му оче дајете шест, он ките десет. Нека буде полак. Подајте му осам.“

„Хоћеш ли осам мишица (дуката)?“ запита пона.

„На нех је сретно.“

Тако ти се пон и Ранко рукују и пољубе, и погодба беше готова.

„Лазаре синко, рече пона неком своје рођаку, иди мојој кући, ево ти мараме, и ништи од онадије осам мишица. Покажи јој само моју мараму, па ћеш већ добити од ње паре.“

Лазар узме мараму и оде по новце, а трговци напип остану у мезани да пију алвалук (алдумаш).

„Оче, рече Ранко, нисмо се погодили за алвалук, ко да га плати. Ја мислим, да је право, да алвалук ваш буде.“

„Па нека буде. Дај меаницја пет ракија, два слатка и седам кани. Али само полак шећера, полак кафе, немој ни једног ни другог више усти.“

„Оким поно, одговори меаницја, тако ће бити.“

Меаницја оде код прозорчића, да наручи пиће, али уа нут тако се лукаво смењило, као рома даба, коме се број жртана са једним више принови.

Још пиће не беше донесено, али ево ти Лазара и преда попи мараму, у којој беху осам дуката увезани.

Пон назади паре и преда Ранку с речима: „Нека ти је алаз¹⁾ и берићет²⁾“ с новци а мени среће с ливадам.“

„Дај Боже“, рече Ранко.

(Наставља се.)

¹⁾ Реч турска, значи Богом просто.

²⁾ Значи срећо, напредок.

ШТА БИВА ПО СЕТУ.

Сабор у Карловцима одгодио се у петак 30. јула на неизвесно време. То је с тога учињено, што се не зна кад ће се устројство патрирха, а кад је патрирха рекли, да се не може патрирх врати пре устројства, она ће се на сваки начин журити, да потврди устројство, да што пре буде реда у цркви. Јер она, која затвара људе наперед, кажда га неће сина ширити. И тако једни се надују, да ће се већ ове јесени сабор напано састиги, а други веће: *мо просиде*. Како смо сада добили времена да напенах радимо, то ћемо глатити, да се она, што је сабор суршино, а ми ниско у овоме лету јавили, напнадише, а за сад нека је овакоко е сабору доста.

У среду после дана кад је требало патрирха изабран бити, диван је напустио омица Србина, што су у 1848. години погинули. На напустио служио је седам свештеника, а беху на неку саборски посланици и грађанство карловачко, које је са

¹⁾ Реч турска, значи једно знање, којим се прехваћени да ти пиће беоје орије.

својим црквеним одбором наредио ову жалбосу светковину. На парастосу нико ни речи не прозбори, али то бугање тек је унајмо стрпило да не пријатељске паше.

Лука Бугаловић који живи у Одеси у Русији, јавља се сада својим пријатељима у Беоли и Херцеговини и позива народ, који је подељен на три вере, да се склопе, па да се не боји над земљом добе. Лука проговара као и глум пред олују.

Неки Орешковић што је тајин обрштар у Београду, а родом је из крајине Хрватске, уговарао је са грком Андреем, како да се узмне грчкиња, па се о њима и поговори и то писмено. Сад видели, да Андрија није одказа реч, шта га у „Обору“ за што је то?

У Петрограду у Русији беоги мајера. Десад је умрло од ње две хиљаде седам стотина, а одрмало је 3471.

Беоњаци војска једино налази из Француске, те је сада нема нише од 150 хиљада у Француској.

Имеђу Бруске и Роминске породице се кавга. Неки Штрусберг погоди да гради железнице по Романској и доведе Немце, да ту рале. Романци скупштина не одобри погодбу, и сад крети Беоњаци, да ће наредити, да дође страна војска у Романију, а Романи прете, да ће потући Немце, што су дошли да праве железнице.

У Загребу су бирали општинаре и ту су све сами народ-наци изабрани.

Нар ниш састаће се са немачким царем у Нишу.

Чешке једине пошле воде, да су се Чеси са беошким министром већ скоро поседали, те ће се до томе најпре саслати чешки сабор. Беоњаци су толико попустили, да ће са самим царем ред да настане у царевини.

У Лондону нитко је један посланик на сабору, па што се краљина не да међу народом виђати, и јавља је, да чешке у свит јавља. Тако се толико једној краљичини замера, а ни не смеће на-шија авлакивати да кажемо, да треба да обиласе свој краљ.

Говори се, да ће учитељску скупштину у Загребу сам бачи Беољковић отворити.

Турци намеравају на отоку Криту, с којим су се пре две године избили, Черезме. Грци савири тога не могу мирно остати.

Аврамљин још се нису смирили, па Бог не да нише трајана турке паренике хоће да прогори, а у Месопотамији већ у велико рат букти.

На са. Нишу одбрајан је на Цегинику у Приној гори парастос великоме јунаку Мирку војводи, који погине од војере. У Приној Гори траје неопштина сукоба. Усели погизли. Народ се боји аде годишње.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Говори куће). Немачки министар намерава неке мале општинске кућине од грвља да даде правити, што много једине дође него кад се зиди.

(По чиниома се). Једној богатај хивушњини удовици донаде се неки леши млади слуга тако, да му руку и мазне своје по-куди. Онај се није премислао. Покуштита се и ошени поше.

(Полити). У једној вароши у Мађарској неће магистрат да оправља бугару, која води у винограде. Неколико се зуди хо-говоре, да позову министра обра у гости. Тим дајемте интервати магистрат на оправку.

(Једна млада девојка) водела се са мномким једним дуго времена. Она је мислила, да јеј је дубокини веран. Али кад тим, а она исти неки мазан драже се уједно и са њеном мате-ром те девојке. Ко је дакле од то двоје гери? Мати или момак? (Најдубокине од Герије) опет почиње. Већ је један човек погинуо.

(Овојак сине). Протле недеље догадио се у Беоку овај случај: Играла се два детета од 5 до 7 година на тивану од ошенице

куће, на један пут надне на намаг старијем нестанику да се у-пуца на кров па да кукуриче као петла, тако тради и почеа заседо кикати „Кукурику.“ над али све ти она жу, а он побоба-ниш се боја тако се тресе да га је једаред стрмоглави доде Улашени отац потрени девету да га дигне, али доде домак јер је дете већ било — само успало: ни погине неседе. Нисам се ни-шта убио.

(Закљамки овириале). У Неглеској укро је неки богат члан, друштва против мучења животиња, и он то друштво остави сав свој имуток. Овај му се сузу против насладства, и у ту-жи тврди да им је доста веровно да душа после смрти човекове прелазни у животиње и да ће се његова душа преселити у Кома. Бојећи се дакле да га као кова не муче, остави сво што је тог ниво друштво против мучења животиња.

(Мал саломбино). У мађарском месту Сабм био је један де-рар који је крао крокир, па се у тож послу са свим извешито: али га на последку ухвати и затвори. Не он пошто умачи на затвора. Чувар одмах у потеру да наж, али га нагте некогаше наћи. Тек му пред мече нају мрзо тело у језике баши близу општинске куће, он је сам себи одсекао, врати то у тупиш пожеи Свакојко је то несретник урадио што се побјао батина.

(Нерсе). Имеђу села Жероница и Локвица близу Мера-вица, у речкој жунакији, у Хрватској, олазило се 16. јула ле-мла са масна грањене железнице, те засула 3 родеица који осталие мртви. („П. и.“)

(Високи крајинали крајине). У талијанској вароши Венау-ду неки се сада неки особити прозе. Некиан пош Михајле Ка-јаче дође лине у гости другом неким пош Палмеу, и онај га леши дочека. Али Михајле убоје пош Палмеа и повраде га, па онда закупе на крет салушину, веје је да цел злочин знала, да га не ће никоме поткати.

(Магистратин дубот). У мађарском месту Јеречка неке некат трговца. Фине Бот, како је пацла јамку прелази је, а го-рећи петролоти запали одо и на њој и на девету којо је уз му стјало. Улашени наги само да савсе дете се сини из-бораан на сину себе. Док се бакала с дететом пламен је сну об-узме. Докрени повоћ већ беше доцни, после 24 угре несрет-ница у стражовним мукма.

(Копирка). У једној покрајини руској у двенаеском округу као што веде извешити послан, урадило је само у неколико оп-штина 1868. године кола што су 7750 (Рубла) је руски сребри пош, вреди око 2 еор. 1868. год. кола што су вредили 9140 рубаља, 1869. год. кола што су вредили 12. 674 рубаље, због го-га је вавст парецила да се за та места настани извешити вла-том од 1000 рубаља који ће само встрахитати те краје.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Високо министарство земледелија, трговине и обра-допе-лило је са извешитим решењем од 16. јула 1871. бр. 6212, да се оде у Мелени три годинаш вапшара и то: 1. у Срепској Господици 2. (14.) фебруара. П. о. Велике Господици 15. (27.) а-вгуста. П. о. Митрову јулу 26. октобра (7. новембра) сваке године, осим тога пак сваке суботе одлучина вијад држати може.

Ово се с тох прижабо да објег знава ставља, да ће се прам вапшар од о Велике Господици 15. (27.) августа, а у Срепској Митрову јулу 26. октобра (7. новембра) сваке године безизматно др-жати, и да ће прам вапшар од 12. до 15. (24—27.) августа, а други од 21—24. октобра (2—5. новембра) трајати.

У Мелени 26. јуна (7. августа) 1871.

Степан Лошар,
безежик.

Јован Таназевић,
о месту начелник.

ВЛАСТИНЕ И ИЗДАВАЊА „ЗАГРЕБА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК НАНТА ПОШЕКИЊ.

Српски народни записници издати у Новом Сиду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четир месеца 1 ер. аустр. вред.

Довише се штамп уредништву а претплата и огласи администрација „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи плаћају се: од редка оваквих слова 6 нов. и 30 и. за једну сваку нут.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У новинама има да је народни сабор у Карловцима одредио у помоћ српском народном позоришту три хиљаде форината. Многима је то у очи пало и многе смо чули, да велу: на што на којекакве комедије толики новац бацати.

Тако говоре они, који држе позориште за оно што није. Није позориште, а особито наше народно, комедија, не игра се ту по ужету, не преврће се ту шико преко главе, нема ту пајаца и других лудорија. Народно је позориште школа, у којој се уче велика и мала деца, у којој се уче старици, бабе, момци и девојке, уче се свему што је лепо поштено и паметно, уче се мрзати на зло, гадити се од неваљалства, презирати кукавичлук, славити јунаштво, уче се укратко на прошлој туђој штети бољој памети, и то не уче се из буквара, из песалтира и читанке, него све што имају да науче, то им се пред очи занесе, баш онако као што јесте.

Знамо како нам је мило кад читамо народну песму, како је Краљевић Марко дотерао цара до дуvara, али то само чујемо, кад нам други чита, а кад сами читамо, онда тек само можемо мислити како је то изгледало, али у позоришту, ту не само да чујеш, него ту видиш, твојим рођеним очима видиш, како се цар одмиче а Марко примиче, па не можеш, а да те вилице не заболу кад се засмејеш, де је бесно Туре скукуњило се, као пето кад му покисну крила, па да се опрости напаста, даје дукате: иди Марко па се наплати вина.

Кад читаш како су осветници Црногорци дигли чету, да попаде дворе беснога аге кога, те по ноћи првој буку се крадом по гори пустој агиним дворима, ти можеш у себи замислити како то изгледа кад они иду, али овде ти не треба мислити. Овде видиш у вече поноћ, видиш муњу како севне, па засветли токе и анцаре, видиш јунаке како вребају, де ће и како ће стати, па чујеш како се камичак

одвали у пропаст доле, а они застану, да их не изда, па нити говоре, нити роморе, него се као сенке какве гibaју и ту да дођу, де су научили, а у заседи их чека турска војска и тамај да отвориш уста, па да им повичеш: нејте тамо погубиоште лудо, а јунаци вични четовању надиђоше заседу, и док си око на око мето, а оно гору двори аге богатога и ти не можеш, ма да није лепо ватри се радовати, да не повичеш: Иживили и сву Турску у пепо сажегали.

Помислимо колико смо пута зажелели: еј што се нисам онда родио, да видим ону страшну тучу на Косово, да видимо вечеру кнежеву, да видимо какав беше Милош Обилић кад но рече: Видићемо, ко је вера, ко ли је не вера, како ли је изгледао проклети Вук. Али на што оно жељети, што не може бити, него не жалимо неколико десетака па дођимо у народно позориште.

Дикје се застор, а пред тобом је кнежева вечера. Ту за трпезом видиш све јунаке редом. Ту ти је кнез Лазар, ту стари Југ-Богдан и његових девет Југовића, ту Страхинбан, ту Милош Обилић, ту Косанчић Иван, ту Томилица Милан, и ту је, нигда га не било, и надијача Вук. Видиш како су сви јунаци смукени, само се Вук у себи радује, па му по оном лакосном оку видиш како се радује несрећи тастовој, па би чисто отишао и рекао кнезу: та погледај гују, па још томе да верујеш? Али бадава, кнез рече а и Милош рече: Застор се спусти и кад се на ново диже, а оно чујеш издалека, како бруји, па ника све јача и јача бива, док пред тобом не стадоше летити стреле и ударати јунаци један на другог, па сад Турци беже, а ти оданеш — ох, боже помози, сад наши беже, а тебе мрави пролазе, коса ти се накомостреш и сам би утрчо да помогнеш браћи, али се сетипш, да је то позориште, да је то јавна на спу. Па напоследку видиш, како Вук замиче за гору са своји оклопници — и све је пропало. Застор

се и опет спусти доле, а кад се на ново ди-
гне, пред тобом стоји криво поље Косово,
а по њему као сноплје повазани мртваци и
ту нигде ни ког нема до једна косовка девојка
запеча по разбоју честитог кнеза. Ту запову
кад чујеш, да си најгорим кавтарија, да си нај-
већи пркосија, да ни с ким у свету не жи-
виш лепо, мораш пусити сузу на удаднути:
еј неслого нигде те не било. Ту дакле у по-
зоришту научиће Србин како се ваља слагати,
те неће више дерати сваки на своју страну.

У позоришту своје учиће Србин историју
своју. У позоришту видиће шта је Србин не-
када био, а шта је сада, позориште неће му
дати да дрема, него ће њи од вароши до ва-
роши, од села до села, па ће га будити: Устај,
устај Србине!

Позориште изнеће Србину пред очи па-
тњу сиротиње раје. У позоришту видићеш,
како ти Турци сестре одводе, како ти оца
на колац натику, како децу на сабља разносе,
па нећеш довека пуштати само престављаче
на позоришци, него ћеш и сам узети барјак
па запевати: На ноге Срби браћо!

У позоришту ћеш видети, како пролазе
пијанице, како пролазе картације, како про-
лазе ловови и друге хуље, па ако ниси та-
кав, ти ћеш казати: хвала Богу, а ако си, а
ти ћеш се поплашити од краја, па нећеш те-
рати до краја. И нека позориште на годину
само њих двадесет сачува од пропасти, ко-
лико нас је мало, то вреди двадесет хиљада.
Али то је све ништа према томе, што нам по-
зориште даје српско име по свима крајевима.
Има места, где Срби и не знају да су Срби,
него се зову Власима и другим именима, а кад
их позориште у гости дође, нико их више не
сме дружиће звати, него поносним именом
Србин.

Ми не мамо новаца, да њима митимо, да
се други поербују, али не дајмо бар да се
Србин отуђује; а то је позориште најбоље ка-
дро. Бадава је говорити, бадава писати, али
кад понављаш Србин дође у позориште, па
му се за леђа смеје, и како му, ма он шта
радио, ни када не може да перује — он ће
се покајати и вратити се у своје јато.

Позориште уме тако да те занесе, да кад
се видиш међу људма, који су пре две сто-
тине година, а ти мораш сам себе да опинаш,
да видиш да ли си ти жив или нису то по-
којин пред тобом. Глумац, тако се зове онај,
који изнаша, који представља што, уме тако
вешто да се намести, да мораш рећи: покојин
деда оживио, кад хоће да се начини као по-
којин твој деда, и тако није чудо, што у Пољ-
ској, кад се начинио један глумац, цар не-

мачки, па све тако удесио, да је имао и ону
дебелу усну, што је беше у немачког цара,
Пољак један, који је мрзио на Немце, натегне
среду и убије глумца.

То је дакле вештина, да јој се дивити мо-
раш, али наше позориште не негује само ве-
штину, него нам, као што рекосмо, чува име
српско, за то као што волимо име своје, тако
назимо и на позориште своје.

ПРЕГЛЕД

радије српског народа за 500 година од како је дошао
у крајеве где је данас.

У неколико бројева прешли смо читав век од 500
година, прешли смо доба од како су Срби дошли у
земље у којима данас живе до Немање приога, и шта
смо видели, шта су Срби радили за тих 500 година?
Ништа друго, него како се туку и крваве. Нема ту
спомена о књизи и перу. Коње то беше перо, којим
писашу крваве књиге. Нема ту спомена о раонику и
пртаљу. Раоник беше Ђорда којом су орали леђа је-
дан другом. Само сеца, боди, кољи, жари, пали, то
су послови око којих се свако најрадије бавио. Људи
тако беху подиљали, да их беше и такових, који су
водеи не јести, него не тући се. Исто као и свака
друга звер кад осети крв, тако се и човек оштри на
крв, па не пита је ли право, да ли је ко крпн или
није само узри, нег је један више међу покојнима.

Али није ни чудо, што такви беху прости људи,
што носиле коже од зверади на себи, кад таге беху
поглавице, који се облачили у свилу и кадиву и но-
силе на главама венце и круне, и не само да није
чудо, што такви беху прости људи, него је још чудо,
како и гори не беху, какве их поглавице беху. Исто-
рија од 500 година како Срби добоше у грчке земље
у којима и данас живе, није ништа друго, него ка-
санница, де су поређане главе поубијаних главара
народних. Сви листови њезини куну су крви жупан-
ске, војводе, и краљевске. Тих покора што међу на-
шим старим кнезовима и краљевима беше, само се
може наћи код кнезова туђих народа, а код обичних
људи нигде и никако. Ту је убио отац сина, син ма-
тер своју, брат је вадио очи рођеноме брату, стриц
је давио синовца, синовац бацао у таваницу стрица и
за свих тих 500 година само на једно два места има
да се један кнез или краљ разкаљо на патњу свога
рођака и опростио га беде. Ту код тих људи не беше
ништа захтег се на часни крст и евангелије, да не
ће рођаку своје ни једна длака с главе пасти и
одрубати му главу.

Што ти великани и дан данас држе и говоре, да
човек почиње тек од барона, а ко није барон, да је
то све мрља, по овоме могли би рећи од барона пре-
стаје човек и настаје звер.

И прости обични људи учиниће злочин и они ће
убити оца или дете своје, али је врло ретко, да они

дуго на томе раде, да они дуго промишљају како ће ало урадити, него или у ивицу или у бунду учине крвно дело око чега нису дуго промишљали, али историја великаша казује нам толико случајева, да један краљ иде о глави брату својем и то тако мирно, тако ладно ради, као да је брат мариниче, које треба закласти, на мисли, да ли ће боље бити, да га данас закоље или сутра у овој касациници или оној, и кад се то учини, нема ту кајања, нема ту гриже савести. За читавих 500 година, о којима проповедамо, знамо само за један случај, да је један краљ убио свога рођака и свесно од гриже савести и то не беше Србин него Вугарин.

Тако дакле отимали су се великаши наши само за то, ко ће више земље и више робова имати, јер народ не беше ништа друго, него дуго робље свога господара, и још је држао за луду срећу, кад за њега Његов његов може своју главу заложити. Рат, то им беше сва брига и сав посао, и ако су неки великаши и богаташи синови и ишли у Грчку на науке, ту нису се учили српској књижи, јер је Срби нису ни имали, него се отуђиваху од свога рођенога, а о народним школама ни разговора не беше. Једна кадгод састави апостол Кирил слова за Србе, и ширећи веру Христову међу Србима поче их учити и својој књизи, али не да знају књигу, него да из књиге лакше приме и науке грчку веру, коју је он проповедао, и која казује само: подајте богу божије, а цару царено. А шта је народово о томе бучи. За народ дакле и сама се вера мање бринула, него за великаше, а другичије није могао ни бити, јер великаши, царски грчки њизали су апостоле, да Србе вери уче, на што је ишло наређењима у рачун, то су они проповедали народу, какав је онај, који нишће, такав је и онај хога је куда постоје. За то народу не остаје ништа друго, но да проучи своју историју, па да почне и он сам о себи мислити.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

Ј а ја.

Поред млека и меса најбоље хране јаја; а још ако се једу ровита, онда их стомак врло лако прехува. Јаје се састоји, као и млеко, из оних неких честица, из којих и крв и цело наше тело. Највише се једу птичија јаја, па онда од ајмалбије (воршаче и неких гуштерова) и риба (као ајду и крапа).

Птичије јаје састоји се из жуљанцета, беланцета и жуљке од креча. — а) *Жуљанце* састоји се већином из *масти*, у којима има шећера, гвожђа и фосфора. У жуљанцету има и *беланцета* (вителни), зато се жуљанце стврдје и крча се, кад се скупи. б) У *беланцету* птичијем има неких оних соли, као и у крви; осим тог има још и масти и шећера у њему. Беланце кад се кува, онда се стврдје, побели и постане непроизводно. На хиљаду делова од једног јајета — една

134 дела на беланце, 116 делова на маст, 10 до 11 делова на соли што су у води растворене.

Како ће стомак *сварити јаја* зависи од тог, да ли су сама јаја свежа, после, да ли су тврдо скувана или су ровита. Беланце од јаја у стомаку се исто онако струша, као и сир од млека, те га онда сог из стомака мора пробити; сад што су јаја тврђе скувана, тим ће то теже ићи. Негувано јаје стомак најлакше вари, и већ се после једног из једног и по сахата може нечистић из стомака ровито већ спорије (за 2 до 2½ сахата), а најспорије скува тврдо јаје, за 3½ сахата и то ако је добро сажато. Тврдо беланце много се лакше свари, него тврдо жуљанце.

Ко хоће *дуже времена да сачува јаје*, тај треба да зна, да се после неког времена, кад је смешено јаје, на тувом крају његовим, напуни ваздух, кроз дуску, те с тога беланце почне трнати, т. ј. постане мућак. С тога треба пазити, да у јаје како се свесе, не уђе ваздух, зато треба дуску одмах са машпу или гинсом и машпу, са кучуком колонијумом са метопленом смолом, намазати те онда неће моћи у њега ући ни ваздух ни вода. Јаје је метути и у со јаја једно поред другог. — Ускриња јаја не нала бојадисати, са шкродљивим бојама.

Дал су *свежа јаја* може се познати: 1. кад се јаје држи спрам светлости, на ако је пуно и ако је беланце светло, онда је свеже. 2. кад се јаје затресе, онда се несе неинт чути; а ако се мућка, онда га не треба оставити да стоји. 3. Кад се оба краја мету на језик, па ако је туни крај топлији, него врх, онда је јаје добро; а ако је на оба краја једнако вруће, онда га већ неваља више метати под квочку. 4. ако јаје плива по води, онда је запело диваншине. 5. Свежа јаја се оноје, кад стоје близу ватре, а стара не. — Кад се јаја схрану, онда се морају у ладној води одкранити.

Сир и масло.

И једно и друго добијамо из млека; те зато и хране тако. Сир је једна врста беланцета, и у млеку је оно што је беланце у јајету. Обоје заједно дакле хране врло добро.

Масло састоји се из три разне врсте масти, осим тога има у себи унек млека мало, због чега и има пријатан гус и храна, што више има млека тог у маслу тим се пре узмеже, т. ј. прожине. Ко хоће да масло сачува од тог, тај треба да зна, да оно млеко у њему не прожине; а то ће учинити, ако чешће испере масло у чистој ладној води и посолн га, или ако га преточи, онда се ово млеко струша и више се на попршину у виду пене. Ко хоће да у жеженом маслу поврати гус, нека га помена са содом (а то 2 и ½ квинта соде на три оунте масла). Кад се масло чува у судовима а што су хрвао каласани, или у којима има олова, бакра или цинка, онда може постати отрован.

Масло квари и кад хоће да му боју даду, ил да апостане теже. Масло поставе жуто, кад се обојадине

са шафраном, водом од жуте репе. Кад се тако масло растопи на поспе водом, онда га вода покути. Да масло теже постане, мешају га са неском, жречом и т. д. све ово падне на дно као талог, кад се масло растопи.

Сир се такође добија из млека; у себи има још мање више масла, шећера и други честица из млека. По тој количи који сир има масла у себи, разликујемо, мастан и сув сир. Мастан сир наравно боље храни. Кад се сир јако осоли, онда може дуже времена стојати, све док не сазре, те тако постане меким. Зрео сир постиче стомак као какав други зачин: — ма да сир добро храни, то га стомак онет тешко снува, јер сок из стомака не може да га пробације и растопи. И¹⁾ што је мастан и²⁾ тврди; дакле што је сир маснији тврди, тим ће га теже стомак сварити. — Сир с тога добро храни, што има у себи доста беланца.

У ужеженом сиром прави се отров, као и у кобасицама. Од тог отрова боли човека стомак, и грло, добије мучку, повраћа, не може да гута, вода га не свестица и добије грижу у стомаку. Какав је то отров још се не зна. Сир што има дуг мирис, и разне пеге обојадисане, неваља јести. Кад је ко јео отровна сира треба исто онако да се лежи, као и од отровних кобасица, т. ј. треба одма да узме што, да га поврати из стомака, после да пије теј од растове ил врбове коре и јаку црну каву. —

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како се мрави од воћака младица и каламана утаманити и одбити могу?

Познато је, особито онима, који воћнике држе, да мрави воћкама, а највећна каламница штету праве, за то сам за добро нашао нашем српском свету обелоданити најлакша два начина, како се мрави утаманити и од каламана одбити могу:

1) На врло лак начин, т. ј. само са неколико зрна „поташе“¹⁾, могу се и читави мравинаци уништити. Треба дакле узети мало или шећера или меда, па с „поташом“ или у какавом малом лончићу или у разбифеној чинији поменати; овај судић полак треба против кише поклонити, или ма чим закринити; потом положити га доле при корену воћке (особито при крушковом каламу, на који се мрави најрадје пењу), која је млада и која треба, да се од мрави чува, да је неопаре, — тако мрави одма осете у судићу с „поташом“ поменану посластину, па хаом сви нагну у судић, да се насаде, али ова им насада до мадо часа горка и прегорка падне, јер сви, који су год од ње окусили — морају сканати; пак шта још, не само да они мрави, који из стављеног под воћку судића посластину једу, морају сканати, него кад се који мрав исте посластике најде, па отиде међу

друге мраве и ту отров, који му сву утробу нагризе, мучећи се, најпосле као неки бели сок изиђује, те се одма други мрави околу тога белог сока скупе, жељно почну га сисати, те сви наскоро посканају. Овај страшни отров за мраве, ни за какву другу животињу није опасан, само још за пчеле, но будући да се судић полак покрије, те ове не могу лако доћи, да га сисају. —

2) Мравима се лако може пут препречити, да се до каламана или на младо дрво попети немогу и овако: Треба узети малу чинијцу, која се и за два новчића може купити, пак у средини је повртити, а многа се и проврћена купи; ону на стабло, особито онда, када каламци још нису истерали, натакнути и одозго ју дрвцама околу полак стабла подупрети; потом маонином руну у чинијци зачушати, водом ју напунити и тако ће мрави доћи до чинијце, али ће се онет натраг вратити, јер ни један неће се усудити преко воде дазе горе пут свој продужити. У случају пак, ако ли каламци или воћке имају грање такве, да се чинија не може одозго на њих натакнути, то треба већу једну чинију из две половине околу стабла са жицом саставити и добро ју утврдити. У време суше сваки четрнаест дана треба чинију водом налити. И на те начине тако ласе и без сваког скоро рећи трошка, могу се младице воћке и каламци сачувати, да их мрави не поваре.

У Вуковару на Илиње.

Милан Н. Јовановић.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О мери на пијацама.

У прошлом броју навели смо два случаја, како се мери на новосадским пијацама, а сад ће мо пре свега рећи, да није другачије ни у другим. Тако је и у Бечеју и у Сомбору и у Панчеву и свуда де има навалица купца, а будала продаваца.

Тако је данас, а тако је и још је горе досада било.

До сада је било толико којесаквих мера, да их је сам јаво могао синати, те су се нажда стига и терали с њима ђаволски послови. Ту ти је било великих мера, малих мера, пенганаца, пожунаца, вика, мерица, рукава, засипаца, кунаца и ко би им све именва утамно. Сад ти измериш на мали мерор, па однесеш рану у Бечерек. Кад тамо, тамо узимају на велики мерор. Ти не знаш колико малих мерора иде у велики мерор, па кад дођеш кући и прорачунаш, шта си добио у Бечерек за твоју рану, а знаш шта си за толико исто, по ту исту цену, добио у Новоме Саду, онда видиш, да ти један мали мерор чали и да си платио лезу толико што не знаш шта је велики мерор и т. д.

Да свега тога не буде, изумели су људи, да се рана мери на кантар, па фунте и центе. Фунта је свуда фунта, а у Сомбору, а у Новоме Саду, а у Беч-

¹⁾ Тако се зове промис, пшено, који се може у апотеци добити и по лубани који продају ситарију.

кереку, и што је у Новоме Саду тешко 50 фуната, то је толико исто тешко и у Бечкерек.

Кад се на фунте мери, онда се зна боље шта вреди рана, што је кунујем, јер зрно или управо оно брашно у зрну, то се тражи, а не плева. Има у десет, кад је по зрну гледиш, сјасет божиј рана, а кад је измериш, а оно зрнице јалоше, на нема тек неколико центата. За то да око човека не превари, најбоље је мерити рану на кантар. На је још и с тога добро рану на кантар мерити, што је можеш на драм измерити, а на вину или мерицу просвети се мало кад сипаш, нга то грошћар зађе око мерице, па је час с једне, час с друге стране кунте, те се рана сметне а најпосле кад си мерицу у врх насту, а он ти узме онај широки раз и ти мислиш остаће ти најмање 3 ове да које налобих, а он понуче долоше раз, па притисне колико је јак и ни зрна не падне са мерице доле, а зрча нема. Сад ако ти се то десило на првој, на трећој већ ти мора салити онолико колико је на прве две више отишло. Рецимо дакле 6 ока. На 10 мерова отиће ти по том 60 ока, а то је бачки меров. Кад продаш десет таквих товара, онда си му један поклонимо. И помисли како би ти било, да знаш кад код куће насипаш товар ране, па га доле с тавана нучеш, па га на кола певеш, те упрегнеш коње да га три четврти сата вучеш, па кад дођеш у варош, да га другом поклоним, па не само да га поклоним онако: ево ти га, па ради шта знаш, него га још сам на своји леђи сјакнеш с кола и понеш на таван. Да те је ко натерао, да то урадиш, ти би натерао пушку на њега и волио би десет година робовати, а овако то сам од добре воље учинио. А зашто то чиниш? За то што сам себи не знам помоћи. Сад су се други заузели да ти помогну. Они су изумели меру, на којој се може мање красти, али шта ћемо кад се ти не разумеш у тој мери, па те наново варају. Твоја је рана тешка 85 фуната, он каже 83, а ти му верујеш. За то никада не ћемо се моћи навикати: *школа, школа*, скупо те етаје бегане од школе.

Него Чивути су изумели како ће и на децималном кантару варати, они дођу на под даску на коју се мере међу, мету само фунту гвозда, па то на мери износе 10 фунти; али шта знаш, ти си сикно све цакове с кола, понео си их, он мери, па вољин и педесет фуната поклонити, него све цакове доле скидате.

Ту дакле друге помоћи не знамо него да свако село држи два три децимална кантара, па кад ко хоће у варош да продаје рану он нех је на тај кантар измери, у вароши опет нека један цак пробје ради на варошком кантару премеги, па ће онда знати колико га Чивут хоће да превари, а ако и варошки кантар лаже, е ту нема ни на чијем кантару помоћи, него је мораш тражити у томе, да Чивут долази теби на ноге, а долазио би ти само онда, кад не само ти него читаво твоје село не би носило рану у варош, а не би је морало носити онда, кад би било у селу дру-

штва за међусобно помагње и штедњу, те кад би ти требало 10 фунт, ти би онда однео друштву два мерова хита у залог, па би уједаред сво село, кад је најбоља цена, своју рану продавало — дакле одсуд отуд, на дежимо: **штеднионице**.

КУРС ОД 30. ЈУЛА 1871.

Сребро	120—
Дукати	9.77

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

П. Седмако.

ДАТЕ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 8	Емилијан младица.	20 Стенан кр. (уг.)
П. 9	Митија апостол.	21 Иво и Анаст.
У. 10	Лаврентије архидиакон.	22 Тимотије.
С. 11	Евље мученик.	23 Марцел деа.
Ч. 12	Фотије и Анкиет.	24 Вартоломије ап.
П. 13	Наскин исповедник.	25 Лудевик IX.
С. 13	Михеј пророк.	26 Ангелно вл. кнж.

ПОДЛИСТАК.

КАЈИШАР.

(ПРИПОВЕТКА ИЗ СРБИЈЕ.)

II.

„Хеј Аманда, оди овамо, да се и ми намиримо“, пониче чича Ранко меандији.

„Шта окиш газда?“ одговори Аманда.

„Донеси кунту, ово ти 6 минцова, да ми вратиш још 10 гроша кустр.“

„Е газда, ја немам кунта твоја, ја сам та кунта продао на мој брат Таса у С...ву. Иди до него и предај му новци. Ја пари нехем да узмим.“

„Јес чуо море бре, ја теби дајем паре, јер сам теби дуван, ја за твога брата незнам.“

„Ја пари неким да узмем кажем тебе.“

За тим Манда изађе напоље, оседла коња и одједри некуд.

Кад Ранко виде, да меандија неће паре да прими и да је утекао због тога, даде новац кмету Митиди-ганчету и наложи му, да натера Аманду, да мора примити.

Али ко ће још Циганина човеком начинити, кад је он кадар свога оца за један непробушен цванцик продати.

Такав беше и наш кмет. Он, у место да натера Аманду, да новце прими, потроши тај новац и договори се с Амандом, да му исти толико изда, те га неће на примане приморати.

Аманда, који већ беше са својим братом план склопио, пристане на то и даде кмету шест дуката.

Могло је бити од прализе година дава, како је газда Ранко нудио Аманду, па прими паре. Кмет је оних шест дуката, што је од Аманде добио, вратио

Ранку и казао му, да поверитељ никако неће паре да прими. Ранко је веровао, јер је био лакован и није могао мислити, како ће га скупо коштати оно неколико пилића, које је у мезани на веру попио.

Исти Ранко беше старац од својих 62 године, средње величине, мало потурен. Глава му беше доста велика с различуваном проседом косом. Очи му беху велике, а трепавице криве. На гуњу му беше закрпа на закрпи. Кошуља му је напред вада раздрљена тако, да се прлаве и космате преи увек видети могаху. Лети и зими једио је и исто одело носео. Без торбе на леви никуд се мако није. Као и сваки други Србијанац има пешкир, који на прсима носи и марамоном назива. Ту држи новац у једном крају увезан а у другом дуван. С њим брише нос и утире после умивања лице.

Већином је чувао овде док још млађи беше, а од како је остарио, промену је знале овчарско са свињарским. Сво добро или што у Србији зову мал, вредило му је до својих 400—500 дуката. Дакле био је тако рећи имућан човек. И опет не беше ни какве разлике из међу њега и другог ког сељака. Никад није имао више у марами од 20 пара.

Видиш га тек, кад дође у мезану, те одрешни прлаву мараму, на извади 10 или 20 пара, да купи богме. За те паре добије тек толико, да може три лулице оне србијанске напунити. У једну лулу мезану не може више од два напретка стати. Дуван пак, који мезарија продаје, тако је црн и гадан, да га горег помислити не можеш.

Беше дакле као што рекох, година дана већ скоро прошла, како Ранку нико за дуг неспоминије.

У петак пред Јанареву суботу пође чича Ранку у С., оружну варом, да купи за свеца рибе.

С њиме беше и Стеван његов брат.

Кад дођу у варом, нађу на Тасу, брата Амандинца. Онај позове обожницу у један дуван, покаже им књигу и предложи Ранку, да се лено намире без суда и званичника.

То се Ранку допадне и занета га за начин, како би то могло бити.

„Ево како,“ рече Таса „ти Ранко имаш забран. Дај ми забран за седам година. Сваке године плаћаћу ти 2 дуката. Беспрека, и после седам година ниси ми ништа дуван и добио си још од мене 14 дуката.“

„Добро, рече Ранко, ал мој забран није забраћен, те тако кад ти са свињама дођеш у жир, свиње ће ићи и по забрану овога мога брата, те ћеш ти бити криз.“

„Ево ја Стевану дајем на годину за његов браник 4 дуката, а теби као што реко 2 дуката, али на тај начин, да ми за годину дана тај забран свуда унаоколо с децени врљазма заградите. Ако за годину то неби учинили, дужни сте ми 50 дук. платити. Ако би се ја пак на време тих седам година линимано, дужан сам вам за сваку укљивалу годину по 50 дуката сваком издати. Јесте ли сад задовољни?“

„Јесмо“, обојица одговоре.

Тако се дакле начини писмен уговор између њих тројице, те Таса извади 6 дуката, 2 даде Ранку, а 4 Стевану.

Весели и пуни радости оду ова двојица кући и понесу деци свакојаким несластина, као шећерлеме и алве и др.

Кад дођоше кући, немоћне се доста нахвалити тог Таса, како је ваљан човек.

III.

Прође година дана, а Ранко и Стеван незаградише свога забрана. Прође и друга, а забран оста незаграђен. Тако и трећа и четврта година прође без никакве промене.

Прве је године Таса дотерао свиње, да једу жир. Кад види, да газда Ранко још ни једне врљике донео није, да забран заграђује, мане руком и од тога доба нити је свиње дотеривао, нити је Ранку и Стевану пребацивао. Пустио је, нека ствари својим током теку.

Кад пробоме четири године, ево ти Ранку дође из срење канцеларије кратки позив с тим налогом, да Ранко донесе са собом неки 10 дуката, и да исплати поверитељу Таси Х. учињени пре 6 година дуг.

Ранко се узбесекне од куд тај дуг, али на позив мораде ићи. Ко на кратки позив у Србији отишао неби, морао би 3—6 пилићина глобе платити. На подлажење великог позива плаћа се и до 2 талира.

С тим позивима у Србији страшно се велико злоупотребе догађа. Често ма за какву маленост будеш позван, и, пр. да се на какву изјаву или сведочењу подпишеш. У место, да се та ствар, која се подписати има, пошље надлежној особи у село, мора човек по најгорем путу са опасномбу живота у срењу или оружну канцеларију ићи. Често вољје позвани казну платити, него да иду на позив.

Газда Ранко дакле оде у ерез. Тамо затече и цинцара Тасу.

Ранко се изговарао пред капетаном, да он није толико дуван и приповеди му, како је то све из почетка било.

Али капетан се осече на њега: „Јес чуо, море, плати овом господару дуг, или ћу ти продати ливаду. Дужан си ми пре шест година 6 дуката. Од тога времена до данас интерес на интерес износи 4 дуката. Дакле свега имаш платити 10 дуката. Од данас за 3 дана ако не платиш, ливада оде.“

„Молим те, капетане“, рече Ранко „ја немам толико пара и немогу за три дана нигде добити. Ја те молим, да причекаш, јер оћу да идем већој власти да се потужим. Де би ја платио оно, што нисам дужан!“

„Вуци се на ноље, свињо једна матора, како можеш рећи, да ниси дужан, кад овде стоји написано. Или донеси 10 дуката или ће те бава одиети.“

Сиромат Ранко погне главу и оде без обзира на ноље,

Кад после три дана ето ти дођоше у Ранково село
Бита, један пандур и Ђур Таса.

Ту продају на добом Ранкову једну ливаду за 5
дуката, која је вредила 15 дуката, јер нико нехтеде
лицитирати, говорећи, да је гријота купити оно, што
се на лицитацији продаје.

Наш је народ чула. Гријота је купити оно, што
се на лицитацији продаје, вели он. А зар није гри-
јота и срамота, допустити, да продавана ствар буд
за што оде у руке грабљивцима, који на то иду, да
тако рећи, бадава туђе добро себи присвоје. Србни
наш неће да помисли, да може и на њега ред доћи,
да му се иста прода. Он неће да зна, како би га стра-
шно болело, кад на лицитацији неби ни полак пре-
дности за добро своје добио.

Тако дакле остане на Таси ливада за 5 дук.

За тим прода се још једна ливада у вредности 18
дук. за 7 дук. циганчету Мити кмету.

Таса се намирн, а остала 2 дук. оду на судске
трошкове.

Газда Ранко је пеовао и грдио, најпосле је и мо-
дио, али му ништа помогло није.

Две недеље после тога туки Таса Стевана и Ранка,
свакога због 200 дук.

Ранко је ишао у суд, молио је Тасу, слао молбе-
нице апелационој суду, али нигде се није помогао.
Уговор је био правнонаван начинен и подписан.

Добу у село К. те продају и забран како Ранков,
тако и Стеванов. Нико забран не купи него баш онет
поверитељ Таса. Добије га за 150 дук.

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У нашеј држави хоће се свијак наред да се узведе. Једна су
дошли да тог униформа, да је управа државне управе на песка-
њетом тешкој сазидана, и да је измирење и погодба с Маџа-
рима, која је на штећу других делова државе учињена, не-
правда, која се измишља нека. Хохенцарт хоће дакле да попра-
ви ту погрешку и да се прво са Чесима погоди. Погодба је та
скоро већ готова. Тога ради су дакле сви сабори у Аустрији
распуштени. Као што се поговора, прво и прво ће се сазвати
чешки сабор, да своје жеље изрази. Маџари страшно против
тога иду, и неправо ни је, јер држе, да ће то помислити са
штећом Маџара спосаљно бити. Они веле, да ће то бити први
намет државе, и хвале свој устав, да је он једини, који спосаља.
Јер је једини и који животије спасава.

У кули Густајну састаће се пруски канцелар Бизмарк са
нашим Бајетом и са грофом Андрашиком. Даће као што се чини,
нијеверљиво да је само тога ради, да се виде и подраже. Мора
што друге у ствари бити.

У Србији ће скоро бити скупућина сазива. Веле да је ос-
тврђања већина слободна, дај Боже!

Хрвати се особито радују, што има изгледа, да ће дунављан
Немача и Маџари промисли, они веле, ако се подунављаном ра-
внине погодба Хрватске са Маџарима под Раху-баном с једне
и непризнавања чешких права од Немача с друге стране, онда
какоме: хвала Богу, нека га, нека процвадне.

Радар, који се међу Пруским и Румунским у смотрењу же-
љезнички пруга поредио, као што се чини, среће је утишао.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Земљопрос) 28. јула о. т. око 2 сата после поноћи јако
се тресла земља у Загребу. Потрес је трајао 6 тренутака (се-
кунда), а више је од севера на југу.

(Жена) У јужној је Француској опладала така жига да од
не рибе у води гину.

(Незаконито доње) Годино 1868. било је у Хрватској а Сла-
вонији међу 1000 породица 58 незаконите деце, у Далмацији 39,
у Војнајској Крајини само 13, у Угарској 73, у Ердељу 70. —
У земљама што им владају господи у Бечу пољски на сваку
вељу (ако их 11, а ту је и Далмација) од 1000 порода сара-
жерио 145 незаконите деце.

(Листова у Угарској) Изази од године до године све више.
По најновијем рачуну (статистика) има у Угарској 325 листа
или новина. Од њих су 150 маџарски, 79 (90) немачки, а оно
друго одлази на остало народности.

(Нови Маџари) У Граду, главној пароши Штајарске, шта-
ла се нека тоса пород реке Муре што противе кроз ту варош.
На једаред туђе она неки глас. Отрпне се виде, кад али на води
плива један сандућ, и учини јој се знао да из сандука долази
глас. Нареди дакле да сандук узмате и да јој га донесу. Кад га
отвори, а оно у њему детеце тек што се родило. Још је било
живо на да му је ушло кинџац у врат кад су сандук закрпали.
Одмах детеце однесу и отрпне га. Матер му још не могу ни-
как да знају.

ДА СЕ СЕТИМО!

Још два листа на је дошло време, да се
на ново плаћа. Ми се надамо, да са нама
неће бити као са осталим народним посло-
вима, да се нагрне испочетка, док је ствар
нова, а кад прође неко доба, а оно све ола-
дни. Ми држимо, да ни ово што ми радимо
није сиграчка и да народ наш није дете,
које баца сиграчку само за то, што хоће
другу нову, на ма и гора била. С тога мо-
лимо пре свега пријатеље своје да не ма-
лакишу у доброј вољи око скупљања, а после
старе уписнике, да нам и на даље остану
добри пријатељи. Ако већа одзива буде, гле-
даћемо да лист још јестинији буде и од бо-
љег одзива зависи и то, да лист и ваљанији
буде, јер ће се моћи више руку око њега
прихватити, а овако нише га тако рећи од
аз до иквине само један човек, а бог не ис-
прне се и један бунар, кад се не престано
из њега вади, а да не малакше један човек.

Ко нам је што год остао дужан нека то
попаже и нека дода још једну форингу да
доба новине и на даље за четир месеца
почињући од 1. септембра па до последњег
децембра или управо до нова лета, а ко нам
није дужан, али нисмо ни ми њему дужни,
тај нека такође пошље једну форингу до но-
ва лета. Ко нам не пошље новце до првог
септембра томе нећемо моћи новине шилати.

Првих бројева, које смо у 1500 приме-
рама штампали немамо, али ћемо све, што
немамо наново прештампати, чим штампар-
ија мало маха добије.

Многи нам не верују да имамо до осамнаест стотина уписаника, јер им је чудо, да за кратко време један лист толико скочи.

Приономо дакле браћо и пријатељи својски око тога, да се ти људи још већма зачуде. Народу ће то на добро, а њима мило бити.

У Новоме Саду 5. авг. 1871.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„ГЛАСА НАРОДА.“

УЈЕДИЊЕНОЈ ОМЛАДИНИ СРПској.

Јако смо свима члановима уједињене омладине српске и свима српским невластним друштвима, да смо како од главне управе *пароброде*, тако и од главне управе *железнице* добили дозволу, да могу учесници у VI. скупштини омладинској и трећој скупштини певачкој у пола цене путovati са својом станица од Пеште и Бадана и Вршица, од Нема до Мохача и од Арадовца до Вршица и наплат са бесплатним прелазом од 25 оун. на железници за време од 25. августа до 2. септембра и. р.

Веровице које ће морати уз се имати сваки опш., који уште путује за пола цене, раслаћемо одмах свима и на све стране, адуку год се до сад тражило и још устаре.

Месни омладински одбор.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

Нека је на знање

свима омладинским друштвима и свима појединим члановима уједињене омладине српске, да ће

СРПСКИ

ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР

ЗА ГОДИНУ 1872.

најдаже за четир до пет дана из штампе изићи, и да ће се о омладинској скупштини у Вршици аш и добити моћи. Сидрај му је осим обичног календарског дела (који је такође ове године боље ушесен по деча) овај: I. Стара и нова времена илустрација и сав. од Васа Ђурићанина. — II. Шизма. — III. Маргита Ђевојка и Рајко невоља. (Народна песма). — IV. О сивачку и брсту, од бра Јована Јовановића. — V. О ухерцези у јелу и пићу од Ф. Обригеловића. — VI. Дужина века дугогота у верошима и у седема. — VII. Како да се лек проводи. — VIII. Пазела књига, од Ф.—. — IX. О суку, од Васа Ђурићанина. — X. Дечу треба из налета учити да буду одкористи, да буду радена и уредна, од Св. Савиновића. — XI. Бак, гро и десот Срба и Рашчана Ђорђе Бранковић у Хебу, од Ј.—. — XII. Бук, слика из природе. — XIII. Матица Српска, од А. Х.—. XIV. Српски народ у Аустро-Угарској, од бра Ст. Павловића. — XV. Шаловне приче (српске народне). — XVI. Весела за народ од Ђорђа Милосавића.

Цела књига износи на 15 штампаних табак, а цена јој је као и досад 50 вез, а. пр. (за Србају 5 гроша).

Жеља и намера годишњег омладинског одбора била је, да се омладински календар што већма по нашем народу рашири, и с тога исти у иште излази примерка штампаним дас. Да се ова жеља омладинског одбора сада испуни, стоји једино до заузимања како омладинских друштва тако и појединих чланова овог растурања овога календара по народу. А књига је, као

што се на садржаја види, знаста таква која и онда, кад неби пошла печат омладине на себи, заслужује да се што већма растурије и чита. Сваки ко је год пречепа, особито как наш простији свет моћи ће се на ње многоме чему научити.

Ко жељи омладински календар или у кописију или на продају примајти, нека се извести одмах пријавити паројној заједној штампарији или годишњем одбору омладинском у Новоме Саду.

У Новоме Саду 4. августа 1871.

Годишњи омладински одбор.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Високо министарство пензионација, трговине и обраде дозволује да се министарственом решењем од 16. јула 1871. бр. 6212, да се онде у Мелени три годишња вапшара и те: I. о Сретенју Господином 2. (14.) фебруара, II. о Велике Господињи 15. (27.) августа, III. о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) сваке године, осим тога пак сваке суботе седмична плаћа духовити жосе.

Ово се с том примедом да објер инаа ставља, да ће се први вапшар сад о Велике Господињи 15. (27.) августа, а други о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) ове године **безизајетно** држати, и да ће први вапшар од 12. до 15. (24—27.) августа, а други од 21—24. октобра. (2—5. новембра) трајати.

У Мелени 26 јуна (7 августа) 1871

Степан Јончар,
бележник.

Јова Таназевић,
кметин начелник.

ПРОДАЈА МАШИНА

ИЗ НАЈБОЉИ ЕНГЛЕСКИ И ДРУГИ ФАБРИКА

ОД

R. Hornsby & Sons in Grantham, James & Fred. Howard in Bedford, Clayton & Shuttleworth in Lincoln, Marsch, Steward & Kühne in Plano and Sycamore, Illinois Ver. Staaten von Nord Amerika, Bernhard Eichman in Prag, Eduard Kühne in Wieselburg, Josef Florenz in Wien.

Почем је осеена за сејање различите ране садн приседа, то нарочито препоручујем поштованим економима машине за сејање, које су особито ушесне за наш прелаз, а конструција је тако ова таретов-систем, с том разликом, прво, што су књиге ланше од поменуту, тако, да са њоме два зомла, који су и слабији, могу читав дан радити; друго, што су ове машине, које ја препоручујем, језитије, — јер таретова стоји 490 оер., а ово само 320 оер.; штама је у семени 24 проп. Ко оваку машину купи, и са њом 60—70 ланца посеје, тај је една машину купно за оно семо, што је она при сејању уштедила, а у будуће остаје му 300 оер. сваки пут од семени, што је она при сејању 60—70 ланца уштедила. А осим тога жорас је сваки опасити велику разлику, која је између књиге, између оних усева, које је машина посејала и који су руком посејани. Из наведених разлога препоручујем сваком економу јисту машину за сејање као најпотребитију и уједно умотазни сваког, која би таквоу таретов, да ми бар на 14 дана напред поручи, јер у фабрици првасе се од 15 до 13, 11 и 9 редн, тако, да се не може доплати од једне прсте у стоваришту држати, јер се не зна које тарете највише прлазе. Ја се моје стране препоручујем сваком од 13 редн.

Уједно препоручујем свима и свакоме децмаласке кантирове из најбољих фабрика.

К. С. Бокман,

(1-3) Спецејарска трговина „под алтеног јазвџета.“

ВЛАСТИНИ И НЕДАВАЈАЦИ: „ЗАПРТА ЗА СРПСКИ НАРОДНИ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК НАНТА НЕМОЊИ.

Српска паројна заједној штампарија у Новоме Саду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 к., на пола године 1 к. 50 новч., на четир месеца 1 фор. нустр. вред.

Допиш се шилу уредништву а претплата и огласи администрацији „Глас народа“ у Новом Саду. — Облици плаћају се: од реда оваких слова 6 нов. и 30 п. за жгт сваки мрт.

НОВЕ СПАХИЈЕ!

Колико је пустих капа остало, пре двадесет две године, да се села ослободе од спахија, и ево опет данас у местима, де се није знало ни за име спахија, у читавој Граници и свуда по кићеном Срему, по Славонији и Хрватској уместо једнога спахије, добива свако село шест и више спахија. Спахије те, то су они општинари, које нико не бира за општинаре, него они постају општинари за то, што плаћају велику порцију. По закону граничарском половињу општинара бира село, а половина постаје од оних, који највише порције плаћају. На прилику у једном селу треба 12 општинара, ту ће шесторицу бирати село а шесторица постају од богаташа сеоских. Има места да нема више од пет шест богаташа, и тако ти људи остају вечити општинари. Чије ће дакле од сада бити општине, ко ће бити господар у њима? И досада господарине понајвише богаташи; али је бар било и таквих места, де су и средњи људи и сиротиња били јачи у општини; али од сада то никада неће бити, од сада ће бити општине спахијци богаташи, па ако они буду поштени и добра срца, они ће се емоловати и на јадну рају, али, дао би Бог, да се не преваримо, па мало ће места таквих бити. И досада је по ледини сиротињској пасла богаташка овца, и досада је свака аредна општинека била у њихових рукама, али од сада ће још више.

Шта ћеш ти сиротињо, ко ће да те брани? Ти имаш твоју шесторицу у општини, али знај напред, да твоји никад неће бити тако сложни, кад се тиче тебе бранити, као они по „госпоњској милости“ кад се тиче себе бранити, па само један нека недође у седицу, само један нека пређе на другу страну, па си пропада.

Али ни то није доста, још те може и горе зно снаћи. Каже се, кнез је поглавица у месту, он заступа место, али узмимо да она шесторица небирана буду сложна, ко ће бити

кнез? онај кога они хоћеју, јер закон каже: кнеза бирају општинари између себе, и тако ће бити толико пута заступник твој, заступник села онај, кога није село него кога су његова браћа изабрала.

Од куда то сад уједаред, за што је то тако? Бојало се, бајаги, до сада, да ће сиротиња за то, што је више има, овладати сама са општинама, а богати ће бити из свега негинути, па да то више не буде, за то је изашао закон који вели: пола ми, пола ти.

Добро, пола ми, пола ти, да смо ми једнаки, али од куда да шест кућа имају толика права колико других двеста. Ако је по имању, па ти шест кућа за то имају шест општинара, што имају пет, шест стотина ланаца земље, зашто оне друге куће, које имају три четир хиљаде ланаца земље, за што оне немају према земљи и општинара; кад код нас на сто ланаца земље долази по један општинар, за што и код њих не долази један на на сто ланаца. Зар није доста газдама, да је њих онолики део у општини колико им је имање мање од мањих људи и сиротиње.

Али плает мисли, да ће лакше са богаташима изаћи на крај. Газде траже шилтове, газде траже концесије¹⁾, па ако ће се владати онако, како плает хоће, они ће добити што траже — и они ће се тако владати. Половина општинара биће дакле увек подлога судчева, а жупан преко судца, а министар преко жупана и тако ће свуда бити, што министар, што влада хоће. Имамо о томе доказа о екштинити жупанијској, која је државна ово дана у Вуковару у Срему. Тамо су сви скоро велики порцијашки дрисали уз жупана и сад се каже, народ одобрава све, што жупан ради, а што народ није бирао за посланике оне, које је жупан тео, да му покаже, да нема више вере у њему, то се не узима на ум.

Но било ово или оно, тек сиротиња свуда

¹⁾ Допустити, да могу ово или оно радити.

пропада. Мајсторија иза мајсторије, крпарија иза крпарије, само да богатани буду господари спуда и на сваком месту. Но средња врета и сиротиња зна, да се подере временом и што је цело, а камо ли неће крпарија; али чувајте се снажије, да вас раја онда не стане крвити!

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владошћима од лозе Немањине.

I.

Стеван Немања, велики жупан.

Нема ваља ни једног Србина, да није чуо за име Немањића, али мало их има, који знају од куд се нас нас најславнији цареви и краљеви, наши свеци и мученици, зову Немањићима. Ако је то тек сама приповетка народ наш треба да је зна, ако ни за што друго а оно што ју је чуо од својих старијих. Зашто се дакле Немањићи зову Немањићи, о томе приповедају наши стари овако:

Краљ Техомил, кога родитељи знаху тенајући му Деса, или као што је код нас обичај, да свако име грчко скраћују, и на наш казуи кроје, јер Техомил је грчко име, назваше га Тешом. Тај Теша имао је четар сина.

Првог сину беже име *Засла*, јер у то доба кад се он родно, највећа су заидили његовог оцу; други син беше назван *Сретах* јер за то, што му је отац кад се он родно *срешно* закључио мир, који је жељно тражио. Трећи син зваше се *Првослав*, јер је први стекао славу оцу својом. Четврти син зваше се *Стеван*¹⁾, што је за живота свога деде Уроша и збога оца Теше непријатеље српске жупачки надјачао, и хвалио се да је од царске крви, цара Константина, а да је славан као и други цареви, за то је и говорио *не сам мањи од царева*, што беху пре мене, јер сам од њихове лозе и отуда назваше га „Не-мањи“ Немања, а повору његову Немањића.

Немања је добио од оца свога под управу своју: *Топлицу*, *Ибар*, *Расину* и околине земље. А Немања чим је почео господарити, ударио је најпре на Далмацију и отео *Расину* и дољну *Зету*, а господари од тих земаља побегну у *Котор* и *Дубровник*. У тој војни помогао је Немањи босански бан, чију је кћер узео Немањи брат. Но *Дубровници* изгубе протераним господарима велику војску, те ова удари и потуче Немањиног војводу, на се после осили, и кад јој дође помоћ од грчког цара зароби сву Немањину војску. Али то тако само Грци пишу. Далматинци, у чијој су земљи и били бојеви, о томе ништа не велу, да су они с Грци надладали Немању. Међутим неће згорет бити, да споменемо како Грци о томе пишу, не с тога

да се виде како се Грци хвале, него да се види, како су некада војводе један другог срамотили. Грци пишу: *Кад је грчка војска у Немањину земљу ушла, Немања, ма да је имао војске без броја, сакрије се најпре, а кад га мало страх прође, пошле грчком војводи луђе, да га моле за опрштење, но кад ове не пустише пред војводу, оде му сам на суд и то: гологлав, босаног, голу руку до лаката о врату обешено узме, а у руци то мач, на се предаде војводи да чини с њиме, што му је воља. Али се војвода смилува и опрости му.* Ако ово и није било за то, што Немања није био потучен, али тако би заиста било, да је био потучен. Ту сву срамоту морао би поднети и још није истина, да би се грчки војвода смилувао, него би га дао погубити; ко једаред лава у дови не пушта га више у шуму.

(Наставиће се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

О широком свету.

Учитељ. Дакле кнеже, ти си баш рад, да сво знање из мене извучеш. Баш никад не од предавања изостајеш. Е видим брате, то ми је особито мило, што си тако уредан бан.

Кнез. Е ништа знам, учитељу! До сад сам увек у бирицу седео, али ево ућинам, да од сад теби долазим, здравим сам, веселији и имаи више новца на ко мислим, да то није хрваво што радим. Али кајде, причај ми бога ти даље о том широком свету.

Учитељ. Хоћу брате. Дакле сад дознај ред на Африку. То ти је, брате мој, чудна земља, пуна свако јаким тајана. Тамо је некад најзатинији народ живео, који је јунаштвом и вештином својом све ондашње народе надкрилао. Фараони, које свето писмо спомиње, били су краљеви мисирски (египатски). Прво ћу ти приповедити о Мисиру, јер та је земља од најважнија нама позната. Вера им је налик на веру индијску. Свештеници су при, ратници други сталце. Онај други народ подељен је био опет на три дела. Трећина целе земље била је свештеничка, а трећина војничка. Трећа трећина тек беше народна. О утику свештеничком на народ сведоче силни мисирски поменаци, који су до данас добро сачувани. Од тих споменика најзатиније су пирамиде. То су здања, којих је темељ на четври ношца, која се горе у врх сврнују. Здања су та, мој кнеже, тако висока, као кад би она наша три торња настали. Има скоро три хиљаде година од онога доба, кад су сазидане пирамиде и још су у добром реду. То беху гробнице мисирских краљева, Фараона. Врата, кроз која се унутра улази, тако су великог експанса, да их човек с великом муком наћи може. Једва су узети људи докучили на улазак тај. И кад су ушли, најбоше силне сандуке и у њима мртва тела човечија, која тако надледају, као

¹⁾ Реч грчка, значи свеци, а овде значи победник, а дознао од туд, што су јунаци једног, који је други победник изгубио, а онда га победио.

да су пре месец дана сарањена. Тела та зову се мумије.

Биза. Кажи ти мени, богати учитељу, како су се та тела могла тако до данас одржати?

Учмел. Е брате, ја ти могу казати како су се одржала, али ти не умеш рећи, шта је све рањено, да тако дуго остатак могу. Толико само знам, да се сви делови из тела човечијег изваде, за тим се из нутра добро оперу, с неким мирисима и мастима помажу и тако у гроб положе. Тако сада раде са царевима и другим великанима после смрти, али оне наше мумије немогу тако дуго да остану у целости као оне старе мисирске.

Осим пирамида има још и других споменика, као што су обелиски, храмови њених богова, сфинге итд. Обелиски су високи стубови од једног јединијатог камена истесани. Француски цар Бонапарт донео је у Париз таква један обелиск, који је преко 120 стона висок. То чини 20 хвата висине. Сфинге су слепе неких бића, које су од главе до половине тела изрезане као девојке, а од половине до краја имају тело животињско, т. ј. нагладају као реп рибији или труп коњски, лавовски и т. д.

Становници мисирски су белога или кавкаскога боја, само с том разликом, што им је боја тела загаситија од наше.

Највећа река у Мисиру зове се Нил. Река је та врло чудне природе. Сваке године једнапут изиђе из свога корита, те поплави све њиве и људе. С поплавом том нанесе блато на њиве, које је неизмерно добро ђубре. С тога и јесте због мисирско најбоље на свету. Житно зрно им је дугачко више од пола палма а у једном влату роди преко 40 зрна. Свако зрно даје око 12 влатова.

Наши учени људи копали су једном поред Нила и дубоко у земљи нађу на печен лонац. По слојевима (таванима), које Нил поплавом својом нанесе, израчунали су, да мора преко четрдесет хиљада година бити, од како је лонац тај тамо закопан. Дакле помисли колико је времена пре тога протекло, док се људи вису тако извештали, да могу лонце наћи? За то сваки онај људи, који каже, да свет толико и толико година постоји. Досад бар још не можемо ништа зајамачно казати. Може бити, да ће се и то временом и истраживањем пронаћи.

Гробова општа мисирска била су са оне стране језера Мерија. Кад дакле ко умре, морали су га на чамцу преко воде носити. За превоз тај плаћала се једна обота, новчић један. И код нас Срба има обичај да мртваци у гроб бацамо по коју шару, да се сиroma може пренести преко језера живота на ону страну света, де је крај свему, па за то нека је за данас и крај овоме моме казивању.

(Наставиће се.)

ЗАПРИВРЕДУ.

Како треба прасце одгајати.

Казва је наш народ у сваком, тако је и у гајењу свиња, а свињи су у нашем народу тако рећи роба којом се он највише бави, тако да ту робу извози чак и у друге земље. Особито се у Србији многи свињи одгајују. На макар да би гајење свиња могло бити један од најбогатих извора, који би силни новац зграбао у српски џеп, опет за то наш свет није ни најмање гледао да истражи пут како би своју робу што боље дотерао, те да му се стотструго наплати труд што га је положио, док је ту робу дотеривао. Мисли, а зар човек може учинити, да му крме буде веће, гојазније; ако је рђава нарма, крме ти никад не убоји. Но то није баш ни тако. На што је код нас тако, то није ни чудо, али је готово тако исто и у другим сретнијим земљама. Највећу брину воде како ће што боље одгојити теоче, јагњаче или ждробад, а свиње нико им у еригнел.

Што се тако малена брига води о свињама, то бива за то, што људи још мало познају нарав и природу у свиња, не знају да свињиче много зависи од природе, да здраво осећа све што се око њега збива, па баш за то да га треба што боља неговати. Кад је тако с матором свињом, да шта тек мора бити с прасетом. Ту се човекова нега нити још пре, већ и за то, што је свињиче једино од њихових животиња које опраси у једаред по више одојчади, а све друге ни токе животиње највише ако двоје младих донесу на свет. После свиња није тако једна са својим одојчадима као што су све друге домаће животиње, а што најпре нити човекову негу, то је ово, што се може видети само код свиње: приближи ли се само друго свињиче њеним одојчадима, она одмах гледа непод очију, па хоће и да јурини, — али она богме кад год од млоте хоће и да поједе по које одојче. Ако ћемо помислити, да то долази отуда што јој се и сам мозак поренети од овог свињиче сисања — како ћемо си онда растумачити то кад видимо како на пр. свиња мери и пазу на свињ свој корак док је суждрбана, пазу и како ће се наместити, само да своје ждробе никако не повреди. У опште свиња за своју одојчад слабо мари.

Кад човек узме да одгаја прасце, онда мора пазити, да их храни што снажнијом храном и да им даје храну увек једном мером. Као што се год год убоја сваке друге животиње и марве мора највећа нега дати маторци док је млади сисају, тако је исто и код свиња: мора се пазити и каквом ће се храном хранити маторка, а и колико ће јој се дати на један мах да поједе. По што она онда том храном храни и себе и своју одојчад, то јој наравно тада треба и више хране, него обично. Али и с том променом у храни не сме се почети на пречац, него се животиње мора мало по мало учити на ту повишину у храни. У тим при-

лимама не треба човек ни најмање да се обазире на прохладњивост живинчета, особито се на то мора јасно наизгити код свинчета, јер баш њему „све сито, очи нису“, једе докле год има пред њим, па се врло лако може да преједе. С тога је најбоље давати свинчету да једе по више пута на дан, али да божме сваки пут онолико колико је нужно. Грдна би погрешка била, кад би се свинчету које узмеш да одгајаш на један пут дала сва она храна што му треба поделити на више оброка, јер кад се тако сва храна смена на остави у валову, кади или у другом каквом суду, онда се у храни растачка све оно, што баш најнећма свињу храни, као што су помисли, сва јела што се праве од сурутке и др. То често хранење наравно да односи и доста пренена и доста труда; но кад човек хоће да имаде ваљане свиње, он не треба да жали ни труд ни време.

Кад се свинче тако на оброке храни, онда се да божме и не догађа тако често да остану иза њега у валову огризине; а то није баш тако по све мала добит, јер кад на огризине успеш нову храну, она се онда сна уквари и прокисне. Људи који жарву и друге животиње одгајају као што треба, а још се у тој послу држе и онога правила да „и свиња већма напредује у чистоћи и реду, него у крстоу и гаду“, — ти да божме назе и како се храна даје, а и у што се даје, па ту и нема ни да свинче оболу, ни да му се храна уквари.

(Продување се.)

(Шта ваља радити са промрзнутим кромпиром.) Промрзнут кромбир да божме није за једе, али опета за то не мора он отићи на бубре. Промрзнут се кромбир обично употребљаје за жестику (шпирит), но није он баш за то најбољидији, а имаде на што се може и боље употребити. Са смрзнутим кромпиром ваља ово чинити. Пре свега ваља га обарити. За још се треба јаму ископати, па ако се може навек је боље дрескама је поставити; ако се не може то урадити, онда треба јаму странимито копати, и дно и стране сламом обложити, да се песак или земља не меша с кромпиром. У ту јаму ваља обарени кромбир устути, па га што боље утабати (савити), и горе га онет покрити сламом или шубком, а поврх тога ваља набацати земље, да се кромбир и боље утаба, а и да га заклопи од кивне. Кромбир тако прокупе и може трајати годинама, а да се не уквари. Ту нићу јако воле и говеда и свињи, јер их здраво гоји. У сретним земљама де се гледи да ни једно једино зрице не оде у штету радили су то више пута с кромпиром од неких тридест година амо, и никад се нису омали.

(Како се прорашће може сачувати од шкољкине бубе.) Добар гада знаће, да хладно време не тамани шкољкине бубе, јер чауре и јаја од више таквих буба могу издржати врло велику хладноћу. Та сво ове је године баш било доста хладна времена, па се опет за то са свију страна туже на силесију гусеница и

Многу штету што је почини буба. Него ваља њих јако тамани па масар време било топло. После ће сваки добар гада знати, да многу мање или готово ни мало не иду бубе на дрва што су у крај пута, де је у рано пролеће сила прашина. Кад се то двоје знаде, онда се може доскочити и тој невољи од шкољкиних буба. Рачуници су Инглези не давно већ то пробали, и лек зблиа поможе. Они прескају своје прорашће водом и праше прашином, по највише гречним прашиком, па бубе никад да им изиду воће и друго прорашће. У пролеће просто попрскају воће водом из штрцаље, па онда уму онај прашак на вејачу, па и тим попраше. Оба двоје ваља урадити пре него што изађу бубе и гусенице из свог завоја, а још је најбоље пре него што изађу из јаја; особито ваља добро попрскати пукотине у кори, јер ту се та поган највише нагомилла. С тим се треба журити пре него што прорашће почне цветати. Што ће се можда прорашће напути прашином и од воде олакшати, то му ништа не ће шкодити. Па баш да се и прашином не напути, најбоље га је прашићи јутром док је још роса на њему или после кивне, онда сав прашик остане на ливњу и не улази у саму биљку. После кад је све то урађено, ваља прорашће опкопати да попадале бубе, чауре и јаја угину у земљи.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О мери на пијацама.

Нерадо имамо посла са господом, још од малена немилла нам је варошка кућа и одлазилл смо у њу само кад треба порицу платити, а ако смо нашли, да нас ко у том замени нисмо ни онда, — али ма нас у касеталију цитирали ¹⁾, народа ради, за који смо и похренули овај лист, неможемо забацити доње, који смо поново о новосацким пијацама добили. Тај доње гласи:

„Већ осам дана протекосе, како сам вам писао о нереду на новосацким пијацама, али за то никоме ни брига, комесар се још и данас по пијаца вуче, па све гора чуда и покора чини. Са свију страна туже се људи, како им се на очиглед закида, па им још комесар прети, да ће их варошкој кући отерати, ако неће онде изручавати де он хоће.

„Тако су пре једног Надаљача преварили са 160 фунта на кантару, де је било 7 мерова. Једног Ђурђачана преварише с једном центом на 8 мерова који, кад оде Чивутину и рече да га је преварио, овај му одмах без размислања све наплата; само да се буба не прави и да му се бајаги муштерије не одбијају. Једноме пак Жабалцу одкинуше на 6 мерова 120 фун. и једну му форину још у рачуну закидоше, јер мислише да онај рачунати неће. Али кад овај нађе свог човека који му израчуна, оде после Чивуту, и овај

¹⁾ Гет деписаво звити познати, звити зоти, да сам сабох дође у суд.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

III. Седмично.

ДАН	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 15	Велика госпођа (Успеније)	27 Јосиф Кали.
П. 16	Убогус Христов.	28 Августин влад.
П. 17	Мирон и Стратон.	29 Усеквиње.
С. 18	Флор и Лавр.	30 Рука из Ламе.
Ч. 19	Андреја стратилат.	31 Рајмондо и Наб.
П. 20	Самуило пророк.	1 Рука. Египаје.
С. 21	Тадја апостол.	32 Јеврем.

ПОДЛИСТАК.

ОН ЈЕ ПОБЕСНИО.

ПРИПОВЈКА.

Јутро беше суморно. Вели облаци ослануше на небу. Кина је из њих прокинала и обећавала да неће скоро стати. Ја сам уранио. Све сам у крај кревета, спустио ноге доле и доњао. Био сам зловодан као и јутро што беше.

Ни сам можда ни толико седио, колико треба времена да коракне човек педесет коракаја, кад се у кујни испред моје собе поче неко друштво кунити. На соби врати моје беше стављен прозор и видело се кроз њега у кујну. У кујни беше још мрак, па не могах одмах распознавати ко је то унутра ушао, али кад сам се мало боље загледао, видим моју матер, видим сестру, видим њену децу, па ту је гле и мој брат од стрица, ту је његова жена и ту су — њихова деца, ту је јасно читаво родбина моја.

Ја сам се томе јако зачудио. Шта ће то рећи? Одкуд да тако рано долазе ми гости? Али све све, али од куд моја мати дође са братом од стрица, кад не би трнели ни да их мртве на једин коли носе? Седам је година како она због деобе једно другог погледали нису. Пре седам година беше мој брат голобрадо момче и кад би сада моју матер запитали, да ли јој синаovac има бркове или нежа, она нам не би знала казати, а брат ми је од комшија чуо, да ми је мати оседнла. Десета је година од како сам ја ђак у Карловцима. Беше доба када сам са братом од стрица у љубави жинио, и он ми не дође у гости, а сад сам се поред матере и ја с њима завадио. Ја га тако не мрзим, мене није за срце ујео, као моју матер, али онаг од куд он сада мене у гости. Па на што ћући децу са собом, за месец дана биће факција, па ће ме видети ако су се ме баш зазелени!

То сам од прилике мислио, кад сам видео своју родбину у кујни. Али ја сам могао још много више мислити, јер гости моји никако да улазе у собу. Видим да се њенго комешају, па као да полагано илачу.

То ме абуну, те место, да сам устао и нашоа пред њих седио сам као нежан за кревет и већ сам се почео љутити на све.

Та шта се тако страшно могло десити. Ако је црво коњ или во, на што ту плакати, ако је изгорела кућа,

му одма даде форинту, а није наново рачунао. Така дакле варана, отимања и закидања са сваким Србином бивају, обећају му се 10 нов. више, па му после деру 9 коха; и то су само Чивути у стању: јер они су само у том вешти; мера имају различити, имају и прави, а имају и шупљи, па оловом зашчени а кантар знају тако са зуба спустити напред, да одма на малом терету 50—60 фтн. закину, па ту је још и комесар који то све потврђује. Људи би многи и ту жили, али веле, да је радено доба, па се боје ићи варошкој кући и по суду се вући. Комесар се иста тако осидно, да прети да ће оном, који његову заповест неслуша и који против њега говори, главу и уши посећи сабљом, коју је од принца Алберта после буне добио. Тако је гдино пре неке људе, који за другог кунију рану, а не за оне, од кога он хасну има и који га плаћају и мите.“

Толико вели дописани, а ми овим позивамо власт, које се то тиче прво: да даде публицирати на пијацама, има ли и ко је комесар на пијацама.

Ако има, позивамо варошко заступство, да га из варошке благајне плати и закупе на поштење, а не да кини од намета, друго, молимо власт, које се тиче, да нареди, да Чивути не смеју куновати рану на другом месту, него на пијацама, де је варошки кантар, па нам не би наша браћа Сремци по пијацама са правни дакови тумарали и из друге руке по двоје новце куновали, а и други трговци, који би болје мерили и поштење плаћали, могли би што закупити, а овако долази на пијацу све пробрано и хрвано.

Треће, моли ли би оне, којих се тиче, да нареду, да се онај новчић за кола на пијаца не плаћа, или ако није другојачије, а оно, да се уз цедузу за калдру узима, јер ми добро знамо, да спротивна нејде у цркву, што више пута ни крајцаре за тас нема. Па тако теже јој је пре него што уђе у варош платити један новчић него при вазаску десет.

Ми се надамо, да ово неће бити глас онога, који вапије у пустињи, а ако се посведочи да смо у пустињи, онда ћемо бар знати како се ваља за пустињу наоружати.

Нови Сад. 12. августа.

Житна пијаца почине с дана у дан све јача бити. Усредно време послужу наше земљопце да своју дитину тогао довршине, узлед чега и већи донос бивају.

Жито при свем томе, што га је ове године јасно добиљено, опет га се доста на пијацу доноси и стоји: ново 5.50 до 6 ф. беч. ц. Због много је има и што год је се донесе радо се куније. Стоја: е. 3—3.20 цента.

Јечам врло леп 3 ф. цента.

Кукуруз почине се тражити и кошта од 3.60—3.80 бечка п.

КУРС ОД 11. АВГУСТА 1871.

Сребро	126.65
Дукати	3.89

нанто њих толико, да ми то јављају, и баш ако су имали другм пута за то доћи, шта ће сестра и њена деца, кад они имају своју кућу?!

Једна једаред отворише се врата. Напред уђе мати, сва испасана, за њом иде сестра, за сестром брат и тако редом. Сви стадоше око врата и само мати одлучи се и приђе ми ближе. Ја сам дотле навео, чим оназим матер, скочио, па је пољубио у руке, али шта ми сад беше, не знам, тек ја се не макох с места.

Видим на свима да су нешто поплашени. Старији све се нешто обзиру, а деца крију се иза кецеља материних. Нико да прослони коју. Мени већ додијало беше. Већ сам се почео љутити, те се прдерем:

— Шта је, шта је то било?

— Хвала Богу кад није ништа, добар је Бог, моли му се сино, све ће добро бити, одговори ми мати, а сузе јој трунуше из очију.

— Та говорите шта је?

— Ништа, брате слатки, прихвати сестра, није ништа, немој се само ти брате једити.

— Та што ме мучите толико, казујте једаред, шта се то догодило?

— Белом нум побегла од куће, додаде брат од стрипа.

— На за то сте ви — дошли, да ми то јавиш. Е то је већ одлично. Ту мора човек побеснети.

И ја скочим са места де сам седео, у тај нах снадну с кревета макаше, које сам синоћ на њему заборавио, те звеску као какав ланац.

Мати и сестра присекуше. Сви и деца већ су била у кући, а брат ушљанрен крочи две три корачи на-
траг на уздану:

— Побесно је сарама!

(Продукаће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Врхачки нова општина није задовољна са саборским решењем и позвала је из сабора, да се њихова ствар преда власти, која има да најстржију испиту поведе и да размарну реше.

Као што се чује Ремаши су првствали на понуду српског сабора о фондовима и поменацима општинама и саме Јопи се о томе думе, да ли ће судом тражити од Срба који манастир. По овоме, као да ће и у Банату бити једаред реда. Само треба Срби при деоби по општинама да буду на опрезу, јер су мањи и слабији, а што се тиче суда за манастире, слободно, ми се на суду за манастире не бојимо, само кад се испод руке непаднемо.

У Хрватској и Славонији сад су општине и жупаније друштво уређене. До сада је свако место имало свога клена, а сада на три и више места додани по један клен. Овага клена бирају тако, да сиротиња свалог места изабере два три наизабника, а богаташи, којих има у једном месту постој осам или неки више, такође, и тако понавља од сада мора бити онај клен, због богаташи којевоју. Та који су те нове законе крајини, нису баш ми-
слили на то, да богаташима дају већу власт од других, него су се надали, да ће ове законе изабрати за себе, а ми се омет казало, да баш онај, који шта има не мора бити гуља прииш-
теља. Али ипак морамо јавити, да су у Срему бар било на снагу били поверљив омет за кленове они људи дошли, које су суди и потврдили тади, а судији и потврдили су остали они, које је жупан тог.

Из хрватске крајине пишу, да тамо чују, да се неће шумо крајини продати, да је дакле поштан глави народа, а не Андријаша и неког брешкожа.

Турци што су у Приједору убацили наводника, што је градио гвоздени пут, биће казњени. Од њих 34 беше њих двојица пошубени, осам долазе на робљу, а остали ће се провратити у Азију. Турци се страшно љуте, што за два јула толико све-
доче спалили килињу.

У белоруској жупанији већ су се спремили, да бирају по-
слашника на хрватски сабор. Дакле ту о грађанин више ни спо-
мена.

У Пријо гори обилазимо је један учитељ школе пригорске, и шамо у 20 школа, које су већини нове и добре, 947 редов-
них ученика, дакле у средњу руку 47 ученика у свакој шко-
ли. Успех је скоро свуда врло добар. Била Пригорица и на томе.

У жупанију Густају састане се Андрија, Бајет и Бизмарк на доцвор. Што они уговоре јавично неће бити по Славене до-
бро, те се већ с тога мисли: да ће Густај са Французом да се
задуки.

Ове недеље почину у Бечу договори између пољских и сло-
вјенских вођа. Пољаци су доцл давали уз Немце, само да могу изаћи из Славенија. Сад како су Немцима пољ-
ским договор, дакле ће другчији бити. Дошли су даље у Беч
ради договора: из Далмације др. М. Клајн, из Хрватске бискуп
Штрбоскијер, а из Чехе воде, да су се већ називали са Бечом.

У титовском батаљону јединако се дешава холодија. Тако
нико ратно министарство, да општине праве кападе по рату.
Нико о томе не зна више ништа уне општинама била свога дити,
неге што пишу у „Застави“ чешке, кога Шајмаш добро познају,
да то мождама сваког Србина, који има 93. број „Заставе“, да та
дадо, да се чита од куће до куће, и додајемо: Шајмаш, не-
дајте се поплашити и не пресијате на што, док не заштите
наш заступник. Углавном се на Чинаује, који су заиста пре-
редили, на омет баш свога адвоката ништа не раде.

7. августа створио је бан хрватски наредбу школских уче-
ника стариј у Загребу.

У Пријо гори хоће глас да оспата.

6. августа били су избори за народну скупштину по целој
Србији. Сад ипак се поплашени бирају да три године.

Немак пиша, гувернатор германски, обичан је, а Немци
наша отишле је с војском у Силари, да умири Арнауце.

На Француску неми за својимачке заштите поштом, да да
се појници француски не чеће потукли са немачким, на Немце
прете, да ће с тога поново ударити на Француску.

На главној скупштини жупаније српске десно се овај леп
догађај. Католички свештеници Милер из Чалме, изузе се из-
јавише, да на српским почитанима буде само српским словима на-
писано: „Жупанијата српска област.“ Ту се на скупштини ре-
шише, да се српски суд пренести на Топлицима у Шид, али пре-
даде предлог, да се српски суд пренести из Пазов у Чоренић.
На скупштини је још доказано, да су закони за општине не-
ваљали и шта више оспани, али башва господи су по воли, на
тако мора бити.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(У одељу) на светог краља Штвтана давали су Срби у По-
воже Саду наместо српским жупанијама што 1818, и 1849. год.
за правду Бога платили златом и ватекским јувањима, што тих
година погубише на бојноме пољу. Првих беше 300, а других
четрдесет хиљада. Вечна им памет!

(Прв неколико део) поробљена је пошта између Глине и
Вргине жоста. Однеше се једнако хиљада и 500 еор.

(Писмо се одад главоу у састригачица дрвошани.) Када је
било неке ерванско-српског рата ударила Пруса на Францу-
ску ену страшно главо, да јој направи то, што је потрошила
ратујући, несумњали су се поми, е да ли има у читавој Европи

толико новца, колико Пруски пише, а како ли у самој Француској. Како је у Европи не знамо, али смо како је у Америци. На једну једног члана са конгреса и то из статистичког одбора (статистички одбор — то су неколико изабраних људи, који имају да бележе бројевима, како се креће у једној земљи цео живот народа, т. ј. да бележе на пр. колико вреди све оно, што се у ту земљу увозе, колико ли оно што се извезе, колико се на-рода рађа и умре и др.) у Вашингтону (парош у северној Америци) набелили је колико се добија алата у северноамеричким државама. Одбор је нашао да је од 1848. год. до 1869. нашањено алата што вреди 1.671.451.461 долар, то јест: један милијун, се-дмдесет и један хиљаду, четири стотине и педесет и једна хи-љада, четир стотине и педесет и један долар. (Долар је сево-роамеричански новац, вреди око 2 оер. а. пр.)

(Продолж с поздравља.) У ових бројева може се видети ко-лико се аустро-угарске новине читају у туђем свету, а колико туђе код нас. Видимо се види да се у последњих десет година много новине читале страни новине у Аустро-Угарској него од пре. Преглата аустро-угарских новина што су се сладе изван земље износила 1860. год. 38.000 оер., 1861. год. 45.000 оер., 1862. год. 54.000 оер., 1863. год. 61.000 оер., 1864. год. 55.000 оер., 1865. године 55.000 оер., 1866. год. 60.000 оер., 1867. г. 62.000 оер., 1868. г. 66.000 оер., 1869. г. 78.000 оер. У Аустро-Угарској узимање је 1860. г. новина што вреди 279.000 оер., 1861. г. 269.000 оер., 1862. и 1863. г. сваке по 250.000 оер., 1864. г. 259.000 оер., 1865. г. 249.000 оер., 1866. год. 213.000 оер., 1867. г. 219.000 оер., 1868. г. 228.000 оер., 1869. г. 231.000 оерината.

(Једно слике из библиотеке.) У некој стародревној слици у Ир-десу овако је насликани латина изражава. Младен су Исусу пе-зали руке на лева и кључи на дрзаци, стари Авраи место оштра ножа држи кучицу, на споно да је овакај; кад ће да овакви на-равно показе се илфе изобличајуће, али он никако не сме греш-ким гласом да забрани Авраму овако дело, јер би се Авраи мо-гао улазити на овакави свртносно оруђе. У тој пероли по-казује се сликлар бистри веровати дух, би дакле направити ко-лико драж у руду чини ведром: небесни показник дакле нелије појед сасику на ишцији и сасио оца по глави — а Исак је сис-сон! Овак што га је послио био да замени Исак не види се ни слика, он се наслик дла тустог рбуна.

(Штедица у Чешкој Моравској и Шлеској.) Ево бројева који нас бране да смо итали прво кад смо уносили број познати вард да осигла штедионица. Чешка је народ дано сарамерне најбогатија од свиху Словена, а то учинио доста и штеди-онице. Кад како оне стоје код Чеха. Крајем године 1869. било је у Чешкој (Пољској) 51 штедионица, у Моравској 14, у Шлеској 6, снеса 76. Ово новац у штедионицама је у Чешкој 87.574.591 оер., у Моравској 16.829.711 оер., у Шлеској 2.198.625 оер. свега преко милијун и осе оерината пришло. У тој је јединај године узложено само у Чешкој штедионице 12 милијуна оер.

(Копане блага) Већ је три дана, како су две неке жене из Пеште, што су добиле од министарства до-пуштене, да у Новоме Саду копају благо, тај посао одпочеде и никако ни трага ни гласа од блага. Оне га копају у гробљу рјамском. Најпре су гушале срећу на једном месту, после на другом, на трећем и ево трећег дана већ су на четврто место дошле. Оне имају велик план, да је то благо заропано, али људи кажу, да је гробље од буне порежњено, те сад није на чи-сто де је. Благо то, веле, да је законско неки капе-тан мајарски из града, један дан пре, него што ће се предати град Варацин. Саме те жене не знају до-бро, како је благо, него веле, да има и новаца и дру-гих златних ствари, а по свој прилици биле то пу-тири и друго злато и сребро што су га Мађари по-приски прикази у околини наплаћивали. Капетан тај, који је благо закопао, умро је, а жене, што га сад копају, кажу, да су његове рођаке. То су сироте жене,

на немају новаца да га саме копају, него се нашло до десетак људи, који копају, па да после кад ис-копају, поделе благо. Ако шта буде од свега тога, ја-вићемо други пут, а ако и не буде, јавићемо бар то шта смо даље о копању чули.

ДА СЕ СЕТИМО!

Још два листа па је дошло време, да се на ново плаћа. Ми се надамо, да са нама неће бити као са осталим народним посло-вима, да се нагрне испочетка, док је ствар нова, а кад прође неко доба, а оно све ола-дни. Ми држимо, да ни ово што ми радимо није сиграчка и да народ наш није дете, које баца сиграчку само за то, што хоће другу нову, па ма и гора била. С тога мо-лимо пре свега пријатеље своје да не ма-лакшу у доброј вољи око скупљања, а после старе уписнице, да нам и на даље остану добри пријатељи. Ако већа одзива буде, гле-даћемо да лист још јестинији буде и од бо-љег одзива зависи и то, да лист и валајнији буде, јер ће се моћи више руку око њега прихватити, а овако пише га тако рећи од аз до ижице само један човек, а бог ме ме-дрне се и један бунар, кад се не престано из њега вади, а да не малакше један човек.

Ко нам је што год остао дужан нека то пошље и нека дода још једну форинту да добија новине и на даље за четир месеца почињући од 1. септембра па до последњег децембра или управо до нова лета, а ко нам није дужан, али ниско ни ми њему дужни, тај нека такође пошље једну форинту до но-ва лета. Ко нам не пошље новце до првог септембра томе нећемо моћи новине шљати.

Првих бројева, који смо у 1500 приме-раке штампали немамо, али ћемо све, што немамо наново прештампати, чим штампа-рија мало маха добије.

Многи нам не верују да имамо до осам-наест стотина уписника, јер им је чудо, да за кратко време један лист толико скочи.

Приносимо дакле браћо и пријатељи свој-ски око тога, да се ти људи још већма за-чуде. Народу ће то на добро, а нама мило бити.

У Новоме Саду 5. авг. 1871.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„ГЛАСА НАРОДА.“

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Већ је у велико доба, да се понови посодниња преглата на „Домаћег лекара.“ Као што нам уред-ништво тога тјеста јавља, Новосабини, који су се у почетку етоликом на тај лист преглтали, сада су скоро сви заборавили на њега. Ако је кривица до тога,

што преbашни skuzlacz nije zainiao da pokuini na dalje pretilitit, on ka je zaio, iko je običan nezmar, onda nam je žao. Ta kad plašamo lekara, koji nam u nedelju dana jeđared dolazi na godinu dana po pedeset forinata, zašto za onoga, koji nam je neprestano u kući, da ne damo 2 for. Nuzna je naredjivog lekara i klijata, a osobito u naprasnim bolestima, da dok ti lekar dođe, veš je dohcan. S toga preporučujemo „Dozajer lekara“ svojoj kući crisao, a naročito možimo poznanišce његове Новосабане да га се сеће.

➡ НА ЗНАЊЕ! ➡

Članovima srpske ujedinjene omladine, omladinskim društinama i snima srpskim rodoljubima jaska se ovim, da je

СРПСКИ
ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР
за преступну годину 1872.

Данас из штампе изишао, и да се може добити за сада у Новоме Саду: код годишњег одбора уједињене омладине српске и у српској народној задружној штампарији. Цена му је 50 нов. а. вр.

Još jedanput ponavljamo, da je ovaj kalendar u više hiljada kmetstava štampani i apelujuemo na relevantne članove omladine, da što većma priponu oko rasturivanja istoga po narodu.

У Новоме Садѹ 12. августа 1871.

Омладински одбор.

Имам дело за нитачканье, под ижеюм

„ДОМАНИ ДЕКОВИ“

то дело садржи у себи више стотина лекова против многих болести, а то, има до 10—20 лекова и различит начина лечења против једне исте болести; а има и таквих лекова ту.

Da bi publika увидela moć vlasti, koje je povećati, na čelu države i sudbini ljudi morati, naučno sam po želji prijatelja mojih izdavao tri čitavih, jednu bogatu i to najobimniju, za koju sam na svetu, kao i u majoneti, jer nam je ona malo dala početak, mnogo dala i veliku nadu, prepreku u grob svadila i za sebe u jednu knjigu izdala, to je nesrećna bogatstvo.

ЖЕКТИКА (ФТИЗИС)

У тој ће књизи бити :

Шта је јединка; по чему се познаје она; по чему се познаје да је већ развила се; како се развија мета и крај њена онда шта доприноси да се она појављује пре времена, како ће се човек сачувати унапред од исте. — Угарци јединку и делаче против јединке.

Ту сам мајуре и мајуре казао, шта говоре најславијани доктори, медицинари о лечењу против јектине, назолио сам и чашине лечења палови; па када сам наредба око дадесет домаћих делова и нација лечења. Ту књигу желим надати и у преводу ове књиге, коју сам у почетку сложеноу. Уговорно сам и са штампарском, и она ће за три недеље дати, од дана кад јој дело предат, са почетак тога бита. А кад ће то бити — то одмах од света ерског, јер требају ми попис за штампању.

Молим дакле учешће свакога родољуба српског да се или сам претплати на што више књига, или да се заузме својом око скупљања претплатника.

Поглавно се обраћају на просвећену тг. епископске архимандрите, игумене, калуђере, учитеље и браћу свештеника, на трговце и мајсторе наше, да се не седима лакуму, како ће ми се у будућу овом појавити. Книга кошта 50 новчаника; а ја објасних, да ћу особито припрема имати на овог, који ме сад подметиче, кад будем казати „Доналн Језекил“ издавао, у поглављу шесте Њене.

Новице нека живоли сваки жене у Срб. Итебеј per Pardany in Banat послати.

А докле књигу „Докази Лекови“ не издам, може се свекн који пате од велике болести, најавина, немачки Hinfalende Krankheit, а тински Eriopsis — обратити на мене с писмом и то рекомандованим, а ја ћу му одговорити и дан одредити, кад ће ми доћи, та га сигурно и познатије извести.

У Срб. Штеју 24-ог јулија 1871.

Наја Јанковић
ПАРОВ.

О Г Л А С И.

OBJAVA

Високо министарство земледелија, трговине и морнарице, дошло је та министарским решењем од 16. јула 1871. бр. 6212, да се опис у Мелених три годишња вапшара у то: I. о Српским Господицима 2. (14.) фебруара, II. о Великим Господицима 16. (27.) августа, III. о Митрову до 26. октобра (7. новембра) сваке године, осим тога пак сваке године одређена изијата издати може.

Ово се с тог приликом до објављивања студија, да ће се први казар од Беошког Господићин 15. (27) августа, а други о Милутину јули 26. октобра (7. новембра) ове године безматеријално држати, и да ће први казар од 12. до 15. (24—27.) августа, а други од 21—24. октобра. (3—5. новембра) трајати
У Милошци 26 јуна (7 августа) 1871

Стеван Лончар,
Београд

Јова Таназенић,
честити зачетник

ПРОДАЖА МАШИНА

ИЗ НАЈБОЉИ ЕНГЛЕСКИ И ДРУГИ ФАБРИКА

R. Hornsby & Sons in Grantham, James & Fred. Hoard in Bedford, Clayton & Schuttlesworth in Lincoln, Marsch, Steward & Küne in Plano and Sycamore, Illinois Ver. Staaten von Nord Amerika, Bernhard Eichman in Prag, Eduard Kühne in Wiselburg, Josef Florenz in Wien.

Поштом је сезона за сејале ралмичке ране сада завршена, то парчице препоручујем дештавалним економима, наплате за сејале, које су особито укључене за малим прелазе, а постројацима је тако још претвора-систом, с том ралмичком, прва, што су мањим, а касније од пометути, тако, да са поље два поља, која су и слабаји, могу четири или ралмичке, друго, што су оне мањине, које је препоручујем, јединице, — јер гаретина стоји 490 еур., а оне само 320 еур., штавља је у ометути 51 еур., Ко евоку ма-машину купи, и са њом 60—70 данаца посеје, тај је ома маши-ну купио за ове само, што је она при сејању уштедела, а у буџету остаје му 300 еур. сваки пут од семена, што је она при сејању 60—70 данаца уштедела. А онега тако морис је сваки ометути ралмичку, која је имао прикупити злати, наплате прикупити, које је мањина посејала и који су руком посејани. Ни кадасега ралмичку препоручујем, савако економски свом маши-ну за сејале као најпоборитије, а уштево економски, који би такоку требао, да хл бар 10—15 еур. по еур. поучи, јер у евојрица пресе о од 15 до 13, 11 до 9 еур. тиско, а јер у мањим дозволно од једне прете у евојрици држати, јер оне не знају које прете најплате прелазе. Ја с се оне стране препоручујем савако од 13 еур.

Уједино препоручујем свима и свакоме дециналске кантарове
на најбољих фабрика.

К. С. Боклан.

(2.3)

Специјална трговина „КОД ЗЛАТИНОГ ЈАГЊЕТА.“

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четвр месеца 1 фр. аустр. прд.

Донеси се пислу уредништву а претплате и одласи административни „Глас народа“ у Нови Сад. — Одласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 п. за жиг сваки пут.

КАКО ЖИВЕ НАШИ СЕЉАЦИ?

Ми сви вичемо, како је наш народ нехатам и нерадин, како не иде за напредком својим. То је све истина. У ствари је тако, али не треба ни мало да се чудимо, што је тако.

Прво и прво треба да са свим завирнемо у домаћи круг његов. Треба да га пратимо очима од оног часа, кад из кревета устане све до вечера, кад се опет у њега сподоби.

На чему спава наш паор? На сламљачи, у којој једва три порције сламе има. Преко ње прострео је губер. Под главу обично меће кожух, јер жена чува јастуке за параду. Покривач му је ћилан. Сап тај намештај осип кожуха није и препун бува. Чело ногу је коленка детиња, а цела постеља таман је толико дугачка, да можеш, кад се по вољи агртиш, коленима до коленке допрети. Какаво ту лежање и спавање може бити, то само наш сељак зна.

У јутру раном зором мора већ на ногама бити. Сада хајде да се пасажује вршак. Кад су с тим готови, онда треба ужинати. А каква је ужина? Да те Бог сачува! Једна чинија незрели шљива и неколико зелених краставаца. Од куд дакле може он после така одмора и јела с вољом радити, кад ни близу недобије онолико снаге с једом и одмором, колико му је радња одузела.

Затим опет удри, лик Јово на ново, терај коње и стој на оној припечи лас дуги дан. Претресај сламу, да ти плева све одуше на глави напуни, и очи и уши, и нос и уста. А кад приспе време ручку, дај опет шљива или промене ради прна лука, јер је госпођин пост, којег неће жена премрсити. А кад жена неће, онда неможе ни човек, јер му жена неће да кува.

Така је и мала ужина. Понда и помози Боже, где има лепе текуће воде, у којој се човек после радње од плеве и друге нечистоће опрати и тело своје окрешти може. Али где нема, ту је тек право зло. Има их

и таквих, који неће да се користе тим даром од Бога, него поред те лепе прилике опет онако неопрани и каљави лежу у кревет, а неће да помисле, како плева и пра, који се иза вејања по телу накупило страшно једе здравље.

И ми имамо још образа чудити се бледицу и жутицу наших паора. Та зар може он друкчији поред тог рада при такој рђавој раши изгледати?

Раши коња спог само са сламом и терај га увек, нећеш дочекати, да му се длака засија и да главу поносито диже, а камо ли човек, који је куд и камо благороднији од снаме етоке.

Из тога излази, да не треба поштити, особито у време тихих радова.

Дакле треба мрсити. Треба јести меса и попити по једну чашу вина. Јест то треба. Али од куд, кад наши људи све у јесен и у зиму у јудо потроше, што би им у радно време тело и душу подкрепило. Он о свечарству, о свадби, о Божићу великом и малом толико патовари на астал, да онај све етење под теретом сиљних јела, јер онда је домаћин славан, кад гост о њему вели: знаш брате, тако ме дочеко, све ме грли и љуби, па ме нуди, знаш, па му је свра тако пуна, да нема места, где беш руку метнути.

Погледајмо Швабе где су сами. Сматрајмо како они раде и како једу. Неће се Шваба тако здраво знати као Србин; он не ради као во, већ ради као човек, који зна границе својој свази, који зна, шта му шкодити може, те неће то да ради. Он у време жетве о ручку навади шунку из свога завежљаја, па ју после залије мало винцем, па да видиш, како му се образи зарумене и засветле, све лети она коса, кад замане ноже.

А наша газдарица скувала малао трганчиња или пасуљца у сиљној водици, па послала по детету на њиву. Док дође до њиве, а оно се оладило. Радени гладни и жедни и уморени

седну поред лонца, па удри вијај пасуљ или ваљунак по оној води. Једва наиђе сирома на које зрно. А јело је екувано, да те Бог сачува. Чорба ништа друго није, него врућа вода.

Ја бар никад нисам читао, да лекари врућој води приписују таку моћ, која гладнога наситити може. Толико само знам, да човека напише. После ручка наш се човек напије опет вруће воде. Истина ова је од сунца загрејана. Тако после и веле: ао тана му, шта је то, све ми се бућка по трбуху? И небућкало се!

Лако је онда бити јак и сјајан, веле наши људи, кад се у кући наводи по који папак или кожур, кад у ораку ниси сланина као шака дебела. И ја велим тако. За то, браћо, папори, чувајте у оно време, кад имате сувине, за радије дане, где нема ништа, па ћеш и ти бити светлији и дебели, те ће ти и радија сјајнија и маснија ићи.

Коли те пициће и ту живину, па једи, док радиш, и овако ће ти поцкати без да хасне од ње добијеш. Немој тако лудо штедити. Штеди кад треба, а не ха кад. Кад радиш једи депо, а кад не радиш како можеш. Ово нека ти је на поуку и владај се по томе. Т.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Србн под владаоцима од лозе Немањине.

I.

Стеван Немања, велики жупан.

Немања је у једно саставно све србске земље, па тиме узео снагу србском народу. Он је био кротак, побожан, научен, одарен великим духом и постојаном вољом, те је тако имао сва својства, која су нужна, да се сврше велики послови. Народ је Немању волио и био му одан, а то је био најтврђи основ, на ком се развила сва немањина снага.

Кад се Немања утврди у власти над србским земљама, удари на неке пределе, који су тада били под Хрватском, и освоји их заједно с градом Ботором. Грцима то није било право, па су попрехо гледали на Немању, али му не учинише ништа. Накоро за тим уђе Немања с војском у Босну, па и њом овлада, ма да је од неког времена она стајала под врховном управом угарских краљева.

Док је био у животу цар грчки Манојло, Немања је живео на миру с Грцима. Но кад Манојло умре, Немања намени заузети од Грка земље, где је живео србски народ. Он се удружи с угарским краљем Белом III, и удари на грчке земље. Угарском краљу умре тада жена, и он се врати у своју земљу, а Немања настави рат с Грцима, сруши им град Средац (Софију) и заузме нишку и приренску област и више градова. Накоро за тим удари и с друге стране на

Грце, отме од њих Далмацију и Дукљу, освои и разори многе градове (Спадар, Бар, и друге) па уништивши грчку власт над тим странама, утврди у њима сам себе. Немања је после тог још једном војевао с Грцима, па је и тада задржао све земље, које је пре тога од њих отео био.

У то доба покренуше се многи хришћански народи, да од Тураха отму света места, где је некада Христос Спаситељ живео, чуда чинио и страдао. Баш за немањине владе подигао се био с војском немачки цар Фридрих I, и упутио се Дунавом преко Цариграда у Азију, да удари на Турке. Стеван Немања дознавши за царев долазак, спреми много ране и богате дарове, дочека цара код Оршаве, преда му за војску рану, а њему богате дарове и силне новце. Фридриху је то било врло мило, да за то допусте Немању, да се може звати краљ. Немања се није хтео тако звати, јер му је главна мисао била, да утврди своју државу, коју је тешком муком створио; па је с тога и тражио на све стране пријатеље.

Кад је Немања споио све србске земље, одрече државне управе и преда је своје најстаријем сину Стевану, кога назове великим жупаном. Млађему сину даде да управља Зетом и назове га великим кнезом. Још му је наложио, да се добро пази са братом својим Стеваном и да му као глави државе буде покоран. Скупштину, коју је тога ради саставио, пристане на његову жељу и потврди оба сина у достојанству њињу.

На тога се види, како код Србина никад није самовоља могла маха отети, јер у свима већим и важнијим пословима морали су краљевини и царевини народ слушати и с њима се договарати. Затим оде Немања у манастир Раваницу и заклауђери се по примеру свога сина Саве. Ту добије име Симеон. Он је умро 1200. године.

Немања је врло знатан србски владаоца. Он је у једно саставно србске земље, које су пре биле раскомадане на више старешина, и својим делима показао је србским владаоцима правца, којим се ваља придржавати, па да своју државу сачувају и рашире, своју владу утврде и ојачаје, и свој народ доведу да буде знатан и славан.

Осим великих заслуга, које Немања има за државни живот србског народа, он је врло знатан и за србски хришћански живот. Он је у Србији подигао многе цркве и манастире, од којих манастир Студеница и данас проповеда славу његову и србског народа, и утврдио је православну веру у србском народу, утамањивши аријеу јерес, која се почела међу србском властелом јако распрострајати. Он се и о изобращењу свог народа старао, и у томе је предважно свима својим држављанима, одгајивши своју децу. Једном речју, Немања се свим силама трудио, да учини, да буде србски народ срећан и славан.

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

О широком свету.

Учитељ. Давиде, као што ти рекох, кнеже, Африка је чудна земља. Њене пустиње су на главу особито пустиња Сахара, која је 1200 миља дугачка. Сви европски народи пину и вичу против руске Сибирије, да је она права тавница људска, да одокуд више нико не може доћи. Али Сибирија је рај сиром Сахаре. У Сибирији има вода текућих, има била, има и животиња. Истина, да је тамо већином зима, али има и летњих дана, што у Сахари нема.

Онде гуд се год окренеш, нигде ти око неће за дрво запети, нигде извора а камо ли реке да ти око угледа. Сама пустињом, сам песак очи ти виде. Можеш по осам дана путовати, па тек једва наиђеш на мешташце од једно два три данца величине, на ком дрво расте, и где бистар изворчић жубором својим уморене путнике на одмор примамљује. На и ту није човек сигуран. Утекао је из песку, да од отровних гуја и дивљих зверова презасти мора, јер ти мали рајени, што се оазом називају, пуни су грабљивих животиња, лавова, рисова, хијена и других.

Пудов пустињски су камиле. Камилу ретко да је који од наших селзак видио. Она је као коњ, али много већа. На леђи има грбачу. Има их са једном или две грбе на леђима. Код те животиње има та особеност, да по 7 дана не мора пити воде. Путници, који дуго путују, те им воде нестине, избаве се тек тако од смрти, кад убију камилу, те ону воду, која се у њеном бурагу нађе, изваде и њоме своју жеђ гасе. У тој пустињи никад кише нема. Напротив ветрова има тукних, о којима ми ни појма немамо. Пустињски путници небоје се ничега тако јако, као ветрова, јер они читаве карване¹⁾ песком затрпају, да им после ни трага ни гласа нема.

Пре него што се дигне ветар, покрвени небо као у вече, кад сунце седа. Ваздух се загуши, да једва дахнути можеш. Запара је така, да човек као куван изгледа. Затим се чује нека давага тугава, нека хука и бука, као кад би се каква велика бурад по кадрици валдала. Хук се ближе долази. Тек осетни неки слаб дах. Онда затим задува свом јачином. Небо похути, очи се закривае, сама ватра из уста и носа ти пође, као да огњак какав у прилици гори. То све за пет минута дође. Ако тиш одма потрбушке легу на земљу и загнуру нос, уста и сву главу у песак, спасења ти нема, мораш изгинути, јер ти песак кроз затворена уста у грло и прси уђе, те те удави: уни ти загнуе, нос загуши и очи заслепа. Песак је тако ситан, да кроз најдебље хаљине прође, те уђе чак у одушке телесне у оне ситне јамичке но кожи.

Једна је срећа, што олуја нетраје дуго. Као што брзо дође, тако и прође. Као што у Сибирији има свежаних снегова тако овде има пешчаних. Као што

тамо снег завејава читаве карване, тако овде многе и силне људе сирани песак, те им начини гроб, из кој се више не враћају. — Та се пешчана холоја зове Самуи.

Сутра дан тек можеш чути урликање шакада²⁾ и лавек хијене, која мртве из гробова ископава и једе. Ту су орлови и конци, ту су се свакојаке зверати ископице, да пирују и благују.

И колико је страшна и неаграна пустиња, онет по њој живе људи, онет има умних божајих створова, који се пешчаше песку и пустиње, који се небоје ветрова страних и припекс сунчане, која је тако јака, да јаје затрпао у песку, за неколико минута нестане.

У том пешчаном мору, која је пространио као две трећине од Европе, живе Бедујини, народ арапски, који често јаје заседа на својим чилим коњима из ненада излетају и карване поробе. Као што незнаш од куда дођу, тако их из ненада и нестане, а сам незнаш, јал их је земља прогутала, јал су се на сунцу као носак истонали.

Бедујини су порекла мавријског, који су несад Исламском владали. Француски Фенерал Базен, који је у овом прошастом рату град Мец предао Прусима, војевао је противу тих Бедујина са највећом свирепости, која људским срцем заваљати може. Једном их је сабио у једну нећину и ту их је димом угинуо, наложи ватру на врати нећине.

Поред свих тих свирепости никакo није могао тај народ умирати, који је особито ратоборан и поносит. После жене и децега дајмилији му је коњ. Он трли и љуби свога коња као брата свога. Коњ му е њиме заједно у једном шатору живи. Као што се он коњем поноси, тако се онет коњ поноси господарем својим. Инапредности ради приповедићу ти једну приповедичицу.

Бедујин један имао особито лепог коња. Други један дође моћу те га украде, ујаши на њега и стане богати. У том се газда пробуди, виде онога, где бежи, браке уседне другог коња на у нотеру. И скоро лећ да га стигне, кад се сети, да ће му изгубити коњ славу, ако га други који коњ стигне. Да би му коњ, који је украден, и даље славан са брзине своје остао, вине допону: Пришаши му на уво „броз“, па се небој, нећу те стиги. Онај не буде лењ, него пришаши коњу на уво „броз“, а коњ, као да грли добе, оде, одлети као соко, немомеш га оком доиздети, а камо ли ногом достигнути. Тако би слава коњу сачувана. То је особита љубав, кнеже мој. И ја тебовалим, али онет, лаку моћ!

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како треба прасце одгајати.

(Наставак.)

Што се тиче саме хране, ту лавек ваља бирати храну у којој има више скроба, као што је јавор, бун-

¹⁾ Карване, многи путници, који у друштву путују.

²⁾ Животиња, изгледа на пурјана.

гтр. Кромпир иначе врло добро храни свињу; али крмачи кад се већ опрасила треба га сасма мало давати, и то обареног и изгиченог, а тек што се опрасила, онда је најбоље и не хранити је кромпиром. Највише млека да богме даје само млеко; али хранити свиње крављим млеком — то би била мало но скупа храна; но млеко може добро да замени друга суруткаста храна, као што је млаћеница, сама суртка и др.

Као што се види, што је боља и укуснија храна, то је и више млека; али треба још назити, да ни чега не буде ту, што би могло млеко укварити. Колко свиња нагледа трома и немарна, онет је она за то врло журајива и осетљива, особито док је још сунпрасна и докле још доји. Човек дакле треба да pazi да је ни чим не узнемири или раздражи, за то је најбоље крмачу док је још сисају разлучити мимо све свиње.

Већином се опраси онолико прасца колико је у крмаче брадавица на потрбушници; али често бива, да се и више њих опрасе. Ту сад ако нема случајно још какве крмаче што се тек опрасила, у које имају сунпрасне брадавице, онда да богме никуд даље, него мораш баш потаманити оне сунпрасне. Ту да како онет ваља потаманити оне најслабије прасце, јер ће их навек они снажнији отерати од сисе, па ће и остати онако кржљави, — а онда која вајда од њих? То како дође на свет, одмах се почне отимати о брадавице, па ако не урадиш како рекосмо, тај ће поклз непрестане трајати докле год сисе, и нико му је не оте тако лако. И то је истина, да све брадавице не дају једнако много; што су ближе грудима, то дају и више млека. За то већма и напредују прасци који сисају из брадавице што је ближе грудима, па још ако се какво толико прасе дочепао таке брадавице, то се још јаче онажа.

Одгајач свиња мора за тим ићи, да се подједнако развијају сви прасци што су се у један пут опрасили, јер то је нужно, по што треба гледати, да се сви у једно исто време могу одбити од сисе, терати у поље итд. Видиш ли дакле да се некији прасци на рачун других прасца нагло развијају, онда се мораш ти сам састарати за оне слабије, мораш их пренети на млечнице брадавице, а оне јаче на брадавице што су ближе бутинама, итд.

Колико ће време прасци сисати, то се равна по разним приликама. Ту мораш пре свега узети на рачун то, на што одгајаш прасце: или да их покољеш или продаш још док су прасци, или их мислиш гојити на маст, или оставити за семе; ту се после мораш обазрети и на то колико крмача даје млека. Ако прасце отхрањујеш за семе или у опште за своју потребу, онда треба гледати да се што снажнији прасци отхране, за то их треба пустити да дуже сисају, могу се оставити на сиси по два месеца; ако их мислиш као „залученике“ продати, ту је доста да сисају макар само месец дана, шта више доста је и три не-

деже. Ако крмача од ваљане хране постане добра млекуца, или ако су прасци по све кржљави, онда се могу оставити нека сисају и дуже, од прилике $1\frac{1}{2}$ до 2 месеца дана.

(Продување се.)

Жива ограда.

од „БОДЛЈКАВОГ БАГРЕМА.“

Као пријатељ економије и још као нитомад економског заведења, желио сам поред мога милог отацтва и друге даљне земље упознати у сваком економском обзир; у начину живота становника њихови, у водењу добара њихови и у многим другим. Најшта ме је највише у чешко-швајцарским пределима занимало? „жива ограда!“ око њихових башта и винограда. Кад сам увидио да је онакова ограда а у право рећи илд, много полезнија, хасновитија и сигурнија од сваког напајања али људи и од квара марве, то сам предузео, себе од једног економа научити дати, како он тај плот подиже, да и моме роду у мојој отаџбини казати могу, како и на који начин и он себе у овој струги да подигне, и да не мора сваке скоро године оправљати и узалуд велик новац у мулну, тако рећи воду бацити. То сам и урадио и своје миле моји сељаци да вам као „сељак“ на просто онишем цео рад при подизању „живог плота.“

Он је тај плот подигао од белог глога, но будући ми беда глога немамо свагда, то се морамо помоћи са багреном — драчком.

Овај се плот подиже двоструким начином:

1. семеном и
2. шибљикама.

1. Семеном.

Кад семе од багрене азберемо, а ми га морамо добро оставити на суво место преко зиме. У пролеће кад се већ лепши дани укажу, треба то семе узети, једно 24 сата у воду метути и више пута промешати, да оно јалово семе горе дође. Сад треба јарчиће направити, уздуж онога места, где желимо плот имати и оно добро семе, што је у води остало, посејати. Може се посејати на јорну кућина, т. ј. све по 4—5 семена једну стону једна од друге, а може и уздуж једно до другог, то зависи од воље, како ко хоће. Кад то изникне, нетреба га првог ни другог лета дирати ни подрезивати, али само преко зиме сламом покривати, да онет колико је бар могуће, оне нежне још шибљичице, од зиме сачувамо. Треће године треба те шибљичице са стране подрезати, а може се већ и горе подрезивати, и то подрезивање зависа од онога, то изникне, нетреба га првог ни другог лета дирати ни подрезивати, али само преко зиме сламом покривати, да онет колико је бар могуће, оне нежне још шибљичице, од зиме сачувамо. Треће године треба те шибљичице са стране подрезати, а може се већ и горе подрезивати, и то подрезивање зависа од онога, то изникне, нетреба га првог ни другог лета дирати ни подрезивати, али само преко зиме сламом покривати, да онет колико је бар могуће, оне нежне још шибљичице, од зиме сачувамо. Треће године треба те шибљичице са стране подрезати, а може се већ и горе подрезивати, и то подрезивање зависа од онога, то изникне, нетреба га првог ни другог лета дирати ни подрезивати, али само преко зиме сламом покривати, да онет колико је бар могуће, оне нежне још шибљичице, од зиме сачувамо.

2. Шибљикама.

Кад шибљикама желиш овакови плот подићи, а ти узми мале, од једне до две стоне и с прста дебеле шибљике — са шипама — и расади их на $1\frac{1}{2}$ —2

стоје једно од другог. При оваком подизању не мораш сламом ними покривати, но друге године можеш већ подрезивати; и тако у будуће чистити и пазити. И тим начином може сваки за неколико година, као што реко, неразрушим изд околу своје баште имати.

„Т.“

Нови Сад, 19. августа,

Житна нијана врло добро напредује, јер је снег већини твоју летину довршио, услед чега се рана све киче и киче довака, а цене су добре. Онде је већ изтоварено и послато три лађе зоби, а товаре се још две, и то све за Вешту. — Цене су:

Жито, чисто 6.4—6.20 б. цента.

Јечам 4.80 б. цента.

Зоб 4.3—3.20 б. цента.

Кукуруз се јако тражи, али га слабо има, па то му је цена мало скочила и стоји: 4.30—3.80 б. цента.

У Чуругу је већ две лађе изтоварено зобом по 4.20 до 3 б. цента, и отпразњене су у Вешту. Товаре се још 4 лађе.

У Ковилу има 8 лађи, што товаре само зоб, а због већеконкуреније кунаца стоји 3 б. 20 и 6 п.

Са горња нијана долажу, како за жито, тако и за кукуруз, све повољнији гласови и веће цене. Из тога видимо, да бено ово јесени јаке трговине имати.

С.

КУРС ОД 17. АВГУСТА 1871.

Сребро	119.85
Дукати	5.80 ¹ / ₂

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

VI. Седмича.

ДАНЕ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
И. 22	Мученик Агитоник.	3 Јудинка.
И. 23	Луп и Ириниј.	4 Розалије, Мојсије.
У. 24	Јевних и пр. Петра китрос.	5 Лавре, Јустинијам.
С. 25	Вародеоникје и Тат.	6 Захарја пророк.
Ч. 26	Адријан и Наталија.	7 Региј дева.
П. 27	Никол вел. и Либерје пана.	8 Мала госпођа.
С. 28	Мојсије Мурин.	9 Горкије муч.

ПОДЛИСТАК.

КАЈИШАР.

(ПРИПОВЕТКА ИЗ СРБИЈЕ.)

VI.

Тако се дакле продаде добро чича Ранково. За оно неколико полица оде му забран и шума, оде му све осим једне кућине и малог винограда до куће.

Али тога не беше Њир Таси доста. Није њега још Ранково и Стеваново добро заситило, још му је срце исало и много исало.

Ваш онда, кад је највише киче бивало, дође Њир Таса са окружним ђаком (писар) и срећним капетаном, да поново експромирају чича Ранка.

Дођу на каруцама, која вукоше четири бесна хата, и стадоше пред кућом Ранковом. Време беше суморно и магловито. Лаган новембарски ветар, горњак, дуваше као помаман и залеђиваше по мало дуге брже горонадна капетана.

Сирома Ранко, онако нагурав и стар, још већма дође гурав у гуљичићу своме, који му једва тек мало рамена покриваше. Према стар, опет му голе космате и на негодоје научене прси, прекосише леде-ном даху горњаквом.

„Шта ви господо хоћете?“ запита чича Ранко.

„Хоћемо да се наплатимо, хоћемо кућу и вино-град да ти продамо.“

„Па зар вам није доста мала мога, којег сте ми досад продали, зар и ово мало кућине, што ми од она мога остаде, хоћете да ми над главом продате?“

„Б газда Ранко, ми ти помоћи не можемо. Још ми дукан, поверитељ хоће да се наплати.“

„Господар Тасо! рече Ранко, немој ми продавати ово мало добра мога, немој ме под старост моју и под злуту зиму гонити испод крова очиног. Зар се ниси доста наплатио? зар те не могу молбе моје ублажити? Ево сузама ти се молим, ја који никад суза проливао ни сам, учини милост, кад право не ћеш!“

„Јес чуо море, ја не продајем твога добра, већ суд.“

„Не продаје суд, него ти. Ти можеш опростити, ако хоћеш. Суд нема с тим посла. Живана ћерко, моли господара!“

Живана беше унука чича Ранкова. Девојче, каквих се само у Србији видити може.

Она приступи Таси, клекне пред њим и обгрлих му колена мољаше га:

„Господар Тасо, опрости нам и поклони ово мало куће и винограда, молим те као Бога.“

„Јао ме је, девојко, али ти не могу то учинити. Ја нисам крив твоје деди, што је он трошарија и нијанал, те се задужити мораде.“

„Није мој деда никад нијанац био, ти то добро знаш. Ти знаш, да он неправедно страда. Опрости му господине кућу и винограда. Ја ћу ти бити слуш-киња и љубићу ти руке, које ме буду биле, и ноге, које ме буду газиле.“

„Чуј девојко, нештам да ми будеш слушениња. Вуди ми љуба ове једне ноћи, која иде, па ћу вам оста-вити и кућу и кућинште.“

Живана се достојанствено исправи и општрим погледом осече се на тај обешавачки предлог:

„Изроде људски, нећу ти то учинити, па ма знала, да би ми поклонено сво благо твоје, које си доповеси од несретних људи поотимао. Господару! опрости деди моје, опрости му за имена божијег. Бог ће ти ту ми-лост још већма милостију вратити.“

„Јао ме је, али немогу наплату од Бога чекати, одговори Таса. Ако хоћеш онако? Хоћеш ли?“

„Не могу Боже, никад, никад то учинила неби.“

„Е кад не можеш, а ти добојару ради своје.“

„Стој, да ти још нешто кажем. Господар Тасо, у твојим је рукама живот и смрт моја и моје деце.“

„Господар Тасо, „ти нам милост учинити можеш ако хоћеш. Опрости ми, не ћеш се никад покајати.“

Газда Ранко је те речи јуначким гласом изговорио. Погупрено своје тело беше исправно и мирним погле-

дом, који је сталну неку намеру показивао, гледаше свога дшманина.

„Ама, брате, јесам ти рекао, да није у мојој власти опрштај. Та ти видиш, да суд твој мал продаје, а не ја,“ рече Таса.

Међу тим беше се гомила света испунила на месту продаје.

„Господару, убићеш и мене и себе, ако ми неопростиш. Ја те молим још једанпут.“

„Хајде, окани се Борава посла. Јесам ти рекао да ти не могу опростити!“

„Буди, ви сте видели, да сам га као Бога молио, па ми није хтео опростити. Ви будите сведоци моји, кад на суд дођем. Ја сам ишао судовника и нигде по моћи нисам нашао. Неостаје ми друго, него да сам себи помогнем. Опрости ми брате, смилуј се.“

„Нема ништа! Добошару продужи своје,“ рече Таса.

„Шездесет и три дуката, ко да више?“ никога је добошар.

„Ја дајем више“ поиче Ранко. „Гини нешто потано, кад милости немаш, нека и тебе нема.“

С тим речима извади малу пушку из наса и изабаци на Тасу.

Не беше га добро погодно. Изади други и још једном опали на њега.

Газда Таса одскочи једно нога хвита од земље, јакну и стропошта се доле.

„Сад ево ме, радите са мном што год хоћете, немарим, барем ће јуди од сад бити мирни од тога зиконца.“

Тако рече Ранко и пружи руке да га вежу.

Народ је стајао као окамењен. Нико речи непроговори. Нису се надали, да ће такав сурметак есекуници бити.

Пата га да везати и тако везана одведу га у парол, те га баче у ансаву до даљег решења.

V.

Ранко је имао свога пуномоћника, који га је бранио и заступао.

При крају парнице осуде Ранка на 20 година робије.

Но он анелира управо кнезу Милошу. Милош заште сја писмена о току парнице. Кад су му писмена прочитана, захтели видети Ранка. Доведу га пред њега.

„Јеси ли ти убио Тасу динцарина?“ зашта Милош чича Ранка.

„Јесам господару.“

„А зашто си га убио?“

„Ја сам га молио да ми опрости: ја му рекох, да неће добошар бити ни за њега ни за мене, ако ми он не опрости. Он не хтеде. Ја извучем пушку из насава и убићем нешто потано.“

„Е синко, добро си чинио. Де год нађеш калшара, уби га као нешто казко. То су доле, то су обешањци. Они прапе сва та недела и неведе, који се по земљи обивају, да њих нема, наша би земља била као какин

рај. Ја ти опраштам синко, јер да сам на твоје место, сам би тако урадио. Иди с богом и жувај се од сад таквих обешањака. Добро, које ти је распоредано, добићеш сво натраг на поклон од мене.“

„Хвала ти светли господару на милости, коју ми чиниш, никада нећу престати благосиљати тебе и дом твој. Дај Боже, да деца твоја буду така, као ти, те ће нам земља увек дична и напредна бити.“

Ово је истинита приповестка. Таки се случајеви често и сада у Србији догађају, само нека старица Милоша, да јадан народ чува и брани од лопова и калшара.

Написано А. Т.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У Вршцу састала се о великај госпођини шеста скупштина уједињене омладине српске. Скупштина баше према две стетине, а друга света заматало је две хиљаде. Пришати су своје госте са сирмом дочекали, и зашта братства и србинске угодили. Али влада мађарска дочекала је омладину српску са бичем у руци и с тим бичем растерала је синове народа, с којим у једној кући живља, синове народа, који јој је сукоб и пријатељ и синове народа, с којим се личи и поноси сва Србадија ласном, растерала је шесту скупштину уједињене омладине српске. Да приповедемо даље, како је то било.

Омладинска српска, која је пре пет година склопила друштво, које ће радити на том, да науком и истином учини, да народ српски неостаје иза других народа, да дакле си нером у руци и рецују у услуга пири по народу српском знаме и слободу, та омладинска склопила је за себе правила, како ће се на коме месту казати и шта ће радити, и та правила, тај ред послава је злати мађарској, да их она потврди, али влада мађарска потврди све, само оно не, што је најпакљивије, не потврди, да буде уједињене омладине српске, неће хоће да је радила, па да господари, хоће, да Срби из других крајева Срби из Србије, Босне, Херцеговине и Пре горе, не смеју бити у друштву са Србима из ове земље, па га то не само да не потврди правила омладинска, него још заповеди омладини, да не шестом скупштини омладинској не говори ни о чему другом, да ли о томе, да ли ће пристајати на то, што влада мађарска хоће или не, па јој не би ни то доста, да то знакови, неће после одмах и комесара свога, да скупштину растера, ако не пристаје на ваљу мађарске владе. Скоро два дана договарало се на скупштини о томе, да ли да се пристаје на оно, што мађарска влада тражи, или не, и би решено, да се не пристаје. Но томе дакле није скупштина била друго остало, него, да се разиђе и предлози неки рече јој то, али она га не може послушати, него жуљана да га непуште, на испане, да види на што је комесар са скупштини, али изађе комесар на срећу и сивити говором српским каза, да краљева влада мађарска неће скупштину, да свој род продужи, па јој заповеди, да се разиђе. Скупштина се разиђе и заказа, да се после поиде у парти српској на екуву на матину најве, али кад дебе доба живити, дошесе брат, што је матинг наредно, од магистрата вршачког заповести, да се матинг не сме дозвати. И тако не остаде скупштини ништа, него да се браћа у очу растана свога на сагу при чини јина, које не влада влада мађарска, разговоре, шта им каза даље радити. То се све обило од понеделика до уторника 17. апл. И тако дозаксно, да мађарска влада поднесе српској омладини под све писнуку своју, и да се српска омладинска узлени испред све, али да то осталоје казна омладине српске, и кад би хтели Мађари утиснути омладину, морали би потући све Србе, који долу народ свој, морали би обрисати са света народ српски, јер мало

je Srbaka, koji nisu prijatelji narodu, koji ne drže uz okladu svoju. Ovaklo za sada, a drugi put ćemo govoriti o tome, šta je okladina srpska, šta ona hoće i šta joj pada sada da radi.

U našoj naciji, na ovoj strani, da su danas Nemci gospodar, radi se na tome, da jednak pravda i pravica gospodar postane, radi se na tome, da narodi, koji nisu Nemci, dođu prava kao i Nemci. Nemci su se tome iz sve sile odrekli. Ministri danihmi u Beču radi su da se da narodima koji ne govore nemački prilika, da kakvu, tako oni hoće, da se u svojoj naciji vlada, oni hoće, da se Nemci sa Slavenski nacije, Maja može biti samo onda, kad pravda bude, na ne budu njih mane gospodarila onima, kojih mnogo više ima, nego da sako svoje dođu. Neki rade, da do toga ne dođe, jer im je saslano drugom na grbici sedeti. Oni znaju da treba na saboru u Beču dazred taklo poslati, na to da se dopadla red nemci, da se taj red izmeniti može, na su se unosli, da do toga ne dođe.

U Francuskoj lema se potona. Na skupštini u Beralu jedini su da, da Tjor, koji je sada staršina Francuskoj, ostane to i na dalje, a drugi su protiv tog. Stari diki Napoleoni upotrebi je tu praviku, da se svoji prisiljavaju radi da sebe. Vidimo skore, šta će Francuska od sebe narediti.

Pariska nemačka slika se sa carjenom nashom i sa kraljevnom talijanskom, da njih troje paze na to, da ne bude, bar skore, rata u Evropi. To je izradio sastanak našeg cara sa nemackim carem u Tasteraju.

Kod Skada potukli su se Arabasi sa turskom vojskom. Ti su Arabasi od plemena kiraditskog i vere su katoličke. Turske novine vele, da ih u boju biše oko četiri hilade, i da ih je voje ubijalo, koje zarobljeno dve hilade. Ustanak arabashki nije time ugušen. To priznaju i turske i naradske novine, i one posledne boje te, da se natra ne razlizi. Jer vele, da Prva gora stoji na opreku i čeka, da vidi, šta će se iz toga nashiti. Onde moramo spomenuti, da su kiraditske nogdane bile o krštenju sika klena pravoverkog. Te iste novine naradske spominu još i to, da „Zastava“ poziva Srbiju na noge žrnake nashiti, da je došlo doba vojevati.

Kako se tuje narodna skupština u Srbiji otvorila se u pocetku septembra, dakle za nedelju dve dana.

Učiteljska skupština u Zagrebu savršena je. Kako „Zastava“ od tuđa jaskaju, Srbija što beku tamo na skupštini, nisu s nože zadovoljni. Nekojebe da tujevo za što?

Terzi-karlovacka opština poslala je administraturu patrijaršije molbenicu u kojoj kinte od saborskog odpora, da raspiše stecaj za učitelje na učiteljsku tamoshem.

Na veliku gospodnju slika je konesadska uspešna kriva, kojom je priklonio net, protivljenost t. administrator patrijaršije odikajati se rado žehi odahšeg stanovništva i ponući opštini konesadska, došao u Novi Sad da odsluži službu boju. Stanovništvo je ba je dočevalo pri došli i nerazlizi pri polasku mu sa tovolu ljubavju, koje se ovaj arhiepiskop došao došli došli došli došli i priznaje: da je narod najveći gospodar. Po zaradetu službe počue je narod u ljubavi arhiepiskop, krtinom ali jeopretnim govorom, koji kad od tivot proizvedika dolazi, neće nisti na kamen da uguje, po na plodnu zemlju krtinamki srdca, da niste i obilata ploda došee.

Na Anije donose ruski listovi vrlo povoljne vesti. U Bohari je ruski konula struzje vrlo ošno dočeka. Dva nashika (šam je nar u zemlji Bohari) siva dočevalo narokov poslati na prvoj kanciji palate, sam sulatni ustao je pri izgovoru ulasku u salu na audijenciju, krucno konula ruku i reče mu u prisustvu celog dvora sasvim otvoreno, da ima blagodariti mladosti „belog“ dvora, što on ova narče zemlje ima... Sulat od Kudje je krtavo prišao, što je mekko ruskim Kirgizima do pridoba u svojoj zemlji i za to je od krtavala Kolpakovskog bio potucen, a i sam se morao Rusima, kao ratni suzjak predati.

ponšto mu je sva vojska odusta. 22. juna su Kulcu Rusi zauzeli i tako he i ostali u ruskim rukama. Sad je sva sredna Azija u ruskim rukama.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Брз лен.) На пруској граници има је неки Палак жауу крајини, у најбољој му гост баше неговог жана, коју је сваки дан затипио жауу. Не дано дође кући с неколиким руским стражарима и нађе жину њет пијану, де свава у ашепшу. Он је сваште покушаваше да је одучи од те године отроку, али му није ништа помагло, на послетку жауу да је застрави, шат се што год успаси. Уме дакле свој рат с барутом, насне јат у ухе, па га запали. Барут пресе, а жона му се Антала строшно шта мртва на под. То је био лек за нарек.

(Штедионице у Аустрији.) Године 1869. било је у Аустрији 151 штедионица. У почетку исте године ушло је у те штедионице 199 милијуна ефер, а на крају године 245 мил. Према сех. 1868. ушло је 1869. год. 44 мил. ефер више.

(Не познати метеод.) На северо-западе Чешке Јавлају да су онда сва поља наведена од неказаних мишева, којих онде ни су знала видети, тако, да поља изгледају као да су срезом пажљива или косом поновена. Ти су мишени нешто него обични пољски мишери, а имаде их белых, смеђих, прашних и шарених.

(Смена паличаца.) Пре неколико дана позвала је обштуру снагу и издржљивост у палицама нека девојка од 17 година, гошћина Јулија племенита Алжиретова. Она је препричала језере Монте (Језере у горњој Аустрији) колико је год широко, од једне обале до друге, на не одирајући се њет патрак, дакле палица је преко 2900 хилтова или по миле. Тај снос додзетак наша је лада палицава за 1%, салата. С обале су је мотрели стакама којима се далеко дозгаша, на кад се пратила патрак, није било виденог надхру краја ни конца.

(Застава на пушема.) У неким пределима има де уместе Јако једу пушење, па за то и плаћају доста за њих. Неки ашицили у Букурџи (предео у Француској) заступку на њима годишње преко 220 ефер, у срећу. Он плати нешто малим ђацама на му јих ени куле, а он их држи у једној отади у свом подруму, до их рани кукусом, салатом, одуштеном мрком и др. па их онда нота у Париз на пазар.

(Мани ти долаза.) Нигде у свету нема таквих домова, као што их има у египетској највећој намени Јакодуку. Тамо су већ догле дошли, да сваки домова има свој крај и ако што из другог краја ураде, он мора то дати ономе из чијег је краја украс. На њих су худе веште, човечу мора нати стати, кад на то помисли. Као један доказ о томе. Један тргован узе од другог неких пет стотина еферица. Долео је то жиде, на хајда њих. Тргован, који је имао шта то може снаћи, дошае у руку не престало на цену, и опет, кад је дошао кући, цен је ту, али позва мена. Шта је дакле долов радио? Прогато та је до куће, па кад је тргован на једном месту застао, он му је баше муту у образ. Тргован је кинуту руку из цен и отерва музу, а долов је жето руту у цен и кинуту понце. Кад је те тргован дошао, није нисти долову урадио, него је само огласио, да нинко не тера на овику муте с образа.

(Како се браћа вољу.) У жету Жаблу, у Шајнашпо, пре негда кушаше се два деца жмежу Жабла и Новега Сада, у једној ослици, де је вода њине пољивана била, и де пре неколико година бунтар беше. Та два деца у кушашу жауу на ту ноти бунарику: један од њих долака ушаде у му и удари се; други пак најдећи жако се нети дали, отрчи одмах брату ншета и рекле, да му се брат дим у бунару. Овај је у тај њих кад овако седео и дова јоје, па кад му де му се брат дани, таки обаци пришаа са себе, полети на бунарику, скочи у му да брза ухвати, па се он удари. Трећи пак брзо дошае је био кући с друге стране села, па је приповедао матери, како је које куша, па се хтео уданити, да јуди не добоше и да га од воде не отеше. У тај нар добоше деца нела и дошето матери

и брата истом глав, да су се она два брата већ удавила. Овај исти брат с матером полети у море, на зад добе до исте бунарице, хтеде и он унутра скочити, да браћу жива, али га люди задржале и рекше му, да је бунар дубок, ниско се не ви удахти. Исти брат кад виде да друге побија, немо, скочи брже доле на једну багрену и малом једном шкитром, коју му доладоше, отесаче једну дугачку грану, вукти је у бунар и по кој се гнутаху унутра спусти, и извади оба брата удављена.

(Ухваћени разбојници.) Август 3. о. г. изузео је неки човек на железници на Пеште у Тамшинар. С њим су била још два „господина“ у једној одоји. Али она три два „господина“ удаше на путу овог сапутника и одузму му све што је имао при себи, а предло је нешто, на она да би заузели траг жишу на једној станици (место где стаје железница) из своје одоје, па хаја у другу. Али их је кондуктер (надзорник над путницима) био добро учио. Кад нађе онага мушкетера, а он потрхну и ону двојицу, нађе их и лопе их затворити.

(У Црној Гори) или краће рече 80.000 рала, ликада 40.000 коза, копитала 22.000 мотика, овако и коза 280.000 козика, говеда 46.000 грла, овча 15.000 копитала, 29.000 комади савица.

(Од бага ни гласа ни трага.) У пропале броју рече, да Њеке јавише, шта је са копачем бага у новосадском гробљу ринком, и сад долаже, да иже ништа, јер жеке, које плаћаху да се копа, одоше, као што су и дошло или још горе, него што су дошло; јер потренише оно мало пара што жидоше, а у гробљу нађеше што би свако други нашао, нађеше кости мртвачке.

(Краћа девојка.) У некему украдоше у Новоме Саду из кола једну девојку и одведоше је у Карловце. Девојка се патраг протрла и сад ће бити спорим сватом. У четвртик опет пожебе или некем богатом трговца из Кошала са савом паром кофидисот, који још учи лекарске науке. Овај девојци је честит човек, а девојка-красица је врло добар љак и иначе мран и узурдан мениш.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

У српској народној заједничкој штампарији изашла је ових дана на 8-ми у 56 стр. брошура:

Задаћа учитељских задруга у садањем добу.

коју је написао Ст. Л. Миланковић, народни учитељ у Земулу.

Књига је цена 20 новча, а може се добити у срп. нар. задр. штампарији, код Стевана Ратковића, учитеља Димитрија Јосифа, и код самога писца у Земулу.

НА ЗНАЊЕ!

Члановима српске уједињене омладине, омладинским дружиницама и свима српским родољубима јавља се овим, да је

СРПСКИ

ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за преступну годину 1872.

данас из штампе изашао, и да се може добити за сада у Новоме Саду: код годишњег одбора уједињене омладине српске и у српској народној заједничкој штампарији. Цена му је 50 новча, а вр.

Још једанпут понављамо, да је овај календар у кинне хиљада метисака штампан и апелујемо на ревносно чланове омладине, да што већма приуно око растурања истог по народу.

У Новоме Саду 12. августа 1871.

Омладински одбор.

У српској народној заједничкој штампарији сад је баш изашао

ОТВОРЕНО ПИСМО ДРУ СВЕТОЗАРУ МИЛЕТИЋУ

У
ВАЦ via ПЕСТ.

О ЖАЛОСНОМ СТАЊУ НАРОДНО-ЦРКВЕ- НОГ ЖИВОТА КОД СРБА,

НАПИСАО

ЈОСИФ ПОДГРАДСКИ.

Садржај је ово: Последњи шавер народног сабора, да сачува заостате деценираног народа српског, — Сепаратизмот, — Ко зрета знаме, и ко оне да се он испунавају? — Опорно право народне цркве, — Програм противнародне странке у отвореном писму на календар-администратора (Београд), — Назирани напојењу, — Библија од Данциха, — Гете о библији, — Проксета.

Цена је књиге 20 новча, а може се добити и поручити у српској народној заједничкој штампарији, у трговци Јорџа Ратковића и Стевана Ратковића у Новоме Саду.

Ко поручи више примерака, добије обичан проценат 10, или једну јединицу књигу.

ОГЛАСИ.

ПРОДАЈА МАШИНА

ИЗ НАЈБОЉИ ЕНГЛЕСКИ И ДРУГИ ФАБРИКА

ОД

R. Hornsby & Sons in Grantham, James & Fred. Howard in Bedford, Clayton & Schuttlworth in Lincoln, Marsch, Steward & Kühne in Plano and Sycamore, Illinois Ver. Staaten von Nord Amerika, Bernhard Richman in Prag, Eduard Kühne in Wiselburg, Josef Florenz in Wien.

Почек је овоза да сејње различите ране сада пријави, да парочите препоручују поновљених економних машина на сејање, које су особито удељене за нив предео, а конструкција је тако да гарева-систем, с том различит, право, што у ниво лаже од поновити, тако, да се може два кола, који су и сабајли, могу читав дан радити, друго, што су оне машини, које ја препоручују, јединице, — Јер парочита стоји 490 аор., а оне само 320 аор., штедила је у семену 34 проц. Ко сваку машину купи, и са њом 60—70 данаца посеје, тај је одма машинику купио за ове сем, што је ова при сејању уштедила, а у будуће остаје му 300 аор. сваки нив од семени, што је ова при сејању 60—70 данаца уштедила. А ости тога морао је сваки опанити волетку радити, који је ниво привлаки видети, између ових услова, које је машини посејана и који су руком посејани. Из наредних разлога препоручујем сваком економу исту машину за сејање као најпотребитију и уједно уживањем сваког, који би таково зрело, да на бар на 14 дана напред поручи, јер у априли прве се од 15 до 15, 11 до 9 ради, тако, да се не може дозволити од једне зрете у стоваршту драсти, јер се не зна које врсте падине пролазе. Ја с које стране препоручујем сваком од 13 ради.

Уједно препоручујем сваки и свакоме децималске кинтаре за најбољих фабрика.

К. С. Бокман,

(3-3)

Специјална трговина „код лантог јављања“

ВЛАСТИК И ИЗДАВАЛАЦ: „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“, — УРЕДНИК НАСТА ПОПОВИЋ.

Српска народна заједничка штампарија у Новоме Саду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табак. — Цена му је за годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четвр месеца 1 фвр. аустр. вред.

Допис се шаљу уредништву у претплату и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 и. за сваки пут.

ОМЛАДИНА СРПСКА.

Омладина српска растерана је са скупштине своје. Маџари, који су је растерали, мисле, да су је тиме и утаманџили, и по томе изгледа, да ми сада, кад пишемо о омладини да јој пишемо надгробно слово, али као што но појводина, тако и омладина

„Жива наш је скарпена,
Ал' умрети док неће,
„Дех сви краји нестече
„Ми јуначка срца нећа.“

Неће, заиста неће умрети омладина, а да се уверимо о томе, да видимо, ко је та омладина српска?

Нису то скарпавци, који су долетили из далека света, да потру поља и усеве, нису то млади јаничари, који су се сакупили и е браја и дола, па дошли да глабе сиротињу рају, не, — то су синови народа српског, то су деца наша, која е нама заједно живе, која е нама једу, е нама пију, е нама певају, е нама плачу, то је крв наша, то је срце наше; ко је против њих, тај је против нас, ко њих хоће да утаманџи, тај нас хоће да утаманџи.

Али на што је та омладина? пита нас тужин, а има и наши који то питају. Било је српска народа и онда кад није било те омладине, било је млада света и онда, кад се није звао омладина. Било је — јесте било српска народа и пре, било је млада света и пре, али не ћемо да питамо за српски народ, него ћемо запитати за тај млади свет српски. Шта је радио тај млади свет српски док се није звао омладина?

Вратимо се само за петнаест година на траг! Како су онда Срби стојали, какав је онда био млади свет српски?

Кад си онда дошао у Нови Сад, па си прошао једаред преко пијаци, морао си помислити да си у сред Немачке. На дућански врати, чуо си два трговачка момка, де немачки разговарају, и да си им пришао ближе,

да запиташ кога ли су рода и племена, они би ти одговорили. Шта се то тебе тиче, а кад би већ навало на њих, рекли би ти сасвим ладно, да су Срби.

На шеталишту срео си двоје млади, момка и девојку, господина и госпођицу, и ако ниси госпођици рекао: „Фрајл, кие ти хенд“ (госпођице, љубим руке), него по лепом српском обичају назвао Бога, она би се окренула својом штучери и питала га: какав је то паор? Дакле Бог је онда само паорски био, нине су вредиле руке једне памгугне, него име божије. У кући трговачкој дадиља је била Швабица, за трпезом, у ходнику, у соби, свуда се разговарало само немачки, и тек кад дође какав слуга Србин са салаша, могла се чути и која реч српска. Имуњини мајстори угледају се на трговце.

О заједници српској, о друштву српском не би ни спомена. Сваки је за себе живио. Сваки ред одељен беше од другог. Трговац ако тражи друштва, па у кафане не затече трговца, он држи, да је срамота за нега, да седне са мајстором. Господина, кад је у магистрату, боји се, али у кафани, де новац суди, ту му је и овај мисли. Господин опет мисли, да је он власт свуда, те тако хода по кафани и гледа преко рамена десно и лево.

Па ни сами ђаци не беху бољи. Бак ако је свршио философију, мислио је, да је поцрпео све е кашпиком, па је на друге гледао као на будале, који су само за то на свету, да се он може смејати њиховом говору, њиховом ходу и стојању, а шта да кажемо за јурата, тај кад се није родио на овоме свету, као да је из седмог неба сишао, тако му је све друго којешта.

Нико, па ни сами ђаци, непомисљаху на народ, на целину. Сва брига беше јуству, да добије добру службу, или да му адвокација добро иде.

Ту се није питало коме служиш, само нек добро плаћа.

Тако је дакле пре петнаест и више година стојао Српство, раскомадано, забачено, заборављено, презрено. Непеваше се тада народне песме, гађах је свирао само у селима паорским, за варошане па и за љуте сеоске беше то „цу гемај“ (одвише просто). О књижи српској немој богаташу и господину ни спомињати, само још мајстори и трговци што се зову грци, а бољи су Срби од свију болатија, само они још куповаше и читаше српске књиге и новине. Је ли тражио помоћи за пострадају браћу у Босни и Херцеговини то нејди на богаташка и господска врата, они не знају ко је то Бошњак, а кад зачу Немци да купе „милде габен“ (милостињу) за шпизаљ, у коме ни једног Србина нема, ту су Срби са највећом сујом забележени.

Тако је то, не некада, него недавно било. А да ли је данас тако?

Не морамо ни трепћати, а камо ли зајмурити, да речемо — није.

Не, сваком ћемо отворено у очи погледати и рећи: не, сада није тако.

А ко је то парадно?

То је израдила омладина српска.

Кад је то највећма заградио, онда се нашло неколико честитих младих душа српских, који су се сложили и договорили, да Српство из сна буде. Данашњи први Србин — Милетић, још док јаким беше, беше у колу томе које је клицало: *Метај устај Србине*. Ђаци први почеше се опирати туђинштину и брањити народ свој од ње. Они склањаху мале друшћине, па се у мађарским и латинским школама ушине српском језику, а кад су кући из школе долазили, ту су српство дијали и узносили. Али ало беше дубоко корена запањило. Да се тај корен печула слабе беху руке оно неколико ђака. Ту је много више руку требало, ти ђаци морадоше помоћи тражити, и де би је боље нашла, него код младе браће своје, код Срба, који занат уче, који трговину уче, код Срба, који су већ своје гасде, али још су млади, још им је срце кадро прихватити све, што је лепо, племенито, још су кадри поред себе и свога рада волети и народ свој, и тако постоде уједињена омладина српска. Млади свет сложи се, начини велико друштво, уједини се, договори се, да сви заједно раде, а да би тај посао лакше ишао одлучи, да се сваке године састаје на скупштини својој. Ту да изнесе шта је дотле радио, и да се договори, шта му даље радити ваља.

Пет година је тако ишло као што је уговорено. За пет година састајала се омладина на својим скупштинама, и ту се договарала, шта јој ваља радити и радила је и урадила је.

Дођите сада у Нови Сад, дођите у Бечке-рек, дођите у Вршац, у Вуковар, па у Панчево, Земун, у Оточац, па Градишну, де је сабља немачка господарила и ви ћете свуда наћи Срба, наћи родољуба онде, де да сте их пре десет петнаест година тражили, питали би нас, кад би се позвали на родољубље: је ли то што на продају, да ли се ту може што профитирати, заслужити?

(Израчунае се.)

РАЗГОВОР ИЗМЕЂУ УНУКА И ДЕДЕ.

О правопису.

Њет су прошле две три недеље, док је деда добио вољу да разговара са унуком о правопису и тада ће деда запитати унука:

Деда. Бога ти синко, ти си пређе изградио само стара писмена наша, ти си казао само оно не ваља, па ово не ваља, а не рече шта ваља, чудо зајеста, да ни млади људи умеће само рушити, а ништа зидати. Велиш, не пишеш овако, не пишеш онако, па да каже, ког врага, да пишеш.

Унук. Нишпи онако као што говорим. Колико гласова у говору чујеш, толико знакова напипи, у писању не треба да има ни мање ни више знакова, него управо онолико, колико има гласова. Ето на прилику да речем ту реч: *човек*. Колико сам гласова изређо, док сам ту реч изговорио. Је ли, нег. Први се глас дакле пишеш овако ч, или знак тога првог гласа то је ч, други је о, трећи е, четврти е, пети а, а ти деда додајеш још после к и дебло јер (а), а па што то, кад му се глас не чује. Писање деда није ништа друго него нем говор, као што молер намолује човека, па као да је жив, као да те гледи очима, тако и писар напише реч, па као да је чујеш. Како би било, да молер човеку, који нема брадавице на носу, намолује брадавицу, били то био онај прави човек, кога намолује, тако исто напиши је кад напишеш реч дометнути јој на крају дебло или танко јер, или де је доста једно или метути још једно.

Деда. Дакле ти ништа не пишеш од куд која реч долази, него је пишеш онако као што чујеш. Ти би наопако ову реч *свески* написао са ц овако *свески*, па ко би онда знао, да та реч долази од свет и да је то њен корен; нечунај корен, па ти оде и стабло.

Унук. Шта се ту чуја, ако се реч напише овако, а не овако, можеш ти написати *српство* или са п, или са б, за то неће њега нестати, народ ће говорити као што говори, а писали уџењаци његове речи по корену, а не писали, главно је, како је лакше научити писати. Главно је да човек уме тако писати, да га други разумети може, а најлакше ће научити тако писати, ако напише онако, као што говори.

Деда. Хајде нег је и тако, па млађем остаје свет, шта нам је хасне сада нас натерати, да пишете како ми хоћемо, кад ми поужиремо, ви ће те писати како

хоћете. Него, синко, истину да ти кажем, стар сам гриота се притварати, ја не знам речи једне од друге да делим, него трима по две по три заједно. Како би ти то мене научно, и ако није тешко, ја ћу ти бити баба.

Узук. Није тешко, само морам знати, шта која реч значи. На прилику пишу овако: *ојје пеоа*. Кака је то реч *ојје*? *Ој*, то знам шта је, али *ојје* те речи нема у нашем језику. За то бемо он писати за себе, а *је* за себе, *је* то је скраћено место *јесте*, дакле друго је *ој*, а друго је *је*, па од куд да се то заједно пише. Или пишу овако: *Сракијомсе* грозица растерује. У тој првој речи *сракиомсе* има три речи, јер каква је то реч *сракија*, ракија то је дакле реч за себе, а *се* то је друга реч, то је скраћено од *са*, или зар когод зна за ту реч *ракијомсе* те речи нема него има реч *ракија*, а *се* то је опет реч за себе, дакле право се пише овако: *С ракијом се* грозица растерује. Дакле упамти леда реч *са*, после реч *се* и даље реч је кад знаш јесте, навек се пишу за себе. За сад нег је доста, а међутим док се не састанемо, ја ћу погрешно написати неколико речи, па ћеш ми их поправити кад се други пут састанемо, дакле све ово ћеш ми написати као што треба:

Кад се шума занали, онда да неби ватра даље ишла, виђошће је сва дрва унаоко поодсецати и једне испопати.

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владацима од лозе Немањине.

1.

Стеван Немања, велики жупан.

1195—1222.

Чим се Немања одрече србског престола, и као калуђер отиђе у Студеницу, његови синови Стеван и Вук, слушајући очине заповести, преузму владати земљама, које од оца добише. Вук, управљајући Зетом и Ужом, није се ништа противио свом старијем брату Стевану, него је лено с њим живео, поштујући га, и слушајући као свог старијег. Стеван је тада на миру владао србским земљама, помажући свога оца и брата Саву, кад су они почелију Св. Гори издати манастир Хиландар.

По тек што је умро Немања, заповене се непријатељство између два рођена брата. Вук се још за живота свога оца договарео с римским папом (1196. до 1198.), чијом је помоћу мислио начинити се независни господар, па преузети владу над свим србским земљама. По смрти свога оца Немање, обећа римској папи, да ће примити римску веру, ако му даде краљевску круну. Кад то разуме брат му Стеван, и сам заштити у папе краљевску круну. По Вук се набрзо удружи с угарским краљем Мухом, чији је брат Андрија био бан Хрватске и северне Далмације, и с удруженим војскама убу сва трошка у стефанове земље

(около 1201—1201.), које на брзо притисну својом силом. Угарски краљ допре до Нина, преда управу над освојеним земљама Вуку, а сам се први од угарских краљева назове: краљ од Србије. Од то доба сви угарски краљеви звали су се: краљеви од Србије. (Па тако и данас. Кад се крунисао наш цар за краља мађарског, био је при крунисању победен барјак и од Србије и од Босне и Херцеговине, да се тим каже, да су и у тим земљама владали Мађари и да ће, не дао Бог, опет владати.) Вук преузме врховну власт над србским земљама; па се и сам назове србским краљем. Наскоро за тим настану у Угарској немир, и док су они трајали, немире се у Србији браћа Вук и Стеван. Вук поврати старијем брату све отете земље и призна над собом његову власт. Да се међу њима утврди љубав и пријатељство, замоли свог најмлађег брата Саву, да дође из Св. Горе у Србију, и да са собом понесе св. монти њиховог оца Немање. Саву послушна, што су га браћа молила, крене се у Србију, и донесавши собом св. монти свог оца Синона милотичинов, и оставивши их у манастиру Студеници, утврди међу Стеваном и Вуком братску љубав и пријатељство.

Што се измирише у Србији браћа, те се тако поврати мир у земљи, то није било по вољи угарском краљу Андрији, који напусти дуби војску на Стевана. Он се удружи с царем Хенриком, који је Цариградом владао, и крене се на Србију. По тада не дође до боја између завађених страна. Стеван пошле свог брата Саву краљу Андрији, који одмах пристане на мир са Стеваном, дозволе га к себи, и угости га, па после један другог царски обдари и растану се у пријатељству. У том и хенрикова војска допре до Нина. Стеван јој пресеце пут, али на молбу краља Андрије, пропусти је, да се на миру врати.

Осим ових ратова имао је Стеван дванут рат с Бугарима, и са Михаилом, драчким кнезом, те је и у њима био срећан, освојивши од Бугара неке земље, и придруживши их својој држави.

После тих ратова био је у србским земљама мир. Стеванова је влада била утврђена, и он се поче старати, да својој држави прибави већу важност и да га и страних владаци признају за самосталног владуца. Он се 1217. ожени вѣром кметачког дукла Андрија Дандола, па заштите у римског папе краљевску круну. Св. Сава брат му није тада био у Србији, а кад дозна, шта је урадио Стеван, похита у своје отаџбину. Папа је већ наредио био, да се круниса Стеван, али га св. Сава у томе претече, јер он сам, као србски архиепископ, у договору с грчким царем, и с благословом цариградског патријарха, венча Стевана краљевском круном 1222. г. Од то доба поче се он звати: Стеван првоивенчани краљ.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

Како се лечи кад змија уједе.

Наши сељаци раде по највише по пољу, де има змија, а особито они по брдима, де је много више отровних змија, него по равницама, па с тога ћемо овде навести из „Домаћег лекара“ како се ваља лечити кад змија уједе и то чинимо и с тога да уједно препоручимо народу лиет тај, који је пуи поука за неговање здравља човечијег, јер његов је задатак да само о томе пише:

Ево како он о томе пише:

„Змија (гуја) отровна познаје се по свом кратком и затубастом рену и по глави, која је љускама покривена (не шкољкаве змије имају рен дугуласт и утањен на крају, а главу њомом покривену).“

Змије отровне живе обично по шупљама, али излазе и на њиве и из ливаде, ради ране и сунчања.

Чим кога змија уједе, нека онај тренутак неколико пута отвор из ранице устма исциса и исцљује. Ко у устма ране нема, може то без страха учинити; онај пак не коме су уста рањива. Где је берберин при руци нека то исцисавање отрова из ранице сувом кунџицом неколико пута предузме. Покрај тога се ранице подом, или сирћетом, или у нужди и мохрабом добро исцрпају и исцеђују колико је год могућно.

Ранице су те сасвим незнатне, често једва се виде, као (обично) две првене или модрикасте тачке. Други је тако исто хитан посао, да се уједена рука или нога одма више ранице свеже, и стегне, да се отров даље по крви и телу распростирао неби да човека угрози. А треба је најпосле посао где се извршити може, да се брже боле до ватре доспе, да се у њој какво угодно парче гвожђа, секер, блуч, виљушка и т.д. до белила усјаја, и да се тим раница испали и изжеже. Гвожђе до белила усјајано не боли тако страшно, као гвожђе у полак усјајано — првено. Оваково гвожђе или се турн у дрво или у зовину цев за држање, или се узме у мокру крпу за један тренутак, док се ранице не додирну. Јер само један тренутак траје то док се изжеже.

Казао смо даље до сад, да ранице од змије озго стегом надвезати, за тим устма или кунџицама исцисати, добро изпарити и по могућству испедити, најпосле гвожђем усјајаним испећи треба. Ако се та несрећа доцни у пољу догоди, и нема ватре а и гвожђа да ранице изжеже, нека насне на изпарну и суву раницу гомјицу барута, па нека га напидрацетом подпали. Ако први пут није се добро опекао, нека то понови.

За тим слеђује сада, да се уједени постара, да се сав зној, и то што раније, то боље; докле отров змијин није добио времена, да у крв прече и да је отрује.

Нека се дакле одма, кад је се о раници по овом упутству постарао, на велику и јаку, постојану и усилењу шетњу даде, у којој ће по потреби и потр-

чати, како кад узможе. Цел овога великог мицања је-сте, да се сав скроз и скроз озноји, јер то спасана живот и од најотровније гђе, кад се је рана пре тога довољно од отрова брзо опростила. Кад се пак тако умори, да се више мицати не може, нека се на сувом подметачу, на постели, на сени, на слами лежећи добро покрије и нека зној за који сахат настави. Зној се подмоћи може пићем врућег тега зовиног, ливиног, или пићем вруће угрејане воде.

Како се уједени олакшан и у глави ведар, у грудима и утроби слободан осети, спашен је. Ко има, нека се за тим у суво пресвуче, ма и не биле чисте кошуће.

Ако ли се пренебрегну или одложе или задоцне препоручене помоћи, те се ипак покажу следи змијиног отрова, као што су оток муке, несвест, обнелаче, студен, модрило, грчеви, бунчање, ни онда не треба још очајавати ни руке скрстити, него живот од опасности отимати.

Овде је, где лекарске помоћи нема, препоручити сок од утученог белог лука и љуте ракије на једнаке чести; чим се цело тело добро намаже и протаре сваке четврти сата по једарет. На то су и 20 и више главица белог лука потребне.

Где се може нека се употреби поред тога и млачна купка од више холби сирћета, али да се у води седи, кроз који сахат, пак онда опет горе речено трече и мазање, луком и ракијом опет за тим хлањена купка.

У великој невољи овакој нека болесник пије сок од утученог белог лука с вином или боље је још с ракијом, и то тако све љуто, како само гутати може сваки 4 до 10 минута по 1 по 2 кашике.

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како треба прасце одгајати.

(Наставак.)

Колико ће прасци сисати, то много зависи од тога како се свиња одгађају. Биће познато, да свињу одма после шесте недеље, како се опрасила, тера нагон; пусти ли се још да тражи нераста и постане ли супрасна, ту су онда већ два узрока, за што не треба пуштити да крмача дуже доји: прво, док је тера нагон, ту јој млеко постане нездравно, друго, да још доји а већ је супрасна, то је јако слаби, па није добро ни за прасце које тек носи.

Најзгодније је дакле, да крмача доји околу један месец дана.

Све што је до овде речено, важи само онда, ако се међу тим не деси што, што баш не да да крмача може духе дојити. Као што је год код других домаћих животиња, тако се и код свиња може породити каква год болест у уделима, где се млеко прави и раствара. Са тих болести може са свињ да постане млека, или може бити да крмача дојење пада по све тешко. Млека може са свињ нестати кад се брадавице

сасуше, а оне се сасуше или кад оболи уд што пробава храну, или кад свињу почне нагон гонити. Крмача тешко доји кад се повреди на брадавицама, кад се запусте или са свим зарасте жилице кроз које тече млеко, — но то се ређе догађа код свиња.

Прасци се много лакше залучују него одојчад ма од које друге животиње. Томе опет највише помаже то, што свињче брзо расте, а много и то, што је свиња врло пошашна, па се лако навикава свакој храни. Већ се прасету од две недеље може по мало давати друга храна, а за то је да богме најбоље кравље млеко. Мало по мало ваља на ситно дробити у млеко и друге јаче и чвршће хране, што прасе већма расте, то све крупица и јача храна треба, а за то је опет најзгодније брашно, бунгур и др. Но што се прасе тако брзо навикава другој храни, за тим се још не треба дати навести, па једним га махом одлучити од сисања, те га не пустити ни онолико да сиса, колико се у први мах видело да треба; одвику ли се прасци још за рана од материног млека, они ће сами од себе престати даље сисати.

Прасци брзо почну кушати ону меку, кашасту храну што се даје матери ни крмачи. Ту је сада прилика и време да се уз крмачину преграду мете још један мали пребој, али тако, да прасци могу ићи из једне ограде у другу. У њиховој им огради ваља метути сасма мали валов, али тако, да га они не могу превашити, и у њему им увек давати хране. Добро ваља пазити и на то, како ће се прасци дучити од крмаче, јер сви се у један мах не смеју дучити. Ту се мора пазити колико је више млечно, те се по томе могу одлучити најпре двоје или четворо прасаца, опет неколико после два или и после више дана, како прилике замишљу, итд. Само се од себе каже, да и туде ваља почети са најјачим одојчетом, да може она друга слабија одојчад дуже сисати материне млеко. — Уза све то, што се тако мало по мало одојчад дучи, ако опета за то крмача добија слично млеко, па је отуд спонадне закла боља, почне јој нине јако отицати, — онда се мора онај сувинаш у млеку помустити. Почне ли је још нагон јако гонити, онда се мора више намазати буљичином уљем. (Свршиће се.)

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Агенти бачке банке.

Бачка банка у Новоме Саду купује од неко доба руну и вуцу за трговину сирма. Она је тога ради подигла у вароши одељење за збо и шиље своје агенте по околини, да на њен рачун купују поменуто робе.

Што је бачка банка почела трговати са раном и вуном, то је њен посао, нас се то нинта не тиче и ми на овоме месту не би ни речи проговорили о њој, нех тргује кад има новаца; али с киме тргује, или управо ко за њу тргује, то нам није свеједино. Бачка банка основана је поглавита српским новцем, а нека

је нешто и немачким и мађарским, али чинуетским зајиста није и место Србина или бар Немаца и Мађара, бачка је банка узела чинуете, који ће за њу куповати што јој треба и те чинуете послала је у гњездо српско у тителски баталијон. Зар се дојекта није могао наћи ваљан Србин за тај посао? Зар би било грехота Србину дати комад деба онда, кад се тај комад из српских руку узима? Каже се, трговина нема народности. Нека нема код Немаца и других великих народа, тамо није никаква велика штета, што се ма и један милион отуђи од народа свога, што код Немаца није, јер су у последњем рату трговци немачки показали, да човек може бити и Немац и трговац, али код нас, де нас је свега једна шака, код нас мора трговац пазити поред свога добра и на добро свога народа, де год може коме учинити добра, ту нека му је Србин најпречи, иначе ако ће рећи, шта се моје трговине тиче српство, и српство ће рећи, шта се српства тиче твоја трговина, па ће синови, који се нису рад заната свога одрекли народа свога, радити на томе, да ти бар код свога народа праве штете, да одвраћају народ свој од тебе — и имаће право.

Што се самих агената бачких тиче, морамо овде по мишљењу самих Шајкаша рећи, да јој ни мало за дику нису, јер за једног се говори, да му рачуни нису чисти, а за другог, да је четири пута банкротирао. Или је ваљда бан за то добар, што је толико пута банкротирао, јер чинует чинута кад нита: колико је пута банкротирао, а онај одговор, да је једанпут он уздане на вели: ти си још сирма човек, а кад за кога хоће да каже, да је добар газда, он не вели, тај и тај има толико и толико хиљада, него тај је толико и толико пута банкротирао.

Чинуети ти, што за банку по баталијону купују руну, терају тако исто тамо своје чинуете послове, као што их тераше по Новоме Саду. Бачкино име глуми тиме, а њихов цеп бива нунији. Они варају и глуме се отуда раја: банка вара. Ми дакле ове редове пишемо баш с тога, што желимо опомену на времена користити бачки, која ако и не носи име српско, српска је по новцу, који је из српских руку. Покушајмо ваљда има и осим чинута добрих агената, али бар има поштених људи, или по слуги и господар ће се ценити.

Нови Сад, 24. августа 1871.

Довољ су на житије њијани још једнако слаби, узор је по свој прилици тај: што тогтоу у свакој обложној једеној штацији по неколико лафа тозару и те збо, — одје кошта — жито чисто о. 6-20 до о. 6-50 бечка пента. Зоб о. 3-— до о. 3-20 бечка пента. Јечам о. 2-80. Кукуруза куленије је цел пента по о. 3-40.

Изгледа су да ће великог промета с раном бити, чега ради се и шпозанати клого у куповане упуштају.

Које су нумере извучене последњих дана.

Мишети су нас од наших уписаних мањина да у листу опшачно вапаре за недељу дне дана напред и да јављамо које су нумере извуче у недељу што је протекла, и ако ми им по вољи чинимо. За вапаре смо метли напред а овде смо за дутрије.

У лутрији тежигварској извучене су 14. авг. по римском кал. 26. по нашем календару ове нумере: **88, 28, 72, 51, 79.**

У лутрији будишњак извучене су 2. септембра, 21. августа ове: **27, 12, 6, 26, 34.**

У лутрији брањској (у Меравској) 30. авг. по римском кал. а 18. по нашем кал. ове: **80, 83, 66, 30, 34.**

Кад и где су вашари и пијаци.

У Србији, по срп. кал.
Зајечар, 30. августа.
Рача, 30. августа.
Чакал, 30. августа.

У Војводини, по рим.
Адамаш, 14. септембра.
Баја, 21. септембра.
Бездан, 16. септ.
Дети, 12. дан пре жара. паш.
Вранки, 19. септембра.
Виношка, о малој Госпођи.
Нове Село, 14. септембра.
Браниша, 14. септембра.
Панчево, о малој Госпођи.
Палеј, 14. септембра.
Парини, 14. септембра.

Петраже, 15. септембра.
Ритберг, 13. септембра.
Сент-Томаш, 20. септембра.
Товарних, 21. септембра.

У Хрватској, по рим.
Бред, 14. септембра.
Гарини, 21. септембра.
Глина, 20. септембра.
Градница стара, 20. септ.
Копринава, 21. септембра.
Мославина, о малој Госпођи.
Накрац, о малој Госпођи.
Сисак, 16. септембра.

У Далмацији, по рим.
Драгоњић, о малој Госпођи.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ И СЕПТЕМБАР.

ДАНЕ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
П. 29	Усекованије.	9 Никола тољстия.
У. 30	Збор св. срп. просв. и учит.	10 Емилијан кал.
П. 31	Појас богородици.	11 Тоција, Силвија.
С. 1	Смехуј св. и жати му Марта.	12 Мазарије.
Ч. 2	Јован писник патр. царитр.	13 Крстов дан.
П. 3	Прав патр. српски Јанкије II.	14 Никодем.
С. 4	Ванка зл. и Мајскије богот.	15 Ђуђукија.
П. 5	Затарије и Јелисавета.	16 Јамборио.
С. 6	Једоксидје мученик.	17 Топа архиеп.
У. 7	Јован архиеп. мезитор.	18 Константина.
С. 8	Мала госпођа (роб. Богор.)	19 Кандида доп.
Ч. 9	Аћим и Ана.	20 Матеј ап. и јев.
П. 10	Никодори мученици.	21 Маврикије.
С. 11	Премодоба мити Теодора.	22 Токла.
П. 12	Антошиј свештеномучен.	23 Гервардо.
П. 13	Корнелије епископ и Јулијан.	24 Клеопа.
У. 14	Крстов дан (нов. крста).	25 Нил опат.
С. 15	Вел. муч. Никита и Филотеј п.	26 Кузма и Дамјан.
Ч. 16	Јованка з. муч. и ж. Ђуђу.	27 Већеслав краљ.
П. 17	Свети муч. и кћери његови.	28 Микладо архиеп.
С. 18	Јеванђеље и Архидија.	29 Јероним калит.
П. 19	Тресић и р. кн. Теодор синод.	1 Јох. Ренкрио.
П. 20	Јеванђеље з. муч. и кн. Микладо.	2 Аћимија чупари.
У. 21	Кадрут ап. и Димитрије митр.	3 Кандидо муч.
С. 22	Фока, Јана и Теодор.	4 Фриано апостол.
Ч. 23	Свети Јована крститеља.	5 Микладо мучен.
П. 24	Симон краљ (Стеван праведн.)	6 Фридрих.
С. 25	Јеврејска и Срп радионици.	7 Јустин.
П. 26	Ап. и јев. Јован богослов.	8 Сигизмунд праведн.
П. 27	Калострат мученик.	9 Феликсје архиеп.
У. 28	Харитон јев. и Већеслав к. ч.	10 Фриано Борцаја.
С. 29	Киријак и Тосан (Микло доп.).	11 Герман кал.
Ч. 30	Група кал. и Микладо митр.	12 Максимилијан.

КУРС ОД 22. АВГУСТА 1871.

Сребро 119.25
Душати 5.74

ПОДЛИСТАК.

ОН ЈЕ ПОБЕСНИО.

— Шта је, ко је побеснио, зашто сам ја моју родбину, кад се мало умирила.

— Та није нико, синко, ала Бог, кад није нико, него молим те дете моје, страх ме хоће да слони, реци ми истину дете слатко, је си ли ти јуче био у Новоме Саду.

— Јесам, па шта.

— Ништа, добар је Бог, одговори ми мати а сва је дрхтала као да је у тролетјани. Па је си ли нишао на житну пијаци.

— Ја се мало замислим а мати ће се окренути на страну: куку мени, заборавио је, од куд ће и знати кад га је тамо снала.

У тим јој ја одговориш. Јест, сећам се, био сам, је ли тамо, де је кантар варошки?

— Тамо, прихвати мати, пребледи и умало, што се не стровали, па ће после наставити.

— Не таји синко од твоје матере, теби је збо чедо моје.

— Како збо, здрав сам као дрво.

— Ти то само мислиш, али теби је збо, теби је страшно збо и ту брину плаћати, па онда млади из недра стакодне једно, пружу ми га и рече:

— На, рано моја, ниј из онога стаљета.

— Шта ћу пити, којеказне минкузаније кад ме ништа не боли.

— Боли те, знам ја, само ти нећеш преда мном да признаш, знам ја, ти волиш своју матер, ти нећеш да је жалостиш, али убићеш ме синко ако то непијеш, уби ћеш и мене и себе.

— Нећу, де би ја сипао којеказно хубре у себе, није моје грао буњинте.

— Уми синко, знам да си ти јединче у мајке, ако нећеш пити, ја ћу себа главе доби, на што је и мени без тебе живити.

И ја сам морао пити само да буде мира.

Но да је прошло само на тим него мати не хтеде ни жива из Карловца, ако нећу да ме води врачару у К. да не лечи. Ту није помогло, што сам се ја одунирао, ту није помогло што су ми другији молили матер, ту није помогло, што је директор забранио да не идиш и рекао да ће ме из школе прогнати ако одем, ја сам морао ићи у К. врачару чика Гаји прикључак.

Кад сам дошао у К. чика гаја узме ме преда се. Разгуга ме са оним својим дрвеним ручендрима трепавице, заштите да исплазим језик — па ће онда махнути два три ред главом: Бог ме збо је, ти стара требала си раније тога дерана довести.

Еј, шта сам доживео. У Карловцима звао ме најлепше госпођице господином, па и сами пурвери, ако им се и чинила сувише висока титула господин, звао ме бар домин.

— Немој брате, ако знаш шта је Бог, не мој тако страшно говорити, ево ћу ти дати све новце, што их код себе имам, само ми помози детету, и ту му даде 20 фор. а. вр., излечи ми га, и два најбоља вола испрећу из плута и теби их дотерати.

— Биће муке, али гледаћу. Ти можда ићи роду у село на коњах дерана остави код мене, ја ћу ноћас питати мога брата има ли лека за нега.

Кућинице чика Гаје умишало је у дунавац и кад год је имао каква болесника он је у оној ишао најпре на гуњо своје, ту је голишав отприча гуњо неколико пута, па ако му се није јавио баво, кога он братом зове, он је ишао на дунавац и знао га поименце и онда му се као што К—чани приповедају навек јави и каже му шта је чему лек.

Кућа чика Гаје била је по старом кроју. Једна соба, до собе кујна, до кујне штала, али између штале и кујне нема никаква зида него управо од полице ниже почињу јасле. На сред кујне стоји дирек што држи сале.

Ја сам морао лећи у кујни испод оца. Тако треба рече ми чика Газра и ту поговора нема, јер иначе ако болесник не оздрави онда је криво што није под оцако лежао, а ако је лежао на онет не оздрави онда се онет дибе на болеснику крајница, само никад није крив оцак ни чика Гаја.

Чика Гаја још с вечера отишао је од куће и око поноћи чујем за неки бат пред врати од кујне. У једнакој унаде чика Гаја у кујну, па како је с прага посрнуо, зане чак за дирек на сред кујне.

— Охо, шта је то, дрво.

За тим је јечаред само обинао око дирек, а држи да се одмакао од нага и кад је пружио руку да увати за ушину да врати, а он онет увати за дирек. Хо, триста му, шта је то, то је онет дрво. Тако је и по трећи пут обинао око дрвета а није се умео од њега одмаћи и онет је рекао: та гле, и онде је дрво. Та шта је то, ја сам напаванко у немој шуми. Свуд унаоко дрва. Крава се међутим промишљала на слами на којој је лежала, а он ће рећи: јест заиста шума, ето дивље шуми на траву. И ту је пружио руку, да довати траву, али трава беше толико висока, да је нико не би могао дохватити а како ли чика Гаја.

Какав си ти то чудотворац и свезналица тедох му ја рећи, кад не знаш ни да је то твој дирек, али се намам света.

Онда ти чика Гаја пође једну корак напред па онет пружи руку да се неби о какво дрво ударио. Рука је међутим у нећ ушла, а ноге му западе за банак. А јаво, каква је то провадија новиче чика Гаја и истегне руку да види може ли јој крај дова-

тити. На то пружи једну ногу мислећи дажа је од руке — али краја не довати. Шта ће сад сарома, за лећи шума а напред провадија!

Није имао куда него ражали вилине па се продере тако страшно да је крава скочила, тргла се од јасаца и отекнула ново уже, продера се: Помагајте људи, де сам ја. А жена му истим гласом одговори у соби: нитај крчмарину Мару, код које си до сад лежао.

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

О скупштини учитељској у Загребу нишу, да је читав запар тако бже. Што владни комесар хоће, оно је морао даде. Прегод: бже невест човек, који непађаше, како треба скупштинак управљати. Сима скупштинак није свесна била свога рада, јер ском, који је год говорио, знала је живио. Још су ту показали како ми срби према нама и како они према нама стоје, јер су издали сине, у коме пише, да има 3 милиона и по Хрвати у Хрватској, Славонији и Далмацији. Међу тина неба, да има по милиона православних Хрвата. Оно треба знамисти. Доста то, кад робаи брат неће да зна, да има брате и то живи брате, који је куд и како јачи и снажнији.

Ми смо пре јавили, како су се Сандарци били побуњили због тога, што Турци хоће сада да заведу закон знали је и код нас. Они хоће да сваки држављанин мора бити војник, па су се хтеди да укине и с арбанасима. Прво почну у главној арбанаској зарени, у Сандру. Сандарци се најпре томе одуру, усталу на оружје, али да су бар од жеље једну опалили: међи парашани брае се покоре својим господарима.

Не не профеше Турци тако олако са планинским, са сизакм соколовима арнаутским. Хтедоше и пак да подеру тог закона, али их намера намери бачи као што каља. Гершадни Арнаути негашу диле мале, они одмах за тање генерале и аути хандаре. Кад чуше планинци Арнаути да Турци и пак хоће да укинују у војску, а они би умишало на Сандар, на Турке, и тако се пре три недеље, у суботу 7. августа покрене са хришћанским дилушанима, Турцима на вољу Врсту не далеко од Сандра.

Онако то било, Сандарци наци, Сандра-нама, знао је да неће онако лако наћи на крај си брђанин Арнаутима што што је с маршанима, зато пасја зера хитиоци пренури. Он назова барјактара Чун-Муху, старешину арнаутског племена што се зове Хот, на та стаде наговарати и сипати му обећавати, само да Чун наговори своје Арнаути да оде с миром, јер цар од пак неће ништа тражити. Кад се Чун врати својима, наикала што му је нама говорио, а они се па уста агрупише: "Ти си нас продао Турцима, ми ћемо се бити, а ти си издајник!" За хулу их је одговорио и ућукувао, неће љути Арнаути да марије. Кад виде Чун да нема куда, а он подмукну: "А ја, ако сте јунаци, замком, да уђемо у Сандар, али да пошлемо!" Тако и ушале, полову и дуга Арнаутска племена, па они у ступи крену на Сандар. Не пред Сандаром их дочека турски камам (редова војска), онака на Арнаути и на пак обори пак 300. Арнаути амако неспремни пак видеше то, окренуше лево и десно, Турци да пак у пореду, да где су год стигли ту су некадашњи пакли и седи, равешке, који би могли рече преобрати, нису штедили, па и сине асно ре. Тако људи кажу да су побили пак асно лево, и убили све мушко главе па једног седа.

Арнаути су сами прени то својој победи, јер су сале јуришили на Турке, па да су Турци имали најбоље пушке од најбоље врсте, што у јакитиу међу до 10 пута да онаје, а Арнаути сале сале, сале, кројачице. Онако ја јесте било 400 Арнаута, а Турка само 18 пушка и 32 ратника. Не Арнаути се и после толико силне посрбе неће смирих, јер јавашу да се све важе Арнаути дише на поге јуначке, а шет брба даде да сик дурак главом плати ту своју победу.

У Француској већ суле тако званим комуналистима, т. ј. људима, који после француско-пруског рата подигоше буну у Паризу у истом положају, а особито потиштену раденику. Државна је власт позвала страних тузбој против њих сиљу, али ни за једног крихца нема ништа особито да каже, сви су јој крили што су, као и остале ове велике, рупице и напике, плаћали и убијали како су год стигли. На сад се на испиту показало, да и влада може ствар извршити. Највише се извикало на комунисту, који су силни туђ новац које на што прозвучало, а сада, кад им је наложено рачун о последњој крајњој комуни министар финансија, т. ј. министар који живи после с поноцем, — сад се види да се новац није у захтју харчио, него да је све потрошено на невољу и друге потребе. На колико су ти људи изграбили у свој цип, види се из тога, што је жена баш тога човека, што је претурцала преко руке толики силни новац, — што је она имала свака друга спрета јавно на реди Сени, која теже кроз Париз, прала рубље своје и свог мужа. — Гле бо то радила жена код министра у кинио другој држави?

Устали албански још није угушени. Сва племена албанских криваца су се, да хоћеју рат. Наоружаним Кривоградима набрањено је прелазити границе своје. Градови се оправаљују.

Докато је, да Приа Гера није умешана у устанак албанских. Руски канцлер Горчаков телеграфисао је кнезу Никшићу, да се у интересу своје имаре плада.

Сав је изгиза, да ће се Србија споразумети са друштвом републики, које извесније нутрове граде. Барон Харп се обећава, да ће за три године извршити нут о Солуна до границе.

Главна управа бугарских недовољности издала је оним дима позив на бугарски народ, који се овим речима сурпака: Пруге си братске руке и хапите за оружје. Сврт пашин мучи толики. На оружје.

У Дублику зароби у Битлској држао се велики скуп под председништвом члана парламентарног (саборског) Ситета. Кад су се пријавили у народ, нападну на полицију и узе до 50 војника. Умори су политикари.

Чески сабор, који ће се састати, имаће закити, да се коначно измери са државом и да цару Францу окружине за свог краља.

Говоре, да се гроф Андријашић једном приликом изјавио, да за дуго времена рат у Европи бити неће.

У Француској силзије се суд који ће све предаје, које су се у последњем рату догодило, испитати и кривично судити.

20. септембра по руском очекивању се кнез Долгоруки на Потпиње. Држи се, да долази у ствари аристократ.

Овога месеца држаће се републикански скуп у Риму, где ће и Мацини бити.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Мисрећа на великој води.) У Кришешанима, у српском подлужју, ухватио се на светог Арапџа, 13. јула, њих шесторо, 4 жене и девојка на ухају на куће Тривуновића, који је тај дан кобу купити и један човек на друге куће. Сви су ухваћени и сахрањени. Тешко је веровати, кад се каже, да су се у вече са њима крчили. Вода је око Кришешања тако велика, да ни копитна кинија није могла у Кришешани и Угринаци испити држати. Но овом се може судити, како у тој околини усеве стоје, кад се у седи без чамца не може. У чамцу је било до 20 особа, овај се живице, нарочито с тога, што су људи на води врло невољни. Вода је око соли 1½, кнез дубока. Остали су се сретно спасли.

(На јашно земаљ) живи до 1350 милиона људи, који говоре 3064 разна језика, а верују 1100 вера. У средњу руку живе људи по 33½ године; четврт људи поже пре 7 године, а половина

пре 47. Од сто људи доживе њих шесторо 40 година и више. Једно на друго рачунајући: од 500 доживи један 80, а од 1000 људи један 90 година. Сваке године умре 40 милиона, дакле на дан 110.000 људи, а ради се на годину 30% мил. На годину се живи 11.250.000 људи.

(Новине се уноси чигара у Аустрију.) За последњих 10 година узело се у Аустрију диверс толико чигара колико од пре. Год. 1860. узвињено је 303 цента чигара, а 1870. год. 1180. п. ц. Од тога само Беч трети 40%.

(Новине има даља на човеку и на бради.) Неки Битлес дао си особити труда да преброја на раним људима и децимама хапан и даље на човеку, па је нашао да одраста човек има 130.000 власи, а 14.000 власи у пуној бради.

(Фабрике за шећер у Европи.) Године 1870. подицнуто је у Европи 25 нових фабрика за шећер; отуд долазе на Француску 7, на Швајцарску 10, Аустро-Угарску 35, Руску и Пољску 7, Белију 8, Холандију 8. Са тим 65 нових фабрикама било је у Европи крајем 1870. године свега 1507 фабрика за шећер, отуд долази на Француску 483, Швајцарску 310, на Русију 283, Аустро-Угарску 228, Белију 125, Пољску 42, Холандију 20, Швајцку 4, Италију 1 и на Италију 1.

Ово је посљедњи број, који је имао изаћи у првој трећини ове године и с њиме истиче рок преплате свима онима, који су дали 1 форинту. Који су ради од тих и даље наш лист да држе, нека се пожуре, па нека за осам дана пошљу претплату на даље, иначе им се неће лист више шилати. Свако је огласом у пређашња два броја за рана опоменуто, изговор не вреди.

Администрација Гласа Народа.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

НА ЗНАЊЕ!

Члановима српске уједињене омладине, омладинским дружиницама и свима српским родољубима јавља се овим, да је

СРПСКИ ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за преступну годину 1872.

данас из штампе изашао, и да се може добити за сада у Новоме Саду: код годишњег одбора уједињене омладине српске и у српској народној задружјој штампарији. Цена му је 50 нов. а. вр.

Још једанпут напоказмо, да је овај календар у више хиљада исписана штампан и апелујемо на ревносне чланове омладине, да што већма приносу око растуривања истог на народу.

У Новоме Саду 12. августа 1871.

Омладински одбор.

ВЛАСТИТЕЛ И ИЗДАВАЛАЦ: „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УГРЕДНИ НАСТА ПОНОВЉ.

Српски народни задружјој штампарији у Новоме Саду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 е., на пола године 1 е. 50 новч., на четир месеца 1 ер. аустр. прел.

Донеси се нилу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Пеки Сад. — Отласи заплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваки пут.

ПОЗИВ НА ПРЕТИЛАТУ.

Данашњи број, то је први број у другој трећини ове године, којој је крај ново лето. Ми још и овај број пишемо свима уписаницима и онима, који нам нису досад претилату послали, али ради тога, да многе од њих тиме опоменемо, да нам дуг пошљу, и да их уједино још последњи пут позовемо, да се и за даље претилате. Ко пак не би хтео наш лист без вересије држати, тога молимо, да нам овај број врати натраг; јер ако ревена кућу не обира, вересија је заиста не диже, а ко хоће, нека одмах пошље једну форинту за претилату до нове године.

Лист је и онако тако јефтин, да смомо рећи, да нема ни у Србаља ни у Хрвата, па ни у многих других народа тако јефтиних новина. Зар није доста то, да га буд за што дајемо, ваљда се неће искати и да га поклањамо?! Међутим, кад код нас све иде више на моде, него из потребе, па их има и таквих, који велу: доста сам ја држао, сад нек држи други, то и с тога и иначе молимо честите скупљаче наше, да нам и нових претилатника прибаве, да не би принуђени били због мања броја претилатника цену листу повисити. Кад би од досадашњих претилатника сваки по једнога приволео, да држи наш лист, а то не би био никакав терет, онда би цену листу спустили. Њихове користи ради, молимо дакле и све претилатнике наше, да се и они заузму око скупљања претилате, јер што више претилатника, тим више руку око листа, па тим и бољи лист.

Администрација „ГЛАСА НАРОДА.“

СРПСКА ОМЛАДИНА.

(Сареплак.)

Рекосмо у прошлом броју шта је омладина српска израдила: да је туђица из наше куће истерала, али јој је још већа заслуга што је нас у једну кућу сакупила. Докле не беше омладине и њезиних дружина, Бачванци је говорио само да је Бачван, Банањан да је Банањан, Сремац да је Сремац, Бошњак да је Бошњак, Херцеговац да је Херцеговац и тако даље, те су отуда наши непријатељи начинили, да је било босанска народа, херцеговачка народа, србијанска народа, а Србаља нигде и нисако. Непријатељима шло је то у рачун, јер Турчин се моли Богу: не сједини Боже каурина, а кошпија његов вели: дивиде ет импера¹⁾, а ми се можемо радовати само, што је омладина доказала, да су све те земље листови у једноме венцу, да нема у њима народа босанска, србијанска, херцеговачка, него је све то народ српски и не да је омладина то изрекла, него је она многоме то у срце у душу усадила; па ћете данас чути, да Бачван знаде за далека брата свога у Црној гори, да се Бошњак узда у браћу своју по Хрватској, Славонији и другим српским земљама редом и то је баш оно, што тишти Мадарску, то је оно, што она не да да буде уједињене омладине српске, што не да, да се Србијанац састаје са Сремцем, Црногорац са Бошњаком и сви Срби један с другим, јер ако ништа друго, а оно ће Србин видети, идући на омладинску скупштину, да ни смо ни ми мајчи капањ, видиће: да Срб још живи, да је јунак.

Него то није доста, ту не треба застати. Омладина је имала и других послова, а што није радила колико је требала, крив је онај-више склоп њезин.

Ко је био до сада члан омладине?

Сваки Србин, који плати 1 или 2 фор., а да ли је сваки Србин за друштво омладине

¹⁾ Латинска реча постојећи, значи: раздели, па изајди.

ско? Омладина склопила је друштво за себе, да то друштво припрема друге за своју мисао, па тек кад их припреми, онда да и они могу бити чланови незнани, али омладина је са том форинтом друго урадила. Она је учинила, да је међу оне изабране много више дошло незваних, учинила је, да је дошла уједна-ред тамо, од куда је пошла. Омладина је нарастала, раширила се, постала је читав народ. Омладина је ишла за тим, да буде читав народ српски омладина, али је убрзала свој посао, а ако је де нуждан „чиститељни оган“¹⁾ ту је заиста нуждан био. Али омладина је радила, као онај папа, што је задио цркву у Риму, па је свакоме, ко шта даде на ту цркву опраштао грехе, и тако смо доживили, да нас у омладини има свакојаких. Има ту трговаца, које болта иде боље од како је члан омладине, има ту госпоне, која су ван-жирала за то, што су чланови омладине и има ту и таквих, који су постали омладинци за то, да не буде омладина, и то су најопаснији, јер не вели се бадава, сачувај ме боже од пријатеља, а ја ћу се од непријатеља и сам сачувати. Па зар нас има, који незнамо оно, како је девојка молила оца, да је унесе у омладину, па кад јој је реко: нека, можеш се ти и до године увести, како му је одговорио: е, али дотле може омладина изаћи из моде.

Па шта је још радила омладина?

И пријатељима и непријатељима казвала је јавно, шта она хоће, али ко је још мачку обесио припорац, да лови миша, а сваког није по вољи, шта она хоће. За то је већ крајње време, да се омладина озбиљски прихвати свога посла, а може се, кад се хоће. Нека само најпре себе удеси, па после нека друге дотерује. Тиме, што је растерана, није јој пут пресечен, тиме није она убијена. Шта би вређало, да нам је влада мађарска на папиру допустила, да будемо уједињена омладина, а ми да се поцепамо. Нека ми будемо у животу уједињени, а на папиру мађарском нека нити о нама како хоће. Нас Маџари и Шнабе крстите, да смо „грчко не јединене“ и „грчко источне“ вере, а ми кажемо, да смо ми „источно православне“ вере, и могу ли Маџари и Шнабе са својим шемом учинити да то нисмо? Не могу. Они наш сабор зову „дрисени“, а ми га зовемо „народни“ и кад дође до згоде, треба да им покажемо, да је народни. Ми ћемо се знати „уједињена омладина“, а они нек нас зову, како им је воља.

Све дакле зависи од нас, можемо ако хоћемо, за то пречистимо се најпре, па прегинемо са свом снагом правој мети, којој је уједињена омладина потегла.

ЗА СИРОТУ КРАЈИШНИКА.

СКУПШТИНИ МАТИЧИНОЈ И УПРАВИ СРПСКИХ НАРОДНИХ ФОНДОВА.

Границу су две невоље притисле, али пријатељи и ала година. Од пријатеља али, од својих непријатеља сачуваће се и сама граница — али од ала године кадри су је сачувати само добри пријатељи. Али како граничару пријатеља? Та он их има на хиљаде само онда, кад захтели светли цар, да у смрт скаче граничар, он их има само онда, кад: граничара мишница и храбрих шајкаша и божија десница брани права наша, али данас граничару нигде свога, данас је граничар пасторче и царев и народно. Граничар је свој посао свршио, сад може путовати. Кад смо те требали добар си нам био, сад нам не требаш, не вадаш. Па да тако само туђин каже, него тако и свој каже. Граничар нигде вере нема, ма да он сваком верује: он нигде на веру не добина, ма да је све своје другове на веру дао. Али мислимо се вере, паба на рет, ни на добро своје није кадар граничар нигде ништа добити. Осам чивута, који му придржава душу, да му дже лева лерати може, нико се на граничара не обрће.

Код народних фондова у Карловцима, код Матице Српске у Новоме Саду већеш нигде наћи уписано име граничареко, да је ајма добво, или аго кога наћеш, тога није препоручило то, што је Србин, тај је морао имати много већа пријатељства. На и таквих је мало. Недавно граничарима, они нису кадри ништа заложити, а ми без залог не можемо ништа дати, то је био до сада изговор, и ма да то није тако, ма да је било само мало залетеленији посао кад се граничару новац у ајам даје и ма да је данас сасвим другачије, опет је граничар забаван сауда. Али и томе мора бити краја. Граничар ће данас сутра бити то, што и провинцијаш и већ је у ствари то. Већ и данас можеш му на добом продати имале, што га је заложно, а није негушно. Сад дакле не важи ни каки изговор, па за то обраћамо се оним прво и прво на Матицу Српску, па све чланове њене, што буду ове године на главној скупштини матичиној, да донесу тај закључак, да се граничарима има давати новац у ајам, аго се тај новац иштабулисати може, да се Матици новац помање издаје, и да би њих што више могло добити. Ко тражи осам, осам хиљада у ајам тај их тражи за рад спекулације, а Матица није за то, да спекулација прави веће интересе, него да нека сиротињи раја да пропада. Матица је поглавни посао, да мађарска српске знакове, али најшто је научних адвоката, доктора и епизоде Србаља, кад не

¹⁾ Католички аргумент: да душа твоја најпре иде у „чиститељни оган“ па оним путем, да се очисти душа од земаљских грехова, онда тећ ала у рај.

буде народа српска. За кога ће се спремати онда ти синови српски, аа кога ће онда радити они, који су српски новац тронали, догнису људи постали. За то је Матица задата и то, да и новцем припомага да Срби не падну у руке чинуту или горем од чинута, да их нестане у овој земљи.

Ми немамо своје српске владе, ми немамо диспозитивних фондова, све што имамо, то нам је Матица Српска, то су нам српски народни фондови. Непријатељи наши поклањају новце, поклањају земљу само да нас из ових крајева истисну (да на што су насељени ритови банатски!), све што имамо, то ми још ни онда, кад знамо да нам новац пропасти неће, да не помажемо браћу своју. Та Матица и народни фонд треба да терају са својим новцем пропаганду¹⁾. Јер иначе ће нам скориом на опаску заузети кулминацију.

За то и онет понављамо и народном фонду и Матици Српској, пре свега намирите мање и потребије људе наме! Жетва је ове године лоша, а и берба тешко да ће бити боља. Много је људи, који ни за рану немају доста хита, а камо ли за усељ. Мариу мора продавати, да рану купи, а пазору боље је одсећи десну руку, него му продати вола и коња. Нему не ће требати много, две, три стотине на је намирно све, са седам хиљада намирени су њих двадесет, а боље је двадесет средњих кућа, него једна богата. И у провинцијалу требаће, али у крајини сад или никада.

Видићемо дакле, мари ли народни фонд, мари ли „Матица Српска“ за сироту крајинишча!

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владаоцима од дозе Немањине.

1.

Стефан, првовенчани краљ.

1222—1228.

Што је св. Сава венчао свог брата Стевана краљевском круном, с тога се умало није распалио криван рат између Срба и Угарске. Краљ угарски дигне војску на Стевана, али се њина размирна сарни на миру без крви. После тога владао је Стеван само још неколико година на миру. Он са својим сином Радославом и св. Савом сазида манастир Жичу, обдари га богато многим селима, и нареди, да се у њему постављају српски краљеви и архиепископи, а и њега је св. Сава онде крунисао.

Влада Стевана првовенчаног знатна је како за српски државни живот, тако и за србску цркву. Што се

Стеван венчао за србског краља, тиме је добио престо србски владалаца нову славу и светлост. За цркву је врло важно то, што је св. Сава постао србски архиепископ, и што је он разделио сву црквену управу на 12 епархија. Стеван је снажно помагао свог брата Саву у подизању епископских столица и утврђивању православне вере у Србији. Пре него ће умрети, Стеван се покаљубери, а умро је 1228. С његових добрих дела и засада у црквеним пословима, поштује га св. црква за божијег угодника.

Свети Сава.

Сава је био најмлађи син у свога оца Немање, и звао се Растко. Он се родио баш онда, кад је Немања овадао Босном, дакле 1169. год. Растко је од детињства био благ и смиран, и у раним годинама развицао је више о будућем, него ли о земаљском животу. Гледајући како му се отац стара, да се у Србији подигну цркви и манастири, и да се међу Србима утврди православна вера, Растко је у младим годинама добио вољу, да се посвети служби божијој, и да поставе помоћних своје оцу у његовим великим делима.

Једном дођу Немања неки калуђери из Св. Горе, да просе у њега милостињу за своје манастире. Међу калуђерима био је и неки старац, родом Рус. Растко је тада био 16 година. Он се са старцем калуђером упусти у разговор, и тада чује какв скромно живе светогорски калуђери. Растко се врло донаде такав тихи живот, па науми оставити дворе свога оца и отићи у Св. Гору, да се покаљубери. Договори се са старцем калуђером, да га поведе са собом. Кад је дошло време, да калуђери полазе у Св. Гору, Растко се измолити у оца, да може отићи у доп. То му се донусти, а он се отимиче удали од свога ловачког друштва, састаје с калуђерима, и оде с њима у Св. Гору. Отац и мати извакали су за својим сином, кад им донесохе глас, да га је у шуми нестало; и Немања разашле људе на све стране, да га траже. Немањини људи дођу чак у Св. Гору, и обрадују се кад ту нађу Растка. Они остану у манастиру да преноће, па сутра дан одмах да се с њим врате ожаљованим родитељима. Но Растко се нехте враћати у Србију. Кад саопе, он већ беше калуђер Сава; покаже се у калуђерској одећи људима, који дођоше по њега, и по њима пошле своје пребаши светске хаљине и острижену косу. Од то доба (од 1186.) Сава је редовно служио Богу и светој цркви.

Сава се у Св. Гори сре више и више одавао पुстињачком животу. Његови родитељи, дознавши да им се покаљуберио најмлађи син, плакали су најпре, а после неколико година и сами се оставе земаљских весеља, па се покаљубере (1195.). Немања се забави неко време у Студеници, а после оде у Св. Гору своје сину Сави.

Вазећи се у Св. Гори, науи Немања да сазида србски манастир. Немањини удесно место, пошле свог

¹⁾ Диспозитивних фондова, то су фонди о којима државни чиновници даје рачуна, кад их је део, свој се своје одриси толико и толико, и она отуда плаћа шинжоније, потлажује и потчињује људе и т. д.

²⁾ Пропандала значи ширење веште жиге; долази од латинске речи пропанганде, што значи преслањање, дакле у овој прилици преслањање св народним новцем и народну тежњу. Ко од мене ниш узимај, тај ће ме и послушати кад му шта ресем.

сина Саву у Цариград (1196.), да извине у парадношће, да може издати манастир. Грци је пар (Исаак Ангел) био Немањи пријатељ, па зато радо допусти да изда манастир. Тако се у Св. Гори ревношћу немањиним, и његових синова подиже србска лавра-манастир Хиландар.

Немања на смрти препоручи своје сину Сави, да се стара о подигнутој манастиру; и Сава са својом ревношћу нареди испунити очин аманет. Он отиде у Цариград (1202.) и јави цару, да је манастир са свим готов, врати се натраг у Свету Гору, скупи особене доста калуђера, и напише правила, по којима им треба у Хиландару живети. Та правила написана руком св. Саве и данас се чувају у манастиру Хиландару.

Сава неколико година проведе у Св. Гори после очине смрти, а у том се у Србији случиле многе догађаји. Браћа Степан и Вук заваде се. Вук с утарском помоћу заузео многе Степанове земље, и претаме њима издати; али се опет наскоро браћа измире, и замоле Саву да дође у Србију и донесе мошти њиховог родитеља. Не мање, и тиме да утврди међу њима пријатељство. Сава их послуша, и свете мошти св. Симеона мироточивог буду свечано донете у Србију, и остављене у манастиру Студеници, где се Сава прими глуманства.

(Наставиће се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

О широком свету.

Без. Дошао сам, учитељу, да ми даље о беломе свету приповедам. Био сам се научно већ на тебе и на твоје приповедање. Ама ми једног вечера немогу да изостанем.

Учитељ. Дакле свршили смо о Мисиру и пустињи Сахари. Још ћу ти нешто о Африци приповедити, па ћемо и њу свршити. Сад ћу нешто о Абисинији да ти говорим. Људи су тамо већином сасија при Кока ми је судрава и вунаста. Предела су им особито лепа. Брегова има врло високих. У Абисинији расте смоква, маслина, наранџа, кава, цинит и друго биље, којег код нас не можемо наћи. Народ тај већ је одавна прихватио веру христову. Има томе скоро 500 година. Кад су Португизци на Европи путовали по својој земљи у Индију, наиђу на Абисинију, те се уносују са народом; одма пошљу мисионаре¹⁾ да их у веру Христову са свим привољу, јер међу Абисинијанцима било је и мухамеданца и идолопоклоника.

Мисионарима пође посао за руком, и тако Абисинијци готово сви пребоше у Христову веру. Али то није тако дуго трајало, јер год: 1634. букуне буна, у којој растераше попове и мисионаре португиске. Тако дакле опет се врате својој старој вери. Данас су ве-

ћином мухамеданци. Има их истина и хришћана, али врло мало. Неки од њих моле се звездама и месецу, неки опет обожавају којекдашње животиње.

Сад ћу још да ти рекнем коју о правим прицима, који у Сенегамбији живе. Сенегамбија зато се зове, што туд теку две реке. Сенегал и Гамбија. То је парче земље врло плодно. Тако има грдних дрва, да се човек дивити мора. На пример памучно дрво, које у обиму своје може више од 40 стона имати. У том углу земље живе разни народи, које под краљевима, које под старешинама, које сам народ бира. Краљеви имају неограничену власт и могу свога поданика по њему кад год им је воља убити. Народи су ти увек из међу себе у завади. Нисад борба међу њима непрестаје. Шта више у Јамеји, где се некада много алата по рекама и потоцима испирало, сви робови, који се у борби заробе, буду жртва богова. — Главне државе у том делу ове су: држава Аманска, са 4 милиона душа, држава Дахомејска, у којој још више душа има. Путници Сенагал и Норис, који су ходили по тој земљи, приповедају многе страхоте, које се тамо збивају. Кад краљу дође Беме, да се мало развесели, он изда заповест, да се робље доведе. И ту пред њим и целом његовом свитом, коју се и убијају робови на најгрознији начин. Чешће се догађа, да се робље не убије, већ се онако живо пече на ватри. То се печење онда као посланица износи на астал. Краљ дахомејски држи своју стајаћу војску, која се из 2000 човечиња састоји. Војска је та особито храбра. — Европјаци су ловили те црнце, па су их продавали у Америку. Газда, који је имао робова, могао је без икаквог узрока роба свога убити. Велике су мукe ти људи морали подносити и једва у новије време престаде то робовање. Американци су све ослободили.

Има још неко племе на јужном врху Африке. Зове се Хотентоти. То ти је, знаеш, скоро најгладнији народ на свету. На колико су гадни, још више су лењи. Њихова плахљивост опште је позната. Он несме ни узнаћеном лаву да се приближи. За раквију и дуван даће све, што год има. За мало буренце раквеј можеш од њега по два вода добити. Они немају стада ни места, него своје шаторе селе час онамо, час онамо.

Острва има мање него у Азији. Знатија су два: највеће каријских острва. Од туд добијамо оне тиче по кавезима, каријце. На острву Тенерифи роди изванредно вино, по имену малвасија. А тако исто и Мадејра знаменито је због свог доброг вина.

И тако, знаеш мој мили, свршили смо Африку, свршили смо Европу и Азију. Остаје нам још Аустралија и Америка. То ћемо други пут.

Што ми не доведеш, бога ти, пријатељу Вуку! Нега он слободно дође, он се мени врло допада. А сад — лагу поћ.

¹⁾ Мисионар, посланик, који иде међу незнабошца, да их веру христову приводе.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

К о л е р а .

Још месеца августа јавио је угарско министарство варошима и селима, да се иза граница наше доминије појавила колера и позвала их је, да се постарају: како би јој се у нашим крајевима стало на пут, ако би онамо потегла. Доцније је иста влада јавила, да је се колера већ у горње крајеве Угарске увукла.

Како су се срискала места и вароши постарала за себе не знамо, само имамо пред собом „обанану“ централног санитетског одбора¹⁾ вршачког, у којој овај позива Вршчане, да се узму на ум од колере и казује им шта треба да раде, да се од ње сачувају.

Како то, што се Вршчанима казује, вреди за свако друго место, то ћемо овде извести, шта наређује вршачки доктор, Миша Деметровић, за кога чујемо, да је врло вешт лекар. Он наређује ово:

1. Да се на дан онолико пута растопа у сатњку воде лот и по галице, колико душа у једној кући живе и да се то сина у проход, чиме ће се онај отров, што га има у проходу угинути, растерати. На прилику, де у једној кући живи 10 душа, ту треба на дан 15 лоти галице, а то се има растопасти у 10 сатњка воде. Једна фунта галице кошта 6 новчића, дакле једна три новчића на дан треба потрошити у већој кући, да се сачува живот толиких душа.
2. Незрело воће, рибу и устајано месо не треба у кућу ни доносити, а камо ли јести га.
3. Свако се има од насеба чувати.
4. Касапи имају дробове живинске у затвореном суду ван вароши изнети.
5. Оцуци испред кућа и у алијама имају се сваки дан чистити.
6. Имају се поставити нарочити људи, који ће строго назити, да се све ове наредбе тачно извршују.

Тако је дакле за Вршчан наређено и тако се већ и ради, него Нови Сад, који се хвали да је у свачему први, у овоме што се тиче чувања здравља грађанског биће да је понајпоследњи. Ћубре се баш тамо највише изнана, де четвртком и недељом а и иначе највише света пролази: променада (металиште) опкољена је сва унаоко са ђубретом, баруштином и пркнутим вршчицама. Сокаци, који нису тако срећни, да у њима велика господа и лекари живе врло су мало утекли од околине променадине. Пре неколико година била је колера у Новоме Саду, а није дошла из Азије, него се излегла у једном таком сокаку, који ако баш и није за божију, а оно је за магистратски леђи. Кад треба плаћати општински порез, онда се уму да плаћу три буцаца, а кад треба чистити варош, онда се заборавља на њих. Али шта ћемо, ту живи само кро-

тиња, па за што она не би поскапала у ђубрету, каква би то штета била, и онако се пати овога света, па боље пре него после.

Него за што се у Новоме Саду бар себе ради што год не чини. Као што чујемо, министарство је дваред јављало магистрату, да треба да чува варош од колере, али ми не видимо, да се што на томе ради ни на пијаци, а камо ли даље од своје коже. Боље би било, да се мало више и брже ради, де се живота грађанског тиче, боље би било, да се у томе министарство што пре послуша, него онда, кад му треба јављати, ко су те буџије, што су правиле нарастос, од кога ни ког није ни глава заболела, а камо ли да је њом платио, што му колера опростити неће.

За сад нек је оволико доста, а у другом броју рећемо коју више о колери. Међутим молимо све општине српске, да се не шале главом, мало нас је и онако, па још да нас и колера прореди.

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како наш народ држи своју марву.

Као у свачему другом, тако и у том наш народ иза других наостаје. Нема код њега онога разумнога рада, као што је у других срећнијих народа. Он што год ради, ради онако без размишљања, онако, како прилази са собом донесе.

Узмио само на ум како с коњем поступа, с коњем, који треба да му је све и сва, који му упразно леба даје и без којег неба могао опстати. Неће наш човек да помисли, да од паљене стопе заниси доброта рада, и да онај, у ког је марва слаба, никад газда није. Газдалук не доноси лену марву, већ лепа и вредна марва даје газдалук.

Наш пазор пребаци улар преко рамена, на хајд у ергету по кљусе. Кад га је довео, метне ам на њега, па у свучах на мељану. Кад је измлео, скине улар с њега, удари га једно двапут преко леђа, па га одгони опет у ергет, без да му је и најмање лоби дао, шта више, без да га је и нанојио. А каква је рана у ергету? Да Бог сачува. Трава је тако малена, да би је једва бријачем могао сечеи. Сирото марвинче онако гладно и жедно из свучаче мора по ледини и тамо и амо трчати, док не наиђе на малу травице.

Па каква му је у ергету напиха? Чиком, као и сваки други слуга, не гледи шта је за марву боље, већ гледи, како ће он о мање муге и труда проћи. Он не тера марву тамо на напој, где је лепша вода, већ прву бару, која му под руке, упразно ређа, под ноге дође, употреби за тај посао. Те тако и лиђамо шугањих коња понајвише код нас и код Мађара, јер само ми дајемо своје коње чикому на васпитавање.

А зашто се ми неба угледали на Шаба? Како они код два три лапца своје ораће земље могу имати лепших коња, него ми код два три ертаља? За то, што смо ми у свачему нехатни. Народ наш, особито по

¹⁾ Централни санитетски одбор. Централни, реч латински, долази од центрум, средине; санитетски, то је опет од латинске речи, која значи здравље, дакле, централни санитетски одбор значи: средински или главни одбор за чување здравља.

граница увек се отима, да добије већу бангину, а кад му одеш у кућу и бангу, нађен на сам штир и коров. Зар неби лешне било, кад већ неће да сеје поврће и друго за кућу нужно зеде, да тај грдан простор употреби на хасну бар своје стоке. Нека посеје саму детелину, па ће преко цела лета имати пићу за коња свога, који ће му тада у шталу стајати и навек при руци бити. Неће имати дангубе као сад што пропусти по два и три сата, док ергеду не нађе. После тога и ту је хасна, што је ђубре ту на гомили, те га после само на њину известу ваља. Још и ту штету у ергеди има, што ма каква ајирчић опасе кобиљу, те кад дође време, а она охтреба негу напараду, за коју не можеш рећи, да ли је то путе или хдребе.

Та човече божја, вољеш видети и терати лепа и нососита коња, а не стараш се да га имаш. А кад добијеш ваљаво хдребе, немој га одма друге године у кола пренати и гонити га, да тешије терете вуче. Тако ти неће дуго и сијакно покнети, мораће пре времена малаксати и угинати, јер природа ником не остаје дужна, који против ње ради. Натовари млади и слабијем момчићу један и два мерова жита на раме, да носи, па ћеш видети, шта ће бити. Или ће под теретом стропоштати се, или ће се утрнути. Коња пре четврте године неби требало терати под теретом, па би могао од њега хасне имати и онда, кад му двадесет година буде.

Србин воли лепа коња. Ако само има код себе новаца, кад види лепа коња, не чали да ће га купити. Ево га с вашира на нови коњи где иде кући. Успут се утркује, хоће да докаже, да он најбрже коње има. Он не мари, што му коњ од многог трка сијакно може добити, само нека утекне из пред свију других, само нека је слава господарева сачувана, да је најбољи чочијаш и памбас. У утркивању често се догађа, да утркивац називје коње на туба кола, или се изпречи тако, да неће на руду натрчати морају. Е онда је готова штета. Руда нема разума, него пробеде онога, који на њу најве, и тек видни, како се коњ у коли сурва. Ето ти сад белаја. И с једне и друге стране стапу се крхати богови и анђели, лешче се скидају с кола, те нит овамо, нит онамо. Кад погледин после, а оно онамо се један изврнуо, а онамо се опет један дже из једнека свјаз као алатеник.

Највише ако годину дана устрије код нашег човека демота коња, за ког је 200 еорнитача дао. Тако га неуме чувати и неговати. Онако се после и тузи, како је ошчиен, те му коњи прсанају. Пема ти ту, брате си ми мој, никакви чини, рани ти њега добро, па га чеши, па устај чеши ноћу, да га обифеш, па га леги гулај, па га паметио терај. Подај му зоб ногову, што му се кинира. Треба да знаш, да „зоб даје варбу.“ немој као онај Сремац, што је носио зоб преко Ђурије на коли, а њинци помисли, да је крижумчар, те се на њега осете „шта то бре носим?“ А он: „Ходи господине, да ти шапнем, несмом викати.“ Финац

дође банже, а Сремац му рече: „Носим господине зоб, молим нас, немојте викати, јер ако чују коњи да је зоб у коли, нећеју ни с места кренути.“

Коња рани као брата, а терај га не као дунмана већ мудро и наметно.

А. Т.

Како треба прасце одгајати.

(Спретство.)

Већ смо споменули, да је млеко врло добри храна за прасце, тек што су се одлучили. Често се њима даје у то доба сиваја сурутката храна, али то не ваља. Залучене прасце најбоље храни свеже слатко зравље млеко кад се с водом разблаци, или слатка сурутка. С тим се из најпре мена бунгур, разко брашно, допије мекше, а још хашње хромпир, разло корење, поврће и др.; али и то у почетку ваља добро ситијати, а после све крунине давати. Што прасце већма расте, тим се може и све више воде мешати с млеком, тако да се после три недеље дана млеко може са свим добро заменити водом. Али опет што се мање млека даје, то се мора све више бирати што брашнавнија храна. То се мора већ и због тога радити, што така храна прасце највећма трети, а после млади се прасци врло лако продићу, па и за то она ваља. Литавце се може умалити, а и са свим отклонити, кад се прасце храни храмом који је пуна слезавих творина. Одмах како се прасце одлучио, храну му треба илачити, па му је тако давати, а не ће бити с горет тако радити и за читаво четврт године, па још и дуже. После својих четири или пет месеца дана може се прасце већ теком храмом хранили, али и ту не треба на пречац престати с оном укусијом прасецом храмом, па му одмах давати ону којом се сиње храни. После неке пола године, кад већ прасце добро поохврене, онда се већ може хранили сваком храмом као и друге маторе сиње.

По што смо тек у главном показали, како треба прасце хранили, сада ћемо коју да речено о томе, како треба прасце неговати и с друге стране, не само што се тиче хране.

Пре свега ваља добро назити па то, да прасци не омекајују сувине, те како време само мало захлади да могу одмах наизнети. За то их ваља добро чувати од назеба, па се богме с тога мора постарати и за то, да им је у пребивању топлоте него на пољу. Но и то је опет тешко уздесити, да им у сињиду буде навек тако топло, како би иначе требало за прасце. Свињак с њеком, тога код нас, не верујем, и да има где год, а напратићу ђубрета у шталу и одушке јој запушити, да не улази хладноћа, то опет није здраво ни за крмачу, ни за прасце. Елем шта би најпре ваљало ту урадити? — Нема другог пута, него младе прасце донети баш у толику собу или кухињу, ту их држати у каквој кољњој колици за њих треба, па не би с горет било и какав их покривачима утопшити, да бар тако у толикој проведи прве часове свог живота. Само се каже, да се што пре морају пустити

на сису. Тако се може с њима радити првих дана како су се опрасили; само и ту не треба сметати е ума, да им веома тешко пада бити растављени од своје матере, на да не имају разума. Неким животињама, није то ништа; али има животиња, које се јако узнемире кад дуго не виде своју одојчад, а од тог се немира много у матери може са сном да поквари, па отуд и одојчад пати.

Има случајева, где баш треба одојчад раставити од матере им. Као што смо већ рекли, често се догоди, да крмача прождре по које одојче. Сва је прилика да то долази још и отуд, што јој се мозак поремети: можда то бива још и с другог чега, код свиња које су се навикле да ждери живе или пренуте мншине, пашове и др. тај неприродан појав долази од навике; али и ту ће бити, да је томе крив какав бодестан нагон, који их гони да прождру и своју одојчад. Било сад како му драго, то је ствар одгајача да сачува прасце од те погибје. То ће учинити или кад прасце одвоји од крмаче, као што је напред речено, или кад прасце помаже касном горком, онштром или мирисавом мирвијом. Ако се већ негује и даје така свиња, аа коју се зна да хоће одојчад да прождри, а оно не треба никад скидати оцију с ње; на и на то још ваља добро мотрити, да тритељаста свиња са свог немара не атргне и не задави по које прасе, а често су и сами прасци са своје шепртје томе криви. Бива тако задављени прасци навикну свињу на ону опаску навикну. Да се избегне то, да свиња које прасе не задави, најбоље је бити, да се за њих у штали огради место за себе колико им треба, или да се по поду после ситна слама, да се прасци не могу тако лако забатргати, да се могу лакше узлоинити испред тритељасте крмаче, или најпосле да се у штали направи за прасце као неки закон камо могу у свако доба ући. Тај се закон овако гради. Узму се неколико мотке, па се уз њихове са стране опруду штале толико високо, да прасци могу испод њих слободно пролазити.

Много се лакше и простије могу прасци одгајати тамо, где се могу терати у поље. Ако се прасци опрасе кад је време топло, они се на брзо могу с крмачом пустити у поље сваки дан по неколико сахата. Тиме им се и тело снажно развија, и после још се из малена навикну, да се слободно и самостално развијају, а то им је од велике хасне при многим негодама и неприликама у првом добу њихова живота. Б. м.

КУРС ОД 31. АВГУСТА 1871.

Опребро	118.25
Душати	5.71

ПОДЛИСТАК.

ОН ЈЕ ПОБЕСНИО.

(Српштак.)

— Ћути, будало, не бацај лебац од себе, ако чује овај блесав у кујни, хоће нас издати.

Жена збоља престаде викати, него је напротив још читав један сахат после тога гуњала, али већ после неколико минута чуло се поред њеног гуњања и јако хркање. Врачар је оставио световање женино у занеплак, док се не пробуди.

Ћутра ујутру порани врачар, дође у кујну, опази да сам будан, те ме запита, како сам спавао.

Ја кауним да га метем на испушење, да видим, како ће растумачити своје понашање буцања по кујни то ћу му одговорити:

— Хрвао, до поноћи и које како, али у поноћи напашао сам се тако, да имам доста страве за читав век. Буди Бог с нама, дошао је с ланица на ногу, а рогова на глави, те се окрето око директа окрето, па онда потего у пећ, и најпосле је тако страшно заурликао, да сам обамро, те не знам, шта је после с њиме и са мном.

Жена на то прође поред врачара, а он јој шапну: Добро је, све баво на добро упућује, овај ће ме тек разгласити по свету, да ће све полетети мена.

Хоће, помислих ја у себи разгласиће: какав си варалица, те ће све полетети теби, али да ти разлуна нос.

За тим ће ми врачар на глас рећи: Добро је сишло, ја нисам могао бавола на Дунају да нађем, и он је мени кујни дошао ја сам га разумео шта је викао, ти не знаш баволски језик! Ево ти узми овај корен, па једи, и ту ми даде корен неки, који је страшно ударао. Ја узмем корен, али га не окусиш. У подне даде ми у стаклу нево лиће, ја оставих стакло у јасле а и не отворим га. Тако је ишло два три дана у застојце, он је давао лек, а ја сам га остављао на страну.

После три дана дође моја родбина, а за њом сав кошњик врачарев. Врачар истрих весео пред моју родбину те јој повиче: добро је. Добро, јер није ни било зло, одговорим ја у себи, али кад се стаде врачар хвалити са својом лекарном, а ја му пресечем реч: Стој варалицо, све свију твојих лекова, ја их ни окусио нисам, и ту привоједим свима, што се десило прве ноћи кад сам дошао.

— Ти ниси ни био бесан, повиче на то врачар, да си бесан, ја би те казачио.

— То је оно клавно, што ви самогук лекари не можете познати какав је бола. Човек има наступ, а ни га лечите од колере. Ваш лек може бити добар, али лекар треба да види за што је. Него окани сети доашњања бавола, кад си ти сам баво, јер ти си оно прве ноћи по кујни корболовао.

Али од суд је изашао глас, да сам побеснио?

Ево од суди отуд, што наши људи све олако унмају и казују оно, што им се чини да је зашело. У Новоме Сазу тукао се један момак са другом двојицом. Човек један из мога села, по свој прилици налит, јаиће на то. Један од тих учини му се да сам ја; па кад је запитав онога кога, шта је тог момку, а они му одговорише: побеснио, па се туче.

Човек тај чу само ту реч: побеснио, те јави мојима: Сирема, ваш — он је побеснио.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Нар наш састо се по други пут са царем немачким и то у Салцбургу, да је право пријатељство између Немачке и Аустрије уздизано.

У Француској је утврђена република. Предеднин је је старциј Тјер. Као је овај проглашен за председника, руски му је пар честито на томе и у томе није нека, да се Русија слаже са Француском, да се спреми за меџан са Немачком и Аустријом.

У Арбанашкој бухије је прави рат. Сва су племена устала на оруђе.

У новој беловарској жупанији изабрани су на сабор све сини народности. То је велики саборца на жупана Триског, и међу кини не подноси образ, да отише жупани. Он хоће да вахвали на жупанство, али му нехоти старији.

Загребачка генераловица наредила је, да се бирају по крајини хрватско-славенској магистрате и у варошима предстаници по варошима у другој половинај октобра. Варошма преставници бираће одмах градоначелника, али овај неће бити изабран пре децембра, јер тек од јануара предају сабрани управу новој години у руке.

За великог жупана на Нови Сад, Суботину и Сембор назначени су Лазар, суботинци градоначелник, а на Техинвар и Вршац Лазаревић, и овај је већ изабран у Техинвару.

Дејата мађарска састала се 2. септ. и трајаће неколико дана, па ће се онег разићи на коју нехоти.

Говори се, да ће цар Франц Јосиф ићи месеца октобра у Колбениц на Рајну у госте немачком цару.

Генерал Игњатијевић долази ово дана из Русије у Цариград и нехоти причају, да ће довести од руског цару руског поручка, да би добро било, да овај иде Босни, Херцеговини, Бугарској итд. тачу слободу, као што је има Србија.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Помар шума у Русији.) У Русији у округу што се зове Владимирски округ има град Иванко. Оно што на 6 до 7 миља у округу гору осли и шуме. Град Иванко, који лежи у средини тог помара, окружен је дим и мори од пустиња дима који продире у најсклонитије будиње по кућана. Сунце је сасвим тамно и само наглади као првена плача. У вече падне дим на земљу као магла, па онда настине тако густи туман да се ни 4 до 5 варахаја далеко не може видети.

(Необичан догађај у Цркви.) Не давно догодило се у некој римокатоличкој цркви у Бугорци, вараши у северној Америци, необичан случај, који се врло ретко у цркви догађа. Био је баш свецод и служба се служила. На једном тубе у цркви неки Ирландци, кога су скоро сви пошваљали што су били у цркви. Са штепиром на глави и скривених руку на прегаса ступају је по лако у цркву. Прехваћен изајди на ономе где да скриве штепир с главе. На то Ирландци на један пут изајди пох на рена, па дим једног што се богу мало тако силно удари у чело, да се пох прелома на двоје, и цела општина остаде нестрепно забавља у чело. На то се од узаса подигло у цркви страхушка жана. Неколици жуди поустуја са снажица на се устреми на убицу, неки опет стану богате на поде, нехоти од страха непадоју у нехоти. Али убица устале на месту, баци драхак од преломљеног носа, откопча капут и наизаде секиру, која је била насађена на савишту од ле хлапа, на следе страхоником гласом прегати, да ће и њега и сваког онег убити, ко би се усудио, да се њему приближи. Свет се у цркви страшно убузио, служба престале, оргуље и певачи умуноше, узаксути свештеници у одеоцима окрже жртвеник, а у сред народа стајаше Ирландци мутног закривљеном очима тамо и амо као бесни, готов

да општини своје секире отгледа на губињама старца, жена или деце. Док се то збињало истрчало је из цркве неколико жуди на убицу изишћу: „убијте!“ Ту се баш залези један пахлија, па чушиши инку доведе још два страшира и уишћу у цркву. Ондах штепаци убију, па с пачу у варошку кућу. Док су шили у варошку кућу претило их је нестрепно разијери свет из цркве изишћу: „Обесите га! Убисте га!“ Од јарости тако су били настрани на похотице да онк мораше похотици своје револвере напиривши их на савишћу, само да свог роба сачувају од њихове јарости. И с тешиком муком доведоше убицу здраву, чистава на похотици. Убица је крупан снажан човек, имаде 35 година, окован је, али не живи са женом. Као да студенте на похотици испитивати, каже се да је јуџ. Говорио је, како је научио да Христа убије и да за њавак уишћити прет, који тако силно терети леђа сиромаша. Као су то изјавили одмах га отведоше у једну лудницу.

(Аустријско-угарне железнице) износице су у месецу јулу о. г. у дукату 1332¹/₂ миле. Волаше у 2,591.766 дукат и 42 мил. 360.479 милара терета. Све дохоти (осим српских пруга) износице је 13,336,230 еор., а то је па 2,235,534 еор. ишће него у месецу јулу прошле године, а за 757.613 еор. ишће него у месецу јулу о. г.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

СРПСКИ ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за преступчу годину 1872.

ишће се добијати: у Новој Сади код годишњег омладинског одбора, код српске народне задруке лемингарије и код Стеве Рахелића трговца; у Сомбу код Душана Стојановића учитеља; у Петровом Саду код Уроша Михаиловића; у Тешку код Јована Подраћа; у Баркову код Јована Павловића економа; у Билици код Леополда Јоки квалитара; у Мелани код Радка Гринића правника; у Бомерску код Бранка Јовановића; у Чачку код Николе Ј. Илићанина тајника књижевне; у Вршаку код Уроша Гавриловића предостаница нех другинца; у Палевоу код Каленића Јовановића; у Вуковору код Милана Суботића учитеља; у Руси код Јосе Богдановића трговца; у Новој код Симе Нешановића; у Београду код Аргентина Јанковића; у Београду код Јосе Беошанића беошанина; у Јаску код Митијевића Мијановића; у Баркову (горњем) код Луке Петровића; у Спатор Градони код Косте Угришчића; у Петрови код Ганше Матјевчића; у Трешку код Давида Цацковића а Велимира Душановића; у Задру код Миле Јанковића; у Шибенику код Јуџа Коначевчића и код Јосе Миклаша Драголовића учитеља; у Саску код Косте Вучишчића; у Петрови-Душани код Николе Јашића; у Чачку код Крста Кулишчића; у Београду код Петра Рамановића; у Мерици Новој код Јосе Нешановића; у Саску код Нешора Бубановића свештеника; у Београду код Јосека Тошића; у Београду и за цео кнежевину Србију у савишћу квалитара Ј. Лазаревића и а квалитара Б. Вукотића.

Ишће се поред свега тог, што је овај календар у 7500 примера штампан, волажи дод примера нех досега рустари, а још ишће од главицајих места као: Сомбор, Суботина, Техинвар, Зекун, Митровица, Српски Бечеј, Нови Бечеј, беош одеошних календари ишће јасу јасу пријавили, те похотице чланице омладине из речених и других места, да их што пријави и вабаје, јас се за ишће прети ишће сишће расишће. Омладински одбор погла и у похотици сишће календара, али ишће се ишће ишће јасно, одбор ишће знао, за би се овог редолубног терета пријмо, да их рустарије и преломе.

Цена је омладинском календару 50 пок. а. вр. или 5 гр. ч

Годишњи омладински одбор.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље по табаку. — Цена му је по годишњу 3 е., по пола годишње 1 а. 50 новч., по четир месеца 1 аор. аустр. вред.

Довише се штамп. уредништву а претплати и огласи администрацији „Гласа народа“ у Новом Саду. — Огласи плаћају се: од реда очитих слова 6 нов. и 30 п. за једн. сваки нум.

СРПСКИ СВАТОВИ.

Јесен је већ ту, свадбе су ту. Бачкани они су оврли, па сад немају друга посла него се журе да доведу нову младу, до кукурузије бербе и до орања за зимње усеве, да има ко ратарима ручак носити. Сремац он мора мало дууже да чека. Бачкан по вршици позна је ли година за женидбу, а Сремац по берби, за то се и пева у Срему: о јесени грозђе бери, бери па се жени, дакле најпре грозђе бери па онда се жени. Али није далеко ни берба. Скорим ће ударити и Сремци у прошију, а Бачкани већ су пустили ђилим преко шарага, твиздена кола намазана су, коњи нагојени, па само да свекар едне у закошар и запали лулу, а ђуветија да швиће камцијом. Кад се жениш све мора бити у реду. Вуветија и свекар морају имати плаветне хаљине а свекра ђурак оперважен са астраганом или бар лисичином, а коњи нов сесеам. И то мора бити при свакој женидби, био свекар газда или сирома. Ако немаш, ти се задужи, или ако и то не можеш, ти мораш узамити. Као што се о попи не може мислити да је попа док не метне ђелепуш на главу, док не обуче амантију и узме штап у руке, тако и оно није ђуветија, који нема плаветна одела, а ако је свекар у кожуху или у кошуљима, ова сади била, може проћи десет села нигде неће дојке наћи, неће га нико ни у кућу пустити од срамоте, да му такви сватови ћери долазе.

Па није доста што си имао муке док си саставио лепо одело и добре коње и кола, него ти поред тога треба још и провоџација и то ако није лажа и добар лажа нека и неседа на твоја кола. Ко данас неће да лаже, тај се не ожени; данас неполази девојка за момка него за његово имање.

Је си видела друго каки су му коњи и кола? то је прво чиме се хвали заручница својој други. Видила сам ала си ти срећна.

Па још нешто, додаће заручница: има се сију земље а здраво му је мало друштво у кући. Свекар и свекра, па то су обоје стари већ су једном ногом у гробу (а да ће бог па ће скоро и другом то од прилике мисли неспрошеница даље.)

Момка девојка није ни видела. Она је само утрчала у собу подубила свекра и свекрцу и оца и матер у руку па на поље истрчала, а и боље има ће и после доста времена гадити се на њега, јер је права наказа. И девојка је до душе могла мало млађа бити, али то је баш добро, то је јако чељаде, тако треба за газдачку кућу вели свекар, па тиме и сам призиваје, да није тражио девојку за момка него за мућу, као да ће кућа с њоме живити а не његов син.

Колико би њих данас неомењених остало да оду па да кажу девојци: ја имам само то што видиш на мени, али сам као што видиш здрав и крпак, ја ћу радити, а ти ћеш ми помагати, па ће нам Бог дати — у Бога је богатство.

Јо, ал ко би још данас радио, кад хоће газдом да се зове; ни једна девојка немисли да неће у газдадук поћи, и која би била луда да се учи мудри и раду, кад може и без тога удати се.

Ако, дакле, ниси рад, да ти онда мећу венац на главу кад те у гробље понесу а ти удри лажи. Да ти још боље верују наћи још једног или, без провоџације и не мичи се никад.

Сад да поћемо даље.

Млада је већ неспрошена. Отац и мати рекао су: ако је девојкина воља. Девојка је одговорила: како моји старији кажу — и *ракија* је попијена, али док се печат неударе, док се *девојка* несапије ту треба погодба на чисто да се изведе.

Ако недаш тасту чизме, пуници кеџељу, шогорима и шогорицама чизме и пунџуке и осталој новој родбини коме мараму коме ке-

цељу, после два akova вина, половаче ракије и две овце о јабуци (претену) и толико што кад се девојка поведе нема ништа од сватова. И свекар нема куда мора да да, ма даму је тешко. Није му доста што жени, него мора заједно и да удаје.

— Дајем ти одрашену девојку вели нови пријатељ, дајем ти једног раденика, па зар бадава да буде, као да пеће девојка кад се уда себи радити, и као да оно што од пријатеља узима од своје ћери не узима. Ништа друго него ово је готова продаја само што није баш одвише папрена.

Па да је с правом девојкином вољом и које како, али де девојка хоће, што мора, ту је продаја онако иста, као оно робље што продају. У млађегатоговора нема. Старији су рекли и девојка ћути и пристаје. Али сачувај боже така живота, де се на силу удаје. Знамо толико случајева, де еј девојка за добродогазду на силу пошла, да је ало да неможе горе бити, а знамо опет, де је и против родитељске воље удала се за кога је хтела да је добро, па ма сиромасио. У овим последњим приликама врло ретко бива да жена остане мужа. Не може, јер код очине јој куће кажу: сама си тела, и она види да је тако па нема куда, него се мало по мало привикне па буде добра жена, али она која је без воље пошла, пеће ништа да трпи, све јој је неправдо, све је врећа, па јој браво до грди и осрамоти две куће. (Продукте се.)

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владаоцима од лозе Неманјине.

Свети Сава.

Сава се задржи у Србији неколико година, и за то време са свим помири браћу, и одврати од рата угарског краља, који се диго био на Стевана. После неколико-годишњег бављења у Србији, св. Сава опет оде у Св. Гору (1215.), где се такође задржао неколико година. Тада су Цариградом владали Латини, и у Цариграду био латински патријарх, који хтеде да задобије власт над Србијом. Св. Сава оде у Никеју, де је тада била столица грчког цара и патријарха, ту сврши неке манастирске послове, а уједно каже грчком цару и патријарху, како је врло нужно, да Србија добије свога архијерејског, и своју независну црквену управу, да се може бранити против намера римских папа. Грчки цар Теодор Ласкар и патријарх Термиз, пристају одмах на Савине предлоге, па га намоле, да се он сам прими тога терета. Сава се томе најпре одупре, а после на то пристаје, и тако је 1221. г. био посвећен за првог српског архијерејског.

Кад се Сава врати у Србију, као архијерејског венча у Жичи свог брата Стевана краљевском круном, раздели српске земље на 12 епархија, па постави свакој епархији епископа. Он је утврђивао народ у православној вери, поучавајући га у науци Христа Спаситеља, и старајући се, да искорени неке аде обичаје, који су се у народу затекли још од старих времена.

Кад Сава сврши у Србији најважније послове, научи походити света места. Тада је већ умро био (1228.) његов старији брат Стеван, ког је Сава пред саму смрт заклауверно био, и на краљевском престолу био је његов син *Радослав*, ког је Сава венчао краљевском круном. Сава седне у Далмацији на брод, сретно преплови море, и дође у Јерусалим, походи света места, па се поврати у Србију. У своме повратку сврши Сава у Никеју, де тада владаше цар Јован Ватац, који га одлично дочека. Дошао у Србију постара се Сава, да помири завађене синовце *Радослава* и *Владислава*; првога усаветује, да се поклаувери, а остали престолом млађем брату *Владиславу* (1231.), ког Сава такође венча на краљевски престо, ожењивши га кћером бугарског цара *Асена*.

Сава видевши, да је у Србији повраћен мир, и да је утврђена православна вера, научи оставити се архијерејског власти, посетити света места, и остало прожштети као пустиник. Он постави место себе за српског архијерејског смерног *Арсенија*, седне у Дукљу на брод, и оде у света места, де се забави дуже време, па се после врати. Желећи посетити бугарског цара *Асена*, дође у *Трново*, де га врло лепо дочекају, и ту Сава на Богојављење одслужи свету службу, на неколико дана за тим разболи се, и умре 1237. 14. јануара.

Саву је признала света црква за божијег угодника, а српски народ за свог учитеља и просветитеља. Он је основао српску јерархију, подигао у српским земљама епископске столице, утврдио у народу православну веру, искоренио аде народне обичаје, и својим трудом учио и просвећивао себи поверено стадо. Св. Сава је достојни и велики син свога великог оца Неманје.

Тело св. Саве било је свечано сахрањено у граду Трнову, одкуд га краљ *Владислав* даде пренети у манастир *Милешев* (1238.), де је лежало до 1595. Те пак године свирени *Синаи-паша* узео је свето тело светитеља Саве из манастира, и спалио га на *Врбачу* пред Београдом.

Краљ Радослав.

1228—1234.

Свети Стеван првоненчани краљ имао је четири сина: *Радослава*, *Владислава*, *Урога* и *Предислава*. Последњи се утвела на свога стрица св. Саву, остави се светске славе, поклаувери се, па додије постане српски архијерејског, и назове се Сава II.

После смрти Стефана првозваног краља преузме владу над еписким земљама његов најстарији син *Радослав*, кога је још за живота очина, св. Сава венчао на краљевство у манастиру Жичи. Он је владао само неколико година, јер властела усташе на њега, и он није имао доста снаге, да се одржи на престолу. Припућен бекати из еписких земаља, отиђе у *Дубровник*, де са дубровчанима уговори уговор (1234.), обећавајући им велика права, ако кад онет овлада изгубљеним земљама. Свети Сава, његов стриц, видећи, да Радослав не може више у Србији владати, призови га, да се покатује. Радослав учини, што му је стриц световао, покатује се, па на скоро за тим и умре, не оставивши по себи порода.

ИЗ ПРИРОДНИХ НАУКА.

Гору новци.

Још се у Новоме Саду говори о женама што су у римском гробљу копале благо. Жене те отишле су четврти дан како су почеле копати натраг у Нешту и невраћају се, али место њих спремају се други копачи да ноћу израде оно што немогуће Пештанкиње дају, јер новци, веле нису, ископани, има које видео да баш поред оног места де је копао гору новци, а и на другом месту на гробљу виђа се пламен, не знају Пештанкиње баш на коме је месту, боље то пламен показује него њихов план. Тако смо чули да говоре наци и има их који су пронашли казо се без по муке може добити де тих новца: треба веле, само кад пламен забукти направити шестар око њега, ако си католик са крдом, што пона нише на врати нову годину, или ако си православан са богојављенском водицом, (а шта би било кад би католик са богојављенском водицом а православан са крдом правно шестар? У.) бацити бату марамунреко њега, на кад се пламен угаси, а оно ће сви дукасти и цванцини остати на марами.

Тако се то говори и држи не само у Новоме Саду него и свуда по народу и баш нам је добро дошло што нам један брат нише о светлану — о том пламену што се виђа по гробљу, на улкама ¹⁾ ово старих бунара т. д. о пламену, кога Немци зову *свећа варалица* (*вирлихт*) а за који наш народ вели да то гору новци. Пријатељ тај наш нише о томе овако: „Свећа варалица (виђа се на онима местима, де је загрипао какио људско тело и буди такве друге животиње, на гробљу и на бојном пољу. То је плазетинкаст и хућ пламен, који из земље излази. Пламен је тај лак и може се преносити. Није као пламен од ватре, који

ако не пренесеш дрво, које гори, остаје на ономе месту, де је дрво, па зато кад дуне ветар, а он пренесе пламен од светлаца са једног места на друго и зато су Немци тај пламен назвали *свећом варалицом* која не стоји на једном месту, него те вара, па је час онде, час онде. Тај пламен, то је нека материја за себе, није то пламен, као онај од угља или од дрвета или од новца.

Новац хоћеш тако усајати, да се растони, и тад би на пољу стајао могао би се светлити, али одкуд се може нислити, да новац може гурети да му пламен земљу пробије и ко би запалио у земљи новац, Новац или боље рећи злато сребро, бакар, то је као и гвозђе, па ако многи нису видели шта бива онде де се превуче усмјано злато, видели су, шта бива де се мете запалителу гвозђе. Спали оно место, де доспе, на тако би се морала одде, де гору новца, да је пламен од новца спалила трава, и тако би у јутру наили старено место у гробљу; али тога још нико нисао није, јер још нисада новца горели нису, а онај пламен што се виђа по гробљу није од новца него је другачији и тај пламен неште и нестара. Тај пламен састоји се из две материје и те две материје зову научњаци *фосфор* ²⁾ — *хидроген*. ³⁾

На свету је доста ствари што нису састављене, па прилику ми кажемо, крв, кан крви, и држио да је то само крв, а научњаци дошли су, па су наили да у крви има и гвозђа и овог и оног, на тако редом, чега се год прихватимо то тешко да је једна материја за себе. Научњаци пахри су воду нашу тако растворити, да је свако нарче из чега се вода састоји за себе, на после те материје заједно саставити па онет да буде вода, као оно што се мајтер раствори, па вода бузе за себе а песак за себе, а тад се све то измени и агусе а оно онет мајтер. Тима материјама из којих се вода састоји дали су научњаци различита имена, на тако једну зону *хидрогена*. Тај *хидроген* кад се са *фосфором* састави онда начини онај пламен што га зовемо светлац, *свећа варалица*.

Фосфор има у костима човечијима поменана са крчом. На кад човек умре и месо му иструне онда тај *фосфор* није из костију, у земљи већ и онако има влаге, а то ће рећи воде, у води има *хидрогена* тај *хидроген* састави се са *фосфором* и пламен ишаје горе. За то се каже на гробљу виђа пламен.

Пламен тај може да буде, по две стопе висок а у толијим земљама буде и по два хвата висок. То је

¹⁾ Улка то су брескади, који се могу видети по равнини у Бачкој, Београду и по другим крајевима. Брескади су ти измешени оргули. За њих се прича, да су то гробови јунака и војвода народа, што се зато хућем (ушом) народ најчешће су поредиле кајара, то се оргули и ти брескади измеша хућем, ушом.

²⁾ *Хидроген* је реч грчка од „хидор“ што значи „вода“.

е тога, што се у топлијим земљама вода већма рас-
ствара, па оног хидрогена буде више, те кад се са
фосфором састави пламен већи буде.

Сад дакле сваки ко учита ово знаће, шта је то,
што се вели: гору новци, па неће тражити блага по
гробљу.

У леђи у грбачи, у костима је благо, али не у
онима по гробљу него у твојима живим.

Пружи мало кости твоје у руку ашов, жотику, перо,
риџ, чекањ и т. д. па ћеш свуда ископати блага.

У Добрици у Ванату.

В. А. Николић.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

Колера.

Рекли смо у прошлости броју, да ћемо више коју
о колери рећи. О њој има више књига написано а на
српском језику држимо да је она најбоља, коју је на-
писао др. Натомешић под насловом „о владању за
време колере.“ Књига се та може добити у Новоме
Саду код књижара Штиглера за 10 новч.

Ми ћемо из те књиге извадити, што држимо да је
најизувијне јавити. Писац најпре разјашњава шта је
колера и по чему се познаје. Пред колером добива чо-
век пролив, повраћање а после грчеве. Грчеви ти буду
тако јаки да и кад човек умре после два три сата
трајају мртво тело, те с тога се говори да се у ко-
лери сарањују живи људи.

Прелазећи на то: како колера постаје, говори пи-
сак ово:

Досад се не зна за случај, да је колера код нас до
год изашла сама, него је унесена, у здрава и чиста
места кроз људе долазећи из кухних места, и то не
само кроз људе болесне, него и кроз привидно здраве,
ако само од пролива пате, ил који ни овог немају.
Има случајева, да се дошавши из кухних места страни
нису са људма у здравом месту ни састали, ни само
прошли, па већ болест унесли и оставили. Ово се осо-
бито опажа иза пролаза војске, која из кухних ме-
ста иде.

И опет се није још нигде осведочило, да колера
предава са болесних на здраве додиром ил дувом: јер
по томе би морала гомила лекара погинути, и гомила
оних, што болесне негују; а њих сарамерно не по-
гине више од других, још ни онолико, него се данас
држи, да је она бела вода, што од болесника проли-
вом и повраћањем одлази, носилац болести и отрова.
Још се осведочило, да ни та вода није одмах отро-
вна, чим одије од болесника, него тек неколико часа
после; кад почне трнути, онда се развије отров. За-
тварани керови и мачке у собу уз ту воду добију исту
болест и умру, од саме душе оне. Од уквашених оном
водом болесничких кошуља на остављених у затворе-
ној соби да се суше, добију и они мачке од саме паре

исту болест и помру. По том се држи, да се отров
онај и у болесничким кошуљама и алинама пренети
може, те зато се закраћује, у време колере по вапа-
рима куповати и продавати старе кошуље и алине,
и уносити их, ако није онај отров у њима убијен, за
које има прописана средства и начина, те онда се ни
отров не развије, ни болест разнесе.

Да видимо сад наближе, шта има и сваки за се
чинити и сви скуна, да се од овог помора сачувају.

Окрим преднаведених узрока, са којим се уграби
болест, као што је отров сам, и као што је нечистоћа
и сирад; па онда, окрим оног, што од места и стана
зависи, има још и других повода, што онима људма,
који су већ по својој нарави више него други на ову
болест склоњени, или онима, који су већ и отров онај
заграбили, часом и са најмањом погрешком болест на-
вукну; а то су по оном, како се строгим испитом суду
осведочило: назеби, неумереност јела и пића, умор
телесни и душевни немири, од којих се за време ко-
лере сваки чувати има. О склоности на колеру имамо
навести све оне људе, који по својој нарави часком
добију пролив, часком завојну од настуна и чувања
по трбуху. Даље имамо додати, да у сваком месту
особито кући, де колере има, готово сви људи осете
неку промену на себи, које по свој прилици отуда
долази, што сваки више ил мање отрова уграби.

Што се тиче чувања од отрова самога, то ће сваки
увидати, да је пробитачније и мудрије уклонити се,
отићи ако је можно из овог места, или из оне улице,
или бар из оне куће, де се колера појавила. Исто тако
нека се ко посла нема клоњи и од оних соба и алина
де је болесник лежао, и од њихова заграда, ако није
отров убијен; нека не седе на онај изод, на који је
седео болесник, или у које је она бела вода бацана,
а не убијана. Са тога није пробитачно у време колере
путовати на паробродима и паровозима, или на ва-
шарџ, свртати у грчме и гостионице, легати у туђе
постеље, седати на туђе изоде, једном речи, ваља
се чувати од свагачег, де би се могло на отров наћи.

Исто се тако ваља клоњити од свакога ђубрета и
сирада особито животињског и људског, које је и друг-
чије, а тада сувише штетљиво. Све ђубре ваља из
куће изнестити, па што даље из места и од људских
станова изнети и добро заронити. У изоде, ако имају
своју отоку, ваља толико воде ливати, да се сасвим
исперу и исчисте; ако ли немају отоке а оно ваља
за утук сирада, растољене у води галице (1 % галице
на 20 % воде) сипати толико, док се сирад не убије,
које се најбоље дозна, кад се у изоду ђубре замо-
чен комадић првена лакуса папира (из амот.) поплави.

Из неуздесних станова и соба, како је озго наведе-
но ваља бар за онај мах, коме год је можно да се
изасеи. Ко је доиде етапонао у земунци, лагуму, по-
друму, или у соби при земљи, особито ако је мала,

влажна, мрчна, ако је близу изода, ђубрета или ма којег сирада, гада и блата, а има годишњу собу, нека бар за време овога помора у ту годишњу собу пређе и у њој буде. Веће дружине, које су научиле у једној соби седити, а друге им собе празне стоје, нека се бар тада што више могу разреде, да их што мање у свакој соби буде. Обитаће особито спаваће собе нека тада сваки што чистије држи; никојега ни најмањег сирада у њима не трпи; нека их што више ветри, подражљивајући, да је ваздух чист, што га у собу напушта, а не са изода, блата бара и ђубара. У време колере није ништа горе, него затворен ваздух. Само је то узрок, што колера најстрашније бесни по тавницама, казаматама, касарнама, и препуњеним становама, особито у становама прили под земљом. Боље је ако би било ладно, собе грејати на отвари и ветри, него трнати онај затворен ваздух. Ветрење собе тим је нуждије, што су собе мање и што већа дружина у њима седи, особито за оне људе, који се не баве по пољу, него морају због својега посла непрестано у соби да буду. Неки мисле са кадом соба одржати ваздух чист, то је лаж и вараше.

Исто је тако важно, да се тада сваки, коме год бити може, што више бави на слободном ваздуху, у пољу, осведочено је, да и она, што су отрова толико у себе навукли, тек болест да будне, од отрова се опросте, чим дуже на чистом слободном ваздуху проведу; а најздравијим људма у нечистом ваздуху мрва отрова болест наведе.

(Продување се.)

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како треба рогату марву са исеченим сеном или сламом ранити?

Овај начин ранења рогате марве слабо су нани економи до данас употребљавали, с тога бујају о њему да проговорим.

Најпре треба узети осушеног и за марву са свим већ приправљеног сена толико, колико буде потребно; за тим ово на ситно, од прилике на један палац кратко а још и краће, са сечком исећи, па га с репом, кромпирима и т. д. помешати; потом треба узети соли и у врућој води растопити, са истом сламом водом исечено сено по добро нахлупити и у оваком стању 12, а још боље 24 сазата оставити га, да се добро намочи. Колико се пак соли у води растопити мора, не може се тачно одредити, већ треба гледати, колико има сена, па се по томе равнати; ако је више сена, то и више соли у више воде треба растопити, но најбоље је онолико соли у води растопити, колико се суве обично марвинчега наједанпут даје, сходователно, ако се сена толико припремља, да се шљаме три, четир пута марвинче приправи, то треба и соли три, четир пута више узети и у три—четир пута

више воде растопити. Да се види са овако приправљеним сеном во или крава у добром и здравом стању држати може, то треба за оно марвинче, које веће бити неће, и које је средњег узраста, сваки дан до 18 фуната исте ране одредити, а за марвинче већег узраста до 20 фуната. Кромпири, репа и т. д. неморају баш помешати бити, но ако се помешају, то је рана много пробијачија. На исти начин треба и са сламом поступати, само што је шљаме нужно и сена помешати.

Овде смо говорили, како се има само једно марвинче ранити, но сад треба да видимо, како треба двоје, троје или више њи ранити. У оваком случају, сено и сламу на исти гореоначени начин, само што много више, треба приправити, затим у веће посуђе метути; ово добро покловити и шчим год јако притиснути. Ако зимно време настаје, то треба исто посуђе са сеном или сламом у топло какво место, или у шталу унети и за време целе зиме тамо их држати. А да би се марва на овако ситно исечену рану лакше навикнути могла, то је нужно из почетка само на двоје на троје исећи и тако сваки дан све на краће и краће секун га за једно 14 дана моћи ће се, као што горе рекосмо, сасвим на кратко сена и марви већ за то време навикнутој давати. Сад је питање: каква је корист са оваким начином ранења рогате марве? Корист је та, да се много више сена или сламе преко године употреде, јер што би иначе четир марвинчета за годину дана појело с тим се на овај начин ранећи, шесторо њих лако и лако и то још у много бољем стању, за исто време одржати могу, а притом се пређе марвинче и угоји, а крава више и много боље меса даје. Зато је желим, да би сви наши ратари, који волове ил краве држе, овај гореоначени начин ранења рогате марве у своје господарство уведи.

У Старом Вуковару на усекованије 1871.

Милан П. Јовановић.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

Трговачке школе.

Ако икоме трговину треба науке. Треба је и ономе, који не ради ништа друго, него као каква шљамарица купи јетиније, да скупље прода, па ако је добио на форинти 20 новчића хасне, он је задовољан, а камо ли ономе који сам сена прави, који има своју фабрику, који има посла са трговцима са свију страна света, и т. д. Ту није доста само знати рие нег шест пута пружити и сваки пут, нешто да муштерија не опазе по који цол закннути, ту треба осим другог и политичар бити, треба знати израчунати по приликама хоће ли бити рата или неће, па по томе своју трговину уредити, треба знати како иде читана светска трговина, треба знати, како је које године у

овоме или оном крају родило. Све то треба на ра-
бош узети па из свега извући оно: како се треба у
ово или оно доба кладати. Много, а здраво много треба
да зна трговац, али то се не научи у дућану, де мора
на затворени врати муштерија не читав сат да зула
па кад јој отвориш, па видиш да хоће за крајдари
бибера, а тебе мрши или за тезгу, па јој кажеш: нема,
па то се бегме ни онде не научи, де од јутра до
мрата, мораш чекати на врати, па недати муштерије,
ту је доста ако знаш лепо тенати: изводте лепа ше-
перна медена секице, изводте код нас, изводте нај-
лепше млађ лале, чигина носа, дикина брка и т. д.
то се може научити само у школи седећи за екамини
толико, колико стојиш за тезгом, то се може научити
само у великој трговачкој школи. Али, ту лежи. Ве-
лике трговачке школе су у великим варошима, велике
вароши велика скупоћа. Па онда шидљиво дену бар
у мање трговачке школе! Али и тих нема у мањим
трговачким местима, и те су тако исто по великим
варошима, па и ту треба најмање шест стотина сре-
бра на годину, а од худ толико сиромаску трговцу, па
још кад има два сина за школу. Истина је, врло је
тешко дати дете на трговачке школе, скупоћа је, да
је ни у једноме институту (заведену) нема, па да
шта да радимо? Један пријатељ наш, који има дену
за школу, а није му до разматања, приказао нам је
ово дана један начин како он држи, да би се могли
по мањим варошима трговачки синови учити тргова-
нским наукама. Он држи то овако: требало би да се
сложу двајест тријест кућа које имају дену за школу.
Онака да даде на годину 100 а, то би изнело на го-
дину 2 до 3 хиљаде, за те би се новце могла добити
два три ваљана учитеља, па би се деца код своје куће
спремала и носе при крају године ишла и на јавним
школама испите полагала.

Предлог овај препоручује нам пријатељ тиме, што
би тако школство деце много јефтиније стадо, што
би деца родитељима навек пред очима била, па се
неби имали плањати да их неће болестине снаћи, а
неће бити бога, да их чува.

Добро би дакле било да се и други о томе прои-
сте, па да се посла прихвати. Кад у једноме месту
две три куће чинуте држе учитеља својој деци и
добро га плаћају, за што да неби могли тријест кућа
држати два професора?!

У Новом Саду, 10. септ. 1871.

Довољн на овдашњој пијаци јесу од последњег мог највештаја
врло јаки, а све што се дозвезе брао се и радо по доброј цени
купује. Такође са горњи пијаци долазе о промету пријатне пе-
сти. Јито чисте 82, 83, и бочка цента о. 6 до о. 8-50. Зоб о. 3
до о. 3-10. Јечам о. 2-80 до о. 3 бочка цента. Кукуруз бочка ц.
о. 3-60 до о. 3-80.

КУРС ОД 9. СЕПТЕМБРА 1871.

Сребро.....	120.—
Дукати.....	578

Кад и де су вашари и пијаци?

У Србији, по сри. кал.

Александар, 14. октобра.
Брус, 14. октобра.
Балезо, 29. септембра.
Градште, 29. септембра.
Делатрад, 6. октобра.
Јакобца, 10. октобра.
Рапша, 14. октобра.
Сингајинац, 1. октобра.
Ужине, 14. октобра.

У Војводини, по рим. кал.

Ала, 15. октобра.
Бела Писка, 6. октобра.
Бечеј бачки, 17. октобра.
Арад, 18. октобра.
Бач, 28. октобра.
Бечеј бачког, 3. октобра.
Бешеново (старо), 3. октобра.
Билет, 10. октобра.
Будјан, 1. октобра.
Вршац, 28. октобра.

Вршац, 30. октобра.
Запчоре, 15. октобра.
Илок, 23. октобра.
Кул, 15. октобра.
Каменица, 18. октобра.
Нови Сад, 30. октобра.
Паланица, 6. октобра.
Рекетица, 1. октобра.
Станишић, 4. октобра.
Стубина, 29. октобра.
Од Милути, 25. октобра.
Тител, 26. октобра.
Товина, 4. октобра.
Чанад, 16. октобра.
Шнапшонац, 15. октобра.
Јакобца, 29. октобра.

У Тројној краљевини.

Изањки град, 4. октобра.
Копричница, 12. октобра.
Крижевац, 18. октобра.
Сарајев, 18. октобра.

ПОДЛИСТАК.

ЛУТРИЈАШ.

I.

Ономад негде прођем кроз град В. На путу који
води у болницу градску сретнем четир војника, де
у мртвачком сандуку носе човека. За сандуком ишла је
једна жена, сва неплахана. За руку је војила двоје не-
јаке деце, двоје идоме сами за њом а поред сандука
са обе стране по један војник са пушком на рамену,
Одео и на жени и на деци казивање ти, да су сви
лука спровишња. Чудо ми беше да мртваца без пона
и грета носе у гробље те поћем и ја за сандуком и
запитам војника једног, за што то чине? Онај ми не
одговори ништа. Ја га запитам немачки. Ни на то
ипање недох одговора. Најпосле скупим све своје
знање, те натучем мало и маџарски, али војник само
иде напред и гледи преда се.

Запитам жену али она само уздану и маху руком.
Сад ме је тек мучило да дознам шта је та, ваљда
ишмо у Турској да сарајују човека без звона и пона.

Прећем на другу страну па почнем запиткивати
другог војника. Онај није ћутао, али ми је одговорио
оволико колико и онај што је ћутао. *Гледај свога
погла одговори ми овако што по веде чистог раник
војник с друге стране, и ја неимадох куда, него вра-
тити се натраг и ићи својим путем, али ме је једнако
копадо да дознам које то, што га сарајују као нешто
како?*

II.

Три дана после тога будем у варошници К.
Свршио сам свој посао, па одем у кафану, де сам
сврло, кад сам у К. дошао.

Било је нешто преко једанајест часова. У кафану
не беше тако рећи никога, само су за столом, де су
новине седела два грађанина и читали новине.

Ја сам ишао чашу пива.

Келнер ми га ћутељки донесе.

Ја сам пио пиво и ћутао а грађани су опет читали новине и ћутали.

Како-ејиди прошао је једаред кроз кафану и познало се по њему, да му није мило, што је тако мирно у кафани.

Чудни су ти бирташи. Полиција ¹⁾ и они то су две сасвим протинне нарави. Полиција би хтела да нико никуд неђе, да нико не пева, не виче не пеје, једном речи да сав свет навек спава. А бирташи мрасе на сан хо на колеру, само нех се виче, а по највише нех на њих вичу: *Хеј бирташ батерију!* ²⁾ *ево, сто кава и т. д.*

Бутало се тако до близу дванајст.

Наједаред остави један од грађана новине, што је држао у руку, диже наочаре са носа на чело, па ће испод њих погледати на свога суседа и рећи:

— О сирота Макса Лутријаш, умро је у болници у граду. Јуче су га сарањили. Шта ће сад сирота жена са оном четвором пицаџи. С њима адо а без њега а горе.

— Боље бар ју је откопао. Неби се тај поправио никада. И у тавници врла му се лутрија по глави, прихвати други.

Мени се учини, да је ту о реч о ономе мртвацу, што сам га ја пре три дана у граду срео, али они кажу, да је јуче сарањен. Не ће то бити онај исти, али опет дај да зашита, ваљда нећу проћи као са солдатица.

— Господо опросте, што се унлећем у ваш разговор, али мени се чини да ћу овде моћи дознати, зашто су пре три дана сарањили робџиана без звона и попа, јер по свој прилици тај робџиан биће лави, што по рекосте, Макса Лутријаш. Робџиана је пратила жена са четвором деце.

— Јесте, то је тај исти, само што он пре три дана није сарањен него јуче, а пре три дана однели су га из тавнице у болницу и нама се ваљда учинило да га сарањују за то, што га у сандуку носе. У Граду навек болеснике тешке у сандуку пренашају.

— Но сад сад сам са сарањом на чисто, али сад би опет рад знати, за што тог Маку зовете лутријаш и зашто је доспео у тавницу? Ви нешто напомену-сте о лутрији и његовој глави, и ја хоћу задикад да метнем на коју нумеру.

— За што; знам зашто, али до дванајст сахата немогу Вам испричати, а ја имам обичај дванајст на торњу а чорба на астау.

Ја се обратим на другог грађанина на замолим њега, да ми прича, аго зна.

— Знам, одговори и овај други, али ја сам данас код овога брата позван на ручак.

Ово беше само шала, али мени толико је озбиљно рекла да и овај други пунит дванајст сати ручава.

Шта сад да радим?

Код гостољубиви људи знало би се шта да се ради. Могло би се у дванајст часова бити и код своје чорбе и опет радозналом странцу испричати приповетку о Маку лутријаш али у К. можеш бити по десет година на стану, код тихих грађана као што су та двојица, па да им невидиш ни собу у којој жине а камо ли да им за њихов астал седнем.

— Па обејаће ми бар после по дне.

— Добро ако доћем.

— Немојте ако, него ја вас молим учините ми ту дубав, небете се кајати.

— Но — добар апетит.

— Добар апетит.

(Продување се.)

ШТА БИВА ПО СЕТУ.

Шта је даље са устанком у Арбанашкој о томе од гуда ништа још никоме немачки познатица у Беогу ово:

„Сва је прилика да је устанак захватио чврста крвена у целој Албанији, бар је јестива да Шкипетри и Миридети сада ништа не раде без заједничког договора. Што се до сад немогало чушати о бојевима, узрок лежи у томе што се сада Арнаути омањени страхом илти паразит на Вракку нејаво ступају у доштане адо инсу добро спорукани и ако не кмају ве-што воју. У горани се даље сад чете уређују, и то је узрок што се сад претварају о устанку. Но судиш по морана које је која им претуче, кади се да потпуно схвата положај устана. Низаму су носели све прохале који воде у шарски и драцански саврак и тамо јасу силе уредућивали. Све су знације тачно на југу и на истоку јаво носећу, и изгледа да су Кизабан (стари Светоград) изабрали за темел одике ће оперирати. Арнаути су тврде одлучили да нејаво своја стириврана. „Оружја пре неваласкох док се скелдеребеговој земљи не поврате нема права“ — вели одлуча онште скупштине у Илкенција. Душа ваља. Арнаути ти је јунак, и можеш поверовати да ће удржати у боју до последње кини врви.“

Даље се чује да се у арбанашким алашима нећ отпочео бојак и да велики министар турски сам главом тоће, да иде у Сандар, да он води војску на Арбанашку. Он је утишно кри-ску буку у Султан се од нећа многоме нади.

На неколико дана дојиде опет јавља се да се по Арбанашкој суди у пилеме унесују и по томе изгледа да од буне нема ништа. Ваљало је да која дик на чему смо.

У Црвјој гори слава је велика. На хлазу гостољубиу крштеи је хилеоси сиз. Силни се свет слезао на Цетине. Држи се да ће бити и велика договора тамо.

Хрватици је сабор одгођен до 1. јануара и то по трећу пут. Ван и велики јунаци Хрватици биле су у Шенти на договору код Андриана, ту им је велики м. Андриана очитао лекцију што су се нареднаци по Хрватској отеле.

Чесн ће по свој прилици повести се са Бечом. Хокинарте им је поднео предлог за мир, који најважније у свему Чесн са Немцима.

Хрватско новине „Обзор“ казују Србима да због унлеца на Загребачкој учитељској скупштини не треба да се срде на Хрвате. Хрвати остају браћа Србима а свада има заштитица.

Комесар хареса изгради је општини Сисачку, што је на његово питање шта је жеља општинска, казала, да жели, да се позову грађани на сабор у Загреб. Општинска билежница захвалила су на то на службу али инсу ни комесар остали дужни него су му рекли никак ти под нас, живио цар, за тобо паш ни довета бржа.

¹⁾ Рот грин, квест која лави на ред.

²⁾ Батерија ин су по 6 до 12 топова заједно.

Бугарски тајни одбор кад је чуо шта се у Арбанашкој зби-
ва познато је сва народ на оружје.

Немци да их је нише на сабору неће да држе сабора, а до
их је нише ту изашао са сабора. Али се на то неће окретаа.
Располаже се нови сабори и ту могу Немци горе поћи. Немци
нису ради да измусте ушине из руке.

За председника окружних судова, постављени су за Бачку-
За Бају Милутиновић, Кочаче за Нови Сад, Сецепа за Сомбор
за Банат. За Нови Сад, за Велика Београд Баради. Дакле на
толику Србају само један Србин.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Образ и књижевна у Интелекту). У Интелекту је прошле го-
дине отпавило преко поште писмама 1.000.000.000, т. ј. хиљаду
милијуна. Да се та писма поштом требало је 10 милијуна ри-
фона књижа, а 17.000 сузита преном писма да се запечате ри-
фони у којима се писма отпавило. Дакле је потрошено 5200
ока штампарског мастила да се удари жит на писма. Више од
200.000 ловаца развело је по разним крајевима Интелекту. Као
што то обично била, тако се и дане писмо у поштанским син-
дучијама 12.000 писма на којима није назначено поме и како изи-
ти.

(Турске омице). Турска је зграда по телеграфу јавила своја
страна дворишта, изпуни да се укључе све стране поште у
Турској. Уједино је и то јавила, да је већ све издржала киво ће
се поштанске амањете сигурно и редовно одржавати, на стога
јесу нужне поште страних држава, тих још мило што изгледа
како да се тим поштима сужана новинама изди Турца у својој
рођеној (?) држави.

(Француски). Није доста јадном француском народу перање
што та стаје у последњи рату с Прусијама, него та још силне
прозоре душе меканих господара држава читала черке пожу-
бујући ју адразу снага, а све да то не би да ли се господари
доказали власти, па да и они несе још поштом пошти заједно
с лева. У том су се поштом пошту тако обрачунали, да се чак и
сујеверном народу сужа, само да дају јарод на себе. Таки је
један поштом неки хр. Ларнеј у Паризу, ево ово тражио. Прост
народ верује, да јуди могу пронаћи шта ће у напред бити
кад се омигнатише, исто овако као што веде да и меостари могу
у напред кати шта ће се збити. Та дакле парализи, др. Ларнеј,
омигнатише тако два човека, па их стави испитивати шта ће
бити с Француском. Они му, вели, ево одговори: „Није то по-
следња несрећа што је Француску ево свихла, дочекаће она
још криве дане. Чер (сада глава у Француску) — он ће за шест
месеци на једаред умрети од некако безе у срцу. Париз ће се
побукити, сва ће се камуци као један човек подићи, и још ће
ни Прус и Наполеон помагати. Јуди ће се кати као извори, а
Париз ће сагорети. То ће све поштом радевати које ће без-
дуги подићи на то напаст, а после ће се поштом у Аме-
рику да траже тамо посто. У Америци ће наћи 100.000 Некама
које ће каменисти и на парца кепотни. Они ће и сва им
своји поштом од кати по што претучаре суже у поштом свету
(т. ј. Америци). За тих ће се прозванице (француске покрајине)
побукити — и онда ће се у име свих друштвених установа
накосто прогласити.“ За то та препредена парализи, др. Ларнеј,
препоручује да се гр. Шамбор кружиште за француског краља
пре него што виступи на несрећа. — Бавне пареница и краље,
кати и други сличнији кад су на тако што свали.

(И лепота се — неша). Не даво је осуђена на смрт госпођа
Матр Фр. жона ретке лепоте у Калифорнији, јер је једнога
судца уверила. У затвору се сваки час пребављала, тако да је
сваког 3. де 4 сажела криво друго одево на себи. Сваки пут ста-
јала је увек пред огледалом, па дивил се сама себи рече: „Што
се тише гледам, тим се све више увериам да мо неће обесити

Оваково лице, овакв стас не могу никада да неша створена
бити.“ Али се презари јер у Калифорнији ни лепота не
помаже.

(Колико људи живи на свету). На свету живе до 1350 мил-
јона људи, различита јеника, и исповедују 1100 вероиспаса. Човек
у средњи живи 33½, године, четвртину људи погину пре 7.
године, половина пре 47. године. Од 100 људи доживи их једно
на друго пих 6 до 40 и више година, од 600 људи доживи један
80, од 1000 људи један 90 година. Свако године умре 40 мил-
јона, дикле на дан 110.000 људи. На место оних 40 мил. умрелих
народи их се на родњу 51 и по мил. Ако загладују ратови,
кугне болести или друге казне пенде, онда погину да тако
живе људи. На годину се очеки до 11.250.000 људи.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

СРПСКИ ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за претшћу годину 1872.

може се добити: у Новом Саду код годишњег омладинског од-
бора, код српске народне задружне штампарије и код Стеве Ра-
ковића трговца; у Сомбу код Душана Стојишића учитеља; у Пе-
терова Саду код Уроша Милутиновића; у Тителу код Јована Пе-
новића; у Карлову код Јована Напољонића економа; у Валаки
код Леополда Јовића штампера; у Мелену код Радна Гривића
правника; у Београду код Бранка Јовановића; у Јошину код
Николе Ј. Милутиновића тајника чинописице; у Врачку код Уроша
Тихомировића председника нов. друштва; у Ваучеру код Казимира
Јовановића; у Вуковару код Милана Суботића учитеља; у Руљу
код Јоже Богдановића трговца; у Пожеги код Симе Поповића;
у Крпењу код Агензија Јанковића; у Каменику код Јоже Бе-
линовића белокрвни; у Јаску код Миливоја Милутиновића; у Кар-
ловцу (гермел) код Луке Петровића; у Сомбу Градском код
Косте Угришића; у Новом код Глине Милутиновића; у Трсту
код Јанка Цветковића и Вежжара Лукичића; у Задру код
Илије Јанковића; у Шабацу код Љубе Ковачевића и код Је-
реја Михаила Драгољубића учитеља; у Славну код Косте Вучи-
новића; у Петрову-Орлову код Николе Јанковића; у Цетику код
Крста Кулишића; у Јошину код Петра Рамадиновића; у Хрвату
Новом код Јоже Напољонића; у Селаву код Николу Зуба-
новића свештеника; у Краљеву код Јосифа Токића; у Ваучеру
и за пољу књижевну Србију у главној књижици Л. Милутиновића
и у књижици В. Вуковића; у Београду код Мите Милутиновића;
у Сомбу Краљев код Мите Поповића; у Сомбу код Јанка Гривића трг.
у Будим-Пешти код Јанка В. Поповића; у Сомбу код Ми-
лана Напољонића учитеља; у Малу код Томе Ковачевића; у Ма-
рибору код Наје Павловића; у Сомбу код Бетана
Милутиновића.

Пошто се поред свега тог, што је овај календар у 7500 при-
мераца штампан, велики део примерака већ досад растурио, и
још много од главнијих места као: Суботина, Темшвар, Земун,
Нови Бечеј, Беоке омладинске календаре још ју пријавио, да их
пожемо чланове омладине на речених и другим местима, да их
што пре потраже и купе, дах се за неко време пису сасвим
распишати. Омладински би одбор послао и у поменута места ка-
лендаре, али пошто се није није јавио, одбор није знао, ко би
се овог родољубивог терета прихватио, да их растурије и продаје.

Цена је омладинском календару 50 нов. а. пр. или 5 гр. ч.

Годишњи омладински одбор.

ВЛАСТИТЕЛ И ИЗДАВАЛАЦ: „ЗАДРУГА ЗА СТРУКУ НАРОДНО ШТАМПАРИЈУ“, — УГРЕДНЕ НАСТА ПОНОМЊ.

Српски народни задружни штампарија у Новом Саду 1871.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

"Глас народа" излази сваке недеље на забаву. — Цена му је по годину 3 о., по пола године 1 о. 30 новч., по четвр месеца 1 оор. кустр. пред.

Донеси се шилу уредништу а претплати и огласи административни "Глас народа" у Нови Сад. — Обласи шаљашу се: од реда оваких слова 6 нов. и 30 н. за јит сваки пут.

ЕПАРХИЈСКЕ¹⁾ СКУПШТИНЕ.

По свој прилици општине и сви они, којих се тиче, добици су већ позив на епархијске скупштине, које ће се држати у архијерејској 7. у бачкој дијецези²⁾ 11. у будимској 18. окт. ове године. Када ће се пак у пакрачкој и темишварској дијецези држати, то нам још за сада није познато, али свакојако и ту не ће бити далеко и ако незнамо кад ћемо бити куда позвани добро је знати шта нам ваља радити кад нас позову: за то, што будемо овде говорили са скупштине, за које знамо да су сазване, то ће важити и за оне за које незнамо.

Епархијске скупштине то је нешто ново код нас. Да би могли знати они, који су у провинцијалу, како ће изгледати те епархијске скупштине, казаћемо им толико, да су епархијске скупштине за школу и цркву то исто што су јесупанијске скупштине за друге ствари. Мало нам је теже наћи слику и прилику епархијским скупштинама у граници. У неку руку региментске скупштине, кад неби биле завадане ибершунгом³⁾ саблашким могле би се споредити епархијској скупштини. Али да нам буде још јасније, рећемо: што је општина црквена у малом, то је епархијска скупштина у великом.

Како ће се бирати они који имају доћи на скупштину о томе има наредба саборака, и ту наредбу добиле су све општине у руке.

Колико ће људи из кога краја на скупштину доћи, то има у тој уредби, али нама није до тога стало колико ће њих доћи, него какни ће доћи.

Епархијска скупштина имаће врло важне послове да свршује, и то треба да имају на уму они, који бирају људе за скупштину.

Епархијска скупштина имаће да нареди ко ће бити судија свештеницима. Није ли до сада викано: попу нема суда, његова аманџија више вреди него на граду најјачи шањчеви, и треба ли то да буде и од сада? а од људи, који ће доћи на епархијску скупштину зависеће, хоће ли коракнути напред или остати, де емо ту смо.

Да се не би могло оно говорити: врана врани очи не копа, у суду свештеничком седеће од сада и људи, који нису свештеници, а да не би они за старе грехе свештеничке пона суда правили или за нове грехе пшму терали, ту су свештеници, који ће рећи: будимо правични, та и попови су људи.

До сада је била конвенторија⁴⁾ све и сва, она се почала и у задареке и у школске и у сваке друге послове, што се тичу општине. Сами свештеници били су дакле виша власт над њонцем општина, у којима има тек један или два свештеника. Сад ће на њихово место доћи други људи. Од тих људи зависеће, хоће ли се и од сада правити сметње кад се хоће на школу која крајцара више да потроши, и благосиљати само кад се хоће, да дижу висока кубета, златне јабукe, гвоздене порте и т. д. па зато, немојмо се шалити са епархијским скупштинама, бирајмо на скупштину људе, који знају де лежи најгрђа рана народна, коју је досадања управа само покривала, ако није мислила лечити је.

Школа, која је била до сада пасторче црквено. Њена виша власт неће више носити аманџију. Она ће за себе имати свој суд и своју

¹⁾ Епархија, то је реч грчка дошла од епа и архе, што значи управљати, водити над њом. У старо грчко доба били су епарси то, што су данас кулаши или на крајини генерал-команданти, били су управљачи над једним предлом. То се име после преложило на цркве и епархија имали би по томе знати се предео над њом је црква, скупштина из тог предла, де им црква или по њој епарх, ове се епархијске скупштине.

²⁾ Језичко, реч грчка, што значи заједно, исто, исто што и епархија, разуме се под њом све куће у једном предлау де је црква или другачије управо овиј крај, над којим је црква.

³⁾ Ибершунг, реч немачка, тако се зове заједно, или скупштина, што се прво речење простира на то којој ани сабоа.

⁴⁾ Реч латински друштво, место, де њих више заједно седе, па ту људе или друго или наредбу.

управу. Та управа знаће се епархијски школски одбор.

Како без ваљане школе нема добра нареду тако исто неће бити ни ваљане школе ако не буде и добра епархијска одбора школска.

Па и за то, и не и за то, него баш због тога не дремајмо, него будимо на опрезу, не жалимо ни труда ни времена него дођимо на епархијску скупштину.

СРПСКИ СВАТОВИ.

(Настава.)

Да наставимо, де смо етали. Пређимо преко тога, што се о претену или јабуци чини, па ћемо доћи на праву свадбу. У очн свадбе искине сестре или снаје коња једнога. Покрију га свега свилом и кадивом. Покрију га шарени ћилимови, а на ове повешају мараме и пешкире. Не види се ни главе ни ногу. Нек се анаде чији се момак жени. Брат или други рођак ћувегин ујаше на њега. И он је искићен, што се боље могао. У једну руку даду му узду, у другу чутуру. Слика је лепа, особито ако је јахач стасит а коњ поносит. Мало је и старих, ко не ће истрчати на сокак па рећи: да лепа кољаника, али за тим можда и уданути, што га је обишао, а домаћин постао се, да их што мање удану, те је коњаник заредио од куће до куће. Пола је седа савано рано. Коњаник је реко, да су сви на окупу, кад се зора с даном а девојка с мајком дели, и жалина ти је погледати, пуна авија кола, кола пуна девојака и момака, а поред сваки кола по два коњаника, све се накитило и разновесило: *сви часи добри ови најбољи.*

Али куму се прохтело, да код кола још једну поише, па још једну и још једну. На кума угледају се и други и од лепа весела, већ се прелази у пијанку, те девојке, које не нију морају да опомињу кума: *наше је куме преше, да путујемо.* Али кум још никако, да се креће, те већ и свекрве морају да их журе: *зарав, куме, зарав стари свате.*

У песми тој у тим лепим питоим речма казују свекрве бекрији куму ово: Та жури се жидеро једна, полази наћеш и тамо, шта ћеш докати, а кад додаду: *зарано нам снагу доведите*, ту му веле: немој, да засидиш код пријатеља па да се не крећеш док те не истерају, док им и последњу кап не извучеш, него пођи за времена, да те ноћ не ухвати.

Али кума никакo днх иза астала. И момкове и девојачке ефебуле већ су промукле певајући: *наше је куме преше, да путујемо.* Већ се и код куће: „забринула момкова мајка, што

јој сина са сватови нема, па излази сваки час на поље и слуша чује ли се сватовски глас, али кум још једнако напија, а сватови му вичу: амин, пије кум вина и одобравају шта ради.

Вечерњача је далеко одекочила, кад се чу песма: сватови ееду језде, село весело.

Село је весело, али сватовима није богме свима до весела. У мраку изврнула су се кола једна у једек, па најлепшој девојци екргала руку. Друга се двоја утркивала, па натрчала на трећа, те јединца у мајке рудом убила.

Читав покор, песма и плач, подвик и запевка све се то измешало. *Благо нама сво нашој кума, непа младожењина мати, а друга га проклиње: Бог га убио, тога твога кума.*

Те прве ноћи етишају се сватови којекимо. Уморени од пута вечерају само, па понајвише развију се сваки својој кући на поћиште; али за то ће тек сутра као што влаје: терати кера, *сутра је права кумовска част.*

Сутра на вече је *велико веселе.* Свирац, што гаднију реч изабере, кад чији краваљ приказују, тим се већма сватовима допада. Ништа то не смета, што ту има деце од 8 до 12 година. Па после краваља тек постају гадне бљувотине, ту се игра „корњаче“, ту се на лебрљем пендеру прави „сувача“ ту се прави „мртвац“, и т. д. то пред људом децом. Ако се већ не може на дану, кад се иде по девојку, бити без ефебуле; али у вече у сватове никад не би девојке ни децу пуштао. Па не би ни то допуштао, да момци и девојке на коли једно другом у крилу седе. Људи нису жито или зоб, да се као снопље једно на друго натоваре, него ако нема доста места, да једно поред другог седну, нека се и не пењу на кола.

После по ноћи, кад је полак памети попијено, већ је сва соба измоллована са пламеном од свеће и ту су нажомоване прилике, да мора доћи пона, кад се закрече, да водницу освети.

(Скратиће се.)

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владаоцима од лозе Неманјине.

Краљ Владислав.

1234—1246.

Кад ербека властела одустану од Радослава, поста ербеки краљ његов брат *Владислав*, други син св. првовенчаног краља, па и њега краљевском круном венча св. Сава. Владислав се одма у почетку своје владе старао, да се изири с Дубровником, с којим је био у завади, с тога, што су Дубровчани пријимали с себи

брата му Радослава. Дубровчани радо пристају на мир, сазнавши, да се Радослав покорио Берију, и обећају, да ће бити Владиславу пријатељи, и да ћеће помагати неког поморског кнеза *Владимира*, који је са Владиславом био у размирици. Тада уједно обећају Дубровчани Владиславу, да ће га у невољи радо и себи примити и склонити од његових непријатеља.

Краљ се Владислав озбиљно почео старати, да му народ буде напредан, и да се у земљи утврди законити ред. Он са стране доведе веште људе, који су умели копати руде, и тиме отвори нове богате изворе за државне приходе; на тако стече знатно име међу српским владацима.

Краљ је Владислав имао посла с Грцима и Аријутима, с којима је граничила српска држава. Кад се једном побунити Аријути, Владислав скупи војску, и унири све, који се побунише. У том устану на њега драчки војвода *Јован Ангел* (Патров), рођак грчком цару, и уђе с војском у српске земље. Владислав му са својим Србима изиђе на сусрет, сукоби се с њиме под *Скодром*, и са свим му побије војску, па и њега самог, с многом грчком господом, зароби и са собом одведе. Кад за то дозна грчки цар, пошаље своје посланике Владиславу, молећи га, да му пусти рођака из робства. Владислав учини што је грчки цар молио, те се тако утврди мир међу Србима и Грцима, и узмре се суседне побуњене земље.

Краљ је Владислав владао сам у своје име само неколико година. Он није имао мушке деце, па је јамачно за то још зграпао поделом влади са својим млађим братом *Урошем*, који се и назвао, српски краљ, али се и Владислав звао тим именом. Он је сазидео манастир *Милешево*, куда је из Бугарске пренео тело св. Саве (1238).

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

О широком свету.

Кнез. Добро вече, учитељу. Има већ ево торба година, како се видили нисмо. Баш сам те се зажелио. Али знам брате, био сам ти спечар, па не могах доћи. Неможем се куртуласити гостију. Четир дана, један са другим, пуна соба људи и жена, момака и девојака и шта ти ја знам све, ко је био. За цело је било више незнаки него знаки. Али шта ћеш до беса, кад вера тако доноси са собом.

Учитељ. Каква вера, кнеже? Не каже наша вера, да ти о свешарству потрошиш десет акова вина, што чини 60 ф., да закољеш вола од 100 ф., да утучеш шесторо јатањала и петоро прасица. Једном река, вера не изискује, да ти о свешарству потрошиш 200 ф. сребра. То је само обичај остао из старијих времена. Обичај тај беше некад нуждан, али сад се измало. Ја ћу теби изгумачити, шта то свешарство значи, јер сам уверен, да ти то незнаш, а кнеже?

Кнез. Вере ми, ја само то знам, да је и мој део тако радио. Од њега сам и од мога она видно, те сад и ја тако радим.

Учитељ. Дакле чуј ме! Некад кад смо ми Срби из-допомоконици били и Христа још нисмо познавали, није било тога обичаја. Има 1000 година, како смо почели у Христову веру прелазити. Тада су се читави сади на један мах дала крстити. И тај дан, кад је који веру приимао, славно се као дан новог рођења његовог! То прослављање мало по мало све је више утајило у обичај. Сваки сиромах, који би свинуо код свешара, добио је јела и пића. Кад су нах Турци Србима закладали, онда Срби мораше оружани за трпезом седити, јер су Турци нагињали и жене и девојке без-частили. Кад је домаћин дакле хтео прославити своје крсно име у миру, морао је читаву јурију позвати, која ће га у нужди од незваних гостију сачувати и одбранити. А сад кнеже није то више нужно, јер што год ми више трошимо и више се веселимо, то је нашим заклетим непријатељима, више по вољи, јер они воде: „невајте ви само и потрошите то мало сиротиње, а ми ћемо вам помоћи на крају, те ћемо нам скинути оне парче издрта кокуха, који вам леђа покрива, те онда идите, худ вам је драго.“ Јест мој кнеже, тако је то. Него научи ти тај народ и послужи и својим примером, како ваља штетити и изливати трошак избегавати.

Кнез. Баш добро те си ми то казао. Него хајд Бога ти, причај даље о тој мерици, каквад се зове. *Знам, пре си ми обећао.*

Учитељ. Та није мерица, човече, него Америка. — Дакле да ти приповедам. Био неки учен човек из вароши Генуе у Италији. Он је много путовао по свету, те му једном дуне у намет, да мора тамо, куда сунце залази, бити још такве земље. Те тако једва наговори неког шпанског краља Фердинанда, и овај му уступи неколико лађица. Наш се Риста, тако беше име Колумбово, крене из Европе пут запада и пусти се у велико и широко море. Путовао је, пловио је сиром на немарином простору воденом дуго и много. Већ му се људи почеше бунити. Раније стаде нестатајити. Воде на мору мало, јер морска је вода слана, те се недаје пити. Риста Колумб једна је притисао буну млађима. Једном после дуга путовања онашаше неко мале тичице, које на суву живе и које немогу дуго летити. За тим указах им се грање од дрва са прикним плодом. Из тога се увере, да земља већ неможе тако далеко бити и онег пононо добију срчаности и духа. Једног јутра рано поновише лађар с катарис: „земља, земља!“ Сви изгуче на поље и кад онашаше суво, они падоше један другоме око врата, те се од силне радости изљубише и мизгаше. Кад су дошли близу а они се обуку у своје стајаће руко. Колумб узме заставу у руке и под пуцањем тонова изађе на суво са својим овицирима и млађима. Народ, који је ту живео, кад види Колумба са дружином и те ве-

лите лађе његове, кад чу рик у тонова, разбеже се суд који. Тек мало по мало приближише им се, али пуни страха и ужаса, јер мишљаху, да то нису људи, но Богови. Држаше, да је Колумб највећи Бог, јер он беше најленије обучен. Од лађа мислише да су какве хавети а за тонове опет, да су се громови синили с неба на земљу. Кад топови по свршето молитве и благодарности Богу, грунуше, а наши ти дивјаи нападаше на земљу као споље и несмелаше се дићи, мислели да су сви громов пођијани.

А сад неке слатки, и ја сам ти скоро убојен. Сан је љуто на ме навалио. Зато ти желим лабо спавање, а сутра, ако уможеш доћи, приповедаћемо даље.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

К о л е р а.

(Наставак.)

Даље се има пазити и на чистоћу тела и одећа. Ово је свакад нужно, ал у колери најнужније. Зато нека се сваки тада што чешће пере и куна; особито се препоручују парне кунце, у којима се ухваћен отров на оној изаци; уз то нека се сваки што чешће у чисте кошуље преоблачи, и постеље не само чисто преоблачи, него ако може сваки дан на сунце износи.

За време ове редње шкоди сваки изаб, а највећма изаб трбуха и ногу. Спавање и бадење обнот на полу, ходање ил путовање и обдан по влажном времену, ил по магли, и само отварање прозора тада, није пробитачно; бар искуство доказује, да их више тада колера ухвати, него другичје. Особито се имају од онога чувати они, који су подложни проливу. Зато нека се тада оделом сваки мало топлије држи него обично, особито трбу и ноге, или нека бар већма пази да не озебе; ма да и оно не ваља ако се ко сувине претопљав, јер силом натерује зној, па ако га одмах не утире, а он пре озебе, него другичје. Још се препоручује, да сваки носе тонал завој на трбуху, било пошири алазел ил подебљу мараму, што сав трбух закрива одоздо па до преко лакшице у вис. Ово се држи данас свуда за предохранујуће средство, и особито се препоручује за скривању, која не може топлијета одела да набави. Многи носе мазар из воде извијен облог преко трбуха, који држи још топлије, и још боље сачува од пролина, само ваља преко њега сув завој свуда добро умотати и везати, да се не одлепљује, и да ладан ваздух под њега не подилази. Топле завоје по трбуху и топле чарапе ваља особито да носе жене у време својета чинишћа, ако ће да пробу адрене и читаве. У речи о предохранујућим средствима наводимо узгред како многи нит веру на камфор, монше, тамјан, бибер, цвет од десника, бели лук и др. што у кесницама о врату, као предохранујуће средство нис; ко имг веру нека их нос, само нека

се не ослања на то кад пролив ухвати, него нека одмах бољег лека тражи.

У време колере ваља се већма него обично чувати од сваке погрешке у јелу и пићу, јер желудац и код здравих људи, као да је цело то време нешто шанадан или бар предан, које се види по оној крви и бурлању. Што мање јела или снажна, то боље. Извијање и мешање многих јела већма шкоди у колери него другичје, зато је боље бити таштији, него пресићен. И често јести тада већма шкоди, него другичје; па ко се са теким послом не умара, нека и вечеру смањи, и нека је стера на мало топле чорбе са једно или два ровита јајета, на доста. Никада нису чисти убитачније него у време колере, колико с неумерена јела, још више с пића и ноћнога банчења. Отуда они небројни случајеви, да многи остане мртав, што је оно вече или ноћ пре бо највеселији и најраскалашнији. Даље је опште познато, да колера радије хвата пијалице, него друге, особито који много ждеру вина и ракије.

Што се тиче врете од ране за време колере оно се истина прописује, да сваки остане при својој уобичајеној храни; али ово само у толико важи, ако није та храна противна, па уз то ако је довољно питави и снажна, и за желудац лага, сварљива; тога ради се за главно правило сматра; да се сваки за време колере што снажније ране држи; јербо се свуда осведочило, да они највише од колере страдају, који се ране или не довољно питави јелима, или противнима; а противна су сва она, за која ко по себи зна, да му начини пролив; исто тако и сва тада и магна јела и она што желудац и прена омлитаве. Кво ћемо сва обичија јела и пића проћи, и код свакога што је нужно приметити, препоручујући оно особито домаћинама, да пазе, и пазели себе и своје да сачувају.

Топла говећа чорба препоручује се за време колере толико, да ко другичје не мари за њу и ко је другичје нема, да се ностара, да је бар тада има и узмије, јер и питавост и топлота њезина чувају од колере. По варошима гледи се и начини се уредба, да скривају ову чорбу добија забавица. У њу се меће пшенич, ил каша, ил само пржен и надробље леб; и нека је што боље зачињена, било то бибер, ил наприка и др. Исто се тако препоручује и чорба кокошица и од остале живине, најпосле добра је и гола водена чорба, кад се у њу 1 ил 2 ровита јајета размуте. Само чиста и пресна киселица не ваља особито за оне, који већ пате од киселине на желудцу и који другичје часом добију пролив.

Месо говеће, телеће и јагњеће, месо од дивљачи и од ситније живине мекано кувано, ил печено препоручује се као најглавнија рана за време колере и ваља да се сваки тога највећма држи. Не ваља месо масно, зато се не препоручује свињетина, ни овчевина, ни ћурчије, гушчије ни пачије месо. Ово може само поднети, кад се сва маст скине, па мекано скува

и окисели. Шкољиво је суво и тврдо, још већма старо и укварено месо и старе кобасице; иза овог онажало се, да врло лако дође пролив и холера.

Од рибе донушта се само смућ и нгука, али мора бити скорашња и добро зачињена; друга се риба закрађује, особито дебела шарања и сомза; иза јела рибе опажа се сила више разболена од холере. На устојању и укварену рибу сав свет личе да од ње изађе холера. Исто се тако личе на раке и на пужеве.

Од зеља не препоручује се ни једно, не само што у њему нема нискоје ране ни снаге, него што је и сувише водено и кончаво, па концима отерети желудац, а не парани, а воденошћу омлати га и наведе пролив. Кисели купус закрађује се и због тврдине и због јаке киселине; а вије сала боља ни слади, ни кел, спанаћ ни салата. Сладко корење од различитих рена нешто је мало уфе, али је и ту слабо хране, а сувише воде и конача. Само се донуштају нарива: накле, гра, сочно; јербо је и снажна рана, и противна проливу; само мора што мекше скувано бити, и ваза коју смућ; јер кожа прави ветрове и напоне, њу не може желудац да свада; зато су од нарива најбоље чорбе и папуле.

Теста донуштају се само лака, од доброга здравог неукварена брашна, у танким листовима начињена. Здепана и сувише масна теста закрађују се, јер их не може желудац лако да свари, него га отерете и укваре, па онда је часком ту пролив. Исто се тако закрађује врућ и мек лебац, особито, ако је и гњецан.

(Продужите се.)

ЗАПРИВРЕДУ.

О скотоводству.

Рекао сам пре, да конушари, т. ј. чикони, нису нужди, и да сваки гази треба свога коња увек на јаслама да држи.

Што сам за коње рекао, нема места за другу стоку. На против код других кућних животиња треба општи чувар. Корист општег чувања са свим је очигледна.

Бела марва изскује толико много ране као коњи. Она себи довозно ужитка може наћи на напнаку. Није дакле нужно, држати је у врене, кад паше има, на јаслама, и паћу јој на ноге доносити.

Свиња више може себи ниће наћи, кад слободно рије, где јој је воља, него да се безослена по авлији шета. Јер свињу, чим би се од сисања одбила, ранити, биће би највећа лудорија. Тек кад израсте онда ју на гољене затворити јаза.

Узмимо сад, како ми стојимо са чувањем те стоке, и да ли је начин наш пробитачан.

У Србији, Срему, Хрватској и Славонији, чешће и у Вачкој и Ванату свака кућа има свог свињара, свог говедара и свог чобана. Је ли то добро?

Ево зашто:

Није.

Показаћемо најпре трошак, где у селу општи чувар има, и трошак, где свака кућа свога чуvara држи. Сеоском општем чувару плаћа свака кућа једно на друго 3 еор, за свиње и једно 4 еор, за белу марву. Дакле 7 еор. У селу, где има 200 кућа, један чувар добије 600 еор, а други 800 еор.

Узмимо сад, да свака кућа своје чуваре држи. Сваком чувару треба на недељу лебац. Дакле 52 недеље чини за оба чувара 104 леба. Осим тога треба једно 3 нара онака једном а 3 другом. Чини 6 пари онака. Да узмемо лебац по 40 новч. т. ј. 41 еор. 60 новч. Пар онака по 1 еор. 50 новч. чини 9 еор.

Одужимо дане зиме, кад стока није у пољу, 120 дана од целе године, од 365 дана. Имамо дакле радили дана 245 код једног и 245 код другог чувара, то је свега 490 радних дана. Да је чувар кућевне послове радио, сваког дана могао би 30 новч. зарадити. Дакле 490 радних дана по 30 новч. чини 147 еор. Додајмо трошак на лебац 41 еор. 60 новч. то је 188 е. 60 новч. и онака 9 е. Свега дакле 197 е. 60 новч. потроши једна кућа преко године за своја два чувара.

По томе село од 200 кућа кад би свака кућа имала за себе чувара изада године 39.520 еор. тридесет и девет хиљада, пет стотина и двадесет форината за два чувара.

А кад опште чуваре имају, не кошта их више од 600 е. за једног и 800 е. за другог. Свега 1400 е.

Какав је то дакле грдна разлика између ове и оне суме. Ту хиљадама иде новац у ветар. У таквом селу већ се напредно не ради.

Сад да пређемо на другу нешто.

Испуне се обично у риту, где га има, или у шуми, по 20 до 30 свињарчића заједно. Код друге млаке онег је друга компанија.*) код треће трећа, и т. д.

Говедари се сматрају за што важније особе, на неће са свињарима да се здруже. Ћто такм се неко трвене и ревење покаже, које и у доцнијем животу остане.

Шта се ту ради? свугу се голи, намажу се блатом, банају се, (банати се, игра са батинама). Какав им је радња, онака и игра. Ту се и оно мало стида, које је детету од куће заостао мора угинути у безобразном говору и понашању већине, јер у какво се коло ухватити, онако мораш играти.

Ја сам једном пролазио лабом поред обале, на којој вихор до 20 такве голе дечурдије. Сви беху блатнави. Ама изгледаху ти као сушти ђавољичи. Кад им се приближисмо, стадоше се бацати камењем и блатом на нас. Вере ми баш прави африкански дијавли. Капетан хтеде пуцати у томицу, и једва га одвратисмо од намере своје.

Често се догоди да им понестане ране.

Е сад дед у крађу. Један чопор краде од другог. Ту не ретко дође до боја.

*) Компанија, реч европска, значи заједница.

Тако се на малена науце на неваљао и растонаван живот, те после читавог века никоме од хасне нисе. Шта више, сами себи на штету живе.

Дакле ирече би било, да своје газдинство другичје и пробитачије учесимо, на да неразмало до века.

Кад волемо друштво и кад живимо у њему, требало би све послове своје удружним начином одправљати.

О томе начину говорићемо Бемо други пут.

А. Тапањача.

У Новом Саду, 18. септ. 1871

Трговина житарских производа, доведено је много раније и све што је дошло дадро се продало. Жито чисто 83 ц, тешко бечка п. е. 6 до е. 6-40. 366 бечка п. е. 3-20. Јечам бечка п. е. 3. Кукур. стари јако се тражи и кукује се по е. 3-40 до 3-80. Нех кукуруз познате се већ депошати и кошта жеринрак у клинковица од е. 1 до е. 1-20. Од кукује недеље почине берба, ипостр. падежа је да ће средње исплати, а клинкет елика бољи него лански. Стари лански ипостр. кукује се беле по 5 до 6 е. алек. За неко од кукује бербе ипостр. горњи трп. е. 3-50 до е. 4 за алек. Мист синьска боље се тражи и кошта него цента са буретом е. 53 до е. 34. Славина еренска додела еор. 30 цента.

КУРС ОД 9. СЕПТЕМБРА 1871.

Сребро	120.—
Дукати	5.78

ПОДЛИСТАК.

ЛУТРИЈАШ.

III.

— На здравље, а, радујем се, одржали сте реч, поздравим ја после по дне трговца, који ми је обећао, да ће ми после *ручка* преповедати о лутријашу Максис.

— На здравље, одговори ми он и седе за сто кој, при коме не беше никог више осим нас двојце.

— Дакле да почнемо, рече трговац и поче онако:

У нашем месту нема само ова једна казана. Ко је на среди вароши, тај долази у њу, али и то ретко, јер најшто нам је казана кад и казеица од нас кукује пина и расије, и опет је наше боље од његовог. Зарад једне казе не вреди долазити, а и казеици није мило друштво, које се само разговара а нинта не пије; али они што су подале од казана, ти тек ако о божићу или другом благом дну завири у казану, него све се то сабије у бербернице. И има право. Берберин је друго шта него казеица. Берберин то су весели разговори дуди, они ти знају шта је цар вечероа ко је нани нануче није, узвратио они су праве свезаице. За пет крајцара узди те и чујеш што нећеш нигде чути.

За то сам и ја до скоро нинао редовно берберину Мити на разговор. У Митину берберину долазио је и Максис, што су га после прозвали лутријаш. Максис беше пре десетак година, небу рећи богат, али заиста муглаи човек. Ја сам с њиме лено живио. Свагда смо у берберници једно друго пенцали, ко је већи — тврдиша. Али, једаред поче берберин преповедати, како је кад је он био у *фремду*.¹⁾ неки сирона калца

сецовао¹⁾ на лутрију, па је толико добио, да је могао у Бечу купити баш поред царска двора двокалти кућу.

Макса је био истина тврдица, али опет мало полен човек, право би му било, кад би му се одкуд превалило, а дуго му беше чекати на смрт стричеу, који је могао имати до педесет хиљада еорината, а осим синовца Максис није имао ни кучета ни мачета.

— На де се то сенује, запиташе Максис берберин.

— Де год хоћеш, можеш на теминварску лутрију, на будијску лутрију, на правску лутрију и т. д. а може и на све уједаред. Не треба ти ништа него отиди грк Јови, он драи лутрије на му кажи нумере, и плати колико за које хоћеш. На десет крајцара сребра добићеш 100 еор. сребра.

Макса је одмах покушао срећу. На пет лутрија мето је на сваку по једну еоринту. Али први пут не доби. После је једнако по толико мећао и шести пут доби амбо²⁾ неких двадесет еорината. То га још већма подбоде, те је за годину две дана сваке недеље по пет еорината на лутрију мећао. Онда уједаред добије терно³⁾ и то толико колико је за две године изадао на лутрију. Куд беш боље, рекао ми је Максис, кад је те новце добио, кад би ја еоринту по еоринту скуцао толике новце.

Него опет је споро нишо Максис са срећом. Он би рад да уједаред добије толико, да може купити полак вароши. Берберин му рече, да се и толико може добити, али да мора куповати лозове.⁴⁾

Макса удари у лозове, те их накупије свакојаких за две три стотине еорината и још је мећао на мату лутрију, али пробоше две три године дана, на нинта. Максис од синова сецовања није имао каде нинта друго да ради, па му тако кућа стаде суноврат иби. Нуз то дође неродина, и Максис мораде један виноград продати, да други уради.

Буди га почеше одговарати, али таман се он у вече заверио, да неће више преговарачи праг грк Јови, кад ту ноћ дође му на сан старац, сед као овна, заогрнут у беле хаљине, а на челу и на рукави стоје му три златне нумере.

Макса сенује те три нумере случајно изабу две а треба еали у два ока.

Мора да нисам ту трећу добро запамтио, тешко се Максис и место да је с тога одустао од сецовања, то га је на даље подбола.

У кући је имао пине рожданика него осталих књига. Дувар, де је он лежао, сав је био од нумера исписан. Деца, морала су сваки дан трчати грк Мити, да виде које су нумере изашле. Ако није дете онда код куће било кад је он држао да је код грк Јови, ту је било батина као кише. Жена, ако је хтела одбратити дете, толико му је помогла, што их је на поле поделила.

¹⁾ Реч немачка, значи мегуту.

²⁾ Реч латинска, значи двоје, кад две нумере изађу.

³⁾ Три нумере.

⁴⁾ Кошпа, писмено с нумерама.

¹⁾ Реч немачка, значи у туђини, у страном свету.

Али ту ноћ опет снх голо детеце, како држи у руку крет Христа спаситеља, а на крету пет алатних нумера.

— Е на то би се мало нашла, који не би сецо-вали, а Макса је морао још један пут покушати срећу.

Сецовао је све до крајнице, што је у кући имао, али и деца хоће да слажу, особито кад што на сну обехају.

Макса не доби, али опет не окриви дете него себе: мора да сам заспао онда кад ми је албелче нумере показало, па кад сам се допније пробудио забележио сам друге — и Макса је сецовао даље.

(Продунаше се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У овој половини аустрајске државе на дијети непоткоњој предаје је министар финансија рачун о приходу и расходу овог-дашњем. У нашој држави није предно клада о приходу разговарали, јер га нико и неће. Тим нише мора се о расходу реч повести. Дакле—расход наш је ове године опет много већи од прихода. Јако они праве дугове а ми морамо издати. Колико год они нитаре на нашу грбачу, то ми морамо кући на прк-ли ма пука.

Последњи хрвати Буковинић, који за владу мађарску до сад беше, ушито је ових дана министра за Хрватију и Славонију, па што је влада опет одговорила хрватски сабор? Шта она с тим одговорила мисли? Духови су у Хрватској врло узурпаци-абог тога. — Боже и самоме Богу, па кога знамо, да дуго уме тринти, морала би се та колекција десетити.

Народна странка хрватца нише грозу Пејачевичу, министру, који се једном извршио изгубио, да је народна странка хрватца од Чеха добила 150.000 аустрија, да побере народнака општура, ово: Ако замиа ексцеленција не докаже, да је народна странка под-напамена ма од кога била, онда ћемо ми бити принуђени, да нас као престу и безобразну лаку сматрамо, који то високо своје звање и чист коју узима, не заслужује.

Са ове стране Лајте, у другој половини државе наше, Шкабе те страшно разгоришаднаше кад изразила Чеха са државом. И саме пруске новине ничу против Чеха и бране своје плано у Аустрији, волећи, да су Немци по положају своје земље, по својој духовној развијености и по индустријској поизводи, да владају другим народима Аустријским а не, да су њима потчињени.

И у Пруској очекује се закон о грађанском браку, т. ј. о браку, који се без непа и пркве утврдити може и који тако исто важи као и онј.

Пруси у Француској напустили су четри округа, који су до сад од њих поседовали били.

Наш стрпј руској војнојштаи удешен је. По томе ће Русја почетком мајнег пролећа у трешту ова кини редовну пошту од 800.000 злати на располажењу.

Руски вољни кнез Алекса, син царев, отпутовао је у северну Америку.

Говори се, да су одошати између Русје, Француске и Тур-ске врло пријатељски и топло, да се неће савео између те три државе склопите.

О Аринутији опет се ућућало. Не зна се, шта су израдили, да ли су се већ договорили и јесу ли план скројили, како ће своје душмане Турке потући.

постане велики војвр, али на броо надице у нехност кад су-тава, па се обог тога уклони из Цариграда. Две године на тим прати се опет у Цариград и постане опет велики војвр и прет-седних комисије која је имала да отговори промени (реформе) у турској царевини. Као заповедник посланих порти потписко је париски мир од 18. (30.) марта 1856. По што је био велики при-јатељ Аустрији, то те године буде опет скнуту са великог за-апрста, а на његово место дође Ренки-паша. После Ренки-пашине смрти у јануару 1858. године постане опет велики војвр, и то је и остао до смрти.

(Нова је издава.) У последњем парискком устанку баци су и многе жене устале на оружје и борале се јуначки у мужеве своје. Миште су од отиц јуначкиа похитали и осудили их на разне казње. Неку Фортуну Ларединову оваке су ухватили. Док је комуна владала у Парису она је у невом женском дру-штву говорила како ће своју прекрасну првену косу саопи, па ће онда ићи за мушкарце да се бори. Тако и тради. Кад паде На-рош она изући једном кроз уздице дође до невог дубина да се продавала коса. Ту у жалост позва она своју косу, овак уђе у дубаи и стане никати: разбојнице, пај ми моју косу нагр! На ту вику добу редари, ухвати Фортуну Ларединову и одведу је на полицију. Ту каже ко је она и све припова што је год радила.

(Највеће пијавке на свету.) Спаси се час може читати у нежним и жариским пописима како су Руси највеће пијавице на свету. На па да јесу не би никлило друго било: жине у земљи де је готово пазак зима, и то мало друштва него год нас, а у хладним се земљама мора нише пити пића што опја човека али чједно и греје. Па опет за то Руси жасу највеће пијавице. Све нек како бројени. — Неки доктор Кларат каже да је у Аме-рици за 8 година с пијавица умрло 300.000 људи (то је 37.000 сваке године), а у Немачкој сваке године умрло 40.000, у Ру-сији 15.000, у Белгији 4000, у Шпанији 2500 до 3000, у Италији 1000, а у Француској 1000. Али се уми да пијавица имало само 30 милијуна, а Руси 80 милијуна, па да на 80 милијуна Руси додана само 15.000 душа што умру од пића, а то од 39—40 лица. Некада да од пића умру њих 40.000, — онда се види ко су највеће пијавице на свету.

(Циринско језеро.) у Циринској у престору од 12.000 јутара неушало је од велике летовне суше. Кад је вода устхављала похитали су силну рибу, већи се до 1000 фуната самих шарана; а хватали су омово од 20 фуната. Свака већ носе где је пре језера било.

(Нове минтазе.) Рус Горлов изговори је неку минтазеу од 9 деци које стоје на грошечној ливети. Она за 24 саката из-баци 6000 монета, дакле 2—4000 монета.

(Друга гроо Шандор.) Нишу на Крдево из града Малобаха: Неки експати грађани који је већ више парница изгубио из-акао се у дугине, да не ће кини некада ниш на суд ма му се шта догодило. Но случај дошав да је неколико дана за тим опет био позван пред суд. По што на први позив не оде у судишну позову га по други пут, па и по трећи; но он одржа заклетву. Кад суд види да лезим не иде, јави му да ће га оружаном си-ломо догнати у суд ако сам одмах не дође. Сад би добро дошло какав добар адвокат, јер с једне му стране не да заклетва да иде на суд, а с друге му стране опет прете да ће га као ливниш торати кроз зареш. Но он се брзо домисли. Ујаше на свога жана и одјаше до судице, да тим преко степеница у први бр-те сједе с кова истом у претсобу судске дворане где је нај-већоа коња за некави ето. Упути се за тим у дворану, даде нужне напале, па на кобу опет одаше кући. Коначки је осу-ђен на 50 ер. глоба, не то му није покутило радост што своју заклетву није прекршио.

(Јака зима.) Проручи да ће ове године бити врло јака и сне-говита зима јер су се јеле у година удружа усељеница, јавили су своје зимнице на рана потрадили, нуђи су се већ у авгу-сту били запукали у своје зимнице, а село, жарови и ливе

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Али-паша) је 26. августа после подне умро. Он се родне г. 1815. (или 1230. по хери — као што Турци броје). Већ год. 1846—1852. био је турски министар спољашњих посала. Г. 1862

